UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 16 07 13 14 001 7

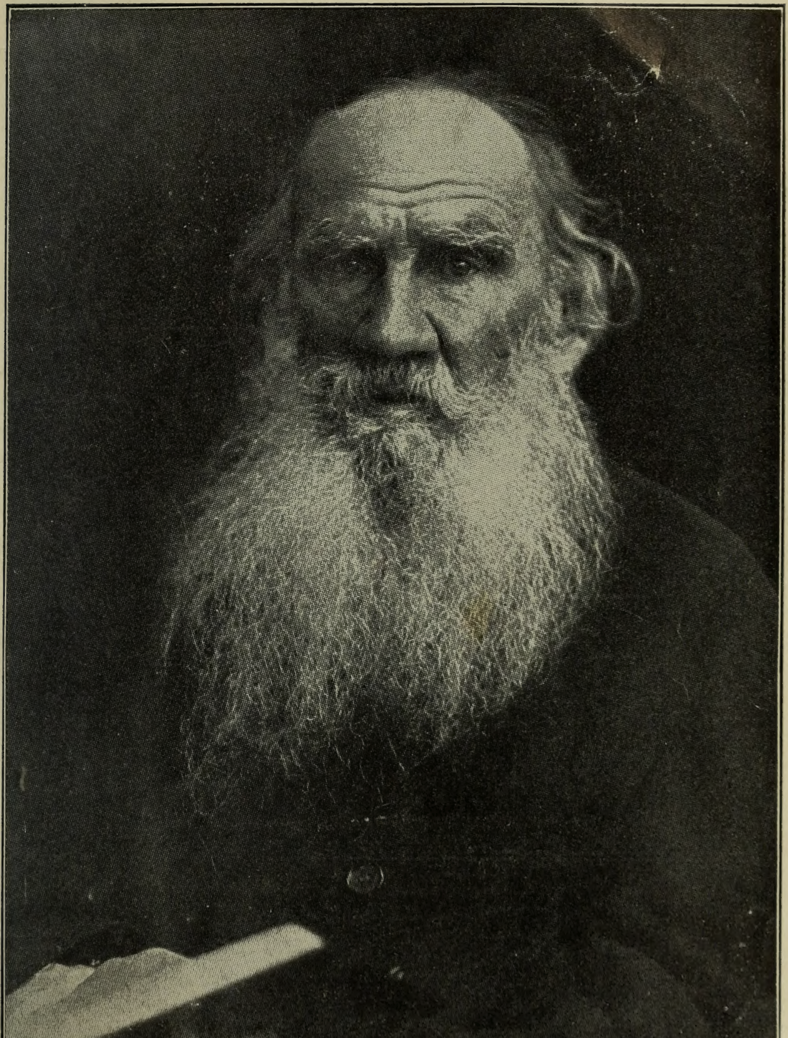

Левъ Толстой

אינהאַלטס-פערצייכנים

זייטע

פעטער קראָפּאָטקין איבער טאָלסטאָי.............. VII

די שקלאַפעריי פון אונזער צייט.

ערשטער קאַפּיטעל
די אַרבייטס-שטונדען פון די פראַכט-לאָדערס אין מאָסקווא 3

צווייטער קאַפּיטעל
אונזער גלייכגילטיגקייט ווערענד מענשליכע לעבענס געהען אין גיוועץ..................... 9

דריטער קאַפּיטעל
די רעכטפערטיגונג פון אונזער סיסטעם דורך די וויסענשאַפט............................ 13

פיערטער קאַפּיטעל
וועגען דעם וואָס די עקאָנאָמישע וויסענשאַפט בעהויפּטעט אַז אַלע לאַנד-אַרבייטער מוזען ווערען פעקטאָרי-הענד... 17

פינפטער קאַפּיטעל
ווארום געלערענטע עקאָנאָמיסטען בעהויפּטען דאָס וואָס איז פאַלש.......................... 24

זעקסטער קאַפּיטעל
דער באַנקראָט פון דעם סאָציאַליסטישען אידעאַל...... 28

זיעבעטער קאַפּיטעל
קולטור אָדער פרייהייט.................. 34

אַכטער קאַפּיטעל
שקלאַפעריי עקזיסטירט צווישען אונז............ 38

ניינטער קאַפּיטעל
וואָס איז שקלאַפעריי?................... 43

זייטע

צעהנטער קאַפּיטעל

געזעצע וועגען טעקסעס, לאַנד און אייגענטהום...... 46

עלפטער קאַפּיטעל

די געזעצע — די אורזאַכע פון דער שקלאַפעריי...... 52

צוועלפטער קאַפּיטעל

דער עיקר פון געזעצגעבונג איז די אָרגאַניזירטע געוואַלד 56

דרייצעהנטער קאַפּיטעל

וואָס איז רעגיערונג? איז עס מעגליך צו עקזיסטירען אָהן רעגיערונג?.................. 60

פיערצעהנטער קאַפּיטעל

ווי ווערט מען פּטור פון רעגיערונג?.............. 67

רעליגיאָן .. דער קוואַל פון אַלע צרות.............. 76

פּאַטריאָטיזמוס און רעגיערונג.................. 105

געלד.................................. 132

וועגען טויט־שטראָפען אין רוסלאַנד.

איך קען ניט שווייגען.................. 207

יעדען איינציגענס פפליכט.

וואָס איז אייגענטליך צו טהאָן?................ 231

פעטער קראפאטקין
איבער טאָלסטאָי

Sample writings
by L. N. Tolstoi

LIBRARY
JAN 2 8 1998
UNIVERSITY OF TORONTO

פעטער קראפאטקין איבער טאלסטאי

יעדער איינער וויים פון דער טיעפער ענדערונג, וועלכע איז פארגעקומען אין טאלסטאי'ס פונדאמענטאלע בעגריפע פון לעבען אין די יאהרען 1878—1875, ווען ער איז געוואָרען אַלט א יאהר פופציג. איך דענק ניט, דאס אימיצער האט דאס רעכט צו רעדען עפענטליך וועגען דעם, וואס איז פארגעקומען אין די סאמע טיעפעענישען פון איינעמס הארץ. אבער מיט דעם אליין, וואס טאלסטאי דערצעהלט אונז וועגען די אינערליכע דראמע און די קעמפפע, וועלכע ער האט דורכגעמאכט, האט ער אונז, אזוי צו זאגען, איינגעלאדען צו אונטערזוכען, צו ער איז גערעכט מיט זיינע ארגומענטען און מיט די שליסע, וועלכע ער האט געצויגען.

עס איז זאנדערבאר, ווען מען לייענט איבער די ערשטע ווערק פון טאלסטאי, ווי מען געפינט אין זיי שוין די אידעען, וועלכע ער האט פערטהיידיגט אזוי שטארק אין די לעצטע 30 יאהר פון זיין לעבען. פילאזאפישע פראגען און פראגען וועגען די מאראל־פרינציפען פון לעבען האבען איהם שוין אינ־טערעסירט פון זיין פריהער יוגענד. ווען ער איז געווען בלויז זעכצעהן יאהר אלט, האט ער שוין געלייענט פילאזאפישע ווערק און אין דער צייט פון זיינע אוניווערזיטעטס־יאהרען, און זאגאר אין די שטורמדיגע טעג פון זיינע ליידענשאפטען, האט זיך איהם געשטעלט די פראגע: „ווי דארף מען לעבען“, אין איהר גאנצער וויכטיגקייט. זיינע אויטאביאגראפישע נאוועלען, בעזאנדערס זיין „יוגענד“, טראגען שוין אין זיך די סליאדען פון יענער אונערקלערליכער ארבייט פון זיין מח, כאטש, ווי ער האט עס ערקלערט אין זיין „ודוי“, ער האט קיינמאל ניט געזאגט אזוי פיעל, וויפיעל עס איז געווען צו זאגען איבער דיזען געגענשטאנד. נאך מעהר, עס איז קענטיג, דאס כאטש ער שילדערט זיין גערא̇נקענגאנג אין יענע יאהרען, אלס אזעלכען ווי פון א פילא־

זאָפישען ניהיליסט, דאָך, אין דערווירקליכקייט, האָט ער זיך קיינמאָל ניט צושיידט מיט דעם גלויבען פון זיין קינדהייט. ער איז אימער געוועזן א בעוואונדערער און א נאָכפאָלגער פון רוססאָ. אין זיינע ארטיקלען וועגען ערציהונג (געזאמעלט אין דעם 4טען בוך פון די צעהנטע מאָסקווער אויסגאבע פון טאָלסטאָי'ס ווערק) געפינט מען א דיסקוסיאָן וועגען די מייסטע ברענענדיגע פראגען, וועלכע ער האָט בעהאנדעלט אין זיינע שפּעטערע יאהרן. דיעזע פראגען האָבען איהם זאָגאר דאן שוין אזוי שטארק געארט, דאָס, וועהרענד ער האָט אָנגעהאלטען זיין שולע אין יאסנאיא פּאָליאנא און איז געוועזן א פריעדענסריכטער — 1861—1862 — איז איהם געוואָרען אזוי עקעלדיג פאר די צווייידייטיגקייט פון זיין שטעלונג אלס א גוטער און פרומער לענדלאָרד, דאָס ער האָט געשריבען נאכהער: „איך וואָלט נאָך אפשר דאן געקומען צו דעם קריזיס, וועלכען איך האָב דערגרייכט פופצעהן יאהר שפּעטער, ווען עס וואָלט ניט געבליבען נאָך עטוואָס אין לעבען, וועלכעס האָט מיר פערשפּראָכען גליק און רעטונג, נעמליך: „דאָס פערהייראטהע לעבען". אין אנדערע ווערטער, טאָלסטאָי איז שוין דאן געווען זעהר ניט ווייט פון אָבצוברעכען מיט דעם שטאנדפּונקט פון די פּריווילעגירטע קלאסען וועגען אייגענטהום און ארבייט, און צושטעהען צו דער גרויסער פאָלקס-בעוועגונג, וועלכע האָט זיך אָנגעפאנגען אין רוסלאנד. דאָס וואָלט ער אויך וואהרשיינליך געטהאָן, ווען א נייע וועלט פון ליעבע, פון פאמיליען-לעבען און פאמיליען-אינטערעסען, וועלכע ער האָט אויפגענומען מיט דער געוועהנליכער פייערדיגקייט פון זיין ליידענשאפטליכער נאטור, וואָלט ניט פערשטארקט די פערבינדונגען וועלכע האָבען געהאלטען איהם פעסט ביי זיין אייגענער קלאָס.

אויך די קונסט האָט געוויס פיעל בייגעטראָגען אז זיין אויפמערקזאמקייט זאָל זיך אָבווענדען פון דער סאָציאלער פּראָבלעמע — וועניגסטענס פון איהר עקאָנאָמישער זייט. אין „קריעג און פריעדען" האָט ער ענטוויקעלט די פילאָזאָפיע פון „די מאסען און העלדען", א פילאָזאָפיע, וועלכע אין יענע יאָהרען האָט געפונען וועניגע צווישען די געבילדעטע מענשען אין

איירָאפּא, וועלכע זאָלען איהר אָננעהמען. צי דאָס איז געווען זיין פּאָעטישער זשעניע, וועלכער האָט פאר איהם ענטפּלעקט די ראָלע, וואָס די מאסען האָבען געשפּיעלט אין 1812, און האָט איהם געלערנט, דאָס זיי, —די מאסען און ניט די העלדען— האָבען אויסגעפיהרט אלע גרויסע זאכען אין דער געשיכטע; צי דאָס איז געווען אַ ווייטערע ענטוויקלונג פון די אידעען, וועלכע האָבען איהם בעגייסטערט אין זיין ארבייט פאר די שולע אין יאסנאיא פּאָליאנא, אין געגענזאץ צו אלע ערציהונגס־טהעאָריעס, וועלכע זיינען אויסגעארבייט געוואָרען פון דער קירכע און שטאאט אין די אינטערעסען פון די פּריווילעגירטע קלאסען, — יעדענפאלס „קריעג און פריעדען“ האָט איהם געגעבען אַ פּראָבלעמע, וועלכע איז געווען גרויס גענוג צו בעשעפטיגען אלע זיינע געדאנקען פאר אַ סך יאהרען. און שרייבענדיג דיעזעס מאָנומענטאלע ווערק, אין וועלכען ער האָט געשטרעבט ארויסצוברענגען אַ נייעם בעגריף פון געשיכטע, האָט ער געמוזט פיהלען, דאָס ער ארבייט אין דער אמת'ער ריכטונג. וואָס אנבעטרעפט דאָס ווערק „אנא קארענינא“, וועלכעס האָט ניט געהאַט אזא פילאָזאָפישען און רעפאָרמאטאָ־רישען צוועק, האָט עס אָבער געוויס געמוזט געבען טאָלסטאָי'ען די מעגליכקייט איבערצולעבען נאָך אמאָל, דורך די גאנצע ליידענ־שאפטליכקייט פון זיין פּאָעטישען שאפען, דעם אויבערפלעכלי־כען און פוסטען לעבען פון די רייכע און צו שטעלען עס אין קאָנ־טראסט מיט דעם לעבען פון די בויערן. און עס איז געווען דאן, ווען ער האָט געענדיגט דיזעס ווערק, דאָס ער האָט אָנגעהויבען ריכטיג בעגרייפען, אויף וויפיעל זיין אייגענער לעבען איז להיפוך צו די אידעאלען פון זיינע פריהערע יאָהרען.

אַ שרעקליכער קאמפף האָט געמוזט דאן פאָרקומען אין דעם מח פון דעם גרויסען שרייבער. דער קאָמוניסטישער געפיהל, וועלכער האָט איהם געמאכט דערצעהלען דעם פאקט וועגען דעם זינגער אין ליוצערן, און צוגעבען צו דעם אַ שטארקע פערדאמונג געגען די ציוויליזאציאָן פון געלדזאק; דער געדאנקענשטראָם, וועלכער האָט דיקטירט זיין שטרענגע קריטיק געגען פּריוואט־אייגענטהום אין דער „געשיכטע פון אַ פערד“; די אנארכיסטי־

שע אידעען, וועלכע האָבען איהם געבראַכט אין זיינע ערציהונגס־אַרטיקלען צו דער אָבלייקענונג פון א ציווילזאציאָן, וואָס איז געבויט אויף קאפיטאליזמוס און שטאאט; און, פון דער אנדערער זייט, זיין בעגריף פון פערזענליכען אייגענטהום, וועלכען ער האָט געמאַטערט זיך צו פעראייניגען מיט זיינע קאָמוניסטישע נייגונגען; זיין מאנגעל אין סימפּאטהיע מיט די פּארטייען, וועלכע זיינען געווען אין קאמפף מיט דער רוסישער רעגיערונג און, אין דערזעלבער צייט, זיין טיעף־איינגעוואָרצעלטער האס צו דער זעלבער רעגיערונג — אלע דיזע נייגונגען זיינען געווים געווען צווישען זיך אין א שטארקען קאמפף אין דעם קאָפּ פון דעם גרויסען שרייבער. דיזע אייביגע ווידער־שפּריכע זיינען געווען אזוי קלאָר, דאָס וועהרענד קורצזיכטיגע קריטיקער אין די „מאָסקווער גאזעט“, פערטהיידיגער פון לייב־אייגענשאַפט, האָבען געמיינט, אז טאָלסטאָי האָט זיך אָנגעשלאָסען אָן זייער רעאקציאָנערען לאגער, האָט דער גרויסער רוסישער קריטיקער מיכאילאָווסקי פערעפענטליכט אין 1875 א רייהע מערקווירדיגע ארטיקלען, אונטער'ן נאָמען: „די רעכטע און די לינקע האנד פון גראף טאָלסטאָי“, אין וועלכע ער האָט אָנגעוויזען אויף די צוויי מענשען, וועלכע זיינען געווען אין אן אייביגען קאמפף אין דעם גרויסען שרייבער. אין דיזע ארטיקלען, האָט דער קריטיקער, א גרויסער בעוואונדערער פון טאָלסטאָי, אנאליזירט די פּאָרטגעשריטענע אידעען, וועלכע ער האָט ענטוויקעלט אין זיינע ארטיקלען וועגען ערציהונג, וועלכע זיינען צו יענער צייט געווען נאָך כמעט ווי אונבעקאנט, און האָט זיי אוועקגעשטעלט אין געגענזאץ צו די קאָנסערוואטיווע אידעען, וועלכע ער האָט ענטוויקעלט אין זיינע שפּעטערע ווערק. אלס אן אונפערמיידליכען רעזולטאט, האָט מיכאילאָווסקי פאָראויסגעזאָגט א קריזיס, צו וועלכען דער גרויסער שרייבער מוז קומען.

„איך וועל ניט רייד ען“, האָט מיכאילאָווסקי געשריעבען, „פון אננא קארעניגא, ערשטענס דערפאר, ווייל עס איז נאָך ניט געענדיגט, און, צווייטענס, דערפאר, ווייל מען מוז רוידען פון דעם אָדער זעהר פיעל אָדער גאָר ניט. איך וויל נור בעמערקען, דאָס אין דיעזען ראָמאַן, פיעל אויבערפלעכליכער, אָבער טאַקע דערפאר פיעל קלערער, ווי

ערגעץ אַנדערש — זעהט איינער די סליאַדען פון דער דראַמאַ, וועלכע שפּיעלט זיך אָב אין דער פערפאַסער'ס נשמה. איינער פרעגט זיך אַליין, וואָס זאָל אַזאַ מענש טהאָן, ווי קען ער לעבען, ווי זאָל ער אויסמיידען יענעם סם פון זיין געוויסען, וועלכער רוקט זיך אימער אַריין אין די פערגעניגענס פון אַ בעפריעדיגטע בעדירפניס? זיכער מוז ער, כאָטש אפשר גאַנץ אונבעוואוסט, זוכען אַ מיטעל, ווי צו מאַכען אַ סוף צו דער אינערליכער דראַמאַ פון זיין נשמה, אַראָבצולאָזען דעם פאָרהאַנג. אָבער ווי טהוט מען דאָס? איך דענק, דאָס ווען אַ געוועהנליכער מענש וואָלט געווען אין אַזאַ לאַגע, וואָלט ער געענדיגט אַלס זעלבסט־מערדער, אָדער אלס שכור. אַ מענש אָבער פון אַ גרויסען ווערטה וועט זוכען אַן אַנדער אויסוועג, און אַזעלכע אויסוועגען זיינען דאָ אייז־ניגע." (מיכאַילאָווסקי'ס ווערק, דריטער באַנד, זייטע 491.)

איינע פון די אויסוועגען, האָט מיכאַילאָווסקי אָנגעוויזען, וואָלט געווען צו שרייבען פאַר'ן פאָלק. געווים. געווים, זעהר ווייניגע זיינען אַזוי גליקליך צו בעזיצען דעם טאַלענט און די פעהיגקייט דערצו:

„אָבער אוינמאָל איז ער (טאָלסטאָי) איבערצייגט, דאָס די נאַציאָן בעשטעהט פון צוויי העלפטען, און דאָס זאָגאַר די אונשולדיגע פער־געניגענס פון דער איין העלפט זיינען שעדליך פאַר די צווייטע — ווארום זאָל ער דאַן ניט אַוועקגעבען זיין געוואַלדיגען כח פאַר דיעזע אויפגאַבע? עס איז זאָגאַר שווער זיך פאָרצושטעלען, דאָס אירגענד וועלכע אַנדערע אויפגאַבע זאָל קענען אינטערעסירען דעם שרייבער, וועלכער טראָגט אין זיין נשמה אַזאַ שרעקליכע דראַמאַ, ווי די, וועלכע טאָלסטאָי טראָגט. אַזוי טיעף און אַזוי ערנסט איז זי, אַזוי טיעף געהט זי צו די וואָרצלען פון יעדער ליטעראַרישער טהעטיגקייט, דאָס זי מוז ענדליך פערניכטען אַלע אַנדערע אינטערעסען... און איז עס ניט אַ געניגענדער הויכער צוועק אין לעבען, אימער צו דערמאָנען די „געזעלשאַפט", דאָס איהרע פערגעניגענס און פריידען זיינען ניט די פערגעניגענס און פריידען פון דער גאַנצער מענשהייט, צו ערקלערען דיעזער „געזעלשאַפט" דעם אמת'ן זין פון דער ערשיינונג פון פאָרט־שריט, אויפצואוועקען, און זאָל עס נור זיין אין איינצעלנע, דעם געוויסען און דעם וואונש פאַר רעכט? און איז דען ניט דיעזער פעלד ברייט גענוג פאַר פאָרטשריט?.... די דראַמאַ, וועלכע געהט אָן אין

גראַף טאָלסטאָי'ס נשמה, איז נור אַן השערה", ענדיגט מיכאַילאָווסקי, „אָבער די השערה איז גערעכטפערטיגט. אָהן איהר איז אונמעגליך צו פערשטעהן טאָלסטאָי'ען." (מיכאַילאָווסקי'ס ווערק, 3טער באַנד, זייטע 496.)

איצט ווייס מען שוין, ווי מיכאַילאָווסקי'ס השערה איז געווען טאַקע אַן אמת'ע נבואה. אין דיא יאהרען 1875—76, ווען טאָלסטאָי האָט געהאַלטען ביין ענדיגען „אַנאַ קאַרענינאַ", האָט ער געגנצליך בעגריפען די פוסטקייט און די צווייזייטיגקייט פון לעבען, וועלכען ער האָט ביז דאַן געפיהרט. „עטוואָס פרעמדעס האָט אָנגעהויבען פאָרקומען אין מיר," שרייבט טאָלסטאָי, „איך האָב אָנגעפאַנגען צו שפּירען מינוטען פון צוטומעלטקייט, פון אַן אויפהערונג פון לעבען, אזוי ווי איך וואָלט ניט געוואוסט ווי צו לעבען און וואָס צו טהאָן." „צו וואָס? וואָס קומט נאכהער?" זיינען געווען די פראַגען, וועלכע האָבען זיך איהם געשטעלט. „גוט," האָט ער געזאָגט צו זיך אַליין, „דו וועסט האָבען פופצעהן־טויזענד אַקער לאַנד אין סאַמאַראַ, דריי־טויזענד פערד — אָבער וואָס קומט אַרויס דערפון? און איך בין געווען גאַנץ צומישט, איך האָב ניט געוואוסט, וואָס נאָכדעם צו טראַכטען." די ליטעראַרישע בעריהמטהייט האָט פערלאָרען פאַר איהם איהר חן איצט, אַז ער האָט דערגרייכט די גרויסע הויכקייטען, צו וועלכע „קריעג און פריעדען„ האָט איהם געבראַכט. דער קליין בילדעל פון אַ מיעסטשאַנסקען פאַמיליען־גליק, וועלכען ער האָט געשילדערט אין אַ ראָמאַן פאַר זיין חתונה („פאַמיליען־גליק") האָט ער שוין איצט דורכגעמאַכט, און עס האָט איהם ניט מעהר צופריעדענגעשטעלט. אַ לעבען פון אויסגעלאַסענהייט, וועלכען ער האָט ביז דאַן געפיהרט, האָט פאַר איהם פערלאָרען יעדען רייץ און זין. „איך האָב געפיהלט," שרייבט ער אין זיין ודוי, „אַז דאָס, אויף וואָס איך בין געשטאַנען, האָט זיך צובראָכען, אז עס איז גאָר ניט געבליבען אויף וואָס צו שטעהן; אַז דאָס, פאַר וואָס איך האָב געלעבט, האָט שוין מעהר ניט עקזיסטירט. מיין לעבען איז געקומען צו אַן אָבשטעל." די זאָגענאַנטע פאַמיליען־פליכטען האָבען פערלאָרען זייער אינטערעס. ווען ער האָט געטראַכט פון דער ערציהונג פון זיינע

קינדער, האָט ער זיך אַליין געפרעגט: „צו וואָס?“ און העכסט וואהרשיינליך האָט ער געפיהלט, דאָס אַלס פּאָמיעשטשיק, ווען ער זיי קיינמאָל ניט קענען געבען אַ בעסערע ערציהונג, ווי זיין אייגענע, וועלכע ער האָט פערדאַמט. און ווען ער האָט אָנגעהויבען דענקען פון דעם גליק פון די מאַסען, פלעגט ער פלוצלונג זיך אַליין פרעגען: „וואָס איז עס מיין עסק?“

ער האָט געפיהלט, דאָס ער האָט גאָר ניט צו וואָס צו לעבען. ער האָט אפילו ניט געהאַט קיינע פערלאַנגען, וועלכע ער זאָל קענען אַנערקענען, אַלס פערנינפטיג. „ווען אַ געטין וואָלט צו מיר דאַן געקומען און מיר פאָרגעשלאָגען עטוואָס צו בעפריעדיגען מיין פערלאַנג, וואָלט איך ניט געוואוסט וואָס צו פערלאַנגען. איך האָב זאָגאַר ניט געוואונשען צו וויסען דעם אמת, ווייל איך האָב זיך משער געווען, וואָס דער אמת איז. דער אמת איז געווען, דאָס דער לעבען איז אַן אונזין.“ ער האָט ניט געהאַט קיין ציעל, קיין צוועק אין לעבען, און אַזאַ לעבען, מיט זיינע אונפערמיידליכע ליידען איז ניט ווערטה צו לעבען.

ער האָט ניט געהאַט די מאָראַלישע טעמפּקייט, וועלכע איז נויטיג, אַז זיין גוט לעבען זאָל ניט פערגיפטעט ווערען פון דעם אַרומיגען עלענד. און דאָך, ווי שאָפּענהויער, האָט ער ניט געהאַט דעם ווילען, וועלכער איז געווען נויטיג, אום צו ברענגען אין איינקלאַנג זיין פערשטאַנד און זיינע חושים. זעלבסט־פערניכטונג, טוידט איז איהם דאַרום אויסגעקומען אַלס דער בעסטער אויסוועג.

דאָך, טאָלסטאָי איז געווען צו אַ שטאַרקער מענש צו ענדיגען זיין לעבען מיט זעלבסטמאָרד. ער האָט געפונען אַן אויסוועג און דיעזער אויסוועג איז איהם אָנגעצייגט געוואָרען דורך זיין צוריקקעהרען זיך צו דער ליעבע, וואָס ער האָט געפיהלט אין זיינע יונגע יאָהרען: די ליעבע צו די בויערען־מאַסען. „צי דאָס איז געווען דער רעזולטאַט פון אַ מאָדנער, אַזוי צו זאָגען, אַ פיזישער ליעבע צו די ווירקליכע אַרבייטער,“ שרייבט טאָלסטאָי, „צי דאָס איז געווען עפּעס אַן אנדער אורזאַכע“, אָבער ער האָט פערשטאַנען ענדליך, דאָס ער מוז זוכען דעם זין פון לעבען צווישען די מיליאָנען, וועלכע אַרבייטען זייער

גאַנצען לעבען. ער האָט אָנגעהויבען אונטערזוכען מיט מעהר אויפמערקזאַמקייט ווי פריהער דעם לעבען פון דיעזע מיליאָנען, און ער האָט אָנגעהויבען צו ליעבע דיעזע מענשען. און וואָס מעהר ער איז אַריינגעדרונגען אין זייער לעבען, פערגאַנגענעם און איצטיגען, דאָס מעהר האָט ער זיי געליעבט און דאָס לייכטער איז פאַר איהם געוואָרען דאָס לעבען. וואָס אַנבעטרעפט דאָס לעבען פון די מענשען פון זיין אייגענעם קרייז, די רייכע און געבילדעטע, שרייבט ער, „האָב איך ניט נור געפיהלט אַן עקעל צו דעם, נור עס האָט פערלאָרען יעדען זין אין מיינע אויגען.“ ער האָט פערשטאַנען, דאָס אויב ער האָט ניט געזעהן צו וואָס עס טויג דאָס לעבען, איז דאָס נור געווען זיין אייגענער לעבען, אַ לעבען פון אויסגעלאַסענהייט, וועלכער האָט פערפינסטערט פאַר איהם דעם אמת.

„איך האָב פערשטאַנען,“ שרייבט טאָלסטאָי, „אַז מיין פראַגע: „וואָס איז לעבען?“ און מיין ענטפער: „אַן אונגליק“, זיינען גאַנץ ריכטיג. איך בין נור געווען אונגערעכט, אָנווענדענ־דיג עס אויף דעם לעבען אין אַלגעמיין. אויף די פראַגע: „וואָס איז לעבען?“ האָב איך געקראָגען אַן ענטפער: „אַן אונגליק און אַן אונזין“. און אַזוי איז עס טאַקע געווען. מיין אייגענער לעבען, אַ לעבען, אָבגעגעבען צו ליידענשאַפטען, האָט ניט געהאַט קיין זין... אָבער דאָס איז נור געווען ריכטיג פאַר מיין אייגענעם לעבען, און ניט פאַר'ן לעבען פון אַלע מענשען. אָנפאַנגענדיג מיט די פויגעל און די ניעדריגסטע חיות, לעבען אַלע אום אויפ־צוהאַלטען דאָס לעבען און צו פערזיכערען אַ לעבען פאַר אַנדערע אַ חוץ פאַר זיך אַליין, ווערהענד איך, ניט נור האָב איך עס ניט געטהאָן פאַר אַנדערע, איך האָב עס זאָגאַר פאַר זיך אַליין ניט געטהאָן. איך האָב געלעבט ווי אַ פּאַראַזיט, און שטעלענדיג זיך אַליין די פראַגע: „צו וואָס לעב איך?“ האָב איך געקראָגען אַן ענטפער: „פאַר גאָר ניט“.“

די איבערצייגונג, אַלזאָ, דאָס ער מוז לעבען, ווי די מאַסען לעבען, פּעררייענענדיג אויף זיין לעבען, דאָס ער מוז פראַצעווען, דאָס אַזאַ לעבען איז דער איינציגער ענטפער אויף די פראַגע, וועלכע האָט איהם געבראַכט צו פערצווייפלונג, דער איינציגער

מיטעל, ווי צו רעטען זיך פון די ווידערשפּריכע, וועלכע האָבען געמאכט שאָפּענהויער און פיעלע אַנדערע פּרעדיגען זעלבסט־פערניכטונג און פּעסימיזמוס — דיעזע איבערצייגונג, אַלזאָ, האָט איהם געראַטעוועט, און האָט איהם צוריקגעגעבען די פּער־לאָרענע ענערגיע און דעם וואונש צום לעבען. אָבער דיזעלבע אידעע האָט בעגייסטערט טויזענדע אַנדערע פון דער רוסישער יוגענד אין יענע יאָהרען און האָט זיי געפיהרט אָנצוהויבען די גרויסע בעוועגונג „וו׳נאַראָד!“ „צום פאָלק: זיי דאָס פאָלק“.

טאָלסטאָי האָט אונז דערצעהלט אין זיין וואונדערבאַרען בוך: „די שקלאַפעריי פון אונזער צייט“ די איינדריקע, וועלכע עס האָבען געמאַכט אויף איהם די מאָסקווער עלענדע ארבייטער־קוואַרטאַלען אין 1881, און די ווירקונג, וועלכע זיי האָבען געהאַט אויף די ענטוויקלונג פון זיינע געדאַנקען. אָבער מיר ווייסען נאָך ניט, וועלכע פאַקטען און איינדריקע האָבען איהם געמאַכט אַזוי שטאַרק דערפיהלען אין 1875—1881 די גאַנצע פּוסטקייט פון דעם לעבען, וועלכען ער האָט ביז דאַן געפיהרט. איז עס דען צו ריזיקאַליש, ווען איך גלויב, דאָס עס איז געווען גראַדע די בעוועגונג „צום פאָלק“, וועלכע האָט בעגייסטערט אַזוי פיעל רוסישע יונגע לייט צו געהן אין די דערפער און צו לעבען דאָרט דאָס לעבען פון פאָלק, וועלכע האָט אויך ענדליך געמאַכט טאָלסטאָי׳ען צו בעטראַכטען זיין לאַגע, אַלס פּאַמיעשטשיק?

דאָס ער האָט געוואוסט פון דיעזער בעוועגונג, וועגען דעם איז ניטאָ דער מינדעסטער צווייפעל. דער פּראָצעס פון די נעשטשאיעוו־גרופּע אין 1871 איז געדרוקט געוואָרען מיט אַלע איינצעלהייטען אין די רוסישע צייטונגען און איינער האָט זאָגאַר אין די יוגענדליכע אונצייטיגע רעדען פון די אָנגעקלאָגטע געקאָנט גאַנץ גוט לייענען זייערע הויכע מאָטיווען און די גרויסע ליעבע צום פאָלק, וועלכע האָט זיי בעגייסטערט. דער פּראָצעס פון די דאָלגושינער גרופּען אין 1875 האָט געמאַכט אין דיעזער היגזיכט נאָך א טיעפּערען איינדרוק; אָבער בעזאָנדערס דער פּראָצעס אין מערץ, 1877, פון יענע גרויסע העלדען פון די מיידלעך באַרדינאַ, ליובאַטאָוויטש, די שוועסטער סובאָטין, „די מאָסקווער

פופציג", ווי מען האָט זיי אָנגערופען אין די צירקלען, וועלכע, כאָטש אַלע פון רייכע פאַמיליען, האָבען דאָך געפיהרט אַ לעבען פון פאַבריק־מיידלעך, אין די שרעקליכע פאַבריק־קאַזארמעס, ארבייטענדיג פיערצעהן און זעכצעהן שטונדען אַ טאָג, כדי צו זיין מיט די ארבייטער און לערנען מיט זיי... און דאַן דער פּראָצעס פון די „הונדערט דריי און נייננציג" און פון וויערא זאסוליטש אין 1878. ווי שטארק טאָלסטאָי האָט געמעגט ניט ליעב האָבען די רעוואָלוציאָנערען, האָט ער אָבער געמוזט פיהלען, לעזענדיג די בעריכטען פון דיעזע פּראָצעסען אין די צייטונגען, אָדער הערענדיג וואָס מען האָט גערעדט וועגען זיי אין מאָסקווע, און ער איז געוועזען אַ עדות פון דעם, וואָס פאַר אַ איינדרוק זיי האָבען געמאַכט אויפ'ן עולם — ער, דער גרויסער ארטיסט, האָט געמוזט פיהלען, דאָס דיעזע יוגענד איז פיעל נעהנטער צו דעם, וואָס ער איז אַליין געוועזען אין זיינע יונגע יאָהרען, אין 1864—1861, ווי צו די, צווישען וועמען ער האָט איצט געלעבט, די קאַטקאָווס און די פעטס און עהנליכע צו זיי. און דאַן, ווען ער האָט זאָגאַר גאָר ניט געוואוסט פון דיעזע פּראָצעסען און האָט גאָר ניט געהערט וועגען די „מאָסקווער פופציג", האָט ער אָבער דאָך זיכער געלעזען טורגעניעוו'ס „אונבעריהרטער באָדען", וועלכעס איז ערשיענען אין 1877, און ער האָט געמוזט פיהלען פון דיעזען ניט זעהר פאָלקאָמענעם בילד, וועלכער איז אַזוי ווארעם אויפגענומען געוואָרען פון יונג־רוסלאַנד, וואָס דיעזער יונג־רוסלאַנד איז געוועזען.

ווען טאָלסטאָי איז יעמאָלט אין זיינע צוואַנציגער, וואָלט ער אָפּשר זיך אָנגעשלאָסען אָן דער בעוועגונג אין אַזאַ אָדער אַן אַנדער פאָרמע, ניט קוקענדיג אויף אַלערליי שטערונגען. אַזעלכער, ווי ער איז געוועזען, אין אַזאַ סביבה, און בעזאָנדערס מיט זיין מח, פיעל בעשעפטיגט מיט דער פראַגע: „וואו איז די פּרוזשינע, וועלכע זאָל בעוועגען די מענשליכע הערצער אין אַלגעמיין, און זאָל ווערען דער קוואַל פון אַ טיעפער מאָראַלישער רעפאָרם פון יעדען איינצעלנעם", מיט אַזאַ פראַגע אין זיין קאָפּ, האָט ער געמוזט דורכמאַכען פיעלע קעמפּפע, איידער ער האָט גאַנץ בעוואוסטזיניג אָנגעהויבען גיהן אויף דעם וועג, אויף

וועלכען עס איז געגאַנגען פאַר איהם מיט אזא בעגייסטערונג די רוסישע יוגענד. ווייל אונזערע יונגע מענער און פרויען האָבען עס געטהאָן אויף דעם גרונד פון דער איינציגער ערקלע־רונג, אז זיי זיינען שולדיג א חוב צום פאָלק, וועלכער האָט ביז איצט פאַר זיי בעשאַפען אלעס, וואָס זיי האָבען. דיעזער בעוואוסטזיין פון זייער „חוב צום פאָלק“ איז שוין געווען גענוג, אז אונזערע יונגע מענער און פרויען זאָלען פערלאָזען זייערע רייכע היימען און זאָלען אָננעהמען דאָס איינפאַכסטע לעבען, קוים מיט עטוואָס אנדערש פון דעם לעבען פון אַן ארבייטער און זיי האָבען איבערגעגעבען זיך מיט לייב און לעבען צום פאָלק. אָבער טאָלסטאָי — צוליעב פיעלע אורזאַכען, ווי ערציהונג, אומ־שטענדען, געוואוינהייט, עלטער און אפשר אויך די גרויסע פילאָזאָפישע פראַגען, וועלכע האָבען פערנומען זיין געראַנק — האָט געמוזט דורכמאַכען די שווערסטע קעמפפע, איידער ער איז געקומען צו דעמזעלבען שלוס, כאָטש אויף אַן אנדער וועג: דאָס הייסט, איידער ער האָט בעשלאָסען, דאָס ער איז א טרעגער פון א טהייל פון דעם געטליך־אונבעקאַנטען, וועמעס ווילען איז בעשטאַנען אין דעם, אז יעדער זאָל ארבייטען פאַר דעם אַלגעמיינעם וואוילגעהן.*)

*) „דאָס, וואָס מאַנכע מענשען האָבען מיר געזאָגט, און איך האָב אַליין געמאַטערט זיך איינצורעדען — נעמליך, דאָס אַ מענש זאָל ווינשען גליק, ניט נור פאַר זיך אַליין, נור אויך פאַר אַנדערע, זיינע שכנים, און פונקט אזוי פאַר אלע מענשען, דאָס האָט מיך ניט צופריע־דענגעשטעלט. ערשטענס, האָב איך ניט געקאָנט מיט׳ן גאַנצען האַר־צען ווינשען פאַר אַנדערע אזוי פיעל גליק, ווי פאַר מיר אַליין; צוויי־טענס, און דאָס איז דאָס וויכטיגסטע, די אַנדערע, פונקט ווי איך, זיינען פערדאַמט צום אונגליק און טוידט און דארום זיינען איינפאך נוצלאָז אַלע מיינע אנשטרענגונגען פאַר דעם גליק פון אַנדערע. איך בין געווען אין פערצווייפלונג“ — שרייבט טאָלסטאָי. דער בעגריף, דאָס פערזענליכער גליק קען אַם בעסטען געפונען ווערען אין דעם גליק פון אַלע, האָט דאַן איהם געפעהלט, און דעם שטרעבען צו דעם גליק פון אַלע האָט ער געפונען פאַר אַ ניט־גענוגענדען צוועק אין לעבען.

אין דעם מאָמענט, ווען ער איז געקומען צו דיעזען בעשלוס, האָט ער אויך גלייך געהאַנדעלט אזוי. די שוויעריגקייטען, וועלכע ער האָט בעגעגענט אויפ'ן וועג, איידער ער האָט געקענט פאָלגען דעם בעפעהל פון זיין געוויסען, האָבען געמוזט זיין זעהר גרויסע. מיר קענען קוים זיך מאַכען א בעגריף פון זיי. די סאָפיזמען, וועלכע ער האָט געהאַט צו בעקעמפּפען — איבער־הויפּט, ווען אַלע די, וועלכע האָבען פערשטאַנען די ווערדע פון זיין ריעזיגען טאַלענט, האָבען אָנגעהויבען פּראָטעסטירען געגען זיין פערדאַמונג פון די פריהערע ווערק זיינע — קענען מיר זיך אויך לייכט פאָרשטעלען. און מען מוז נור בעוואונדערען די מאַכט און קראַפט פון זיינע איבערציינגונגען, ווען ער האָט גענצ־ליך איבערגעאַנדערש דאָס לעבען, וועלכעס ער האָט ביז דאַן געפיהרט.

דאָס קליינע צימער, וועלכעס ער האָט פערנומען אין זיין רייכען פּאַלאַץ, איז גוט בעקאַנט דורך א וועלט־בעריהמטען פאָטאָגראַפישען בילד. טאָלסטאָי הינטער'ן אקער־אייזען, געמאָלט פון רעפּען, האָט געמאַכט זיין רונדרייזע איבער דער וועלט, און ער ווערט בעטראַכט פון דער רוסישער רעגיערונג אזוי געפעהרליך, דאָס מען האָט איהם אַרויסגענומען פון דער עפענט־ליכע בילדער־אויסשטעלונג. בעגרענצענדיג זיין אייגענעם לעבען צו דאָס סאַמע נויטווענדיגסטע פון די איינפאַכסטע נאַהרונג, האָט ער געטהאָן זיין בעסט אזוי לאַנג, ווי זיינע כחות האָבען עס איהם ערלויבט, צו פערדיענען דאָס נויטיגע ווייניגע פאַר זיך דורך פיזישע ארבייט. און פאַר די לעצטע יאָהרען האָט ער געשריבען זאָגאַר מעהר, ווי ער האָט געשריבען אין די יאָהרען פון זיין העכסטער ליטעראַרישער פּרוכטבאַרקייט.

די ווירקונג פון דיעזען ביישפּיעל, וועלכען טאָלסטאָי האָט געגעבען דער מענשהייט, וויים יעדער. ער גלויבט אָבער, דאָס ער מוז אויך געבען די פילאָזאָפישע און רעליגיעזע גרינדע פאַר זיין אויפפיהרונג, און דאָס האָט ער געטהאָן אין א רייהע פון מערקווירדיגע ביכער.

געפיהרט פון דער אידעע, דאָס מיליאָנען איינפאַכע ארביי־

טער האָבען בעגריפען דעם אמת'ען זין פון לעבען און האָבען עס געפונען אין דעם לעבען אליין, וועלכען זיי בעטראַכטען אלס די אויפטהועכץ „פון דעם ווילען פון דעם בעשעפער פון דער וועלט“, האָט ער אָנגענומען דעם איינפאַכען גלויבען פון די מאסען פון די רוסישע בויערן, כאָטש זיין געדאַנק האָט זיך געבאָרעט געגען דעם, און האָט מיט זיי צוזאַמען נאָכגעפאָלגט די אלע צערעמאָניעס פון פראַוואָסלאַוויע. דאָך איז געווען אַ גרענעץ צו אזא נאָכגיעביגקייט פון זיין זייט. עס זיינען געווען אזעלכע גלויבענס און צערעמאָניעס, וועלכע ער האָט בשום אופן ניט געקענט אָננעהמען. ער האָט געפיהלט, אז פיעלעס וואָס ער זאָגט און טהוט אין דער קירכע, איז געגען זיין געוויסען. דאַן האָט ער זיך בעקענט מיט די צוויי סעקטאַנטישע בויערן, סוטאַיעוו און באַנדאַריאָוו, וועלכע ער האָט טיעף געאַכטעט, און ער האָט אויסגעפונען, דאָס אָנשליסענדיג זיך צו דער גריכישער אָרטאָדאָקסישער קירכע, העלפט ער די אַלע העסליכע פערפאָלגונגען פון די סעקטאַנטען, און דאָס אויף אזא אופן איז ער אַ שותף צו דעם האַס, וועלכען אַלע קירכען פיהלען איינע צו די אנדערע.

דאַן האָט ער זיך גענומען צו אַ פאָלשטענדיגען שטודיום פון קריסטענטהום, ניט קוקענדיג אויף די לעהרען פון די פערשיעדענע קירכען. אין אַ מערקווירדיג טיעף אויסגעארבייטען ווערק (אַ קריטיק פון דער דאָגמאַטישער טהעאָלאָגיע) האָט ער בעוויעזען, ווי גרונד־פערשיעדען עס זיינען די פערטייטשונגען פון די קירכען פון דעם אמת'ען זין פון די ווערטער פון יעזוס. און דאַן האָט ער אויסגעארבייט, גאַנץ אונאַבהענגיג, אַ פערטייטשונג פון דער קריסטליכער לעהרע, וועלכע איז זעהר עהנליך צו די פערטייטשונגען פון די אַלע פריהערע גרויסע בעוועגונגען — אין דעם נייַנטען יאהרהונדערט אין ארמעניען — נאָכהער פון וויקליף און פון די ערשטע אנאַבאַפּטיסטען, בעטאָנענדיג אָבער מעהר פון אַלץ די לעהרע פון ניט וועהרען זיך געגען דאָס בייזע.

טאָלסטאָי'ס פערטייטשונג פון קריסטענטהום.

די אידעען, וועלכע טאָלסטאָי האָט לאַנגזאַם ענטוויקעלט, זיינען ערקלערט אין דריי בעזונדערע ווערק: 1) די דאָגמאַטישע טהעאָלאָגיע, די הקדמה פון וואָס איז בעסער בעקאַנט אַלס די ודוי, און איז אָנגעשריבען געוואָרען אין 1882. 2) „וואָס איז מיין גלויבען" (1884), און 3) „וואָס איז אַלזאָ צו טהאָן?" (1886), צו וואָס עס דאַרף צוגעלעגט ווערען „דער קעניגרייך פון גאָט איז אין אייך אַליין", אָדער קריסטענטהום ניט אַלס מיסטישע לעהרע, נור אַלס אַ נייער בעגריף פון לעבען (1900) און מעהר פון אַלץ, אַ קליין ביכעלע „די קריסטליכע לעהרע" (1902), וועלכעס איז געשריבען אין קורצע פאַראַגראַפען, און ענטהאַלט אַ פולע און בעשטימטע ערקלערונג פון טאָלסטאָי'ס רעליגיעזע אַנזיכטען. פיעלע אַנדערע ווערק, וועלכע בעהאַנדלען דעמזעלבען געגענשטאַנד, ווי „דאָס לעבען אין די לעהרע פון קריסטוס", „מיין ענטפער אויף דעם סינאָד'ס חרם", „וואָס איז רעליגיאָן", „וועגען לעבען" א. ז. וו., זיינען אַרויסגעגעבען געוואָרען דעמזעלבען יאָהר. דיזע ביכער שטעלען מיט זיך פאָר טאָלסטאָי'ס ארבייט פאַר די לעצטע צוואַנציג יאָהר, און וועניגסטענס פיער פון זיי („די ודוי", „מיין גלויבען", „וואָס איז צו טהאָן" און „די קריסטליכע לעהרע") מוזען געלייענט ווערען אין דער אָנגעוויזענער אָרדנונג פון דעם, וועלכער וויל וויסען די רעליגיעזע און מאָראַלע בעגריפע פון טאָלסטאָי און זיך אַרויס־פלאָנטערען פון די צומישעניש, וועלכע ווערט מאַנכעס מאָל ייִרקלערט אַלס טאָלסטאָיאיזמוס

דיזע ווערקע שטעלען מיט זיך פאָר דעם מערקווירדיגסטען פערזוך פון אַ ראַציאָנאַלע פערטייטשונג פון קריסטענטהום, וואָס איז אַמאָל פון אימיצען פאָרגענומען געוואָרען. ביי טאָלסטאָי'ען ווארפט פון זיך אַראָב דער קריסטענטהום זיין גאַנצען מיסטיציזמוס, און ער ווערט אַ ריין גייסטיגע לעהרע וועגען דעם וועלט־גייסט, וועלכער פיהרט דעם מענשען צו אַ העכערען לעבען, אַ לעבען פון גלייכהייט און פון פריינדליכע

פערהעלטניסע מיט אלע מענשען. ווען טאָלסטאָי נעהמט אָן דעם קריסטענטהום, אלס דעם פונדאמענט פון זיין גלויבען, איז עס ניט דערפאר, ווייל ער בעטראכט עס, אלס א געטליכע ענט־פלעקונג, נור ווייל זיין לעהרע, אבגעריינינגט פון אלדאָס בייז, וואָס איז צו איהם צוגעלעגט געוואָרען דורך די קירכען, ענטהאלט אין זיך „די סאמע לייזונג פון דעם לעבענס־פּראָבלעם, ווי דאָס איז געגעבען געוואָרען מעהר אָדער ווייניגער קלאָר פון די בעסטע מענשען סיי פאר און נאָך דעם, ווען קריסטענטהום איז ערשיענען — א רייהענפאָלגע, וועלכע ציהט זיך פון משה, ישוע און קאָנפוציוס, צו די ערשטע גריכען, בודדהא און סאָקראטעס, ביז צו פאסקאל, ספינאָזא, פיכטע, פייערבאך און אלע אנדערע, אָפט אונבעמערקטע און אונבעקאנטע, וועלכע, ניט אָננעהמענדיג קיין לעהרע אויף דעם בלויזען גלויבען, האָבען געלערנט אונז און גערעדט צו אונז מיט'ן גאנצען הארצען וועגען דעם זין פון לעבען." (אין דער פאָררעדע צום בוך „די קריסטליכע לעהרע", אין אן אנדער עהנליכען זאץ גיט ער צו נאָך צוויי נעמען פון מארקוס אָרעליוס און לאָאָ־טזע, אלס די גרויסע לעהרער פון דער מענשהייט) ווייל „קריסטענטהום גיט אן ערקלערונג פון דעם זין פון לעבען", און איז א לייזונג פון דעם ווידערשפרוך צווישען דעם שטרעבען נאָך וואוילגעהן אין לעבען און דעם בעוואוסטזיין, אז דאָס קען ניט דערגרייכט ווערען. („קריסטליכע לעהרע", 13טען פאראגראף) — „צווישען דעם וואונש פאר גליק און לעבען פון איין זייט און דעם אלץ גרעסער ווערענדען בעוואוסט־זיין פון אונגליק און טוידט פון דער אנדערער זייט."

וואָס אנבעטרעפט די דאָגמאטישע און מיסטישע טהיילען פון קריסטענטהום, וועלכע ער בעטראכט אלס צוצעפּענישען צו דער ווירקליכער לעהרע פון קריסטוס, מאכט ער פאָלגענדע בעמערקונג: „עס איז שרעקליך צו זאָגען עס, אָבער מאנכעס מאָל האָב איך דעם געדאנק: ווען די לעהרע פון קריסטוס צוזאמען מיט דער לעהרע פון דער קירכע, וועלכע איז אָנגעוואַק־סען אויף איהר, וואָלט גאָר ניט עקזיסטירט — וואָלטען די, וואָס רופען זיך איצט קריסטען, געווען פיעל נעהנטער צו די לעהרען פון קריסטוס, ד. ה., צו אן אינטעליגענטען בעגריף וועגען לעבען,

ווי זיי זיינען עס איצט. די מאָראַלישע לעהרען פון אַלע נביאים פון דער מענשהייט וואָלט ניט געבליבען פערשלאָסען פאַר זיי."

אוועקלעגענדיג אָן אַ זייט אַלע מיסטישע און מעטאַפיזישע בעגריפע, וועלכע מען האָט צונויפגעפלאָנטערט מיט קריסטענ־טהום, קאָנצענטרירט ער זיין גאַנצע אויפמערקזאַמקייט אויף די מאָראַל פון דער קריסטליכער לעהרע. איינער פון די מעכטיגע מיטלען — זאָגט ער — דורך וועלכע מענשען ווערען געשטערט צו לעבען אַ לעבען אין איינקלאַנג מיט דיזער לעהרע, איז דער „רעליגיעזער שווינדעל". „די מענשהייט בעוועגט זיך לאַנגזאַם, אבער אונאונטערבראָכען צו אַן אַלץ העכערען און העכערען בעגריף פון דעם אמת'ען זין פון לעבען און צו דער איינאָרדנונג „פון לעבען אין איינקלאַנג מיט דיזען בעגריף." אָבער אין זיין פראָגרעסיווען גאַנג בעוועגען זיך ניט אַלע מענשען מיט גלייכער שנעלקייט און די „וועניגער פיהלענדע האַלטען זיך נאָך אַלץ ביי די אַלטע בעגריפע און אָרדנונג פון לעבען, און מאַטערען זיך עס אויפצוהאַלטען". דאָס פיהרען זיי אָם מייסטען מיט דער הילפע פון דעם רעליגיעזען שווינדעל, וועלכער „בעשטעהט אין דער אַבזיכטליכער צונויפמישונג פון גלויבען מיט אַבערגלויבען און אין דעם אונטעררוקען איינעם אנשטאַט דעם צווייטען". דער איינציגער מיטעל צו בעפרייען זיך פון דיזען שווינדעל איז „צו פערשטעהן און צו געדענקען, דאָס דער איינציגער אינסטרומענט, וועלכען דער מענש האָט פאַר די דערגרייכונג פון וויסען, איז דער שכל און דאָס דעריבער יעדע לעהרע, וואָס בעהויפטעט עטוואָס וואָס איז געגען שכל, איז פשוט נאַרעריי". טאָלסטאָי, ביי יעדער געלעגענהייט, האַלט פאַר נויטיג צו בעטאָנען די וויכטיגקייט פון מענשליכען פערשטאַנד.

אַ צווייטע גרויסע שטערונג פאַר די פערשפרייטונג פון דער קריסטליכער לעהרע, זעהט טאָלסטאָי אין דעם אַלגעמיינעם גלויבען פון דער אונשטערבליכקייט פון דער נשמה, אזוי ווי מען פערשטעהט עס איצט. אין דיזער פאָרמע לייקענט ער עס פאָל־שטענדיג אָב. אָבער מיר קענען — זאָגט ער — געבען אַ טיעפערען זין צו אונזער לעבען, מאַכענדיג איהם פון נוצען צום מענשען, דורך צונויפגיסען אונזער לעבען מיט דעם לעבען פון

דער וועלט; און כאָטש דיזע אידעע מעג אויסזעהען וועניגער אנציהענד, ווי די אידעע פון דער אונשטערבליכקייט פון דער נשמה פון יעדען בעזונדער, „כאָטש קליין, איז זי אָבער זיכער“.

רעדענדיג פון גאָט, נעהמט טאָלסטאָי מאַנכעס מאָל אָן א פּאַנטהעאיסטישע שטעלונג, און ער רעדט פון גאָט אַלס דאָס לעבען, אָדער אַלס ליעבע, אָדער אַלס דער אידעאַל, וועלכען דער מענש פיהלט אין זיך; אָבער אין זיין לעצטע ווערק (די קריסטליכע לעהרע) ערקלערט ער, אז גאָט מיינט „דער אַלוועלטליכער וואונש נאָך גליק, וועלכער איז דער קוואַל פון לעבען“. „אַזוי איז, לויט דער קריסטליכער לעהרע, גאָט דער עצם פון לעבען, וועלכען דער מענש פיהלט אי אין זיך און אי אין דער גאַנצער וועלט אַרום איהם, אַלס דעם וואונש צום גליק“. יעדער דענקענדער מענש — לעגט טאָלסטאָי צו — קומט צו אַן עהנליכען שלום, נאָכדעם ווי זיין ראַציאָנעלער געוויסען האָט ערוואַכט אין אַ געוויסען עלטער, און אין דער וועלט אַרום דעם מענשען איז דערזעלבער וואונש קלאָר אין אַלע בעזונדערע וועזענס, פון וועלכע יעדער איינער שטרעבט צו זיין אייגענעם וואוילגעהן. דיזע צוויי ווינשע קומען זיך צוזאַמען צו איין קלאָרען צוועק — בעשטימטען, דערגרייכבאַרען און גענוסרייכען פאַר'ן מענשען, דאַרום קומט ער צום שלום, אַז בעאָבאַכטונג, טראַדיציאָן (רעליגיעזע) און פערשטאַנד, אַלע דריי צוזאַמען ווייזען איהם, דאָס דער גרעסטער גליק פון מענשען, צו וועלכען אַלע שטרעבען קען נור דערגרייכט ווערען דורך אַ פאָלשטענדיגע פעראייניגונג צווישען די מענשען“. אַלע דריי ווייזען איהם, דאָס די וויכטיגסטע אַרבייט פאַר די ענטוויקלונג פון דער מענש־הייט, אין וועלכער ער האָט צו נעהמען אַן אַנטהייל, איז „דאָס איינפיהרען פון איינינקייט און האַרמאָניע אַנשטאַט צוטהיילונג און מחלוקות“. „די אינערליכע טענדענץ פון יענעם גייסטיגען וועזען — ליעבע, וועלכע איז אין דעם פּראָצעס פון געבורט אָן אין איהם, צווינגט איהם אין דיזעלבע ריכטונג“.

איינינקייט און האַרמאָניע און אונאויפהערליכע אנשטרענ־גונג צו פערברייטען זיי, וואָס דאָס מיינט ניט נור די גאַנצע אַרבייט, וואָס פאָדערט זיך, אום צו לעבען פאַר זיך, נור אויך די

ארבייט צו פערמעהרען דאָס גליק פון אנדערע, דיזע אַלזאָ זיינען די צוויי ענדליכע טענער, אין וועלכע די אַלטע סתירות, די אַלע שטורמס, וועלכע האָבען מעהר ווי צוואנציג יאָהר געבושעוועט אין דעם געמוטשעטען מוח פון דעם גרויסען ארטיסט, אַלע די רעליגיעזע עקסטאזען און די אַלע ראציאָנאַלע צווייפעל, וועלכע האָבען בעוועגט זיין העכערע אינטעליגענץ, זוכענדיג דעם אמת, האָבען ענדליך געפונען זייער לייזונג אויף די העכסטע מעטאַ־פיזישע הויכקייטען: דער שטרעבען פון יעדען לעבענדען וועזען פאר זיין אייגענעם וואוילגעהן, וועלכעס איז עגאָאיזמוס און ליעבע צו גלייכער צייט, ווייל דאָס איז זעלבסטס־ליעבע, און ראציאָנאַלע זעלבסט־ליעבע מוז אריינגעהמען אַלע שטרעבונגען פון דעמזעלבען מין. דיעזע שטרעבונג נאָך דעם אינדיווידועלען גליק דורך זיין נאטור גופא האָט שוין די נייגונג ארומצונעהמען אַלעס, וואָס עקזיסטירט. „ער צושפרייט זיינע גרענעצען נאטיר־ליך דורך ליעבע, פריהער פאר זיין פאמיליע, איינעמס ווייב און קינדער — דאַן פאר פריינד, דאַן פאר איינעמס לאַנדסלייט, אבער ליעבע איז ניט צופריעדען מיט דעם, און זי האָט די נייגונג ארומצונעהמען אַלע...“

דעם צענטראל־פונקט אין דער קריסטליכער לעהרע זעהט טאָלסטאָי אין ניט־וועהרען־זיך געגען דאָס בייזע. וועהרענד די ערשטע יאָהרען נאָך זיין גייסטיגען קריזיס האָט ער געפרעדיגט פאַלשטענדיגען ניט־וועהרען־זיך געגען דאָס בייזע, אין פולען איינקלאַנג מיט דעם ווערטערליכען און בעשטימטען זין פון קריסטוס'עס לעהרע, — אַ לעהרע, ווען זי ווערט גענומען אין שייכות מיט דעם זאַץ וועגען די רעכטע און לינקע באַק, מיינט ניט קיין אנדער זאַך, ווי אונטערוואַרפען זיך אין רעזיגנאַציאָן. דאָך האָט ער געמוזט באַלד איינזעהען, דאָס אזא מין לעהרע איז ניט נור ניט אין איינקלאַנג מיט זיין אויבען־געשילדערטען גאָטעס־בעגריף, נור אַז דאָס מיינט איינפאַך צו העלפען און אונטערשטיצען דאָס בייזע. דיעזע לעהרע ענטהאַלט אין זיך גראדע דיעזע פריווילעגיע צו טהון בייז, וואָס איז אימער געפרע־דיגט פון די שטאַאט־רעליגיאָנען אין די אינטערעסען פון די הערשענדע קלאַסען, און טאָלסטאָי האָט עס געמוזט דערפיהלען.

ער דערצעהלט אונז, ווי ער האָט איינמאָל געטראָפען אין אַן
אייזענבאַהן דעם גובערנאַטאָר אַן דער שפּיצע פון אַן אבטהיילונג
פון סאָלדאַטען, וועלכע זיינען געווען בעוואַפענט מיט ביקסען
און פאָרבערייטעט מיט אַ גאַנצען וואָגען פון ריטער. זיי זיינען
געפאָהרען צו שמייסען די בויערען פון אַ דאָרף אום דורכצופיהרען
אַ געזעץ פון אמת'ע רויבעריי, וועלכע די רעגיערונג האָט אָנגענר־
מען צו גונסטען די פּאָמיעשטשיקעס און עטוואָס וואָס איז געווען
גאַנץ קלאָר געגען גערעכטיגקייט. ער שילדערט מיט זיין גוט־
בעקאַנטער מאַלערקראַפט, ווי אזוי אין זייער געגענוואַרט האָט
אַ „ליבעראַלע“ דאַמע עפענטליך, אויפ'ן קול, און מיט שטאַרקע
ווערטער פערדאַמט דעם גובערנאַטאָר און די אָפיציערען, און ווי
זיי האָבען זיך געשעהמט. דאַן שילדערט ער, ווי אזא מין
עקספּעדיציאָן האָט אָנגעפאַנגען איהר אַרבייט: די בויערען,
מיט אַן אמת־קריסטליכער רעזיגנאַציאָן, פלעגען זיך איבער־
צלם'ען מיט אַ ציטערנדער האַנד, אוועקלעגען זיך אויף דער ערד,
אום צו ווערען געמאַטערט און געשמיסען, ביז די האַרץ פון
אָפּפער האָט אויפגעהערט צו שלאָגען, און דאָך די אָפיציערען
זיינען אויף דאָס מינדעסטע ניט גערירט געוואָרען פון דיעזער
קריסטליכער אונטערגעבונג. וואָס טאָלסטאָי האָט געטהאָן, ווען
ער האָט זיך בעגעגענט מיט דיעזער עקספּעדיציאָן, דאָס ווייסען
מיר ניט; ער דערצעהלט עס אונז ניט. ער האָט וואַהרשיינליך
גע'טענה'ט מיט די אָנפיהרער און האָט אודאי געראַטהען די
סאָלדאַטען ניט צו פאָלגען — דאָס הייסט, צו רעבעלירען.
יעדענפאַלס, ער האָט געמוזט פיהלען, דאָס אַ פּאַסיווע
שטעלונג אין דעם פאַל פון אזא גרויזאַמקייט — דער
ניט־ווערען־זיך געגען דעם — וואָלט געמיינט גאָר אַ הסכמה
צו דיעזער גרויזאַמקייט. דאָס וואָלט געמיינט גאָר אונטער־
שטיצען עס. נאָך מעהר, אַ פּאַסיווע האַלטונג געגען בייזעס איז
אזוי פרעמד צו דער סאַמע נאַטור פון טאָלסטאָי, דאָס ער האָט
ניט געקענט בלייבען פאַר אַ לענגערע צייט אַ נאָכפאָלגער פון
אזא לעהרע, און ער האָט באַלד געענדערט די פערטייטשונג פון
דיזען קריסטליכען געבאָט אין דעם זין: „ווערה זיך ניט געגען
בייזעס דורך געוואַלט“. אַלע זיינע שפּעטערע ווערק זיינען שוין

דארום געווען פול מיט א ליידענשאפטליכען וועהרען־זיך געגען די פערשיעדענע פארמען פון געמיינהייט, וועלכע ער האט געזעהן ארום זיך. שטענדיג און אונאונטערבראכען הויבט ער אויף זיין מעכטיגע שמימע געגען דאס בייזע און די בייזע מענשען. ער איז נור געגען פיזישע געוואלט אין קאמפף מיט דאס בייזע, וויל יער דענקט, אז דאס ברענגט שאדען.

די אנדערע פונקטען פון דער קריסטליכער לעהרע, לויט טאלסטאי פערטייטשט זיי זיינען: זייט ניט אין כעס, אדער, לכל הפחות האלט זיך איין פון כעס אזוי פיעל, ווי איהר קענט. בלייבט טריי צו דער איין פרוי, מיט וועמען איהר האט זיך פער־איינינגט, און מיידט אוים אלעס, וואס רייצט אויף ליידענשאפט; שווערט אייך ניט, וואס לויט טאלסטאי מיינט: פערבינדט זיך קיינמאל ניט אייערע הענד מיט א שבועה. מאכען איינעם שווערען איז דער מיטעל, וואס ווערט געברויכט פון אלע רעגיע־רונגען, אום צו בינדען די מענשען און זייערע געוויסענס צו טהון דאס, וואס מען הייסט זיי; און ענדליך: ליעבט אייערע שונאים, אדער ווי טאלסטאי ערקלערט עס אין איינינגע ווערק: משפט קיינמאל און פערפאלגט קיינמאל ניט א צווייטען געריכטליך.

דיעזע פינף כללים גיט טאלסטאי די ברייטסטע פער־טייטשונג און פון זיי אלע ציהט ער א שלום פאר פרייען קאמו־ניזמוס. ער בעווייזט מיט א גאנצען אוצר פון ארגומענטען, דאס צו לעבען פון דער ארבייט פון אנדערע און אליין ניט ארבייטען, מיינט צו צוברעכען א געזעץ פון דער נאטור; אז דאס איז די הויפט־אורזאכע פון דעם סאציאלען איבעל און אויך פון כמעט אלע פערזענליכע אונגליקען און צרות. ער ווייזט, ווי אזוי די איצטיגע קאפיטאליסטישע ארגאניזאציאן פון ארבייט איז פונקט אזוי שלעכט, ווי שקלאפעריי און פאנטשיזנע זיינען אמאל געווען.

ער פערלאנגט די פעראיינפאכונג פון לעבען — אין נאהרונג, אין קליידונג און אין וואוינונג — וואס דאס איז אימער דער רעזולטאט, ווען איינער נעהמט זיך צו פיזישע ארבייט און בעזאנדערס צו לאנד־ארבייט, און ער ווייזט וואס

פאַר אַ נוצען עס וואָלטען דערפון געהאַט זאָגאַר די רייכע און די לעדיג־געהער פון דער איצטיגער צייט. ער ווייזט, ווי אַזוי די אַלע איבלען פון דער איצטיגער שלעכטער רעגיערונג קומען אַרויס דערפון, וואָס די סאַמע מענשען, וועלכע פּראָטעסטירען געגען די שלעכטע רעגיערונג מאַכען אַלע אנשטרענגונגען צו ווערען אַ טהייל פון דערזעלבער רעגיערונג.

און פּונקט אַזוי אויסדריקליך ווי ער פּראָטעסטירט געגען די קירכע, אַזוי פּראָטעסטירט ער אויך געגען דעם שטאַאַט, אַלס דעם איינציגען מיטעל צו מאַכען אַ סוף צו דער איצטיגער שקלאַפעריי, וואָס איז אַרויפגעצוואונגען געוואָרען אויף די מענשען פון דיזער אינסטיטוציאָן. ער גיט אַן עצה די מענשען צו ענטזאַגען זיך צו האָבען עפּעס צו טהון מיט׳ן שטאַאַט. און ענדליך, בעווייזט ער מיט אַ גרויסען רייכטהום פוןביישפּיעלע, אין וועלכע זיין אַרטיסטישער כח זעהט זיך אין זיין גאַנצער מאַכט, דאָס דער חשק פון די רייכע קלאַסען צו רייכטהום און לוקסוס, — אַ חשק, וועלכער האָט ניט קיינע גרענעצען, און קען גאָר ניט האָבען קיין גרענעץ — איז דאָס, וואָס האַלט אויף די שקלאַפעריי, אַלע דיזע אוננאָרמאַלע צושטענדע פון לעבען און אַלע דיזע פאַלשע לעהרען, וועלכע ווערען איצט פערשפּרייט פון שטאַאַט און קירכע אין די אינטערעסען פון די הערשענדע קלאַסען.

פון דער אַנדערער זייט, ווען ער רעדט נור פון גאָט אָדער פון אונשטערבליכקייט, איז זיין שטענדיגער וואונש צו ווייזען, דאָס ער נויטיגט זיך ניט אין די אַלע מיסטישע און מעטאַפיזישע ווערטער און אויסדריקע, וועלכע ווערען געברויכט געוועהנליך אין אַזעלכע פעלע. און כאָטש זיין שפּראַך איז געבאָרגט פון רעליגיעזע ווערק, ברענגט ער אָבער אַרויס די ראַציאָנאַליסטישע פערטייטשונג פון די רעליגיעזע בעגריפע. פּאָרזיכטיג טהיילט ער אָב פון דער קריסטליכער לעהרע אַלעס דאָס, וואָס קען ניט אָנגענומען ווערען פון די נאָכפאָלגער פון אַנדערע רעליגיאָנען, און מאַכט דערמיט זעהר בולט אַלעס, וואָס איז געמיינשאַפטליך אַלע פּאָזיטיווע רעליגיאָנען; אַלעס, וואָס איז איינפאַך מענש־

ליך אין זיי, און וואָס דער פערשטאַנד קען בענעהמען, און וואָס קען דאַרום אָנגענומען ווערען פון גלויביגע און אונגלויביגע.

אין אנדערע ווערטער, אויף וויפיעל ער האָט שטודירט אין דער לעצטער צייט די לעהרען פון פערשיעדענע מאָראַל־פילאָזאָפען, אויף אזוי פיעל האָט ער זיך גענומען די מיה פעסטצושטעלען די עלעמענטען פון אַן אַלוועלטליכער רעליגיאָן, אין וועלכער אַלע מענשען זאָלען זיך קענען פעראייניגען — אַ רעליגיאָן, אָבער, וועלכע האָט אין זיך גאָר ניט איבערנאַטירליכעס, גאָר ניט, וואָס דער פערשטאַנד און דאָס וויסען דאַרפען פערוואַרפען, נור אַזאַ, וואָס זאָל האָבען אין זיך אַ מאָראַל־לעהרע פאַר אַלע מענשען, אויף וואָס פאַר אַ שטופע פון אינטעלעקטועלער ענטוויקלונג זיי זאָלען זיך ניט געפינען.

האָבענדיג אַלזאָ אָנגעפאַנגען אין 1875—77 דערמיט, וואָס ער האָט זיך אָנגעשלאָסען אָן דער פּראַוואָסלאַוונער קירכע — אין דעם זין, ווי דער רוסישער בויער פערשטעהט עס, איז ער ענדליך געקומען אין דער קריסטליכער לעהרע צו דער אויפשטעלונג פון אַ מאָראַלישער פילאָסאָפיע, וועלכע, לויט זיין מיינונג, קען ווערען אָנגענומען פון דעם קריסט, דעם איד, דעם מוסולמאַן, דעם בודהיסט און פונקט אזוי אויך פון דעם נאַטורפילאָזאָף — אַ רעליגיאָן, וועלכע ענטהאַלט אין זיך בלויז די הויפּט־עלעמענטען פון אַלע רעליגיאָנען, נעמליך: אַ פעסטשטעלונג פון איינעמס פערהעלטניסע צו דער וועלט אין איינקלאַנג מיט דעם איצטיגען וויסען און אַן אנערקענונג פון דער גלייכהייט פון אַלע מענשען.

אויב דיעזע צוויי עלעמענטען, איינער פון וועלכע געהערט צו דעם קעניגרייך פון וויסענשאַפט און דער צווייטער צום געביעט פון מאָראַל, זיינען גענוג צו בילדען אַ רעליגיאָן, און דאַרפען ניט קיין הינטערגרונד פון מיסטיציזמוס — דאָס איז אַ פּראַגע, וועלכע איז אויסער די גרענעצען פון דיזער אָבהאַנדלונג.

די שקלאַפעריי
פון אונזער צייט

די שקלאַפעריי פון אונזער צייט

ערשטער קאפיטעל.

די ארבייטס־שטונדען פון די פראַכט־לאָדערס אין מאָסקווא.

מיינער א בעקאנטער, אן אָנגעשטעלטער אויף דער מאָסקוואער־קורסקער אייזענבאהן, האָט ריידענדיג מיט מיר, דער־מאָנט דעם פאקט דאָס די מענשען, וועלכע לאָדען אָן די פראַכט, ארבייטען צו 36 שטונדען מיט אמאָל.

כאָטש איך האָב געהאַט פאָלשטענדיגען צוטרויען צו דעם מאן, וואָס האָט עס מיר דערצעהלט, איז עס מיר אָבער דאָך אונמעגליך געווען צו גלויבען. איך האָב געמיינט, אז ער האָט א טעות, אָדער דאָס ער טרייבט איבער, אָדער איך האָב איהם שלעכט פערשטאנען.

אָבער דער מאן האָט דערצעהלט וועגען די אומשטענדען, אונטער וועלכע דיעזע ארבייט ווערט געטהאָן, מיט אזא פינקט־ליכקייט, אז צווייפלען איז געווען אונמעגליך. ער האָט מיר דער־צעהלט, אז אזעלכע פראַכט־אָנלאָדער זיינען דאָ צוויי הונדערט און פופציג אויף דער קורסקער סטאציאָן אין מאָסקווע. זיי ווערען אלע צוטהיילט אין פארטיעס פון פינף, און זיי ארבייטען אלע פון שטיק, קריגענדיג פון איין רובעל ביז צו איין רובעל פופצעהן קאָפיקעס פאר יעדע טויזענד פוד סחורה, וואָס ווערט ערהאלטען אָדער אוועקגעשיקט.

זיי קומען אין דער פריה, ארבייטען דעם גאנצען טאָג און די גאנצע נאכט ביין אויפלאָדען די וואגאָנען, און ווען די נאכט איז צו ענדע, הויבען זיי ווידער אָן אָנצולאָדען און דאן ארביי־

טען זיי א צווייטען טאָג. אזוי, דאָס אין צוויי טעג האָבען זיי נור איין נאכט צו שלאָפען.

זייער ארבייט בעשטעהט פון אויסלאָדען און שלעפּען פעק פון זיעבען, אכט און ביז צו צעהן פּוד. צוויי מענשען לאָדען אָן די פּעק אויף די רוקענס פון די אנדערע דריי, וועלכע טראָגען זיי. ביי אזא ארבייט פערדינען זיי וועניגער, ווי א רובעל א טאָג. זיי ארבייטען אונאונטערבראָכען, ניט האָבענדיג קיינמאָל קיין אָברוה.

דיעזעס, וואָס דער מאַן האָט מיר דערצעהלט, איז געווען אזוי פול מיט איינצעלהייטען, אז צווייפלען אין דעם האָב איך ניט געקאָנט. דאָך האָב איך בעשלאָסען צו זעהן עס מיט מיינע אייגענע אויגען, און איך בין אוועק צו דער סטאַציאָן.

געפינענדיג דאָרט מיין בעקאַנטען, האָב איך איהם געזאָגט, אז איך בין געקומען זעהן דאָס, וועגען וואָס ער האָט מיר דערצעהלט.

— קיינער, ווען איך דערצעהל עס, גלויבט עס ניט, — האָב איך איהם געזאָגט.

ניט ענטפערנדיג מיר, האָט דער בעקאַנטער מיינער צו־גערופען איינעם פון שפּייכלער: ניקיטאַ, קום אהער!

פון טהיר איז ארויס א הויכער, דארער ארבייטער אין א צוריסענעם ראָק.

— ווען האָסטו אָנגעהויבען ארבייטען?

— ווען? נעכטען אין דער פריה.

— און וואו ביזטו געווען לעצטע נאכט?

— איך האָב אויסגעלאָדעוועט, נאַטירליך.

— האָסטו געארבייט דורך די גאַנצע נאכט? — האָב איך נעפרעגט.

— געוויס האָבען מיר געארבייט.

— און ווען האָסטו היינט אָנגעהויבען צו ארבייטען?

— מיר האָבען אָנגעהויבען אין דער פריה. ווען אנדערש זאָלען מיר אָנהייבען?

— ווען זיי לאָזען אונז געהען, דאַן ענדיגען מיר!

די פיער אנדערע ארבייטער פון זיין פּארטיע זיינען צו־

געשטאנען צו אונז. זיי זיינען אַלע געווען אָנגעטהאָן אין צוריסענע רעקלעך, אָהן אויבער־רעק, כאָטש עס איז געווען זעהר קאַלט.

איך האָב אָנגעהויבען זיי פרעגען וועגען זייער ארבייט, און ווי עס ווייזט אויס, האָב איך זיי געמאַכט שטארק זיך וואונ־דערן איבער דעם אינטערעס, וואָס איך האָב גענומען אין אזא איינפאַכער און נאַטירליכער זאַך (ווי עס האָט זיי אויסגעזעהען) ווי זייער זעקס־און־דרייסיג שטונדיגע ארבייט.

זיי זיינען אַלע געווען דאָרף־מענשען. מייסטענס מיינע אייגענע לאַנדסלייט פון טולא. מאַנכע אָבער זיינען געווען פון אָריאָל, אַנדערע פון וואָראָנעזש. זיי האָבען געלעבט אין מאָסקווע אין קוואַרטירען, מאַנכע פון זיי מיט זייערע פאַמיליען, אָבער די מייסטע — אָהן זיי. די יעניגע, וועלכע זיינען געקומען אהער אליין, שיקען זייערע פערדיענסטען אהיים, אין דאָרף.

זיי עסען ביי זייערע קאָנטראַקטאָרס. זייער שפּייז קאָסט זיי צעהן רובעל אַ מאָנאַט. זיי עסען אימער פליישׁ, און קוקען ניט אויף די פאַסט־טעג. זייער ארבייט האַלט זיי אימער בע־שעפטיגט מעהר ווי 36 שטונדען נאָכאַנאַנד, ווייל עס נעהמט זיי מעהר, ווי אַ האַלבע שטונדע צו קומען הין און צוריק פון און צו זייער וואוינונג; און אַ חוץ דעם, ווערען זיי אָפט געהאַלטען ביי דער ארבייט איבער זייער בעשטימטע צייט.

צאָהלענדיג פאַר זייער אייגענע שפּייז, פערדיענען זיי ביי אזא דורכאַנאַנדיגער 36־שטונדיגער אַרבייט 25 רובעל אַ מאָנאָט.

אויף מיין פראגע, ווארום טהוען זיי אזא קאַטאָרזשנע אַרבייט, האָבען זיי געענטפערט:

— וואָס דען זאָל מען טהון?

— אָבער ווארום אַרבייטען 36 שטונדען נאָכאַנאַנד? קען דען די אַרבייט אַנדערשט ניט איינגעאָרדענט ווערען?

— מיר טהוען דאָס, וואָס מען הייסט אונז.

— יא, אבער ווארום פאָלגט איהר?

— מיר פאָלגען, ווייל מיר מוזען זיך ערנעהרען. „אויב דו גלייכסט ניט, טו רוק זיך“. ווען איינער איז נור אַ שטונדע

שפעט, הייסט מען איהם באלד געהן, און עס זיינען דא צעהן אנדערע מענשען, פערטיג צו פערנעהמען זיין פלאץ.

די מענער זיינען אלע געווען יונגע; נור איינער איז געווען עטוואס עלטער, אפשר פערציג. זייערע פנים'ער זיינען געווען מאגערע, און אלע האבען זיי געהאט אויסגעלאשענע, מיעדע אויגען, אזוי ווי די מענשען וואלטען געווען שכור. דער דארער ארבייטער, צו וועמען איך האב צוערשט גערעדט, האט מיך בעזאנדערס איבערראשט מיט דער מידיגקייט פון זיין בליק. איך האב איהם געפרעגט, אויב ער האט היינט ניט געטרונקען?

— איך טרינק ניט. — האט ער געענטפערט מיט דער ענט־שלאסענהייט, מיט וועלכער עס ענטפערן אימער די מענשען, וועלכע טרינקען טאקע ניט.

— און איך רויכער ניט. האט ער צוגעלעגט.

— טרינקען די אנדערע? — האב איך געפרעגט.

— יא מען ברענגט עס אהער.

— די ארבייט איז ניט קיין לייכטע, און א טרונק מאכט אימער איינעם זיך פיהלען שטארקער. — האט געזאגט דער עלטערער ארבייטער.

דיעזער מאן האט יענעם טאג געטרונקען, אבער מען האט גאר ניט געקענט אנזעהען.

נאך מעהר אביסעל רייד מיט די ארבייטער, בין איך אוועק זעהען, ווי די ארבייט געהט צו.

פארבייגעהענדיג לאנגע רייהען פון אלערליי סארטען סחורה, בין איך צוגעקומען צו אייניגע ארבייטער, וועלכע האבען לאנגזאם געשטופט אן אנגעלאדענעם וועגעל. איך האב שפעטער זיך דערוואוסט, אז די מענשען האבען אליין אוועקצושטעלען אן א זייט די וועגעלעך און האלטען די פלאטפארם ריין פון שנעע, פאר וואס זיי ווערען גאר ניט בעצאהלט. אזוי איז עס ערקלערט אין די „תנאים“. דיעזע ארבייטער זיינען געווען פונקט אזוי אבגעריסען און אויסגעמאגערט, ווי די, מיט וועמען איך האב גערעדט. ווען זיי האבען געבראכט דעם וועגעל אויף זיין פלאץ, בין איך צו זיי צוגעגאנגען און זיי געפרעגט, ווען זיי האבען אנגעהויבען ארבייטען, און ווען זיי האבען געגעסען מיטאג.

זיי האָבען מיר דערצעהלט, אז זיי האָבען אָנגעהויבען אַרביי־טען אום זיעבען אין דער פריה, און האָבען נור־וואָס אָבגעגעסען. די אַרבייט האָט זיי ניט געלאָזען פריהער עסען.

— און ווען געהט איהר אוועק?

— ווי אמאָל. אמאָל ניט פאַר צעהן. — האָבען געענט־פערט די מענשען, אַזוי ווי בעריהמענדיג זיך מיט זייער אויס־דויער־קראַפט. זעהענדיג מיין אינטערעס אין זייער לאַגע, האָבען זיי זיך אַרומגעשטעלט ארום מיר, און, וואהרשיינליך, האַלטענדיג מיך פאַר אַן אינספּעקטאָר, האָבען איינגיע פון זיי, רעדענדיג אַלע צוזאַמען, מיר מיטגעטהיילט דאָס, וואָס, ווי עס האָט אויס־געזעהען, איז פאַר זיי דאָס וויכטיגסטע, נעמליך: דאָס דער צימער, אין וועלכען זיי וואָלטען זיך אמאָל געקענט אָנוואַרימען און כאַפּען אַ שטונדע שלאָף צווישען דער טאָג־ און נאַכט־אַרבייט, איז געוועזען צו ענג. אַלע האָבען אויסגעדריקט זייער אונצופריעדענהייט מיט דיעזער ענגשאַפט.

— עס קענען דאָרט זיין אפשר הונדערט מענשען, און עס איז ניטאָ וואו זיך אוועקצולעגען — אפילו אונטער די פּאָליצעס איז עס אנגעפּיקעוועט. — האָבען גערעדט די אונצופריעדענע שטימען — טהוט אַליין אַ קוק, עס איז ניט ווייט פון דאַנען.

מאַנכע פון די אַרבייטער זיינען אַריין אין צימער מיט מיר, און זיי האָבען איינער דעם אַנדערען איבערגעשלאָגען מיט זייערע קלאַגען איבער די ענגשאַפט.

דיזע מענער, וועלכע אין אַ צוואַנציג־גראַדיגען פראָסט, אָהן אויבערראָק, טראָגען אויף זייערע רוקענס צעהן־פּודיגע משאות אין דעם משך פון 36 שטונדען; וועלכע עסען מיטאָג און וועטשערע ניט ווען זיי דאַרפען האָבען נאַהרונג, נור ווען זייער אויבערזעהער ערלויבט עס זיי; וועלכע לעבען אונטער אומ־שטענדען, וועלכע זיינען פיעל ערגער ווי די פון שלעפּפערד — עס האָט אויסגעזעהן משונה׳דיג צו הערען דיזע מענשען קלאָגען זיך אויף די ענגשאַפט אין צימער, וואו זיי וואַרימען זיך אָן. אָבער כאָטש דאָס האָט מיר אין אָנפאַנג אויסגעזעהן אזוי מאָדנע, דאָך אַריינגעהענדיג אין זייער לאַגע, האָב איך פערשטאַנען, וואָס פאַר אַ געפיהל פון פיין עס מוזען פיהלען דיזע מענשען,

װעלכע האָבען קיינמאָל ניט געגוג שלאָף, און װעלכע זיינען אימער האלב־פערפראָרען, װען אנשטאט אָבצורוהען און זיך אָביסעל אָנצואװארימען, מוזען זיי קריכען אויף דער שמוציגער פּאָדלאָגע אונטער די פּאָליצעס, אין א פערשטיקטער און איבער־געפּיהרטער לופט, פון װאָס זיי װערען נאָך שװאכער און צו־בראָכענער.

נור, אפשר, אין יענער עלענדער שטונדע פון אַן אומזיסטי־גען פערזוך צו געפינען רוה און שלאָף, בעגרייפען זיי שמערצליך די גאַנצע שוידערליכקייט פון זייער 37־שטונדיגער ארבייט, און דאָס איז עס, װאָרום זיי זיינען בעזאָנדערס אויפגערעגט פון אזא שיינבאַר אונבעדייטענדער קלייניגקייט, װי די ענגשאפט אין זייער רוהע־צימער.

האָבענדיג געזעהען עטליכע פּאַרטיעס ביי דער ארבייט, און האָבענדיג גערעדט מיט נאָך מעהר פון די מענער און אויסגעהערט די געשיכטע פון זיי אַלע, בין איך אװעקגעפאָהרען אהיים, װערענדיג איבערצייגט, אז דאָס, װאָס מיין בעקאַנטער האָט מיר דערצעהלט, איז געװען אמת.

עס איז געװען אמת, דאָס פאַר די בלויזע עקזיסטענץ האָבען מענער, װאָס האַלטען זיך פאַר פרייע מענשען, געהאַלטען פאַר נויטיג זיך אָבצוגעבען צו אַן ארבייט, צו װעלכער אין די צייטען פון פּאַנשטשיזנע װאָלט קיין שקלאַפענהאַלטער, װי גרויזאם ער זאָל ניט זיין, ניט געצװאונגען קיינעם פון זיינע שקלאַפען. אבער װאָרום שקלאַפען־האַלטער? קיין אייגענטהימער פון פערד װאָלט ניט געלאָזען אזוי אַרבייטען זיינע פערד, און ניט צוליעב קיין אַנדער זאַך, נור װייל ער װאָלט ניט געװאָלט פערקירצען דאָס לעבען פון א חיה, װאָס האָט פאַר איהם א געװיסען װערטה.

צווייטער קאפיטעל.

אונזער גלייכגילטיגקייט ווערענד מענשליכע לעבענס געהען אין ניוועץ.

צו צווינגען מענשען צו ארבייטען 37 שטונדען נאכאנאנד אהן שלאף, איז א חוץ דעם, וואס איז גרויזאם, איז עס אויך ניט עקאנאמיש. און דאך אזא ניט־עקאנאמישע פערשווענדונג פון מענשליכע לעבענס געהט אן שטענדיג ארום אונז.

אנטקעגען די הויז, אין וועלכער איך לעב, איז א זיידען־פאבריק, געבויט מיט די לעצטע טעכנישע פערבעסערונגען. ארום דריי־טויזענד פרויען און זיבען־הונדערט מענער ארבייטען און לעבען דארט. ווי איך זיץ אזוי איצט אין מיין צימער, הער איך דעם אונאויפהערליכען גערויש פון דער מאשינערי, און איך ווייס — ווייל איך בין דארט געווען — וואס דיזער גערויש בעטייט. דריי־טויזענד פרויען שטעהען פאר צוועלף שטונדען טעגליך ביי די שפינדלען, צווישען א פערטויבענדען טומעל, דרעהענדיג און אבדרעהענדיג, אראנזשירענדיג די זיידען־פאדעמס, אום צו מאכען זייד. אלע דיעזע פרויען (א חוץ די יעניגע, וואס זיינען נור־וואס געקומען פון דארף) האבען א ניט־געזונדען אויסזעהען. די מייסטע פון זיי פיהרען א שלעכטען, אן אונמאראלישען לעבען. כמעט אלע, צי פערהייראט, צי ניט, אזוי באלד ווי עס ווערט ביי זיי א קינד געבוירען, שיקען זיי עס אב אדער אין דארף אדער אין די פינדלינג־הויז, וואו 80־פראצ. פון זיי שטארבען. אויס מורא צו פערליערען זייערע פלעצער, נעהמען אויף די מאמעס זייער ארבייט אויף מארגען אדער אין א טאג שפעטער נאך זייער האבען דאס קינד. אזוי, דאס אין דעם משך פון צוואנציג יאהר, לויט מיין וויסען, האבען צעהנדליגע טויזענדע מאמעס רואינירט און רואינירען אויך

איצט זייערע לעבענס און די לעבנעס פון זייערע קינדער, כדי צו בעשאפען סאמעט און זיידען־שטאָפען.

איך האָב בעגעגענט נעכטען א בעטלער, א יונגען מאן אויף קוליעס, שטארק געבויט, אָבער צוקריפּעלט. ער פלעגט ארבייטען מיט א שטאַפּ־וועגעלע, אָבער ער האָט זיך אויסגעליטשט און זיך צושעדיגט. ער האָט אויסגעגעבען אלעס, וואָס ער האָט פערמאָגט, אויף דאָקטוירים און היילענדע בויערען פרויען, און איז פאר די לעצטע אכט יאָהר היימלאָז, בעטלענדיג זיין ברויט, און קלאָגט זיך אויף דעם, וואָס גאָט שיקט אויף איהם ניט דעם טויט.

ווי פיעלע זיינען עס דאָ אזעלכע קרבנות פון לעבען, פון וועלכע אָדער מיר ווייסען גאָרניט אָדער פון וועלכע מיר ווייסען יא, נור מיר בעמערקען עס קוים, האלטענדיג זיי פאר אונ־פערמיידליך?

איך ווייס פון מענשען, וועלכע ארבייטען ביי די שמעלץ־אויוועגס פון א טולער אייזענגיסעריי, וועלכע, אום צו האָבען איין זונטאג פריי יעדע צוויי וואָכען, וועלען ארבייטען פאר פיער־און־צוואנציג שטונדען, ד. ה., נאָכדעם ווי זיי האָבען אָבגעארבייט א גאנצען טאָג, וועלען זיי ווייטער ארבייטען א גאנצע נאכט.

איך האָב געזעהען דיזע מענשען, זיי אלע טרינקען בראנפען, אום אויפצוהאלטען זייער ענערגיע און, נאטירליך, ווי די פראכט־לאָדער, ברענגען זיי אוים שנעל ניט נור די פּראָצענט, נור דעם קאפיטאל פון זייערע לעבענס.

און וואָס מכח דעם ניוועץ־געהען פון לעבענס, וועלכע זיינען בעשעפטיגט ביי ארבייטען, וועלכע אלע גיבען צו, אז זיי זיינען שעדליך: ביי שפּיעגלען, ביי קאָרטען, ביי שוועבעלעך, צוקער, טאבאק און גלאָז, אין מינען אָדער ביי דעם שמוץ־רייניגען?

עס זיינען דאָ ענגלישע סטאטיסטיקס, וואָס ווייזען, דאָס דער דורכשניטליכער לעבען פון מענשען פון די העכערע קלאסען איז פינף־און־פופציג יאָהר, וועהרענד דער דורכשניט פון לעבען צווישען ארבייטער ביי אונגעזונדע בעשעפטיגונגען איז ניין־און־צוואנציג יאָהר.

ויסענדיג דאָס (און מיר מוזען עס ויסען) דארפען מיר דאָך, וועלכע בענוצען זיך מיט דער ארבייט, וואָס קאָסט מענש־

ליבע לעבענס, ניט קענען געניסען א מינוט פון פריערען (סיידען מיר זיינען חיות), אבער דער פאקט איז, דאָס מיר, וועלכע זיינען גוט אָב, די ליבעראלען און די הומאניסטען, וועלכע פיהלען אזוי שטארק די לײדען ניט נור פון מענשען, נור אויך פון חיות, מאכען אונאויפהערליך געברויך פון אזא ארבייט, און מיר זעהען אלץ צו ווערען מעהר און מעהר רייך, ד. ה., צו ציהען אלץ מעהר און מעהר נוצען פון אזא ארבייט. און מיר בלייבען פאָל־שטענדיג רוהיג.

למשל, האָבענדיג זיך דערוואוסט פון די 37־שטונדען ארבייט פון די פראכט־לאָדער און פון זייער שלעכטען צימער, שיקען מיר אהין גלייך אן אינספעקטאָר (וועלכער קריגט א גוטען געהאלט) און מיר פערבאָטען מענשען צו ארבייטען מעהר, ווי צוועלף שטונדען, איבערלאָזענדיג די ארבייטער, וועלכע ווערען אויף אזא אופן בערויבט פון א דריטעל פון זייערע פערדיענסטען, צו ערנעהרען זיך אזוי גוט ווי זיי קענען, און מיר צווינגען די אייזענבאהן־קאָמפּאַניע אויסצובויען א גרויסען און בעקוועמען צימער פאר די ארבייטער. דאן מיט פאָלשטענדיג רוהיגע געווי־סענס געהען מיר אָן און ערהאלטען אונזערע געהאלטען, דיווידענ־דען, רענט פון הייזער, לאנד און אזוי ווייטער. דערוויסענדיג זיך, אז די פרויען און מיידלעך אין די זיידען־פאבריקען, לעבענ־דיג ווייט פון זייערע פאמיליען, רואינירען זייערע לעבענס און די פון זייערע קינדער; אין דאָס א גרויסע העלפט פון די וואש־פרויען, וועלכע פרעסען אונזערע געקראָכמאלעטע העמדער, און פון די זעצער, וועלכע זעצען אונזערע ביכער און צייטונגען, מיט וועלכע מיר פערוויילען אונזער צייט, קריגען שווינדזוכט — טהוען מיר נור א קוועטש מיט די פּלייצעס און זאָגען, דאָס עס טהוט אונז זעהר לייד דאָס עס איז אזוי, אָבער דאָס מיר קענען גאָרניט טהון, אום דאָס צו ענדערען. און מיט רוהיגע געוויסענס געהען מיר אָן אין קויפען זיידענשטאָף, אין טראָגען געקראָכ־מאלעטע העמדער און אין לייענען אונזערע פריהמאָרגען צייטונ־גען. מיר זיינען שטארק פעראינטערעסירט אין די שטונדען פון די, וועלכע העלפען אין די קראָמען, און נאָך מעהר וועגען די לאנגע שטונדען פון אונזערע קינדער אין די שולען; מיר פער־

באָטען שטרענג די פורמאַנעס צו מאַכען זייערע פערד צו שלעפען צו שווערע משאות, און מיר אָרגאַניזירען זאָגאַר דאָס פיה־שלאַכטען אין שלאַכטהייזער, כדי די פיה זאָל עס פיהלען אַזוי וועניג ווי מעגליך. אבער ווי מערקווירדיג בלינד מיר ווערען אזוי שנעל, ווי עס האַנדעלט זיך וועגען יענע מיליאָנען פון אַרבייטער, וועלכע געהען אונטער לאַנגזאַם, און אָפט שמערצפול, אַלע ארום אונז, ביי אַרבייטען, די פרוכט פון וועלכע מיר געברויכען פאַר אונזער בעקוועמליכקייט און פערגניגען!

דריטער קאפיטעל.

די רעכטפערטיגונג פון אונזער סיסטעם דורך די וויסענשאפט.

דיזע וואונדערבארע בלינדקייט, וועלכע בעפאלט מענשען פון אונזער צירקעל, קען נור ערקלערט ווערען דורך דעם פאקט, דאס ווען מענשען פיהרען זיך אויף שלעכט, וועלען זיי אימער ערפינדען א פילאזאפיע פון לעבען, וועלכע זאל מאכען אויסזעהען זייער שלעכטע אויפפיהרונג גארניט שלעכט, נור בלויז אלס א רעזולטאט פון אונפערמיידליכע געזעצע, וועלכע זיינען אויסער זייער קאנטראלע. אין די פריהעריגע צייטען איז אזא בליק פון לעבען געפונען געווארען אין דער לעהרע, דאס עס איז דא אן אונפערשטענדליכער און אונפערענדערליכער ווילען פון גאט, וועלכער האט בעשטימט פאר מאנכע מענשען א ניעדריגען גראד פון לעבען און שווערע ארבייט, און פאר אנדערע א הויכען גראד פון לעבען און דעם גענוס פון די גוטע זאכען פון לעבען. וועגען דעם איז אן אונגעהויער גרויסע צאהל פון ביכער פערפאסט און אן אונצעהלבארע צאהל פון דרשות געפרעדיגט געווארען. דיזער געדאנק איז בעארבייט געווארען פון אלע מעגליכע שטאנדפונקטען. עס איז בעוויעזען געווארען, אז גאט האט בעשאפען פערשיעדענע סארטען מענשן: שקלאפען און הערן, און דאסביידע דארפען זיין צופריעדען מיט זייערע ראלען. עס איז ווייטער בעוויעזען געווארען, אז די שקלאפען וועלען עס האבען בעסער אין דער קומענדער וועלט; און נאכהער איז אנגעוויזען געווארען, דאס כאטש די שקלאפען זיינען שקלאפען און דארפען בלייבען אזעלכע, דאך וואלט זייער לאגע ניט געווען קיין שלעכטע, ווען זייערע הערען זאלען נור זיין פריינדליך צו זיי. דאן, די סאמע לעצטע ערקלערונג, נאך דער

בעפרייאונג פון די שקלאפען, איז געווען, דאָס דער רייכטהום איז פערטרויט געוואָרען פון גאָט צו מאנכע מענשען, כדי זיי זאָלען קענען אַ טהייל פון דעם פערוועגדען אויף גוטע מעשים, און דערפאר איז עס גאָר ניט קיין שלעכטע זאך, וואָס מאנכע זיינען רייך און די אנדערע זיינען אָרים.

דיזע ערקלערונגען האָבען צופריעדענגעשטעלט די רייכע און די אָרימע (בעזאָנדערס די רייכע) פאר אַ לאנגע צייט. אבער עס איז געקומען דער טאָג, ווען דיזע ערקלערונג איז געוואָרען ניט־צופריעדענשטעלענד, בעזאָנדערס פאר די אָרימע, וועלכע האָבען אָנגעהויבען פערשטעהען זייער לאגע. דאן זיינען נויטיג געוואָרען נייע ערקלערונגען. און פונקט אין דער ריכטיגער צייט זיינען זיי בעשאפען געוואָרען. דיזע נייע ערקלערונגען זיינען געקומען אין דער געשטאלט פון וויסענשאפט. די פּאָליטישע עקאָנאָמיע, וועלכע האָט ערקלערט, דאָס זי האָט ענטדעקט די געזעצע, וועלכע רעגולירען די צוטהיילונג פון דער ארבייט און די צוטהיילונג פון די ארבייטס־פּראָדוקטען צווישען די מענשען. דיזע געזעצע, לויט דער וויסענשאפט, זיינען: דאָס די צוטהיילונג פון דער ארבייט און דער גענוס פון די פּראָדוקטען העגגען אָב פון נאכפראגע און אָנבאָט, פון קאפּיטאל, רענט, ווייזשעס פאר ארבייט, ווערטהען, פּראָפיטען און אזוי ווייטער; אין אַל־געמיין, אז עס זיינען אונפערענדערליכע געזעצע, וועלכע רעגיע־רען איבער דעם מענשענס עקאָנאָמישע טהעטיגקייטען.

באלד זיינען אויף דיזער טהעמאַ אָנגעשריעבען געוואָרען אזוי פיעל ביכער און אזוי פיעל רעדען זיינען געהאלטען געוואָ־רען, וויפיעל ביכער און לעקטשורס עס זיינען געשריעבען און געפּרעדיגט געוואָרען אויף די פריהערדיגע טהעמאַ. און נאָך אַלץ אָהן אן אויפהער בערג פון פּאמפלעטען און ביכער ווערען געשריעבען און רעדען ווערען געהאלטען. און אַלע דיזע ביכער און רעדען זיינען אזוי דונקעל און אונפערשטענדליך, ווי די אַלע רעליגיעזע ביכער און דרשות און אויך זיי, ווי די פריהעריגע רעליגיעזע ביכער און דרשות, דערגרייכען פּאָלשטענדיג זייער בעשטימטען צוועק, ד. ה., זיי געבען אזאַ ערקלערונג פון דער עקזיסטירענדער אָרדנונג, וועלכע רעכטפערטיגט מאנכע מענשען

זיך רוהיג צוריקצוהאַלטען פון אַרבייט און אויסצונוצען די אַרבייט פון אַנדערע מענשען.

דער פאַקט, דאָס פאַר די אונטערזוכונג פון דיזער פאַלשער וויסענשאַפט איז גענומען געוואָרען, אום צו ווייזען די אַלגעמיינע אָרדנונג פון זאַכען, ניט די לאַגע פון די מענשען אין דער גאַנצער וועלט, אין דער גאַנצער היסטאָרישער צייט, נור די לאַגע פון א פאָלק אין אַ קליין לאַנד, אין גאַנץ אויסנעהמליכע אומשטענדען — ענגלאַנד ביים ענדע פון דעם אַכטצעהנטען און ביים אָנפאַנג פון דעם ניינצעהנטען יאהרהונדערט — דיזער פאַקט האָט ניט אויף דאָס מינדעסטע געשטערט אָנצונעהמען אַלס ריכטיג די רעזולטאַטען, צו וועלכע די אונטערזוכונג איז געקומען. און דיזע אננאַהמע אַלס א ריכטיגע ווערט אויך גאָר ניט געשטערט פון דעם, וואָס די, וועלכע שטודירען דיזע וויסענשאַפטען, האַלטען אין איין שטרייטען צווישען זיך און זיינען גאַנץ אונפעהיג צו קומען צו א געוויסע פערשטענדניס וועגען דעם, וואָס מיינט עס רענט, מעהרווערטה, פראָפיטען און אַזוי ווייטער. נור איין איינ־ציגע פונדאַמענטאַלע שטעלונג פון דיזער וויסענשאַפט איז אַנערקענט פון אַלעמען, און דאָס איז, אז די שיכות צווישען מענשען ווערען בעשטימט ניט דורך דעם וואָס מענשען האַלטען פאַר רעכט אָדער אונרעכט, נור דורך דעם וואָס איז גוט און ניצליך פאַר די יעניגע, וועלכע פערנעהמען א פאָרטהיילהאַפטע שטעלע אין דער געזעלשאַפט.

עס ווערט אָנגענומען אַלס אַן אונצווייפעלהאַפטע וואָרהייט, דאָס אויב אין אַ געזעלשאַפט יאָוועט זיך פיעלע גנבים און רויבער, וועלכע נעהמען אַוועק פון די אַרבייטער די פרוכט פון זייער אַרבייט, פאַסירט עס ניט דערפאַר, ווייל די גנבים און רויבער האָבען געהאַנדעלט שלעכט, נור ווייל אַזוי זיינען די עקאָנאָמישע געזעצע, וועלכע קענען נור לאַנגזאַם געענדערט ווערען דורך דעם פּראָצעס פון עוואָלוציאָן, וועלכער ווערט אָנגעצייגט פון דער וויסענשאַפט. און דערפאַר, לויט דער לעהרע פון דיזער וויסענ־שאַפט, קענען די מענשען, וואָס געהערען צו דעם קלאַס גנבים און רויבער אָדער איבערנעהמער פון די גע׳גנב׳עטע זאַכען, גאַנץ

רוהיג אָנגעהן מיט דעם געברויך פון די זאכען, וואָס זיי האָבען געקראָגען דורך גנבה און רויב.

און כאָטש די מאַיאָריטעט פון די מענשען אין אונזער וועלט ווייסען ניט וועגען די איינצעלהייטען פון דיזער בערוהיגענדער וויסענשאפט מעהר, ווי זיי האָבען געוואוסט וועגען די איינצעלהייטען פון די רעליגיעזע ערקלערונגען, וועלכע האָבען גערעכט־פערטיגט זייער לאַגע, דאָך ווייסען זיי אַלע, אַז אַזעלכע ערקלע־רונגען זיינען דאָ; דאָס וויסענשאַפטליכע מענער, קלוגע מענער האָבען בעוויזען איבערצייגענד, און געבען אָן בעווייזע, דאָס די עקזיסטירענדע אָרדנונג איז אַזעלכע ווי זי בעדאַרף זיין, און דאָס דערפאר מעגען מיר לעבען רוהיג אין דיזער אָרדנונג, און גאָרניט נעהמען זיך די אומזיסטע מיה צו ענדערען איהר.

נור אויף אזא אופן קען איך זיך ערקלערען די וואונדערליכע בלינדקייט פון די גוטע מענשען פון אונזער געזעלשאַפט, וועלכע ווינשען גאַנץ ערנסט דאָס גליק פון חיות, און דאָך פערשלינגען זיי מיט רוהיגע געוויסענס די לעבענס פון זייערע ברידער־מענשען.

פיערטער קאפּיטעל.

וועגען דעם, וואָס די עקאָנאָמישע וויסענשאַפט בעהויפּטעט אַז אלע לאַנד־אַרבייטער מוזען ווערען פעקטאָרי־הענד.

די לעהרע, דאָס עס איז גאָט׳ס ווילען, אז מאַנכע מענשען זאָלען זיין די אייגענטהימער פון אנדערע, האָט צופריעדענ־געשטעלט די מענשען פאַר אַ זעהר לאַנגע צייט. אָבער יענע לעהרע, רעכטפערטיגענדיג גרויזאמקייט, האָט פעראורזאכט אזא גרויזאמקייט, וועלכע האָט ארויסגערופען אַ קאמפּף, און דאָס האָט געמאַכט מענשען צווייפלען אין דעם אמת פון דיזער לעהרע.

אזוי איז איצט מיט דער לעהרע, דאָס עס געהט אָן אַן עקאָנאָמישע ענטוויקלונג, געפיהרט פון אונפערמיידליכע געזעצע, און דערפאַר מוזען מאַנכע מענשען אָנזאמלען קאַפּיטאַל, און אַנדערע מוזען אַרבייטען זייער גאַנצען לעבען, אום צו פער־גרעסערען דיזען קאַפּיטאַל, פאָרבערייטענדיג זיך דערווייל אויף די פערשפּראָכענע קאָמונאַליזירונג פון די פּראָדוקציאָנס־מיטלען. דיזע טהעאָריע, מאַכענדיג מאַנכע מענשען צו זיין נאָך מעהר גרויזאם צו אַנדערע, הייבט אויך אָן (בעזאָנדערס צווישען די איינפאַכע מענשען, וועלכע זיינען נאָך שטומפּף געמאַכט געוואָרען דורך דיזע וויסענשאַפט) ארויסצורופען געוויסע צווייפעל.

למשל, איהר זעהט די פראַכט־לאָדער, פערניכטענדיג זייערע לעבענס מיט אַ זיעבען־און־דרייסיג שטונדיגער אַרבייט, אָדער פרויען אין פאַבריקען, אָדער וואַש־פרויען, אָדער שריפטזעצער, אָדער אַלע יענע מיליאָנען פון מענשען, וועלכע לעבען אונטער שווערע אוננאַטירליכע אומשטענדען פון אַ מאָנאָטאָנער, אב־שטומפּפענדער, שקלאַפישער אַרבייט, און איהר פרעגט נאַטיר־

ליך: וואָס האָט געבראַכט דיזע מענשען צו אַזאַ צושטאַנד? און ווי קענען זיי בעפרייט ווערען דערפון? און די וויסענשאַפט ענטפערט, דאָס דיזע מענשען זיינען אין דיזער לאַגע, ווייל דער אייזענבאַהן געהערט צו דער קאָמפּאַניע, די זיידען־פאַבריק צו יענעם העררן, און די אַלע מילען, פעקטאָריעס, דרוקערייען און וועשערייען צו די קאַפּיטאַליסטען; און דאָס דיזער צושטאַנד וועט ווערען ריכטיג, ווען די אַרבייטער וועלען בילדען יוניאָנס, קאָאָפּעראַטיווע געזעלשאַפטען, וועלען סטרייקען און נעהמען אַן אַנטהייל אין דער רעגיערונג און מעהר און מעהר אויפטרייסלען די באָסעס און די רעגיערונג, ביז די אַרבייטער וועלען צוערשט קריגען קירצערע אַרבייטס־שטונדען און גרעסערע ווידזשעס, און ענדליך, די אַלע ווערקציינגע און מאַשינען אין זייערע הענד. און דאַן — וועט אַלעס זיין פיין. דערווייל געהט אַלעס צו, ווי עס בעדאַרף זיין, און עס איז ניטאָ קיין נויטווענדיגקייט עטוואָס צו ענדערען.

דיזער ענטפער מוז אויסקוקען אַן אונגעלערענטען מענשען און בעזאָנדערס אונזער רוסישען פאָלק זעהר ווילד. צוערשט, ניט אין פערהעלטנים צו די פראַכט־לאָדער, ניט צו די פאַבריק־פרויען און ניט צו די אַלע מיליאָנען פון אנדערע אַרבייטער, וועלכע ליידען פון שווערער, אונגעזונדער, אבשטומפּפענדער אַרבייט, ערקלערט גאָר ניט דער ענטפער מכח דעם געזעץ פון די פּראָדוקציאָנס־מיטלען. די פּראָדוקציאָנס־מיטלען פאַר לאַנד־אַרבייט פון די יעניגע מענשען, וועלכע אַרבייטען איצט ביי דער באַהן, זיינען ניט פערכאַפּט געוואָרען פון די קאַפּיטאַליסטען. זיי האָבען לאַנד און פערד און אַקער־אייזענס און אַלעס דאָס, וואָס איז נויטיג צו אַקערען די ערד. אויך דיזע פרויען, וואָס אַרבייטען אין דער פאַבריק, זיינען ניט נור ניט געצוואונגען דערצו דורך דעם, וואָס מען האָט ביי זיי צוגענומען זייערע ווערקציינג, נור, אומגעקעהרט, זיי האָבען (און מייסטענס געגען דעם וואונש פון די עלטערע מיטגליעדער פון זייערע פאַמיליען) פערלאָזען זייערע היימען, וואו זייער אַרבייט איז שטאַרק נויטיג, און וואו זיי האָבען געהאַט פּראָדוקציאָנס־מיטלען.

מיליאָנען אַרבייטער אין רוסלאַנד און אין אַנדערע לענדער

זיינען אין אַן עהנליכער לאַגע, אַזוי דאָס די אורזאַכע פון דער עלענדער לאַגע פון די ארבייטער קען ניט געפונען ווערען אין דעם, וואָס די קאַפּיטאַליסטען האָבען פערכאַפּט די פּראָדוק־ציאָנס־מיטלען. די אורזאַכע מוז זיין אין דעם, וואָס עס טרייבט זיי פון די דערפער. דאָס איז ערשטענס. צווייטענס, די בעפרייאונג פון די ארבייטער פון דיזער לאַגע (זאָגאר אין יענער ווייטער צוקונפט, אין וועלכע די וויסענשאַפט זאָגט זיי צו פרייהייט) קען ניט אויסגעפיהרט ווערען ניט דורך די פער־קירצונג פון די ארבייטס־שטונדען, ניט דורך העכערען די ווייזשעס און ניט דורך דעם צוזאָג צו קאָמונאַליזירען די פּראָדוקציאָנס־מיטעל.

דאָס אַלעס קען ניט פערבעסערען זייער לאַגע. ווייל דעם ארבייטערס עלענד אויף דער באַהן, אין דער זיידענפאַבריק און אין יעדער פאַבריק — בעשטעהט ניט אין די לענגערע אָדער קירצערע ארבייטס־שטונדען (לאַנד־ארבייטער ארבייטען מאַנ־כעס מאָל אכטצעהן שטונדען אַ טאָג, און אַמאָל 32 שטונדען נאָכאַנאַנד, און זיי בעטראַכטען זייערע לעבענס גליקליך), אויך איז עס ניט די ניעדריגע ווייזשעס, און אויך ניט דאָס, וואָס די באַהן און די פעקטאָרי זיינען ניט זייערע. זייער עלענד בע־שטעהט אין דעם, וואָס זיי מוזען ארבייטען אונטער שעדליכע, ניט־נאַטירליכע פערהעלטניסע, אָפט געפעהרליכע און לעבענס־פערניכטענדע און צו לעבען אַ קאַזאַרמע לעבען אין שטאָדט — אַ לעבען פול מיט נסיונות און זינד, — און צו טהון געצוואונ־גענע ארבייט אויף אַנאַנדער מענשענס בעפעהל.

אין דער לעצטער צייט זיינען די ארבייטס־שטונדען שוין פערקירצט געוואָרען, און די ווייזשעס זיינען געהעכערט געוואָרען. אָבער דיזע פערקירצונג פון די ארבייטס־שטונדען און דיזע העכערונג פון די ווייזשעס האָט ניט פערבעסערט די לאַגע פון די ארבייטער, אויב מען זאָל ניט נעהמען אין אנ־בעטראַכט זייערע מעהר לוקסוריעזע געוואוינהייטען — זייגער־לעך מיט קייטען, זיידענע טיכלעך, טאַבאַק, בראַנפען, פליישׁ, ביער א. ז. וו. — נור זייער אמת׳ען וואוילזיין, ד. ה., זייער געזונד און מאָראַל, און מעהר פון אַלץ זייער פרייהייט.

אין דער זיידען־פאבריק, מיט וועלכער איך בין בעקאנט, איז די ארבייט מיט צוואנציג יאהר צוריק מייסטענס געטהאָן געוואָרען פון מענער, וועלכע האָבען געארבייט פערצעהן שטונדען א טאָג, האָבען פערדיענט דורכשניטליך 15 רובעל א מאָנאט און האָבען אָבגעשיקט דאָס געלד, מייסטענס, צו זייערע פאמיליען אין דאָרף. איצט ווערט די גאנצע ארבייט אויפגעטהאָן פון פרויען, מאנכע פון וועלכע פערדיענען אזוי פיעל ווי 25 רובעל א מאָנאט (איבער 15 רובעל אין דורכשניט) און מייסטענס שיקען זיי עס ניט אָב אהיים, נור פערברענגען אלעס, וואָס זיי פערדיענען אויף פוץ, שכרות און זינד. די פערקירצונג פון די ארבייטס־שטונדען פערגרעסערט נור די צייט, וואָס זיי פערברענגען אין שענק.

דאָס זעלבע פאסירט ביז צו א גרעסערען אָדער קלענערען גראד אין אנדערע פאבריקען. איבעראל, ניט אכטענדיג אויף דער פערקירצונג פון דער ארבייטס־צייט און די העכערונג פון דעם ארבייטס־לוין, איז די געזונדהייט פון די ארבייטער ערגער, ווי די פון די לאנד־אבייטער, דער דורכשניטס־לעבען איז קירצער, און די מאָראל ווערט אויפגעאָפפערט, ווי עס קען גאָר אנדעש ניט זיין, ווען מענשען ווערען אוועקגעריסען פון די פערהעלטניסע, וועלכע העלפען צו א מאָראלישען לעבען: פאמיליען־לעבען און א פרייע, פערשיעדענארטיגע און פערנינפטיגע לאנד־ארבייט.

עס איז זעהר מעגליך ריכטיג, ווי מאנכע עקאָנאָמיסטען בעהויפטען, דאָס מיט קירצערע ארבייטס־שטונדען, מעהר ווייזדשעס און פערבעסערטע סאניטארע פערהעלטניסע אין די פעקטאָרים, ווערען די געזונדהייט און די מאָראל פון די ארביי־טער שטארק פערבעסערט אין פערגלייך מיט דער פריהעריגער לאגע. עס איז אויך מעגליך, דאָס אין דער לעצטער צייט און אין מאנכע פלעצער איז די לאגע פון די ארבייטער אין אויסער־ליכע פערהעלטניסע בעסער פון דער לאגע פון דער לאנד־בעפעל־קערונג. אָבער דאָס איז דערפאר (און נור אין מאנכע פלעצער), ווייל די רעגיערונג און די געזעלשאפט, בעאיינפלוסט דורך די בעהויפטונגען פון דער וויסענשאפט, טהוען אלעס, וואָס איז

מעגליך אום צו פערבעסערען די לאַגע פון די פאַבריק־אַרבייטער אויף דעם חשבון פון דער לאַנד־בעפעלקערונג.

אויב די לאַגע פון די פאַבריק־אַרבייטער אין מאַנכע פּלעצער איז (כאָטש נור אין אויסערליכקייטען) בעסער, ווי די פון דער לאַנד־בעפעלקערונג, צייגט עס נור, דאָס איינער קען מיט אַלער־ליי בעגרענצונגען מאַכען דאָס לעבען טרויעריג אונטער זאָגאַר די בעסטע אויסערליכע פערהעלטניסע; און עס צייגט אויך, אַז עס איז ניטאָ אַזאַ לאַגע אַזוי אוננאַטירליך און שלעכט, צו וועלכער מענשען זאָלען זיך ניט קענען צופּאַסען, אויב זיי פער־בלייבען אין איהר פאַר מאַנכע דורות.

דער עלענד פון דער לאַגע פון אַ פעקטאָרי־האַנד און אין אַלגעמיין פון אַ שטאַדט־אַרבייטער בעשטעהט ניט אין זיינע לאַנגע שטונדען און קליינער בעלוינונג, נור אין דעם פאַקט, דאָס ער איז בערויבט פון די נאַטירליכע פערהעלטניסע פון לעבען און בעריהרונג מיט דער נאַטור, און איז געטריעבען צו געצוואונגענער און מאָנאָטאָנער ארבייט לויט דעם ווילען פון אַ צווייטען.

און דערפאַר קען ניט זיין דער ענטפער אויף די פראַגען, ווארום פעקטאָרי־ און שטאַדט־אַרבייטער זיינען אין אַ מיזעראַב־לער לאַגע, און ווי דיזע קען פערבעסערט ווערען, — אַז דאָס קומט פון דעם, ווייל די קאַפּיטאַליסטען האָבען פערכאַפּט די פּראָדוקציאָנס־מיטלען, און דאָס די לאַגע פון די ארבייטער וועט בעסער ווערען דורך די פערקירצונג פון די אַרבייטס־שטונדען, דורך העכערע ווייזשעס און דורך דעם, וואָס די פּראָדוקציאָנס־מיטלען וועלען ווערען אַלגעמיינער אייגענטהום.

דער ענטפער אויף דיזע פראַגען מוז בעשטעהן אין דעם אָנווייזען אויף די אורזאַכען, וועלכע האָבען אבגעריסען די אַרבייטער פון די נאַטירליכע פערהעלטניסע פון לעבען אין בעריהרונג מיט דער נאַטור, און האָבען זיי געטריעבען אין די פעקטאָרי־שקלאַפעריי, און אין אָנווייזען מיטלען צו בעפרייען די אַרבייטער פון דער נויטווענדיגקייט צו פערלאָזען אַ פרייען לעבען אויפ'ן לאַנד און צו געהן אין שקלאַפעריי אין די פאַבריק.

און דערפאַר די פראַגע, ווארום די שטאַדט־אַרבייטער זיינען

אין אַן עלענדער לאַגע, שליסט, פאַר אַלץ, איין די פראַגע: וועלכע אורזאַכען האָבען זיי געטריעבען פון די דערפער, וואו זיי און זייערע אבות האָבען געלעבט און וואָלטען געקענט לעבען, וואו, אין רוסלאַנד, אזעלכע, ווי זיי, לעבען נאָך? און וואָס איז עס, וואָס האָט זיי געטריעבען, געגען זייער ווילען, אין די פעקטאָרים אריין?

אויב עס זיינען דאָ ארבייטער, ווי אין ענגלאַנד, בעלגיען אָדער דייטשלאַנד, וועלכע האָבען פאַר גאַנצע גענעראַציאָנען געלעבט אַלס פעקטאָרי־ארבייטער, איז אפילו זיי לעבען ניט אזוי מיט זייער פרייען ווילען, נור וויל זייערע טאַטעס און זיידעס און עלטער־זיידעס זיינען אויף אַ געוויסען אופן געוועזען געצוואונגען אויסצובייטען דאָס לאַנד־לעבען, וועלכעס זיי האָבען געליעבט, אויף אַ לעבען, וועלכעס האָט זיי אויסגעזעהן שווער אין די שטעדט און אין די פעקטאָרים. צוערשט זיינען די מענשען אָבגעריסען געוואָרען פון לאַנד דורך געוואַלט, זאָגט קאַרל מאַרקס, זיינען ארויסגעוואָרפען געוואָרען פון זייערע נחלאות און געבראַכט געוואָרען צום וואַנדערען. און דאַן, דורך גרויזאַמע געזעצע זיינען זיי געפייניגט געוואָרען מיט צוואַנגען, מיט רויט־הייסע אייזענס, און זיי זיינען געשמיסען געוואָרען, אום צו צווינגען זיי זיך צו אונטערוואַרפען צו דער לאַגע פון בלייבען גערונגענע ארבייטער. דערפאַר איז די פראַגע, ווי צו בעפרייען די ארבייטער פון זייער עלענד, דאַרף, דאַכט זיך, איינעם פיהרען צו דער פראַגע, ווי אבצושאַפען יענע אורזאַכען וועלכע האָבען שוין מאַנכע מאָל געטריעבען און טרייבען אויך יעצט און סטראַשענען צו טרייבען די אַלע אנדערע בויערען פון דער לאַגע וועלכע זיי האָבען געהאַלטען און האַלטען פאַר גוט, און האָבען געטריעבען און טרייבען זיי צו אזאַ לאַגע, וועלכע זיי האַלטען פאַר שלעכט.

די עקאָנאָמישע וויסענשאַפט, כאָטש זי צייגט אָן פאַרביי־געהענדיג די אורזאַכען וועלכע האָבען געטריעבען די בויערען פון די דערפער, אינטערעסירט זיך ניט מיט דער פראַגע, ווי אָבצו־שאַפען די אורזאַכען, נור זי צילעוועט איהר גאַנצע אויפמערק־זאַמקייט צו דער פערבעסערונג פון דעם ארבייטער׳ס לאַגע אין

די עקזיסטירענדע פאבריקען, אננעהמענדיג, אז די לאגע פון די ארבייטער אין דיזע פעקטארים איז שוין עטוואס אונפערענדער־ליכעס, עטוואס, וואס דארף אויף יעדען פרייז אויפגעהאלטען ווערען פאר די יעניגע, וועלכע זיינען שוין אין די פעקטארים, און מוז דערגרייכט ווערען פון די יעניגע וועלכע האבען נאך ניט פערלאזען די דערפער און די ארבייט אויפ'ן לאנד.

נאך מעהר, די עקאנאמישע וויסענשאפט איז אזוי זיכער, דאס אלע בויערען מוזען אונפערמיידליך ווערען פעקטארי־ארבייטער אין די שטעדט, דאס כאטש אלע חכמים און פאעטען פון דער וועלט האבען אימער אוועקגעשטעלט דעם אידעאל פון מענשליכען גליק צווישען די פערהעלטניסע פון ערד־ארבייט — כאטש אלע די ארבייטער, וועמעס געוואוינהייטען זיינען ניט קארומפירט, האבען אימער געהאלטען פאר בעסער און האלטען נאך איצט פאר בעסער לאנד־ארבייט ווי אירגענד אנאנדערע — כאטש פאבריק־ארבייט איז אימער אונגעזונד און מאנאטאן, וועהרענד ערד־ארבייט איז זעהר געזונד און פערשיעדענארטיג— כאטש ערד־ארבייט איז פריי, דאס הייסט, דער בויער ארבייט און רוהט לויט זיין פרייען ווילען, וועהרענד פעקטארי־ארבייט, אפילו ווען די פעקטארי געהערט צו איהם, איז אימער א געצוואונגענע, אבהענגיג פון די מאשינען — כאטש פעקטארי־ארבייט איז א תפל און ערד־ארבייט איז דער עיקר, און אהן איהר קען קיין פעקטארי ניט עקזיסטירען — דאך די עקאנאמישע וויסענשאפט בעהויפטעט, דאס אלע מענשען פון לאנד ווערען ניט נור ניט געשעדיגט דורך דעם איבערגאנג פון לאנד אין שטאדט, נור דאס זיי ווינשען עס גאר אליין און שטרעבען גאר דערצו.

פינפטער קאפיטעל.

ווארום געלערנטע עקאנאמיסטען בעהויפטען דאס וואס איז פאלש.

ווי בעשיינפערלעך אונגערעכט עס איז די בעהויפטונג פון די מענער פון וויסענשאפט, דאס דער גליק פון דער מענשהייט בעשטעהט געראדע אין דעם, וואס איז טיעף אבשטויסענד פאר די מענשליכע געפיהלען — אין מאנאטאנער, געצוואונגענער פאבריק־ארבייט — דאך די וויסענשאפטס־מענער האבען אונפערמיידליך געמוזט מאכען דיזע בעשיינפערליך־אונגערעכטע בעהויפטונג, פונקט ווי די טהעאלאגען פון אמאל האבען געמוזט אונפערמיידליך מאכען פונקט אזא אונגערעכטע בעהויפטונג, דאס די שקלאפען און זייערע הערען זיינען ברואים, וועלכע זיינען גאנץ פערשיעדען איינע פון די אנדערע אין זייערע סאמע נאטורען, און דאס די אונגלייכהייט פון זייער שטעלונג אין דיעזר וועלט וועט בעלוינט ווערען אין דער קומענדער.

די אורזאכע פון דיזער אזוי־קלאר־אונגערעכטער בעהויפטונג איז, דאס די יעניגע, וועלכע האבען פארמולירט און פארמולירען נאך איצט די געזעצע פון דער וויסענשאפט געהערען צו די רייכע קלאסען, און זיי זיינען אזוי צוגעוועהנט צו די עקזיסטירענדע פערהעלטניסע, דאס זיי קענען גאר ניט צולאזען צו זיך דעם געדאנק, דאס די געזעלשאפט וואלט געקענט עקזיסטירען אונטער אנדערע אומשטענדע.

דער לעבענס־פערהעלטניס, צו וועלכען די מענשען פון די רייכערע קלאסען זיינען צוגעוועהנט, איז די גרויס־פראדוקציאן פון פערשיעדענע זאכען, וועלכע זיינען נויטיג פאר זייער בעקוועמליכקייט און פערגעניגען; און דיעזע זאכען קען מען נור

האָבען, ווען עס זיינען דאַ גרויסע פאַבריקען, און ווען די אַרבייט איז אַזוי אָרגאַניזירט, ווי זי איז עס איצט. און דערפאַר, ווען די ווייסענשאַפטס־מענער דיסקוטירען איבער די פערבעסערונג פון דעם אַרבייטער׳ס לאַגע, האָבען זיי, די ווייסענשאַפטס־מענער, וועלכע געהערען צו די רייכע קלאַסען, אין זינען נור אַזעלכע פער־בעסערונגען, וועלכע וועלען ניט אָבשאַפען דעם איצטיגען סיס־טעם פון פאַבריק־אַרבייט, און צוזאַמען דערמיט די אַלע בעק־וועמליכקייטען, וועלכע זיי גענייסען.

אפילו די מעהרסטענס פאָרטגעשריטענע עקאָנאָמיסטען — די סאָציאַליסטען, וועלכע פאָדערען די פאָלשטענדיגע קאָנטראָלע איבער די פּראָדוקציאָנס־מיטלען פאַר די אַרבייטער — ערוואַר־טען, אַז עס וועלען פּראָדוצירט ווערען די זעלבע אָדער כמעט די זעלבע זאַכען, ווי איצט אין די איצטיגע פאַבריקען און מיט דער איצטיגער צוטהיילונג פון דער אַרבייט.

דער אונטערשיעד, ווי זיי שטעלען עס זיך פאָר, וועט נור בעשטעהן אין דעם, וואָס אין דער צוקונפט וועלען ניט נור זיי אַליין, נור אַלע מענשען, גענייסען די בעקוועמליכקייטען פון לעבען. זיי שטעלען זיך דונקעל פאָר, דאָס, ווען די פּראָדוקציאָנס־מיטלען וועלען קאָמונאַליזירט ווערען, וועלען אויך זיי, די ווייסענ־שאַפטס־מענער און די הערשענדע קלאַסען אין אַלגעמיין, טהאָן וועלכע עס איז אַרבייט, אָבער מייסטענס, אַלס מענעדזשערס, מוסטער־מאַכער, ווייסענשאַפטס־מענער און אַרטיסטען. אויף די פראַגע: ווער עס וועט מוזען טראָגען אַ מויל־שלאָס און מאַכען וויים־בליי? ווער עס וועלען זיין די פייער־לייט? די קויהלען־גרעבערס, די אָבטריט־ראַמער? איז אָדער זיי שווייגען, אָדער זיי זאָגען נביאות, אַז דיזע זאַכען וועלען אַזוי פערבעסערט ווערען, דאָס זאָגאַר די שמוציגסטע און די שווערסטע אַרבייט וועט פערשאַפען פערגעניגען. אָט אַזוי שטעלען זיי זיך עס פאָר די צוקינפטיגע עקאָנאָמישע צושטענדע, סיי אין די אוטאָפּיס־טישע, ווי דאָס ווערק פון בעלאַמי, און סיי אין די ווייסענשאַפט־ליכע ווערק.

לויט זייערע טהעאָריען, וועלען אַלע אַרבייטער זיך אָנשלי־

סען אָן יוניאָנס, אין קערפּערשאַפטען, און וועלען קולטיווירען צווישען זיך דורך יוניאָנס און סטרייקס דעם געפיהל פון סאָלי־דאַריטעט; זיי וועלען אויך אַנטהייל נעהמען אין פּאָליטיק, ביז זיי וועלען דערגרייכען דעם בעזיץ פון אַלע פּראָדוקציאָנס־מיטלען, ווי אויך דאָס לאַנד. און דאַן וועלען זיי ווערען אַזוי גוט געגעהרט, אַזוי גוט געקליידעט, און וועלען געניסען אַזעלכע פער־געניגענס אין זייערע פייערטעג, דאָס זיי וועלען פיעל מעהר גליי־כען דאָס לעבען אין שטאָדט, צווישען מויערן און רויכערנדע קוי־מענס, דאָס זיי וועלען פיעל בעסער גלייכען די מאַנאָטאָנע מאַשין־אַרבייט, רעגולירט פון גלאָק, איידער די פערשיעדענאַר־טיגע, געזונדע און פרייע לאַנד־אַרבייט.

כאָטש דיזע ערוואַרטונג איז פּונקט אַזוי אונוואַהרשיינליך, ווי די ערוואַרטונג פון די טהעאָלאָגען וועגען אַ הימעל, וואָס די אַרבייטער וועלען געניסען אויף יענער וועלט אין בעלוינונג פאַר זייער שווערען גורל דאָ, דאָך געלערענטע און געבילדעטע מענ־שען פון אונזער געזעלשאַפט גלויבען אין דיזע זאָנדערבאַרע לעהרע, פּונקט ווי פריהער קלוגע און געלערענטע מענשען האָבען געגלויבט אין אַ הימעל פאַר די אַרבייטער אויף „יענער“ וועלט.

און געלערענטע מענשען און זייערע שילער — מענשען, וועלכע געהערען צו די רייכע קלאַסען — גלויבען עס, ווייל זיי מוזען עס גלויבען. עס שטעהט פאַר זיי דיזע דילעמאַ: אָדער זיי מוזען איינזעהן, דאָס אַלעס, מיט וואָס זיי בענוצען זיך אין זייער לעבען, פון די אייזענבאַהנען ביז די לוסיפער־שוועבעלעך און סיגאַרעטען, שטעלט מיט זיך פאַר אַרבייט, וועלכע קאָסט די לעבענס פון פיעלע פון זייערע ברידער־מענשען, און דאָס זיי, וועלכע האָבען קיין חלק ניט אין דיזער אַרבייט אויסער דאָס, וואָס זיי געברויכען איהר, זיינען דערפאַר אונעהרליכע מענשען; אָדער זיי מוזען גלויבען, דאָס אַלעס, וואָס עקזיסטירט, איז פאַר דעם אַלגעמיינעם נוצען, און איז אין איינקלאַנג מיט די אונ־פערענדערליכע געזעצע פון דער עקאָנאָמישער וויסענשאַפט. אָט אין דעם ליעגט די אינערליכע פּסיכאָלאָגישע אורזאַכע, וואָס צווינגט מענער פון וויסענשאַפט — מענער קלוגע און געבילדע־

טע, אָבער ניט אמת אויפגעקלעהרטע — צו בעהויפּטען מיט אַזאַ פעסטקייט און איינגעשפּאַרטקייט אַזאַ בעשיינפּערליכע אונ־וואהרהייט, דאָס די אַרבייטער, צוליעב זייער אייגענעם וואויל־זיין, זאָלען פערלאָזען אַ גליקליכען און געזונדען לעבען אין בע־ריהרונג מיט דער נאַטור, און דאָס אויסבייטען אויף די שטאָדט־פאַבריקען, וואו זיי רואינירען זייערע קערפּער און נשמות.

זעקסטער קאפיטעל.

דער באַנקראָט פון דעם סאָציאַליסטישען אידעאַל.

אָבער אז מען זאָל שוין אפילו צוגעבען די בעהויפטונג, — כאָטש זי איז אַזוי אונבעגרינדעט און אַזוי להיפך די פאַקטען פון דער מענשליכער נאַטור, — דאָס עס איז בעסער פאַר מענשען צו לעבען אין די שטעדט און צו טהאָן געצוואונגענע מאַשין־ארבייט, איידער צו לעבען אין די דערפער און אַרבייטען פריי ביי פערשיעדענע האַנד־מלאכות, בלייבט אָבער אין דעם אידעאַל גופא, צו וועלכען די מענער פון וויסענשאַפט זאָגען אונז די עקאָנאָמישע ענטוויקלונג פיהרט, אַן אונלייזבארער ווידערשפרוך. דער אידעאַל איז, דאָס די אַרבייטער, וועלכע זיינען געוואָרען בעלי־בתים פון דער פּראָדוקציאָן, דאַרפען האָבען די אַלע בעק־וועמליכקייטען און פערגעניגענס, וועלכע זיינען איצט דער חלק פון בלויז די רייכע. זיי וועלען אַלע האָבען גוטע קליידונג, גוטע וואוינונג און גוטע נאַהרונג, און זיי וועלען אַלע שפּאַצירען אויף עלעקטריש־בעלויכטענע אַספאַלט־גאַסען, און וועלען בעזוכען טהעאַטערע, קאָנצערטען, און וועלען לעזען צייטונגען און ביכער און וועלען פאָהרען אין אָטאָמאָבילס, און אַזוי ווייטער. אָבער, אַז יעדער זאָל האָבען געוויסע זאַכען, מוז דאָך די פּראָדוקציאָן פון דיזע זאַכען ווערען פערטהיילט און פאַלגליך מוז אויך בע־שלאָסען ווערען, ווי לאַנג יעדער אַרבייטער האָט צו אַרבייטען.

ווי קען דאָס בעשלאָסען ווערען?

די סטאַטיסטיקס קענען ווייזען (כאָטש זעהר ניט פאָל־שטענדיג) וואָס מענשען פאָדערען אין אַ געזעלשאַפט, וועלכע איז געשמידט אין די קייטען פון קאַפּיטאַל, פון קאָנקורענץ און פון מאַנגעל. אָבער קיינע סטאַטיסטיקס קענען ניט ווייזען, וויפיעל עס איז נויטיג און וועלכע זאַכען זיינען נויטיג, אום צו

בעפריעדיגען די פאָדערונג אין אַ געזעלשאַפט, וואו די פּראָדוק־ציאָנס־מיטלען װעלען געהערען צו דער געזעלשאַפט גופא, ד. ה., וואו די מענשען װעלען זיין פריי.

די פאָדערונגען אין אַזאַ געזעלשאַפט קענען ניט ערקלערט ווערען בעשטימט, און זיי װעלען אימער ניט דער ערך איבער־שטייגען די מעגליכקייט פון צופריעדען שטעלען זיי. יעדער וועט װעלען האָבען אַלעס, וואָס די רייכסטע בעזיצען איצט, און דער־פאר איז עס גאַנץ אונמעגליך פעסטצושטעלען די סומע פון זאַכען, וואָס אַזאַ געזעלשאַפט פאָדערט.

נאָך מעהר, ווי אַזוי װעלען מענשען געמאַכט ווערען צו ארבייטען, ביי זאַכען, װעלכע איינע האַלטען פאר נויטווענדיג און די אַנדערע בעטראַכטען פאר איבעריג, אָדער זאָגאַר שעדליך?

אויב עס זאָל געפונען ווערען פאר נויטיג פאר יעדען צו ארבייטען, זאָגען מיר, זעקס שטונדען אַ טאָג, אום צופריעדענ־צושטעלען די פאָרדערונגען פון דער געזעלשאַפט, טו ווער, אין אַ פרייער געזעלשאַפט, קען צווינגען איינעם צו ארבייטען דיזע זעקס שטונדען, אויב ער וויים, אַז אַ טהייל פון דער צייט ווערט פערשווענדעט אויף די בעשאַפונג פון זאַכען, װעלכע ער האַלט פאר אוננויטיג אָדער זאָגאַר שעדליך?

עס איז ניט מעגליך אָבצולייקענען, דאָס אונטער די איצ־טיגע פערהעלטניסע ווערען די העכסט־פערשיעדענאַרטיגע זאַכען פּראָדוצירט מיט גרויסער עקאָנאָמיע פון אָנשטרענגונג, אַ דאַנק דער מאַשינעריע, און בעזאָנדערס אַ דאַנק דער פערטהיילונג פון דער ארבייט, װעלכע איז העכסט־פאָלקאָמען; און דאָס דיזע זאַכען ברענגען די פאַבריקאַנטען אַ זעהר גוטען פּראָפיט, און דאָס מיר געפינען זיי פאר זעהר בעקוועם און אנגענעהם פאר אונזער געברויך. אָבער דער פאַקט, דאָס דיזע זאַכען זיינען גוט געמאַכט, און ווערען בעשאַפען מיט אַ קליינער פערשווענדונג פון כח, דאָס זיי זיינען זעהר פּראָפיטאַבעל פאר דעם פאַבריקאַנט און פאר אונז זעהר אַנגענעהם, בעווייזט נאָך ניט, דאָס פרייע מענשען, ניט געצוואונגענערהייט, װעלען אַלץ אָנגעהן מיט דער בעשאַפונג פון דיזע זאַכען. עס איז קיין צווייפעל, דאָס קרופּ, מיט דער איצטיגער ארבייט־צוטהיילונג, מאַכט וואונדערבאַרע

קאנאָנען זעהר שנעל און זעהר קינסטליך. א. ב. בעשאפט זעהר שנעל און שעהן זיידענשטאָף; ג. ד. מאכט זעהר גוטע פאַר־פומען, פוידערס, אום צו פערשאַנעווען דעם קאָליר פון פנים; און וו. ז. מאכט טהייערען שנאַפּס. און קיין צווייפעל, אז סאי די פאַבריקאַנטען און סאי די געברויכער פון דיזע זאכען האָבען פון זיי שטארק הנאה. אָבער קאנאָנען, פאַרפומען און פוידערס און שנאַפּס ווערען פערלאַנגט פון די, וועלכע ווילען קריגען די קאָנטראָלע איבער דעם כינעזישען מארק, אָדער וועלכע ווילען זיך אָנ׳שכור׳ן, אָדער וועלכע זיינען שטארק פעראינטערעסירט אין דעם קאָליר פון זייער הויט. אָבער עס וועלען דאַן זיין מאנכע, וועלכע וועלען דענקען, אז די פּראָדוקציאָן פון אזעלכע זאכען איז שעדליך. און עס וועלען אימער זיין מענשען, וועלכע וועלען דענקען, דאָס — א חוץ דיזע זאכען — אויסשטעלונגען, אקאדעמיען, ביער און פלייש זיינען ניט נויטיג און זאָגאר שעדליך. ווי אזוי וועלען דיזע מענשען געמאכט ווערען צו נעהמען אנטהייל אין דער פּראָדוקציאָן פון אזעלכע זאכען?

אָבער, ווען מען זאָל שוין זאָגאר געפינען א מיטעל צו מאכען אלע איינפערשטאַנען צו פּראָדוצירען געוויסע זאכען (כאָטש עס איז ניטאָ אזא מיטעל, און עס קען ניט זיין אזעלכער, אויסער צוואנג), ווער אָבער, אין א פרייער געזעלשאפט, אָהן דער קאפּיטאליסטישער פּראָדוקציאָן, קאָנקורענץ און איהר געזעץ פון נאכפראגע און אָנבאָט, וועט בעשליסען וועלכע זאכען זיינען בילכער? וועלכע דארפען געמאכט ווערען צוערשט און וועלכע נאכהער? דארפען מיר צוערשט בויען די סיבירישע אייזענבאהן און בעפעסטיגען פּאָרט ארטהור און דאן אויס־פלאסטערען די גאסען אין אונזער שטעדטעל, אָדער פערקעהרט? וואָס זאָל קומען צוערשט: עלעקטרישע בעלייכטונג אָדער די בעוואסערונג פון די פעלדער? און דאן קומט אנאנדער פראגע, וואָס איז אונלייזבאר מיט פרייע ארבייטער: וועלכע מענער זאָלען טהון וועלכע ארבייט? געוויס וועלען אלע בעסער שניי־דען היי אָדער מאָלען, ווי הייצען דעם אויוון אָדער אויסרייניגען שמוץ. ווי, ביי דער בעשטימונג פון דער ארבייט, וועלען מענשען געמאכט ווערען צו קומען צו אן איינפערשטענדניס?

קיינע סטאַטיסטיקס קענען ניט פערענטפערן דיזע פראגען. די לייזונג קען נור זיין א טהעאָרעטישע: עס קען געזאָגט ווערען, אז עס וועלען זיין מענשען, וועמען עס וועט געגעבען ווערען די מאכט צו רעגולירען אלע דיזע ענינים. מאַנכע מענשען וועלען בעשליסען, און אנדערע וועלען פאָלגען.

אבער א חוץ די פראגען פון צוטהיילונג און פיהרונג פון דער פּראָדוקציאָן און פון אויסוועהלען די ארבייט, ווען אלע פּראָדוקציאָנס־מיטעל וועלען ווערען קאָמונאליזירט, וועט זיין נאָך אנאנדערע און זעהר וויכטיגע פראגע: ווי ווייט זאָל געהן די צוטהיילונג פון דער ארבייט אין א סאָציאליסטיש־אָרגאַניזיר־טער געזעלשאפט. די איצט־עקזיסטירענדע ארבייט־צוטהיילונג ווערט בעשטימט דורך די בעדירפניסע פון די ארבייטער. אַן ארבייטער איז נור איינפערשטאַנען צו לעבען זיין גאַנצען לעבען אונטער דער ערד, אָדער צו מאַכען א הונדערטען טהייל פון א זאַך זיין גאַנצען לעבען, אָדער צו בעוועגען זיינע הענד ארויף און אראָב צווישען דעם געפּילדער פון דער מאשינערי, זיין גאַנצען לעבען, ווייל, ווען ער זאָל זיך ענטזאגען דערפון, וועט ער ניט האָבען פון וואַנען צו לעבען. אָבער עס קען דאָך נור זיין דורך צוואַנג, דאָס אַן ארבייטער, וועלכער איז דער איינגענ־טהימער פון די פּראָדוקציאָנס־מיטלען, זאָל געמאַכט ווערען איינצואווילליגען צו ארבייטען אונטער אזעלכע אָבשטומפּפענדע און גייסט־פערניכטענדע ארבייטס־אומשטענדען, ווי די אונטער וועלכע מענשען ארבייטען איצט. ארבייט־צוטהיילונג איז אָהן צווייפעל זעהר פּראָפּיטאַבעל און גאַנץ נאַטירליך פאַר מענשען. אבער, ווען מענשען זיינען פריי, איז די ארבייט־צוטהיילונג נור מעגליך ביז צו א געוויסען, זעהר בעשטימטען גראַד, וועלכער איז שטאַרק איבערשטיעגען געוואָרען אין אונזער געזעלשאפט.

אויב איין בויער בעשעפטיגט זיך הויפּטזעכליך מיט שטיוועל־מאַכעריי און זיין פרוי וועבט, און אַנאַנדער בויער אַקערט, און א דריטער איז א שמיעד, און זיי אלע, האָבענדיג געקראָגען א ספּעציעלע געשיקטקייט אין זייער אייגענע ארבייט, בייטען זיך אין דעם, וואָס זיי האָבען פּראָדוצירט — איז ארבייט־צוטהיילונג ניצליך פאַר אלע, און פרייע מענשען וועלען

נאטירליך צוטהיילען זייער ארבייט אויף אזא אופן. אבער אן ארבייט־צוטהיילונג, ביי וועלכע איינער מאכט א הונדערט־חלק פון א זאך, אדער א הייצער־ארבייט אין 140 גראד (פאהרענהייט) פון היץ, אדער ער ווערט דערשטיקט פון שעדליכע גאזען — אזא ארבייט־צוטהיילונג איז שעדליך, ווייל כאטש זי העלפט דער פראדוקציאן פון אונבעדייטענדע זאכען פערניכטעט זי אבער דאס, וואס איז דאס טהייערסטע — דאס לעבען פון מענשען, און דארום, אזא ארבייט־צוטהיילונג, ווי זי עקזיסטירט איצט, קען נור עקזיסטירען דארט, וואו עס איז דא צוואנג. ראדבערטוס זאגט, דאס די קאמונאלע צוטהיילונג פון דער ארבייט פעראייניגט די מענשהייט. דאס איז אמת, אבער דאס איז נור די פרייע צוטהיילונג — אזא, וועלכע מענשען נעהמען אן פרייוויליג — וועלכע פעראייניגט.

אויב מענשען בעשליסען צו מאכען א וועג, און איינער גראבט, א צווייטער דערלאנגט די שטיינער, א דריטער צוברעכט זיי, און אזוי ווייטער, — אזא סארט צוטהיילונג פעראייניגט מענשען.

אבער, ווען אונאבהענגיג פון זייערע פערלאנגען, און אמאל נעגען זייער פערלאנגען, ווערט געבויט א סטראטעגישע אייזענבאהן, אדער אן אייפעל־טהורם, אדער אזעלכע דומהייטען, וועלכע פילען אן די פאריזער אויסשטעלונג, און איין ארבייטער איז געצוואונגען צו קריגען אייזען, א צווייטער צו גראבען קוילען, א דריטער צו שמעלצען, א פיערטער צו הייבען בוימער און א פינפטער צו זעגען זיי, ניט האבענדיג זאגאר דעם מינדעסטען בעגריף צו וואס מען דארף די זאכען וועלכע זיי מאכען, אזא צוטהיילונג פון דער ארבייט, ניט נור וואס זי פעראייניגט ניט די מענשען, נור זי צוטהיילט זיי נאך.

און דערפאר, מיט קאמונאליזירטע פראדוקציאנס־מיטלען, ווען מענשען זיינען פריי, וועלען זיי אננעהמען נור די ארבייט־צוטהיילונג, וועמעס גוטע רעזולטאטען פאר די ארבייטער וועלען איבערוועגען די שלעכטע. און אזוי ווי יעדער מענש האלט נאטירליך פאר גוט די אויסברייטונג און די פערפיעל־

פאַכונג פון זיינע טהעטיגקייטען, ווערט אזא אַרבייט־צוטהיילונג, ווי זי עקזיסטירט איצט, נאַטירליך, זיין אונמעגליך אין א פרייער געזעלשאַפט.

צו גלויבען, אז מיט דער קאָמונאַליזירונג פון די פּראָדוקציאָנס־מיטלען ווערט קומען אזא איבערפלוס פון זאַכען, ווי דער, וועלכער ווערט איצט בעשאַפען דורך א געצוואונגענע אַרבייט־צוטהיילונג, איז פונקט ווי צו גלויבען, דאָס נאָך דעם בעפרייאונג פון די לייב־אייגענע בויערען וועלען נאָך אימער עקזיסטירען, ווי פריהער, די היימישע אָרקעסטערס, טהעאַטערע, היימיש־געמאַכטע קארפּעט און לייסעס און די קינסטליך־געפלאַנצטע גערטנער, וועלכע זיינען אָבגעהאַנגען פון דער אַרבייט פון די לייב־אייגענע. אַלזאָ, דער גלויבען, דאָס ווען דער סאָציאַליסטישער אידעאַל ווערט פערווירקליכט ווערען, ווערט יעדער זיין פריי, און ווערט צו דערזעלבער צייט האָבען צו זיין געברויך אַלעס, אָדער כמעט אַלעס וואָס עס האָבען איצט די רייכע, דיזער גלויבען האָט אין זיך א קלאָרען, א בעשיינפּערליכען ווידער־שפּרוך.

זיעבעטער קאפיטעל.

קולטור אָדער פרייהייט.

.... די געשיכטע ווידערהאָלט זיך: עס פּאסירט איצט דאָס זעלבע, וואָס איז פאָרגעקומען אין דער צייט פון פּאנסטשיזנע. פונקט ווי יעמאָלט האָבען די גרעסטע טהייל פּריצים, ווען זיי האָבען זאָגאר אנערקענט די לאגע פון די לייב־אייגענע אלס ניט זעהר קיין גוטע, נור פאָרגעשלאָגען אזעלכע אומענדערונגען, וועלכע זאָלען ניט אָנריהרען די הויפּט־אינטערעסען פון דעם פּריץ, אזוי אויך איצט שלאָגען פאָר די מענשען פון די וואָהל־האבענדע קלאסען, אנערקענענדיג די לאגע פון די ארבייטער אלס א זעהר ניט קיין אנגענעהמע, נור אזעלכע מיטעל און פּלענער, וועלכע זאָלען זעהר ווענינ שטערען זייער אייגענע גוטע לאגע.

פונקט ווי יעמאָלט האָט דער גוטער פּריץ גערעדט פון א „פאָטערליכע" הערשאפט, און, ווי גאָגאָל, האָט ער געראטהען אלע אנדערע פּריצים צו זיין גוט און צו זאָרגען פאר זייערע בויערען, אָבער עס איז איהם גאָר אויפ'ן געדאנקען ניט געקומען פריי צו לאָזען די בויערען גאָר אין גאנצען, האלטענדיג עס פאר שעדליך און געפעהרליך, אזוי אויך איצט ראטהען די וואָהל־האבענדע מענשען פון אונזער צייט די פאבריקאנטען צו דענקען עטוואס מעהר פון זייערע ארבייטער, אָבער עס פאלט זיי גאָר ניט איין צו פאָדערען די אומענדערונג פון די איצטיגע אָרדנונג אויף אזא אופן, אז דער ארבייטער זאָל קענען ווערען פריי.

און פונקט ווי יעמאָלט האָבען די ליבעראלע מענשען, אנער־קענענדיג די לאגע פון פּאנסטשיזניקעס אלס אונפערענדערליך, האָבען געפאָדערט פון דער רעגיערונג, אז זי זאָל נור בעגרענצען די הערשאפט פון די פּריצים און האָבען סימפאטיזירט מיט די

בויערען־אויפשטענדע, אזוי איז אויך מיט די ליבעראלען פון אונזער צייט: אנערקענענדיג די איצטיגע ארדנונג אלס עטוואס אייביגעס, פאדערען זיי נור פון די רעגיערונג, זי זאל אנטהאן א צוים אויף די קאפיטאליסטען, און זיי סימפאטיזירען מיט יוניאנס, מיט סטרייקס, און איבערהויפט מיט דער ארבייטער־בעוועגונג. און פונקט ווי יעמאלט האבען די פארטגעשריטענסטע מענשען געפאדערט די בעפרייאונג פון דעם מוזשיק, אבער אין דעם פראיעקט האבען זיי נאך איהם אלץ געלאזען אבהענגיג פון די לאנד־אייגענטהימער, אזוי אויך איצט פאדערען די פארט־געשריטענסטע מענער די בעפרייאונג פון ארבייטער פון קאפיטא־ליסט, די פערגעזעלשאפטליכונג פון אלער ארט ווערקצייג, אבער דערביי לאזען זיי איהם נאך אלץ אלס שקלאף פון די צוטהיילונג פון דער ארבייט, וועלכע, נאך זייער מיינונג, מוז און טאר ניט אומגעענדערט ווערען.

די לעהרע פון די עקאנאמישע וויסענשאפט, וועלכע עס געהען נאך די אלע געלעהרטע און געבילדעטע מענשען, שטעלט זיך פאר ביי אן אויבערפלעכליכען בליק אלס עטוואס זעהר ראדיקאלעס, ווייל זי ענטהאלט אין זיך אטאקעס אויף די רייכע קלאסען פון דער געזעלשאפט, אין איהר עצם אבער איז דיעזע לעהרע זעהר קאנסערוואטיוו.

אזוי אדער אנדערש, אלע מענער דער וויסענשאפט, און אויך אלע וואהלהאבענדע קלאסען פון דער געזעלשאפט ווילען בשום אופן ניט צוגעבען, אז עס קען און דארף זיך אומענדערען די איצטיגע סיסטעמע פון פערטהיילונג פון דער ארבייט, וועלכע גיט די מעגליכקייט פאר די פראדוקציאן פון גרויסע מאסען פון זאכען, מיט וועלכע זיי בענוצען זיך. די איצטיגע עקזיסטירענדע ארדנונג רופען זיי אן קולטור, און זיי זעהען אין דיעזע קולטור: אין די אייזענבאהנען, טעלעגראפען, טעלעפאנען, פאנאגראפען, רענטגען־שטראהלען, קליניקס, אויסשטעלונגען, און איבערהויפט אין אלע מיטלען פון בעקוועמליכקייט — עטוואס הייליגעס, דאס זיי לאזען זאגאר ניט צו דעם געדאנק וועגען אן אומענדערונג, וועלכע זאל אנריהרען דעם קלענסטען טהייל פון דיעזע עראבע־

רונגען... אַלעס מעג מען אומבייטען נאָך די לעהרע פון דיעזער וויסענשאַפט, נור ניט דאָס, וואָס טראָגט איצט דעם נאָמען פון קולטור. און דאָך ווערט דאָך אַלע מאָל אויגענשיינליכער, דאָס דיעזע קולטור קען נאָר עקזיסטירען דורך די געצוואונגענהייט פון דעם אַרבייטער צו אַרבייטען. אָבער די וויסענשאַפטס־מענער זיינען אַזוי זיכער, דאָס די קולטור איז דער גרעסטער גליק, דאָס זיי זאָגען זיך: „מעג די גערעכטיגקייט אונטערגעהן, אָבער די קולטור מוז בלייבען.“ און ניט נאָר וואָס זיי ריידען, זיי האַנדלען אויך אַזוי. אַלעס קען מען אומענדערען אין דער פּראַקטיק און אין דער טהעאָריע, נור ניט די קולטור, ניט דאָס, וואָס ווערט געמאַכט אין די פאַבריקען און ווערט פערקויפט אין די מאַגאַזינען.

איך דענק אָבער, דאָס מענשען געבילדעטע, מענשען מיט עטוואָס געפיהל פון ליעבע פאַר זייער שכן, דאַרפען דענקען און האַנדלען פונקט פערקעהרט.

שעהן איז די עלעקטרישע בעלייכטונג, טעלעפאָנען, אויס־שטעלונגען און די אַלע גאָרטענס פון אַרקאַדיע מיט זייערע קאָנ־צערטען און פאָרשטעלונגען, און די אַלע סיגאַרען און די שעהנע שוועבעלעך־פּושקעס, און די שטעקעלעך, און די בייסיקלעך.... נור מעגען זיי אַלע איינזינקען, אויב פאַר זייער בעשאַפונג פאָדערט זיך אַז נייז און נײַנציג הונדערטעל פון די מענשען זאָלען זיין אין שקלאַפעריי און זאָלען טויזענדערוויז אונטערגעהן אין די פאַבריקען, וואָס זיינען נויטיג פאַר די בעשאַפונג פון דיעזע זאַכען!

אויב צוליעב דעם, דאָס לאָנדאָן אָדער פעטערבורג זאָלען קענען בעלויכטען ווערען דורך עלעקטריציטעט, אום מען זאָל קענען אויפבויען שעהנע געביידען פאַר אַן אויסשטעלונג, אָדער עס זאָלען זיין שעהנע פאַרבען, אָדער מען זאָל גיך און פיעל פאַבריצירען שעהנע שטאָפען, אויב צוליעב דעם איז נויטיג, דאָס עס זאָלען האָבען כרת יאָהרען כאָטש די קלענסטע צאָהל מענ־שען, טו זאָלען בעסער לאָנדאָן און פעטערבורג בעלויכטען ווערען פון גאַז אָדער, מיינטוועגען, אויל, זאָל ניט זיין קיין אויסשטע־

לונג, קיין שעהנע פארבען, קיין שעהנע שטאָפען, נור עס זאָל קיין שקלאַפעריי ניט זיין, און אזוי פיעל מענשען זאָלען ניט שטארבען פאר זייער צייט.

אמת־געבילדעטע מענשען וועלען אימער מרוצה ווערען זיך צוריקצוקעהרען צו פאָהרען מיט א פוהר, און זאָגאר צו גראָבען די ערד מיט העלצער און מיט די הענד, איידער צו פאָהרען איבער די אייזענבאהנען, וועלכע רויבען די לעבענס פון אזוי פיעל מענשען, און נור דארום, ווייל עס לוינט בעסער פאר די בעזיצער פון די באהנען צו בעלוינען די פאמיליען פון די געטוי־טעטע מיט עטוואָס, איידער צו מאכען דעם וועג אזוי, אז די באהנען זאָלען ניט דארפען פערניכטען מענשען־לעבענס, ווי דאָס קומט פאָר איבעראל. דער אמת־געבילדעטער וועט ניט זאָגען: „לעבען זאָל די קולטור און — מעג די גערעכטיגקייט אונטערגעהן“, נור פערקעהרט: „לעבען זאָל די גערעכטיגקייט, און מעג די קולטור אונטערגעהן.“

אָבער די קולטור, די ניצליכע קולטור וועט גאָר ניט אונטער־געהן. די מענשען וועלען אין קיין פאַל ניט דארפען זיך צוריק־קעהרען צום גראָבען די ערד מיט די הענד און צו בעלייכטונג מיט קינעלעך (שפענדלעך). ניט אומזיסט האָט די מענשהייט אין דער צייט פון שקלאַפעריי געמאכט אזעלכע גרויסע פאָרט־שריטע אין דער טעכניק.

ווען מענשען וועלען נור פערשטעהן, אז מען טאָר זיך ניט בענוצען פאר דעם אייגענעם פערגעניגען מיט דעם לעבען פון מענשען, וועלען זיי קענען די אלע ערפאָלגען פון דער טעכניק אזוי אָנווענדען, דאָס זיי זאָלען ניט דארפען פערניכטען די לעבענס פון זייערע ברידער, זיי וועלען קענען אזוי איינאָרדנען דעם לעבען, אום זיך צו בענוצען מיט די אלע אויסגעארבייטעט ווערקצייג, דורך וועלכע די נאטור איז בעהערשט געוואָרען, און מיט וועלכע מען מעג זיך בענוצען, ניט פערשקלאַפענדיג אין דער זעלבער צייט זייערע ברידער.

אכטער קאפּיטעל.

שקלאַפעריי עקזיסטירט צווישען אונז.

לאָמיר זיך פאַרשטעלען אַ מענשען פון אַ גאַנץ פרעמדע וועלט, אַ מענשען, וואָס האָט קיין אַהנונג ניט פון אונזער געשיכטע, אונזערע געזעצע, אונזערע מנהגים, אַרונטערקומען אויף אונזער ערד, און ווייזענדיג איהם דעם לעבען אונזערען אין אַלע זיינע ערשיינונגען, זאָל מען איהם פרעגען — אין וואָס זעהט ער דעם הויפּט־אונטערשיעד אין דעם לעבען פון די מענשען פון אונזער וועלט?

דעם הויפּט־אונטערשיעד, אויף וועלכען אַזאַ מענש וועט אָנווייזען, וועט זיין דער, דאָס איינציגע — אַ גאַנץ קליינע צאָהל פון מענשען — מיט ריינע, ווייסע הענד, עסען גוט, טהוען זיך אָן שעהן, וואוינען גראָס, אַרבייטען זעהר ווענינ און לייכט, אָדער אָפט טאַקע גאָר ניט, און זיי האַלטען נור אין איין אַמוזירען זיך, אויסגעבענדיג אויף זייערע שמחות, בעלער און אַלערליי אַנדערע פערגעניגענס מיליאָנען פון שווערע אַרבייטס־טעג פון אַנדערע מענשען, די אַנדערע, די מעהרצאָהל פון די מענשען, זיינען אימער בלאָטיג, זיינען אָנגעטהאָן אין טראַנטעס, וואוינען אין אָרעמע שטיקענדע צימערען, עסען דאָס ערגסטע, און פון פריהען מאָרגען ביז שפּעט אין דער נאַכט און אָפט גאַנצע נעכט, אַרביי־טען זיי אויף די, וועלכע אַרבייטען גאָר ניט, און האַלטען זיך אימער אין איין אַמוזירען.

אויב צווישען די איצטיגע הערען און שקלאַפען איז שווער צו מאַכען אַזאַ קענטיגען אונטערשיעד, ווי דער, וועלכער האָט אַמאָל אָבגעטהיילט די אַמאָליגע שקלאַפען פון זייערע הערען און ווען צווישען די שקלאַפען פון אונזער צייט זיינען איצט דאָ אַזעלכע, וועלכע זיינען נור שקלאַפען פאַר אַ צייט,

און דאַן ווערען זיי אַליין די הערריען, אָדער אַזעלכע, וואָס זיינען הערריען און שקלאַפען צו גלייכער ציים — דאָך דיעזע צונויפמישונג קען דאָך ניט בלינד מאַכען די מענשען, אום ניט צו זעהן, אַז אונזער געזעלשאַפט איז געטהיילט אין שקלאַפען און הערריען, פונקט אַזוי גוט, ווי אַ מעת־לעת ווערט צוטהיילט אויף טאָג און נאַכט, טראָץ דעם, וואָס אין דעם מעת־לעת גיט אַ מאָמענט, ווען עס איז נאָך ניט קיין נאַכט, און דאָך איז עס שוין ניט מעהר טאָג.

ווען ביי דעם הערר פון אונזער צייט איז שוין ניטאָ אַ שקלאַף איוואַן, וועמען ער זאָל קענען בעפעהלען ריין מאַכען זיין שמוציגען אָבטרעט, זיינען דערפאַר דאָ דריי דאָלאַרדיגעס, אין וועלכע הונדערטע פון איוואַנעס נויטיגען זיך, און דער שקלאַפען־האַלטער פון אונזער צייט קען אויסקלייבען דעם בעסטען פון די הונדערטע פון איוואַנעס, און בעגליקען איהם דערמיט, דאָס פון אַלע אַנדערע האָט ער איהם אויסגעקליבען צו רייניגען זיין אָבטרעט.

די שקלאַפען פון אונזער צייט זיינען ניט נאָר די פאַבריק־אַרבייטער, וועלכע, אום צו עקזיסטירען, מוזען זיך פערקויפען מיט לייב און לעבען צו די בעזיצער פון די פאַבריקען, נור עס זיינען אויך שקלאַפען כמעט אַלע לאַנד־אַרבייטער, וואָס אַרבייטען אונערמיעדליך אויף פרעמדע פעלדער פרעמדע קאָרן, אויפזאַמלענדיג איהם אין פרעמדע שייערען, אָדער, די וואָס בעאַרבייטען זייערע אייגענע פעלדער אום צו בעצאָהלען די באַנקירען די פראָצענטען אויף זייערע אייביג־שטייגענדע שול־דען, — אַזעלכע שקלאַפען זיינען אויך די אַלע, אָהן אַ שיער און אָהן אַ צאָהל דיענער, לאַקייען, קוכערס, דיענסטמיידלעך, הויז־האַלטערס, קוטשערס, בעדער, וועלכע זייער גאַנצען לעבען טהוען זיי זאַכען, וואָס זיינען ניט געאייגנעט פאַר אַ מענשליכען וועזען, און ערפילען פליכטען, וואָס זיינען זיי צו־ווידער.

שקלאַפעריי עקזיסטירט ביי אונז אין פולער קראַפט. אָבער מיר זיינען זיך ניט בעוואוסט איבער דעם, פונקט אַזוי גוט, ווי מענשען האָבען ניט פערשטאַנען די שקלאַפעריי פון לייב־אייגענטהום ביי די ענדע פון אַכצעהנטען יאָהרהונדערט.

די מענשען פון יענער צייט האָבען גערענקט, דאָס די לאַגע פון די יעניגע, וועלכע מוזען בעארבייטען די לאַנד פאַר די הערען, און פאָלגען זיי אין אַלעמען, איז געווען אַ נאַטירליכע, אונפער־מיידליכע עקאָנאָמישע בעדינגונג פון לעבען, און זיי האָבען דאָס ניט אָנגערופען מיט דעם נאָמען שקלאַפעריי, פונקט דאָס זעלבע פאַסירט איצט: די מענשען פון אונזער צייט האַלטען די לאַגע פון די אַרבייטער פאַר נאַטירליך, פאַר אונפערמיידליך, און דאָס ווערט גאָר ניט בעטראַכט פון זיי אַלס שקלאַפעריי.

און פונקט, ווי צו ענדע פון אַכצעהנטען יאָהרהונדערט האָבען מענשען ביסלעכווייז אָנגעהויבען צו פערשטעהן, אַז דאָס, וואָס האָט פריהער געשיינט צו זיין אַ נויטווענדיגע, אַן אונפער־מיידליכע לעבענס־פאָרמע, איז ניט גוט, איז אונגערעכט, איז פערברעכעריש און מוז אומגעענדערט ווערען, אַזוי אויך הויבען אָן די מענשען פון אונזער צייט צו פערשטעהן, דאָס די לאַגע פון די געדונגענע, פון די אַרבייטער, איז ניט אַזאַ, ווי זי האָט בעדאַרפט זיין, און דאַרף ווי עס איז אַנדערש ווערען.

די שקלאַפעריי פון אונזער צייט הויבט אָן פערשטאַנען צו ווערען נור פון די פאָרטגעשריטענסטע מענשען פון אונזער געזעלשאַפט, די מעהרצאָהל איז אָבער נאָך אימער איבערצייגט, דאָס ביי אונז איז ניטאָ אַזאַ זאַך, ווי שקלאַפעריי.

אויסער פיעלע אַנדערע אורזאַכען, וואָס פערבלענדען זיי, עקזיסטירט נאָך אַן אומשטאַנד, וואָס לאָזט זיי איבער אין זייער בלינדהייט: מיר האָבען דאָך אייגענטליך ניט לאַנג אָבגעשאַפט די שקלאַפעריי אין רוסלאַנד און אין אַמעריקאַ. אין אמת'ן אָבער איז דיעזע אָבשאַפונג פון שקלאַפעריי געווען בלויז אַן איבערבייטונג פון די אַלט־געוואָרענע פאָרמע פון שקלאַפעריי, אויף אַ נייע, אַ פעסטע, וועלכע האָט אַריינגענומען אין זיך אַ פיעל גרעסערע צאָהל מענשען. די אָבשאַפונג פון פאַנס־טשיזנע אין רוסלאַנד און פון די שקלאַפעריי אין אַמעריקאַ איז געווען עהנליך צו דעם, וואָס די טאַטאַרען האָבען געטהאָן מיט זייערע געפאַנגענע, ווען זיי האָבען אויסגעקלעהרט אויפצושניי־דען זיי די פיאַטעס פון די פיס, און אָנשיטען דאָרט זאַמד און שטיינער. האָבענדיג אויסגעפיהרט אויף זיי דיעזע אָפּעראַציע,

האָבען זיי אראָבגענומען דאַן פון זיי די קייטען. די אָבשאפונג פון פאַנסטשיזנע אין רוסלאַנד און נעגער־שקלאַפעריי אין אַמע־ריקא, האָט ניט נאָר ניט אָבגעשאפט די שקלאַפעריי; ניט נאָר האָט זי ניט פערניכטעט איהר סאַמע וועזען, נאָר זי האָט ערשט אויפגעבליהט, ווען די שטיינער אין די צוהאַקטע פּיאַטעס האָבען אָנגעריסען גרויסע מכות און מען האָט געקענט זיין זיכער, דאָס אויף אָהן קייטען וועלען די געפאַנגענע ניט ענטלויפען און וועלען אַרבייטען. די נאָרד־שטאַאַטען אין אַמעריקא האָבען אַזוי מוטהיג געפאָדערט די פערניכטונג פון די אַלטע שקלאַפעריי, ווייל ביי זיי איז שוין די נייע שקלאַפעריי — די שקלאַפעריי פון געלד — געווען אין פולען שוואונג. די זידליכע־שטאַאַטען האָבען אָבער נאָך ניט געזעהן קיין קלאָהרע סמנים פון די אָנקומענדע נייע שקלאַפעריי און דאַרום האָבען זיי ניט געוואָלט אָבשאפען די אַלטע.

ביי אונז אין רוסלאַנד איז נור דאַן אָבגעשאפט געוואָרען פאַנסטשיזנע, ווען דאָס גאַנצע פּרוכטבאַרע לאַנד איז שוין געווען פערכאַפּט פון די פּריצים. און ווען מען האָט די בויערז געגעבען לאַנד, האָט מען אויף זיי אָנגעלעגט די צאָהלונג פון טאַקסעס, וועלכע האָבען פערנומען די שטעלע פון לאַנד־שקלאַפעריי. אין אייראָפּאַ זיינען די טאַקסעס, וואָס האָבען געהאַלטען דאָס פאָלק אין געבונדענהייט, נור דאַן אָבגעשאפט געוואָרען, ווען מען האָט איהם געראַובט פון דאָס לאַנד, אַוועקגעריסען פון זיין לאַנד־אַרבייט, און מען האָט איהם געצוואונגען צו ווערען אָבהענגיג פון דעם קאַפּיטאַליסט; נור דאַן האָט מען אָבגעשאַפט די טאַקסע אויף ברויט אין ענגלאַנד. איצט הויבט מען אָן אַראָבצונעהמען די טאַקסעס פון די אַרבייטער אין דייטשלאַנד און אין אַנדערע לענדער, און מען מאַכט די רייכע זיי צו צאָהלען נור דאַרום, ווייל די מעהרצאָהל פון פאָלק געפינט זיך אין די געוואַלד־מאַכט פון די קאַפּיטאַליסטען. איין מיטעל פון שקלאַפעריי ווערט אָבגעשאַפט, ווען אַן אַנדערע, אַ נייער, האָט שוין פערנומען זיין פּלאַץ. און ווען ניט איין מיטעל, איז אַ צווייטער און אָפט עטליכע צוזאַמען ווערען אָנגעווענדעט אום צו האַלטען דאָס פאָלק אין שקלאַפעריי, דאָס הייסט, מען שטעלט איהם אין אַזאַ לאַגע, דאָס

די וועניגע האָבען די פולע מאַכט, די פולע געוואַלד איבער די פיעלע, דאָס הייסט, אַז אין אונזער געזעלשאַפט עקזיסטירט שקלאַפעריי ניט אין דעם בילדליכען זין פון וואָרט, נור טאַקע אמת'ע, איינפאַכע שקלאַפעריי.

ניינטער קאפיטעל.

וואָס איז שקלאַפעריי.

אין וואָס בעשטעהט די שקלאַפעריי פון אונזער צייט? וועלכע זיינען עס די כחות, וועלכע מאַכען מאַנכע מענשען פאר די שקלאַפען פון אַנדערע? אויב מיר פרעגען אַלע אַרבייטער אין רוסלאַנד און אין אייראָפּאַ און אין אַמעריקא — גאַנץ גלייך ביי וואָס זיי אַרבייטען — וואָס האָט זיי געמאַכט אויסקלייבען די לאַגע, אין וועלכער זיי לעבען? וועלען זיי אַלע ענטפערען, דאָס זיי זיינען געבראַכט געוואָרען דערצו: אָדער, ווייל זיי האָבען ניט געהאַט קיין לאַנד, אויף וועלכען זיי וואָלטען געקענט און געוואונשען צו לעבען און צו אַרבייטען (דאָס וועט זיין דער ענטפער פון אַלע רוסישע אַרבייטער, און פון זעהר פיעלע פון די אייראָפּעאישע). אָדער דאָס שטייערען, דירעקטע און אינ־דירעקטע זיינען געפאָדערט געוואָרען פון זיי, וועלכע זיי האָבען נור געקענט בעצאָהלען, פערקויפענדיג זייער אַרבייט, אָדער דאָס זיי זיינען פערבליעבען ביי דער פאַבריק־אַרבייט, ווייל זיי זיינען געפאַנגען געוואָרען פון די פיעלע לוקסוס־געוואוינהייטען, וועלכע זיי האָבען אָנגענומען, און וועלכע זיי קענען נור בעפריעדיגען, פערקויפענדיג זייער אַרבייט און זייער פרייהייט.

די ערשטע צוויי בעדינגונגען — דער מאַנגעל אין לאַנד און די טאַקסען — טרייבען די מענשען צו געצוואונגענע אַר־בייט, וועהרענד די דריטע — זיינע גרעסערע און אונבעפריע־דיגטע בעדירפניסע — פערנאַרען איהם און האַלטען איהם ביי איהר.

מיר קענען זיך פאָרשטעלען, אַז דאָס לאַנד קען בעפרייט ווערען פון די פרעטענזיע פון די פריוואַט־אייגענטהימער, דורך דעם פּלאַן פון הענרי דזשאָרדזש, און דאָס דאַן וועט די ערשטע

אורזאכע, וואָס טרייבט מענשען צו שקלאַפעריי, אָבגעשאַפט ווערען. מיר קענען אויך, א חוץ דעם סינגעל־טעקס פּלאַן, פאָר־שטעלען זיך די דירעקטע אָבשאַפונג פון טאַקסען, אָדער דאָס זיי זאָלען ארויפגעלעגט ווערען אויף די רייכע, אנשטאט אויף די אָרימע, ווי דאָס ווערט איצט געטהאָן אין מאנכע לענדער. אבער אונטער דער איצטיגער עקאָנאָמישער אָרגאַניזאַציאָן קען זיך איינער זאָגאר ניט פאָרשטעלען א צושטאנד, אונטער וועלכען מעהר און מעהר לוקסוריעזע, און אָפט שעדליכע לעבענס־געוואוינהייטען זאָלען ניט אָנגענומען ווערען פון די רייכע, און דאָס דיעזע געוואוינהייטען זאָלען ניט ביסלעכווייז אויך אריבערקלייבען זיך צו די פון די ניעדריגע קלאסען, וועלכע קומען אין בעריהרונג מיט די רייכע, אזוי אונפערמיידליך, ווי וואסער פערזינקט אין דער ערד, און דאָס דיזע געוואוינהייטען זאָלען ניט ווערען אזוי נויטיג פאר די ארבייטער, דאָס אום זיי צופריעדענצושטעלען, זאָלען זיי ניט זיין אימער פערטיג צו פערקויפען זייער פרייהייט.

אַלזאָ, די דריטע בעדינגונג, כאָטש זי איז א פרייוויליגע (ד. ה., עס מעג שיינען, דאָס א מענש קען זיך וועהרען געגען דעם נסיון) און כאָטש די וויסענשאַפט אנערקענט איהר ניט, אַלס די אורזאכע פון דער עלענדער לאַגע פון די ארבייטער, איז אבער אין דער ווירקליכקייט די שטארקסטע און די, וועלכע עס איז אם שווערסטען אבצושאַפען, אורזאכע פון שקלאַפעריי.

ארבייטער, לעבענדיג נאָהענט צו די רייכע, ווערען אימער אָנגעשטעקט פון נייע פאָרדערונגען, און זיי קריגען נור דאן די מיטלען צופריעדענצושטעלען דיזע פאָרדערונגען, ווען זיי ווענדען אָן פאר דעם די שטארקסטע, די אנגעשטרענגסטע ארבייט. אזוי דאָס ארבייטער אין ענגלאנד און אמעריקא, קריגענדיג מאנכע מאָל צעהן מאָל אזוי פיעל, וויפיעל עס איז נויטיג צום לעבען, בלייבען פון דעסטוועגען פונקט אזעלכע שקלאַפען, ווי זיי זיינען פריהער געוועזן.

דריי אורזאכען, לויט די ארבייטער אליין ערקלערען, ברייגנען די שקלאַפעריי, אין וועלכער זיי לעבען. און די

נעשיכטע פון זייער פערשקלאפטקייט און די פאקטען פון זייער לאגע בעשטעטיגט די ריכטיגקייט פון דיזער ערקלערונג.

אלע ארבייטער ווערען געבראכט צו דיעזען צושטאנד און ווערען געהאלטען אין איהם דורך דיזע דריי אורזאכען. דיזע אורזאכען, ווירקענדיג אויף די מענשען פון פערשיעדענע זייטען, זיינען אזעלכע, דאס קיינער קען זיך פון זייער פערשקלאפענדער ווירקונג ניט ראטעווען. דער לאנד־ארבייטער, וועלכער האט ניט קיין לאנד אדער האט ניט גענוג, וועט אימער זיין געצוואונגען צו געהן אין אן אייביגע אדער צייטליכע שקלאפעריי צו לאנד־אייגענטהימער, אום צו האבען די מעגליכקייט זיך צו ערנעהרען פון לאנד. זאל ער, אויף אזא אדער אנאנדער אופן, קריגען לאנד גענוג, אום זיך צו קענען ערנעהרען דורך זיין אייגענע ארבייט, ווערען פון איהם געפאדערט אזעלכע טאקסען, דירעקטע אדער אינדירעקטע, דאס ער ווערט ווידער געטריעבען אין שקלאפעריי, אום צו קענען זיי בעצאהלען.

אויב, אום צו ענטלויפען פון דער שקלאפעריי אויפ'ן לאנד, הערט ער אויף צו קולטיווירען לאנד, און, לעבענדיג אויף דעם לאנד פון אנאנדערען, הייבט ער אן זיך בעשעפטיגען מיט א מלאכה, און בייט עס אוים אויף די זאכען, וועלכע ער דארף, דאן קומען פון איין זייט די טעקסעס, און פון דער אנדערער זייט די קאנקורענץ פון די קאפיטאליסטען, וועלכע ארבייטען אוים עהנליכע ארטיקלען צו די, וועלכע ער מאכט, אבער מיט בעסערע ווערקצייג, און ער איז ווידער געצוואונגען אין א שטענדיגע אדער א צייטליכע שקלאפעריי ביי א קאפיטאליסט. ארבייטענדיג פאר א קאפיטאליסט, וואלט ער געקאנט בלייבען אונאבהענגיג פון איהם און ניט זיין געצוואונגען צו פערקויפען זיין פרייהייט, דאך די נייע בעדירפניסע, צו וועלכע ער ווערט צוגעוועהנט, מאכען עס פאר איהם אונמעגליך צו בלייבען אזוי אונאבהענגיג. אזוי דאס, צי אויף אזא, צי אויף אנאנדער אופן, דער ארבייטער איז אימער אין שקלאפעריי ביי די יעניגע, וועלכע קאנטראלירען די טעקסעס, דאס לאנד און די זאכען, וועלכע זיינען נויטיג פאר די בעפריעדיגונג פון זיינע בעדירפניסע.

צעהנטער קאַפּיטעל.

געזעצע וועגען טעקסעס, לאַנד און אייגענטהום.

די אַלע איצטיגע פּערהעלטניסע צוזאַמען, וועלכע מאַכען צו זיין דעם אַרבייטער אונטערוואָרפען צום קאַפּיטאַליסט, האָבען די דייטשע סאָציאַליסטען אַנגערופען מיט'ן נאָמען „דער אייזערנער לוין־געזעץ“. אָבער אין דער אמת'ן איז אין דיעזע פערהעלט־ניסע ניטאָ גאָר ניט קיין אייביגעס, אונפערענדערבאַרעס. דיעזע פערהעלטניסע זיינען בלויז דער רעזולטאַט פון די געזעצגעבונג איבער טאַקסעס, איבער לאַנד, און הויפּטזעכליך, איבער אייגענ־טהום. דיעזע געזעצמאַכעריי ווערט אויסגעפיהרט פון מענשען. דארום זיינען עס ניט אירגענד וועלכע אייזערנע געזע־צע, סאָציאָלאָגישע געזעצע, וועלכע זיינען שולדיג אין די מענשליכע שקלאַפעריי, נור די פון מענשען־געמאַכטע געזעצע. עס עקזיסטירט אַ געזעץ, אַז דאָס לאַנד קען זיין דער אייגענטהום פון פּריוואַט־פּערזאָנען, מאַכט ניט אויס, צו דיעזע פּערזאָנען בענוצען אָדער דאַרפען גאָר אַזוי פיעל לאַנד, און דאָס עס קען אַריבערגעהן פון פּערזאָן צו פּערזאָן אָדער בירושה אָדער דורך פערקויף אָדער דורך פערשענקען. עס איז דאָ אַ צווייטער געזעץ וועגען דעם, דאָס יעדער מענש מוז צאָהלען די טאַקסעס, וועלכע מען פאָדערט פון איהם; און עס עקזיסטירט אַ דריטער געזעץ, דאָס אַ מענש קען האָבען אַלס זיין אייגענטהום אַלעס, וואָס איז דאָ אין דער וועלט, מאַכט גאָר ניט אויס, ווי אַזוי ער האָט דאָס אַלעס געקראָגען. אָט דיעזע געזעצע זיינען די אמת'ע אורזאַכען פון שקלאַפעריי.

מיר זיינען אַזוי שטאַרק צוגעוואוהנט צו דיעזע געזעצע, דאָס מיר האַלטען זיי פאַר גאַנץ נאַטירליכע, און פאַר גאַנצע יאָהר־טויזענדע ערוועקט זיך ניט קיין צווייפעל ביי אונז אין זייער

נויטוועגדיגקייט און גערעכטיגקייט, אָבער דאָך ענדליך קומט די צייט, ווען מען פרעגט זיך: איז עס גערעכט אַז מענשען זאָלען זיך קענען בענוצען מיט די לאַנד, וואָס אַנדערע האַלטען פאַר זייער אייגענטהום? איז עס גערעכט, אַז מענשען זאָלען אוועקגעבען אַ טהייל פון זייער אַרבייט צו אַנדערע אַלס טאַקסעס, וועלכע מען צווינגט פון זיי אַרויס? איז עס גערעכט, אַז מענשען זאָלען זיך ניט טאָרען בענוצען מיט די זאַכען, וואָס ווערען בעטראַכט אַלס דער אייגענטהום פון אַנדערע?

איז עס אמת, דאָס מענשען דאַרפען זיך בענוצען מיט דעם לאַנד, וואָס ווערט געהאַלטען אַלס דער אייגענטהום פון מענשען, וואָס בעאַרבייטען עס גאָר ניט?

מען זאָגט, דאָס דיעזער געזעץ איז געמאַכט געוואָרען צוליעב דעם, ווייל לאַנד־אייגענטהום איז אַ נויטוועגדיגע בעדינגונג פאַר די בליהונג פון אַקערבוי; דאָס וועז עס וואָלט ניט געווען קיין לאַנד־אייגענטהום, וואָס קען איבערגעהן בירושה פון איינעם צום אַנדערען, וואָלטען מענשען אַראָבגעטריבען איינע די אַנדערע פון די פערכאַפּטע לאַנד, קיינער וואָלט ניט געאַרבייט, און ניט פערבעסערט דעם טהייל פון לאַנד, אויף וועלכען ער האָט זיך בעזעצט. איז עס אמת?

אַן ענטפער אויף דיעזע פראַגע גיט די געשיכטע און די איצטיגע ווירקליכקייט. די געשיכטע דערצעהלט אונז, דאָס לאַנד־אייגענטהום איז גאָר ניט געקומען דערפון, וואָס מען האָט געוואָלט, אַז די לאַנד־אַרבייט זאָל בליהען, נור דערפון, וואָס די הערשענדע קריעגס־פיהרער האָבען עס פערכאַפּט און עס איז צוטהיילט געוואָרען צווישען די, וועלכע האָבען זיי געהאָלפען אין דיעזען רויב. די ווירקליכקייט וויעדער בעווייזט דעם ליגען פון דער בעהויפּטונג, דאָס לאַנד־אייגענטהום פערזיכערט די לאַנד־אַרבייטער אין דעם, דאָס מען וועט ביי זיי ניט אָבנעהמען די לאַנד, וועלכע זיי בעאַרבייטען. אין דער ווירקליכקייט פּאַסירט גראַדע דאָס אומגעקעהרטע. דאָס רעכט אויף לאַנד־אייגענטהום, מיט וועלכען עס האָבען זיך בענוצט און בענוצען

זיך הויפּטזעכליך די גרויסע אייגענטהימער האָט אויפגעטהאָן דאָס, וואָס אַלע אָדער כמעט אַלע, ד. ה. אַ גרויסע צאָהל פון לאַנד־אַרבייטער, געפינען זיך אין דער לאַגע פון מענשען, וואָס בעאַרבייטען פרעמדעס לאַנד, פון וועלכע עס קענען זיי פערטריי־בען נאָך זייער קאַפּריז די, וועלכע בעאַרבייטען ניט דאָס לאַנד. הייסט עס אַלזאָ, אַז דאָס רעכט אויף אייגענטהום אין לאַנד איז פאַר קיין פאַל ניט אַ בעשיצונג פון דעם רעכט פון דעם לאַנד־אַרבייטער, ער זאָל זיך קענען בענוצען מיט דער פרוכט פון זיין האָרעוואַניע, וועלכע ער האָט אַוועקגעלעגט אויף די בעאַרביי־טונג פון לאַנד.

ווענען טאַקסעס זאָגט מען, אַז מענ־שען דאַרפען זיי צאָהלען דאָרום, וויל אַלע זיינען דערמיט איינפערשטאַנען און ווערען פערברויכט אויף עפענט־ליכע אַנגעלעגענהייטען פאַר דעם נוצען פון אַלע.

איז עס אמת?

אַן ענטפער אויף דיעזע פראַגע גיבען די געשיכטע און די עקזיסטירענדע ווירקליכקייט. די געשיכטע דערצעהלט, אַז טאַק־סעס זיינען קיינמאָל ניט געמאַכט געוואָרען מיט דער איינפער־שטענדניס פון אַלע, נור געראַדע אומגעקעהרט, אימער נור דאַדורך, דאָס איינינע מענשען, דורך קריעג, אָדער דורך אַנדערע מיטעל, האָבען אַריינגעכאַפּט די הערשאַפט איבער אַנדערע מענשען, און האָבען געמאַכט זיי צאָהלען צינזען ניט פאַר עפענט־ליכע אַנגעלעגענהייטען, נור טאַקע פאַר זיך. דאָס זעלבע ווערט אויך איצט אַזוי געטהאָן. די טאַקסעס נעהמען די, וועלכע האָבען די מאַכט דאָס צו טהאָן. און ווען איצט, אַ געוויסער טהייל פון די טאַקסעס, ווערט יאָ געברויכט אויף עפענטליכע זאַכען, איז דאָס מייסטענס אַזעלכע עפענטליכע אַנגעלעגענהייטען, וועלכע זיינען מעהר שעדליך ווי ניצליך פאַר די מעהרצאָהל פון די מענשען.

אַזוי, צום ביישפּיעל, איז רוסלאַנד, ווערט אַוועקגענומען פון פאָלק אַ דריטעל פון די גאַנצע איינקונפט, און אויף בילדונג

ווערט נור פערברויכט אַ פּופציגט־חלק פון דיעזע איינקונפּט; און דאַן איז עס אַ בילדונג, וועלכע שאַדעט דעם פאָלק מעהר — מאַכענדיג איהם מעהר נאַריש — ווי זי ברענגט איהם אירגענד וועלכע נוצען. די איבעריגע חלקים פון די טאַקסעס ווערען פער־ברויכט גערעדע אויף זאַכען, וואָס זיינען אוננויטיג און שעדליך פאַר׳ן פאָלק, ווי די בעוואַפענונג פון די אַרמעע, דער בויען פון סטראַטעגישע וועגען, פון קריעפּאָסטען, פון געפענגניסע, די אויפהאַלטונג פון די גייסטליכע, די קייזערליכע משפחה, געהאַל־טען פאַר גענעראַלען, פאָלקאָווניקעס און אַלע שטאַאַטס־בעאַמטע, ד. ה. די טאַקסעס ווערען פערברויכט אויף די אויפהאַלטונג פון אַזעלכע מענשען, וועלכע העלפען אין דעם אַוועקנעהמען פון פאָלק אַ גרויסען טהייל פון זיין אַרבייט.

דאָס זעלבע קומט פאַר ניט נור אין פּערסיען, טירקיי, אינדיען, נאָר אויך אין אַלע קריסטליכע קאָנסטיטוציאָנעלע שטאַאַטען און דעמאָקראַטישע רעפּובליקען. דאָס געלד ווערט גענומען פון פאָלק, ניט וויפיעל מען בעדאַרף, נאָר וויפיעל מען קען, און מען אינטערעסירט זיך זעהר ווייניג מיט דעם איינפער־שטענדנים פון די געטאַקסטע (אַלע ווייסען, ווי פאַרלאַמענטען ווערען צוזאַמענגעשטעלט, און ווי ווייניג זיי שטעלען מיט זיך פאַר דעם ווילען פון פאָלק). דיעזע טאַקסעס ווערען געברויכט אויף דאָס, וואָס די רעגיערענדע קלאַסען האַלטען פאַר נויטיג: אויף די מלחמה אין קיובאַ און אין די פיליפּינען, אויף די בערוי־בונג פון די רייכטהימער פון טראַנסוואַאַל און עהנליכע זאַכען.

איז עס אמת, דאָס מענשען דאַרפען זיך ניט בענוצען מיט די זאַכען, וואָס זיינען זיי נויטיג פאַר די בעפריעדי־גונג פון זייערע בעדירפניסע, אויב דיעזע זאַכען ווערען גערעכענט אַלס דער אייגענטהום פון אַנדערע מענשען?

מען זאָגט, אַז פּריוואַט אייגענטהום איז צוליעב דעם איינ־געפיהרט געוואָרען, אום צו פערזיכערען דעם אַרבייטער אין דעם, אַז קיינער וועט ביי איהם ניט אָבנעהמען די פרוכט פון זיין אַרבייט.

איז עס אמת?

מען דארף נור ווארפען א בליק אויף דאס, וואס קומט פאר איז אונזער וועלט, וואו דער אייגענטהום ווערט אזוי שטרענג פערטהיידיגט, אום זיך צו איבערצייגען, ווי ניט אמת איז דיעזע ערקלעהרונג.

אין אונזער געזעלשאפט פאסירט געראדע דאס אומגע־קעהרטע: אלע זאכען וואס זיינען געמאכט געווארען און וואס ווערען פארטוועהרענד געמאכט פון די ארבייטער, ווערען אימער אוועקגענומען פון די, וועלכע בעשאפען זיי.

די בעהויפטונג אלזא, אז דאס רעכט אויף אייגענטהום פער־זיכערט דעם ארבייטער די מעגליכקייט זיך צו בענוצען מיט דעם, וואס ער שאפט, איז פונקט אזוי פאלש, און נאך פיעל אויגענ־שיינליכער, ווי די פריטענזיעס אויף דאס רעכט אויף אייגענטהום אין לאנד און דאס רעכט צו נעהמען טאקסעס מיט געוואלד. פריהער האט מען פון די ארבייטער מיט געוואלד אוועקגענומען אלעס, וואס זיי האבען געשאפען, און נאכהער האט מען געמאכט געזעצע, נאך וועלכע עס קומט אויס, אז דיעזע אלע גערויבטע זאכען פון די רויבער זיינען הייליגער אייגענטהום.

דער אייגענטהום, צום ביישפיעל, פון א פאבריק, וועלכע איז געקראגען געווארען דורך אלערליי שווינדעל און בעטרוג איבער די ארבייטער, ווערט געהאלטען פאר הייליגעס אייגענ־טהום. דער לעבען אבער פון די ארבייטער, וועלכע געהען צו גרונד ביי דער ארבייט אין דיעזער פאבריק, און זייער ארבייט, ווערען ניט בעטראכט אלס זייער אייגענטהום, נאר אזוי ווי דאס וואלט געווען דעם פאבריקאנט'ס אייגענטהום, ווען ער, בענוצענדיג זיך מיט די נויט פון די ארבייטער, האט זיי געבונדען די הענד און די פיס.

הונדערטע, טויזענדע פודען פון קארן, אויפגעקליבען דורך דעם שענדליכסטען וואכער, דורך א רייהע פון צוואנג פון די בויערען, ווערען געהאלטען אלס דעם סוחר'ס אייגענטהום. דער קארן אבער, וואס איז אויפגעהאדעוועט געווארען פון דעם בויער אויפ'ן לאנד, ווערט בעטראכט אלס דאס אייגענטהום פון א צווייטען, ווען דיעזער מענש האט געקראגען דאס לאנד בירושה

פון זיידעס אָדער עלטער־זיידעס, וועלכע האָבען עס דאַן געראויבט פון פאָלק.

מען זאָגט, אז דער געזעץ בעשיצט גלייך דאָס אייגענטהום פון פאבריקאַנט, ווי פון ארבייטער. די גלייכקייט פון דעם קאַפּי־טאַליסט און דעם ארבייטער איז פונקט אזא, ווי די גלייכקייט פון צוויי פייטערס, פון וועלכע איינעם וואָלט מען די הענד געבונ־דען און דעם אנדערען וואָלט מען געגעבען א וואפע אין דער האַנד, און אין דער צייט פון קאַמפּף זאָלען ביידע מוזען אָבהי־טען דיעזעלבע גלייכע בעדינגונגען.

אלזאָ, אלע דיעזע דריי געזעצע זיינען ניט קיין אנדער זאַך, ווי נור א נייע פאָרמע פון שקלאַפעריי. פונקט ווי פריהער האָבען מענשען געמאַכט אזעלכע געזעצע, נאָך וועלכע געוויסע מענשען האָבען געמעגט קויפען און פערקויפען אנדערע, האָבען געקאָנט זיי צווינגען צו ארבייטען, און דאַן איז געווען שקלאַ־פעריי; אזוי אויך איצט האָט מען געמאַכט די געזעצע פון אייגענ־טהום, פון טאַקסעס — און דאָס איז די שקלאַפעריי פון אונזער צייט.

עלפטער קאפיטעל.

די געזעצע — די אורזאכע פון דער שקלאפעריי.

די שקלאפעריי פון אונזער צייט האט איהר אורזאכע אין דריי געזעצע; אין דעם געזעץ וועגען לאנד־אייגענטהום, אין דעם געזעץ וועגן טעקסעס און אין דעם געזעץ איבר אייגענ־טהום איבערהויפט. און דאריבער וועלען אלע פערזוכע פון די, וואס ווילען פערבעסערען די לאגע פון די ארבייטער, געריכ־טעט, ניט ווילענדיג, האטש אונבעוואוסט, אויף דיזע דריי גע־זעצע.

איינע ווילען זעהען אבגעשאפט די טאקסעס, וועלכע ליגען אלס א לאסט אויף דעם ארבייטענדען פאלק, און ארויפלייגען זיי אויף די רייכע. אנדערע שלאגען פאר די אבשאפונג פון אייגענטהום־רעכט אויף לאנד, און עס זיינען שוין דא פערזו־כען צו פערווירקליכען דיזען פארשלאג אין ניוזילאנד, ווי אויך אין איינעם פון די שטאאטען אין אמעריקא. די דריי־טע, די סאציאליסטען, פארשלאגענדיג די אבשאפונג פון איי־גענטהום אויף די ווערקצייג, שלאגען פאר א געזעץ פון טאקסעס אויף אלע פריוואט־איינקינפטע, ירושות, און איבערהויפט א בע־גרענצונג פון די רעכטע פון די קאפיטאליסטען.

דאכט זיך דאך, אז וויבאלד מען שאפט אב די געזעצע, וואס זיינען די אורזאכע פון שקלאפעריי, קען מען דאך אויך ער־ווארטען, אז די שקלאפעריי זאל אבגעשאפט ווערען אויף אזא אופן. אבער מען דארף זיך נור נעהענטער צוקוקען צו די פער־העלטניסע און בעדינגונגען, מיט וועלכע מען שלאגט פאר אב־צושאפען דיזע געזעצע, אום זיך צו איבערצייגען, דאס די אלע, פראקטישע ווי טהעארעטישע פלענער צו פערבעסערען די לאגע פון די ארבייטער מיינען נור אין דער אמת'ן די איבערבייטונג

פון איין סאָרט געזעצע, וואָס פעראורזאכען א געוויסע פאָרמע פון שקלאפעריי, אויף אַן אַנדער סאָרט געזעצע, וואָס מוזען ברענגען א נייע פאָרמע פון שקלאפעריי.

אַזוי, צום ביישפּיעל, די, וואָס פּלאַנעווען די בעפרייאונג פון די אָרימע פון טאַקסעס־צאָהלען, אָבשאַפּענדיג פריהער פון אַלץ די דירעקטע טאַקסעס און דאַן איבערטראָגען די טאַקסעס, פון די אָרימע אויף די רייכע, מוזען זיי דאָך אונפערמיידליך בלייבען ביי דעם געזעץ איבער דעם אייגענטהום אין לאַנד, אין ווערקצייג און אַנדערע זאַכען, אויף וועלכע עס טראָגט זיך אריי־בער די גאַנצע לאַסט פון די טאַקס־צאָהלעריי. אָבער, ווי באַלד דער געזעץ פון אייגענטהום בלייבט, איז עס דאָך שוין קיין פּעולה ניט, וואָס די ארבייטער ווערען בעפרייט פון די טאַקסעס, ווייל דאַן מוזען זיי דאָך אריינפאַלען אין שקלאַפעריי צו די לאַנד־אייגענטהימער און קאַפּיטאַליסטען!

און די, וויעדער, וועלכע, ווי הענרי דזשאָרדזש און זיינע אַנהענגער, שאַפען אָב אייגענטהום אין לאַנד, שלאָ־גען זיי אָבער גלייך פאַר א נייעם געזעץ איבער א פּליכטמעסיגען טעקס פאַר לאַנד. דיזער געזעץ וועט אָבער באַלד אַרויסברענ־גען א נייע פאָרמע פון שקלאַפעריי, ווייל דער מענש, וואָס איז געצוואונגען צו בעצאָהלען זיין רענט אָדער דעם „סינגעל־טעקס", וועט מוזען ביי יעדע אונגערעטעניש, ביי יעדען אונגליק, באָרגען געלד פון די, וואָס האָבען געלד, און ער וועט אויף אַזאַ אופן וויעדער אריינפאַלען אין שקלאַפעריי.

און די, וויעדער, וועלכע — ווי די סאָציאַליסטען — האָבען א פּלאַן אָבצושאַפען אייגענטהום אין לאַנד און ווערקצייג, מו־זען (?, דער איבערזעצער) דאָך אונפערמיידליך איינפיהרען א געזעץ פון געצוואונגענע ארבייט; הייסט עס דאָך, אַז זיי פיה־רען איין די שקלאַפעריי אין איהר ערשטער פאָרמע.

אַלזאָ, די אַלע געזעצע, וואָס ברענגען ארויס שקלאַפעריי אין איין פאָרמע, זיינען שטענדיג אויסגעביטען געוואָרען און ווערען נאָך איצט איבערגעביטען אויף נייע געזעצע, וואָס פיה־רען צו א שקלאַפעריי אין א נייע פאָרמע.

עס פּאַסירט עטוואָס גאַנץ עהנליכעס צו דעם, וואָס דער

געפענגניס־ווערטער טהוט, איבערלייגענדיג די קייטען פון ארעסטאנט פון האלז אויף די הענד, פון די הענד אויף די פיס, אָדער נעהמט זיי ארונטער גאָר אין גאנצען, נור ער פארריגעלט די געפענגניס־טיר נאָך פעסטער, ווי געוועז.

די אלע ביז יעצטיגע פערבעסערונגען פון די ארבייטער זיינען געוועז בלויז אָט פון אזא סאָרט: דער געזעץ פון דעם רעכט פון די הערען צו צווינגען צו דער ארבייט האָט זיך פער־ביטען מיט דעם געזעץ, אז די גאנצע ערד געהערט צו די הער־ רען. דער געזעץ, אז דאָס געזעץ געהערט בלויז צו די פריצים, איז פערביטען געוואָרען מיט געזעצע וועגען טאקסעס, די אויס־ פיהרונג פון וועלכע ליגט אין די הענד פון דיזעלבע פריצים. די געזעצע וועגן טאקסעס זיינען אויסגעביטען געוואָרען אויף די געזעצע פון די בעגרענצונג פון רעכט אויף דעם אייגענטהום, און איצט שלאָגט מען פאָר, אז דער געזעץ פון אייגענטהום זאָל פערביטען ווערען אויף דעם געזעץ פון געצוואונגענע ארבייט.

די ערשטע פאָרמע פון שקלאפעריי איז געוועז דירעקטער צוואנג צו דער ארבייט. דורכמאכענדיג דעם גאנצען צירקעל פון די אלע בעהאלטענע פאָרמען: פון לאנד־אייגענטהום, פון טאקסעס און ז. וו., קעהרט זיך אום צוריק די שקלאפעריי צו איהר ערשטער פאָרמע, האָטש אין אַן עטוואָס אומגעענדערטע געשטאלט — צו דעם דירעקטען ארבייטס־צוואנג.

דארום איז עס אויגענשיינליך, דאָס די אָבשאפונג פון איי־ נעם פון די געזעצע, וואָס פערורזאכען שקלאפעריי, ווי, צום ביישפיעל, די אָבשאפונג פון טאקסעס, פון אייגענטהום אין לאנד אָדער פון אייגענטהום אין די ווערקצייג און אין די זאכען פון געברויך, וועט נאָך ניט אָבשאפען די שקלאפעריי. דאָס וועט נור אָבשאפען א געוויסע פאָרמע איהרע, וועלכע וועט גלייך פערביטען ווערען אויף א נייע פאָרמע. די אָבשאפונג זאָגאר פון אלע דריי געזעצע צוזאמען, פערניכטעט נאָך ניט די שקלא־ פעריי, נור רופט ארויס א נייע, נאָך א גאנץ אונבעקאנטע פאָר אונז פאָרמע, וועלכע צייגט זיך שוין איצט ארויס דערמיט וואָס דער ארבייטער ווערט בעגרענעצט אין זיין פרייהייט דורך די בעגרענצונג פון די ארבייטס־שטונדען, אינ׳ם צוואנג צו בעזוכען

א שולע, אין דעם אוועקנעהמען א געוויסען פּראָצענט פאר די בעזאָרגונג פון אַלטע און צוראַניעטע, און אין די אַלע געזעצע און מאַסרעגעלען פון די פאבריק־אינספּעקציאָנען, אין די רולס פון די קאָאָפּעראַטיווע געזעלשאַפטען און ז. וו. דיזעס אַלעס איז ניט קיין אנדער זאך, ווי די פּאָרלויפיגע געזעצען, וואָס גרייטען אָן א נייע, נאָך ניט קיין אויספּרובירטע, פאָרמע פון שקלאַפעריי.

עס איז, אַלזאָ, קלאָר, דאָס דער עצם פון שקלאַפעריי איז ניט אין די דריי געזעצע, אויף וועלכע זי האַלט זיך איצט, און זאָגאר ניט אין די אָדער אנדערע געזעצע, נור אין דעם, ד אָ ס עס זיינען איבערהויפּט דאָ געזעצע; וואָס עס זיינען דאָ מענשען, וואָס האָבען די מעגליכקייט צו מאַכען פאר זיך לוינענדע געזעצע, און דאָס אזוי לאנג ווי מענשען וועלען האָבען דיזע מעגליכקייט, וועט אויך זיין שקלאַפעריי.

פריהער האָט עס געלוינט פאר מענשען צו האָבען דירעקטע שקלאַפען, האָבען זיי דאן געמאַכט געזעצע פון פּערזענליכע שקלאַפעריי. דאן האָט זיך זיי בעסער געלוינט צו האָבען אייגענע לאנד, נעהמען טאַקסעס, צו בלייבען ביי דעם, וואָס זיי האָבען פערכאַפּט, און זיי האָבען געמאַכט פּאַסענדע געזעצע. יעצט לוינט זיך פאר מענשען אויפצוהאַלטען די איצטיגע סיסטעמע פון די ארבייט־פערטהיילונג, און זיי מאַכען געזעצע, דורך וועלכע מענשען זאָלען זיין געצוואונגען אזוי צו ארבייטען, ווי עס לוינט זיך פאר זיי. און דארום, די גרונד־אורזאכע פון שקלאַפעריי בעשטעהט אין דעם, וואָס עס זיינען דאָ מענשען, וואָס קענען מאַכען און ארויפצווינגען זייערע געזעצע.

צוועלפטער קאפיטעל.

דער עיקר פון געזעצגעבונג איז די אָרגאַניזירטע געוואַלד.

עס איז דאָ א גאנצע וויסענשאפט, נאָך א פיעל עלטערע, א פיעל פאלשערע און א פיעל דונקעלערע, ווי די פּאָליטישע עקאָנאָמיע, די דיענער פון וועלכע האָבען אין דעם משך פון יאהרהונדערטע אָנגעשריבען מיליאָנען פון ביכער, אום צו ענט־פערען אויף דיזער פראגע. אָבער אזוי ווי דער צוועק פון דיזע וויסענשאפט, ווי פון דער פּאָליטישער עקאָנאָמיע, בעשטעהט ניט אין דעם צו ערקלעהרען וואָס איז דאָ און וואָס בעדארף זיין, נור אין דעם, אום צו בעווייזען, אז דאָס, וואָס איז דאָ, דארף זיין, קען מען אין דיזע וויסענשאפט געפינען זעהר פיעל ארגו־מענטען וועגען „רעכט", וועגען „אָביעקט און סוביעקט", וועגען דער „שטאאטס־אידעע" און נאָך אזעלכע עהנליכע זאכען, וועל־כע זיינען אונפערשטענדליך ניט נור פאר די שילער, נור אויך פאר די לעהרער פון דיזע וויסענשאפט. אָבער א קלאָהרער ענטפער, וואָס איז דאָס אזעלכעס געזעץ, איז ניטאָ.

לויט די וויסענשאפט זאָגט אונז, איז א געזעץ דער אויס־דרוק פון דעם ווילען פון גאנצען פאָלק, אָבער אזוי ווי די, וואָס פערברעכען געגען דעם געזעץ, אָדער די, וואָס וואָלטען געוואָלט פערברעכען געגען געזעץ, נור טהוען עס ניט אויס פורכט פאר די בעשטראָפונגען, וואָס זיי וועלען מוזען ליידען, זיינען אימער דאָ מעהר, ווי די, וואָס וואָלטען געוואונשען, אז דער געזעץ זאָל אויסגעפיהרט ווערען, קען דאָך א געזעץ פאר קיין פאל ניט אויפ־געפאסט ווערען אלס דער אויסדרוק פון דעם ווילען פון גאנצען פאָלק.

עס איז דאָ, צום ביישפּיעל, א געזעץ, אז מען זאָל ניט קאליע מאכען דעם טעלעגראף, אז מען זאָל געוויסע פערזאָנען

אָבגעבען כבוד, אז יעדער מענש זאָל דיענען א געוויסע צייט אלס סאָלדאט אָדער א דזשורי־מאַן, דאָס ער זאָל ניט אריבער־טראָגען געוויסע זאכען ווייטער פון א געוויסען פלאַץ, דאָס ער זאָל זיך ניט בענוצען מיט׳ן לאנד, וואָס רעכענט זיך, אלס דער איי־גענטהום פון אן אנדערען, דאָס ער דאָס זאָל ניט מאכען קיין געלד, דאָס ער זאָל ניט געברויכען די זאכען, וואָס ווערען בע־טראכט אלס אן אנדערענס אייגענטהום.

דיזע אלע געזעצע און פיעלע אנדערע זיינען זעהר פער־שיעדען־ארטיג און זיי קענען האָבען זייערע פערשיעדענע גרינדע, אָבער קיין איינציגער פון זיי דריקט ניט אויס דעם ווילען פון דעם גאנצען פאָלק. דאָס געמיינשאפטליכע, וואָס מען קען בעמערקען אין אלע דיזע געזעצע, איז נור איין זאך, און נעמליך דאָס: אויב אימיצער וועט זיך ענטזאגען צו פאָל־גען זיי, וועלען די, וואָס האָבען זיי געמאכט, שיקען מענשען מיט געוועהר, און דיעזע בעוואפענטע מענשען וועלען שלאָגען, פערהאפטען און זאָגאר הרג׳ענען די, וואָס וועלען ניט פאָלגען דיעזע געזעצע.

זאָל א מענש זיך ענטזאגען אָבצוגעבען א טייל פון זיין ארבייט אין די געשטאלט פון א טעקס, וועלען קומען בעוואַ־פענטע מענשען און אוועקנעהמען פון איהם דאָס, וואָס ווערט פון איהם געפאָדערט; און זאָל ער זיך איינשפארען און ניט וועלען געבען, וועלען זיי איהם שלאָגען, ארעסטירען, און גאנץ אָפט אויך טוידטען. דאָס זעלבע וועט מען טהאָן מיט א מענ־שען, וואָס זאָל זיך אונטערשטעלען צו בענוצען זיך מיט דעם לאנד, וואָס רעכענט זיך אלס דער אייגענטהום פון אן אנדע־רען. דאָס זעלבע וועט פאסירען מיט א מענשען, וועלכער זאָל זיך בענוצען מיט די זאכען, וואָס זיינען נויטיג פאר די בע־פרידיגונג פון זיינע בעדירפניסע אָדער פאר זיין ארבייט, ווען זיי ווערען בעטראכט אלס דער אייגענטהום פון אן אנדערען; עס וועלען קומען בעוואפענטע מענשען, מען וועט ביי איהם צו־נעהמען דאָס, וואָס ער וועט האָבען גענומען, און זאָל ער ניט וועלען געבען, וועט מען איהם שלאָגען, בערויבען איהם פון זיין פרייהייט אָדער זאָגאר טוידטען. דאָס זעלבע וועט פאסירען

מיט א מענשען, וואָס וועט ניט אָבגעבען קיין כבוד די, וועלכע, נאָכ'ן געזעץ, דארף מען יא געבען כבוד. דאָס זעלבע מיט די, וואָס דארפען נאָכ'ן געזעץ דיענען אלס סאָלדאטען און ווילען ניט. פאר יעדעס מאָל ניט־פאָלגען דעם געזעץ וועלען די ניט־פאָלגער ווערען בעשטראָפט פון די מענשען, וועלכע האָבען גע־מאכט דיזע געזעצע.

עס זיינען אויסגעקלערט געוואָרען פיעלע קאָנסטיטוציאָנען, אָנפאנגענדיג פון די ענגלישע און אמעריקאנער, און ענדיגענ־דיג מיט דער יאפאנישער און טערקישער, לויט וועלכע מענשען דארפען גלויבען, אז אלע געזעצע, וואָס ווערען געמאכט פון זייערע רעגיערער, ווערען גאָר געמאכט נאָך דעם ווילען פון זיי אליין. אָבער אלע ווייסען, דאָס ניט נור אין די דעספאָטישע לענדער, נור זאָגאר אין די כלומר'שט פרייע, ווי ענגלאנד, אמע־ריקא, פראנקרייך און אנדערע, ווערען די געזעצע ניט געמאכט נאָך דעם ווילען פון אלע, נור נאָך דעם ווילען פון די, וואָס האָ־בען די מאכט, און דארום ווערען אימער און איבעראל געמאכט נור אזעלכע געזעצע, וועלכע זיינען גוט פאר די, וואָס האָבען די מאכט — מעגען דאָס זיין פיעלע מענשען, עטליכע אָדער זאָגאר איין מענש. און אין ערפילונג ווערען געבראכט דיזע געזעצע שטענדיג און איבעראל מיט דיזעלבע מיטעל, מיט וועלכע מען האָט אימער און איבעראל געצוואונגען דאָס אייניגע מענשען זאָלען אויספיהרען דעם ווילען פון אנדערע, ד. ה., דורך קלעפּ, דורך ארעסטען, דורך מאָרד, ווי דאָס קען גאָר אנדערש ניט זיין.

און אנדערש קען עס ניט זיין דארום, ווייל די געזעצע זיי־נען דאָך נור די פאָדערונג צו ערפיללען געוויסע באשטימונגען. צו צווינגען מענשען אויסצופיהרען געוויסע בעשטימונגען, ד. ה., דאָס, וואָס אנדערע ווילען פון זיי. און דאָס קען מען ניט אנ־דערש ווי נור דורך קלעפּ, דורך פערהאפטונגען און דורך מאָרדען זאָגאר. אויב עס זיינען דאָ געזעצע, מוז זיין א מאכט, וועלכע קען צווינגען מענשען זיי צו פאָלגען. די מאכט אָבער, וואָס קען צווינגען מענשען צו פאָלגען די געזעצע, קען נור זיין איינע — דאָס איז געוואלד. ניט די איינפאכע געוואלד, וועלכע מענ־שען געברויכען איינער געגען צווייטען אין די מינוטען פון ליי־

דענשאַפט, נור אַן אָרגאַניזירטע געוואַלד, א געוואלד, וועלכע ווערט געברויכט אין פולען בעוואוסטזיין, גאַנץ קאַלטבלוטיג, פון די מענשען, וואָס האָבען די מאַכט, אום צו צווינגען אַנדערע, צו פאָלגען די געזעצע, וואָס זיי מאַכען, ד. ה., דאָס, וואָס זיי ווילען.

און דאַרום איז דער וועזען פון די געזעצע גאָר ניט אין דעם „סוביעקט“ אָדער „אָביעקט“ פון רעכטע, ניט אין די שטאַאַטס־אידעע, אויך ניט אין דעם געמיינשאַפטליכען ווילען פון פאָלק, און אין נאָך אַזעלכע גאַנץ דונקעלע און פערפלאָנטערטע בעגריפע, נור אין דעם, דאָס עס זיינען דאָ מענשען, וועלכע האָבענדיג צו זאָגען איבער די אָרגאַניזירטע געוואַלד, האָבען זיי די מעגליכקייט צו צווינגען מענשען, צו פאָלגען דאָס, וואָס זיי הייסען זיי.

אַלזאָ, די ריכטיגע, פאַר אַלעמען פערשטענדליכע, אונבעשטרייטבאַרע פערטייטשונג פון געזעץ איז די פאָלגענדע:

געזעצע, דאָס זיינען אַזעלכע כללים, געמאַכט פון מענשען, וואָס האָבען צו זאָגען איבער די אָרגאַניזירטע געוואַלד, פאַר דעם ניט פאָלגען פון וועלכע, ווערען די ניט־פאָלגער בעשטראָפט מיט קלעפ, פערהאַפטונג און זאָגאַר מיט'ן טויט.

אין דיעזע פערטייטשונג איז שוין אויך ענטהאַלטען דער ענטפער אויף די פראַגע: וואָס גיט מענשען די מעגליכקייט צו מאַכען געזעצע? די זעלבע מאַכט, וואָס גיט זיי די מעגליכקייט אויסצופיהרען די געזעצע, גיט זיי אויך די מעגליכקייט זיי צו מאַכען; און דאָס איז די אָרגאַניזירטע געוואַלד.

דרייצעהנטער קאַפּיטעל.

וואָס איז רעגיערונג? איז עס מעגליך צו עקזיסטירען אָהן רעגיערונג?

די אורזאַכע פון די קלאַגעדיגע לאַגע פון די ארבייטער איז שקלאַפּעריי; די אורזאַכע פון שקלאַפּעריי זיינען די געזעצע; די געזעצע וויעדער זיינען געגרינדעט אויף די אָרגאַניזירטע געוואַלד, און דארום איז די פערבעסערונג פון די מענשליכע לאַגע נור מעגליך, ווען די אָרגאַניזירטע געוואַלד וועט ווערען פערניכטעט.

די אָרגאַניזירטע געוואַלד איז אָבער די רעגיערונג, און קען מען דען לעבען אָהן א רעגיערונג? אָהן א רעגיערונג וועט דאָך זיין א תוהו ובוהו, אנארכיע, די גאַנצע ציוויליזאַציאָן וועט אונטערגעהן און מענשען וועלען צוריק ווערען ווילדע. ריהרט נור אָן די עקזיסטירענדע אָרדנונג — זאָגען געוועהנליך ניט נור די, פאַר וועמען דיעזע אָרדנונג איז וויגאָדנע, נור אפילו די, פאַר וועמען זי איז זעהר שלעכט, נור זיי זיינען צוגעוועהנט צו איהר און זיי קענען זיך ניט פאָרשטעלען א לעבען אָהן די געוואַלד פון דער רעגיערונג — און די גרעסטע אונגליקען וועלען פּאַסירען: רויב, מאָרד, און דער סוף וועט זיין, דאָס אַלע גוטע מענשען וועלען זיין פערשקלאַפּט. אָבער, שוין ניט ריידענדיג פון דעם, דאָס דיעזע אַלע שרעקען: רויב, מאָרד און דער סוף פון וועלכע איז, דאָס די אמת־גוטע מענשען זיינען אין שקלאַ־פעריי — עקזיסטירען דוקא איצט, אָבער דער פאַקט, אז עס וועלען זיין אונרוהען, בעווייזט נאָך גאָר ניט אז דיעזע אָרדנונג איז גוט.

„ריהרט נור אָן די עקזיסטירענדע אָרדנונג און די גרעסטע אונגליקען וועלען פּאַסירען“.

ריהרט נור איין ציגעל פון טויזענד ציגעל, וועלכע זיינען אויפגעלעגט אין א הויכען שמאָלען זייל, און אַלע ציגעל וועלען צופאַלען און צוברעקלען זיך. אָבער דער פאַקט, דאָס איין ארויסגענומענער ציגעל, אָדער דאָס דער קלענסטער שטויס קען אומוואַרפען דעם גאַנצען זייל, בעווייזט נאָך ניט פאַר קיין פאַל, אז עס איז פערנינפטיג צו האַלטען די ציגעל אין אַן אוננאַטיר־ליכע און אַן אונבעקוועמע לאַגע. אומגעקעהרט, דאָס בעווייזט, דאָס די ציגעל דאַרף מען ניט האַלטען אין אַזא לאַגע, און דאָס מען בעדאַרף זיי אַזוי אויסלעגען, דאָס זיי זאָלען זיך האַלטען פעסט, און דאָס מען זאָל זיי קענען געברויכען, ניט פערניכטענ־דיג די גאַנצע געביידע. דאָס זעלבע איז מיט די יעצטיגע רעגיע־רונגס־אָרדנונג. דיעזע שטאַטס־אינסטיטוציאָן איז א גאַנץ קינסטליכע און זעהר טרייסעלדיגע; דער קלענסטער שטויס ברענגט עס אין געפאַהר. און דאָס בעווייזט, דאָס ניט נאָר איז א רעגיערונג ניט נויטיג, נאָר אויך שעדליך און געפעהרליך.

זי איז שעדליך און געפעהרליך דערפאַר, ווייל דורך איהר וועט אַל דאָס בייזע, וואָס איז דאָ אין דער געזעלשאַפט, ניט נאָר פערקלענערט, נאָר פערקעהרט, וועט נאָך פערשטאַרקט און פערפעסטיגט. דאָס בייזע וועט פערשטאַרקט און פער־פעסטיגט צוליעב דעם, ווייל אָדער עס וועט גערעכטפערטיגט און נעהמט אָן אַן אַנציהענדע פאָרמע, אָדער עס בעהאַלט זיך.

דיעזער פעלקער־גליק, וועלכער שטעלט זיך אונז פאָר אין די געזעלשאַפטען, וואָס ווערען רעגיערט פון די אָרגאַניזירטע געוואַלד, איז דאָך נאָר אַן איינגריידעניש, א חלום. אַלעס, וואָס קען צושטערען די אויסערליכע אויך־מיר אַנשטענדיגקייט, אַלע וואונדען זיינען פערבעהאַלטען אין אַזעלכע ערטער, וואו מען קען זיי ניט זעהן; אָבער דאָס, וואָס מען זעהט זיי ניט, איז דאָך נאָך ניט קיין בעווייז, אַז זיי זיינען ניטאָ. אומגעקעהרט, דאָס מעהר זיינען זיי דאָ, וואָס מעהר מען פערבעהאַלט זיי, און וואָס גרויזאַמער עס זיינען געגען זיי די, וועלכע בעשאַפען זיי. אמת, דאָס ווען די רעגיערונגס־טהעטיגקייט זאָל אויפהערען, וועט די אויסערליכע אַנשטענדיגקייט טאַקע צושטערט ווערען, אָבער דאָס וועט ניט צושטערען דעם לעבען, נאָר עס וועט אַרויסצייגען

אל דאָס בייז, וואָס איז ביז דאַן געווען פערבעהאַלטען, און דאַן וועט ערשט זיין די מעגליכקייט צו פערבעסערען עס.

מענשען האָבען געדענקט און געגלויבט ביז די לעצטע צייט, ביז דעם סוף פון דעם הייַנטיגען יאָהרהונדערט, דאָס זיי קענען ניט לעבען אָהן רעגיערונגען, אָבער דאָס לעבען שרייטעט פאָר־ווערטס, די פערהעלטניסע און מיינונגען פון די מענשען ענדע־רען זיך אום, און טראָץ דעם וואָס די רעגיערונגען מאַכען אַלע אָנשטרענגונגען צו האַלטען די מענשען נאָך אימער אין א קינדישען צושטאַנד, ווען דעם בעליידיגטען דוכט זיך אויס צו זיין לייכטער, ווען ער האָט פאַר וועמען זיך צו קלאָגען, הויבען אָן די מענשען, און איבערהויפּט די אַרבייטער, ניט נאָר אין איירָאָפּא, נאָר אויך אין רוסלאַנד אַרויסצוגעהן פון דיעזען קינדער־צושטאַנד, און זיי הויבען אָן צו בעגרייפען די אמת'ע פערהעלטניסע פון לעבען.

„איהר זאָגט אונז, דאָס אָהן אייך וועלען אונז בעפאַלען די נאַכבאַר־פעלקער: די כינעזער, יאַפּאַנעזער — זאָגען איצט די מענשען פון פאָלק — אָבער מיר לעזען די צייטונגען, און מיר ווייסען, דאָס קיינער סטראַשעט אונז ניט מיט קיין קריעג, און דאָס נור איהר, די רעגיערער, צוליעב וועלכע־עס־איז פאַר אונז אונפערשטענדליכע צוועקען, מאַכט איהר אימער קריעג און שנאה צווישען זיך, און דאַן, אונטער דעם אויסרייד פון די פערטהיידיגונג פון אייערע פעלקער, רואינירענדיג אונז מיט טאַקסעס אויף סטראַטעגישע וועגען, פערפיהרט איהר מלחמות איינער מיט'ן אַנדערען, ווי איהר האָט עס געטהאָן איצט מיט די פריעדליכע כינעזער."

„איהר זאָגט, דאָס צוליעב אונזער גליק האָט איהר געמאַכט א געזעץ וועגען אייגענטהום אין לאַנד, אָבער אייער געזעץ האָט געמאַכט דאָס, וואָס די גאַנצע לאַנד איז אַריבערגעגאַנגען אָדער געהט נאָך ערשט איבער אין די מאַכט פון די ניט־אַרבייטענדע קאָמפּאַניעס, פון באַנקירען, פון מיליאָנערען, און מיר, די מאַיאָ־ריטעט פון פאָלק, זיינען געבליבען אָהן א פיצעל לאַנד און געפינען זיך אין די מאַכט פון די, וואָס אַרבייטען ניט. איהר מיט אייערע געזעצע וועגען לאַנד־אייגענטהום פערזיכערט ניט

דאָס לאַנד צו די, וועמעס אייגענטהום זי האָט בעדאַרפט זיין, נור איהר נעהמט זי אוועק פון די, וואָס אַרבייטען.

„איהר זאָגט, דאָס איהר פערזיכערט יעדען די פרוכט פון זיין אַרבייט: אין דער אמת'ן טהוט איהר פונקט קאַפויר. אַלע די, וואָס בעשאַפען ווערטהפאָלע זאַכען, אַ דאַנק אייער פאַלשען שוץ, זיינען געשטעלט אין אַזאַ לאַגע, דאָס זיי קענען קיינמאָל ניט קריגען דעם ווערטה פון זייער אַרבייט, און זייער גאַנצער לעבען געפינט זיך אין פולער אַבהענגיגקייט און אין די געוואַלד פון די, וואָס אַרבייטען ניט."

אַזוי הויבען אָן צו פערשטעהן און צו ריידען די מענשען איצט, און דיעזע אויפוואַכונג פון די איינשלעפערונג, אין וועלכע די רעגיערונגען האָבען געהאַלטען די מענשען, געהט פאָר זעהר שנעל. אין די לעצטע פינף־זעקס יאָהר האָט זיך די עפענטליכע מיינונג פון פאָלק ניט נאָר אין די שטעדט, נאָר אויך אין די דערפער, ניט נאָר אין אייראָפּאַ, נאָר אויך אין רוסלאַנד, איבער־ראַשענד אומגעענדערט.

מען זאָגט, דאָס אָהן אַ רעגיערונג וועלען ניט זיין די ערציהונגס־אַנשטאַלטען, די לעהר־אַנשטאַלטען און די אַלע אַנ־דערע געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציאָנען, וואָס זיינען נויטיג פאַר אַלע.

אָבער פאַר וואָס זאָל מען דאָס אַזוי רעכענען? וואָס פאַר אַ גרונד איז דאָ צו דענקען, דאָס מענשען, וואָס זיינען ניט געטריבען און גערדריקט פון אַ רעגיערונג וועלען ניט קענען איינ־אָרדנען פאַר זיך דאָס לעבען אַזוי גוט, ווי עס אָרדנען איין פאַר זיי די רעגיערונגען?

מיר זעהען, פערקעהרט, דאָס אין די פערשיעדענאַרטיגסטע לעבענס־פעלע אין אונזער צייט אָרדנען מענשען איין זייער לעבען גאָר אָהן ערך בעסער, ווי דאָס טהוען פאַר זיי די מענשען, וואָס רעגיערען איבער זיי. מענשען, אָהן אירגענד וועלכע אַריינ־מישונג פון דער רעגיערונג, מאַכען גאַנץ אַליין פערשיעדענע געזעלשאַפטליכע אונטערנעהמונגען: אַרבייטער־פעראַיינען, קאָאָפּעראַטיווע געזעלשאַפטען, אייזענבאַהן־קאָמפּאַניעס, אַרטע־

לען, יוניאָנס. ווען עס זיינען נויטיג מיטלען פאַר אַ געזעלשאַפט־ליכע אונטערנעהמונג, ווארום זאָל מען דענקען, אַז פרייע מענשען אָהן געוואַלד וועלען ניט קענען פרייוויליג צוזאַמענקלייבען די נויטיגע מיטעל, און איינאָרדנען דאָס אַלעס, וואָס ווערט איצט געמאַכט דורך טאַקסעס, ווען נור די אינסטיטוציאָנען זיינען פאַר אַלעמען ניצליך? ווארום זאָל מען דענקען, אַז עס קען ניט זיין אַ געריכט אָהן געוואַלד? דער פסק פון די מענשען, וועמען די פּראָצעסירענדע פּערטרויען זיך, האָט קיינמאָל ניט און וועט אויך קיינמאָל ניט נויטיגען זיך אין געוואַלד. מיר זיינען אַזוי פערדאָרבען דורך די לאַנגע שקלאַפעריי, דאָס מיר קענען זיך ניט פאָרשטעלען אַן אָרדנונג אָהן געוואַלד. אָבער דאָס איז ניט אמת. — די רוסישע אָבשטשינעס, אריבערזעצענדיג זיך אין די ווייטע לענדער, וואו אונזער רעגיערונג מישט זיך ניט אריין אין זייער לעבען, מאַכען אַליין די זאַמלונג פאַר די נויטיגע געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציאָנען, זיי האָבען זייער אייגענעם געריכט, זייער פּאָליציי און זיי זיינען אימער גוט אָב, ביז די רעגיערונגס־געוואַלד מישט זיך ניט אריין אין זייער לעבען. פּונקט אַזוי איז אויך קיין גרונד ניטאָ צו דענקען, דאָס מענשען זאָלען נאָך אַן אַלגעמיינעם איינפערשטענדנים ניט קענען בע־שטימען צווישען זיך, ווי זיך צו בענוצען מיט׳ן לאַנד.

איך האָב געקאָנט מענשען — קאָזאַקען פון אוראַל — וועלכע האָבען געלעבט, ניט אַנערקענענדיג קיין אייגענטהום אין לאַנד, און אין יענע געזעלשאַפט האָבען געהערשט אַזאַ וואויל־האבענהייט און אָרדנונג, וועלכע זיינען ניט צו געפינען אין אַ געזעלשאַפט, וואו דער אייגענטהום אין לאַנד ווערט בעשיצט דורך געוואַלד. איך קען אויך איצט אָבשטשינעס, וועלכע לעבען, ניט אַנערקענענדיג דאָס רעכט פון אירגענד וועלכען איינצעלנעם מענשען אויף אייגענטהום אין לאַנד. דאָס גאַנצע רוסישע פּאָלק, אַזוי ווייט ווי איך געדענק, האָט ניט אַנערקענט קיין אייגענטהום אין לאַנד.

די בעשיצונג פון אייגענטהום דורך די רעגיערונגס־געוואַלד, ניט נאָר וואָס דורך דעם ווערט ניט אָבגעשאַפט דער קאַמפּף פאַר אייגענטהום, נאָר פערקעהרט נאָך, ער ווערט דורך דעם מייסטענס

נאָך שטאַרקער. יאַ, דער קאַמפּף איז אָפּט דער רעזולטאַט פון אַזאַ בעשיצונג.

וואָלט ניט געווען דער רעגיערונגס־שוץ פון אייגענטהום אין לאַנד, און אַלס רעזולטאַט דערפון, איהר אויפהויבען זיך אין פּרייז, וואָלטען מענשען זיך ניט געשפּאַרט אין אייניגע ערטער בלויז, נאָר זיי וואָלטען זיך פונאַנדערגעזעצט איבער די פרייע לענדער, וועלכע זיינען נאָך דאָ אַזוי פיעל אויף דעם ערד־קוגעל. איצט אָבער קומט פאַר אַ שטענדיגער קאַמפּף פאַר לאַנד־אייגענטהום, און אין דיעזען קאַמפּף זיינען אימער די זיעגער ניט די, וואָס בעאַרבייטען דאָס לאַנד, נאָר די וואָס נעהמען אַנטהייל אין דער רעגיערונגס־געוואַלד.

דאָס זעלבע קען אויך געזאָגט ווערען וועגען די אַלע זאַכען, וואָס זיינען דער פּראָדוקט פון מענשליכע אַרבייט. זאַכען, וועלכע זיינען ווירקליך געמאַכט געוואָרען פון מענשען און זיינען איהם נויטיג צום לעבען, ווערען אימער בעשיצט פון די עפּענטליכע מיינונג, פון דעם מנהג, פון דעם גערעכטיגקייטס־געפיהל, און זיי נויטיגען זיך ניט אין די בעשיצונג, וועלכע די געוואַלד קען געבען.

צעהנדליגע טויזענדע דעסיאַטינעס וואַלד, געהערענדיג צו איין מענשען, ווערהענד טויזענדע מענשען דערביי האָבען ניט אַ שטיקעל האָלץ, מיט וואָס זייערע אָרעמע כאַטקעס אויסצו־הייצען, נויטיגען זיך אודאי אין די בעשיצונג פון געוואַלד.

אַזאַ בעשיצונג פון געוואַלד איז אויך נויטיג פאַר די פאַבריקען, אויף וועלכע פיעלע, פיעלע דורות זיינען בערויבט געוואָרען, און ווערען נאָך בערויבט ביז היינטיגען טאָג.

נאָך מעהר נויטיגען זיך אין בעשיצונג הונדערטע טויזענדע פודען פון קאָרן פון איין בעזיצער, וועלכער האָט זיך דערוואַרט אויף אַ הונגער, אום צו פערקויפען איהם פאַר דריי מאָל אַזוי פיעל, ווי ער איז ווערטה, צו דעם הונגערענדען פאָלק. אָבער קיין איינציגער מענש, מעג ער זיין ווי פערדאָרבען — אַחוץ דעם רייכען אָדער דעם מענשען וואָס געהערט צו דער רעגיערונג — וועט ניט אַוועקנעהמען ביי דעם ערד־אַרבייטער, וואָס ער־נעהרט זיך מיט די פראַצע פון זיינע הענד, די שטיקעל לאַנד,

אויף וועלכע זיין קאָרן איז אויפגעוואקסען אָדער זיין בהמה, מיט די מילך פון וועלכע זיינע קינדער ווערען ערנעהרט אָדער זיין סאָכע, זיין קאָסע, זיין לאָפּעטע, וועלכע ער האָט געמאַכט און געברויכט.

טאָמער אָבער וועט זיך געפינען אזא מענש, וואָס וועט וועלען אוועקנעהמען ביי א צווייטען די זאכען, וואָס ער האָט געשאַפען און וואָס זיינען איהם נויטיג, וועט אזא מענש ארויס־רופען געגען זיך דעם צאָרן פון אלע אנדערע מענשען, וואָס געפינען זיך אין אזעלכע פערהעלטניסע, און עס וועט איהם קוים לוינען אזוי צו האַנדלען. ווען אָבער דער מענש איז אזוי פערדאָרבען, דאָס ער וועט עס דאָך טהאָן, אזא מענש וועט עס טהאָן און נאָך מיט פיעל מעהר זיכערהייט ביי די שטרענגסטע בעשיצונג פון אייגענטהום דורך די רעגיערונגס־געוואַלט.

געוועהנליך זאָגט מען: פּרובירט נאָר פערניכטען דאָס רעכט אויף אייגענטהום פון לאַנד און ארבייטס־פּראָדוקטען — און קיינער וועט ניט וועלען ארבייטען, ווייל קיינער וועט ניט זיין זיכער, אז מען וועט ניט אוועקנעהמען פון איהם דאָס, וואָס ער ארבייט אויס. זאָגען אָבער דאַרף מען פּונקט פער־קעהרט: די בעשיצונג דורך די רעגיערונגס־געוואַלט פון ניט רעכטמעסיגעס אייגענטהום, וועלכע ווערט איצט פּראַקטיצירט, אויב זי האָט נאָך געגצליך ניט פערניכטעט, האָט זי אָבער שטאַרק אָבגעשוואַכט אין דעם מענשען דעם נאַטירליכען בע־וואוסטזיין פון גערעכטיגקייט אין שייכות צו דעם געברויך פון זאכען, ד. ה., דעם נאַטירליכען און אנגעבאָרענעם רעכט פון אייגענטהום, אָהן וועלכען די מענשהייט וואָלט ניט געקאָנט לעבען, און וועלכע האָט אימער עקזיסטירט און עקזיסטירט אויף איצט אין דער געזעלשאַפט.

דאַרום איז קיין גרונד ניטאָ צו רעכענען, אז אָהן אָרגאַני־זירטע געוואַלד וועלען מענשען ניט זיין אימשטאַנד איינצו־אָרדנען זייער אייגענעם לעבען.

פיערצעהנטער קאפיטעל.

ווי ווערט מען פטור פון רעגיערונג?

עס איז פיליכט בעגרייפליך, ווען מען זאגט, אז פערד און אקסען מוזען זיך לאזען פיהרען פון די קליגערע בעשעפעניסען, פון מענשען. אבער וואָרום זאלען מענשען ניט קענען לעבען אהן די געוועלטיגונג איבער זיי — ניט פון העכערע וועזענס — נאר פון פונקט אזעלכע בעשעפעניסע, ווי זיי אליין זיינען? וואו איז דער בעווייז, אז די הערשער, די געוועלטיגער, זיינען קליגער פאר די, וועמעס פרייהייט ווערט פערגעוואלדיגט?

דער פאקט, דאס אייניגע ערלויבען זיך צו פערגעוואלדיגען די פרייהייט פון די אנדערע בעווייזט, אז זיי זיינען פיעל וועניגער קלוג, ווי די וועלכע זיינען אונטערטהעניג צו זיי. די כינעזישע עקזאמענס אויף די שטעלע פון א מאנדארין זיינען נאך ניט קיין גאראנטיע, ווי מיר ווייסען עס, דאס די מאכט זאל זיך געפינען אין די הענד פון קליגערע און בעסערע מענשען. פונקט אזוי וועניג פערזיכערט אונז אין דעם די פערערבונגס־סיסטעם, אדער די גאנצע מאשינעריע, ווי טשינאווניקעס ווערען געמאכט אדער זאגאר די וואהל־סיסטעמע, ווי זי ווערט פראק־טיצירט אין די קאנסטיטוציאנעלע לענדער. אומגעקעהרט, עס זיינען אימער די וועניגער געוויסענהאפטע, די וועניגער עהרליכע, וואס פערכאפען די מאכט.

מען זאגט, ווי קענען מענשען לעבען אהן רעגיערונגען, ד. ה., אהן געוואלד? זאגען דארף מען גאנץ אנדערש: ווי קענען מענ־שען, פערנינפטיגע בעשעפעניסע, לעבען, אנערקענענדיג אלס די אינערליכע פרוזשינע פון זייער לעבען געוואלד, און ניט א פער־נינפטיגע איינפערשטענדניס?

איינס פון די ביידע: די מענשען זיינען אדער פערנינפטיגע

אָדער אונפּערניגפּטיגע וועזענס. זיינען זיי אונפּערנינפּטיגע וועזענס, זיינען זיי עס דאָך אַלע, און דאַן ווערט אַלעס ביי זיי געמאַכט דורך געוואַלד, און עס איז קיין אורזאַכע ניטאַ, דאָס איינִיגע זאָלען יע האָבען דאָס רעכט צו פערגעוואַלדיגען און אנדערע ניט. די געוואַלד פון דער רעגיערונג האָט דאַן קיין רעכטפערטיגונג ניט; ווען אָבער די מענשען זיינען פערנינפּטיגע וועזענס, מוז זייער שייכות צווישען זיך זיין געגרינדעט אויף די פערנונפט, און ניט אויף די געוואַלד פון מענשען, וואָס האָבען דורך אַ צופאַל ארייַנגעכאַפּט די מאַכט. און דעריבער האָט וויעדער אין דיעזען פאַל די געוואַלד פון דער רעגיערונג קיין רעכטפערטיגונג.

אָבער ווי פערניכטעט מען רעגיערונגען?

אַלערליי פערזוכע צו פערניכטען די רעגיערונגען דורך געוואַלד, האָבען נור געפיהרט דערצו, דאָס אויף דעם פּלאַץ פון די אומגעשטירצטע רעגיערונגען האָבען זיך געגרינדעט אימער נייע, אָפט נאָך מעהר גרויזאַמע, ווי די, וועמעס פּלאַץ זיי האָבען פערנומען.

און אַנדערש קען עס גאָר ניט זיין. געוואַלד ווערט געברויכט פון אייניגע מענשען איבער אַנדערע (אויסער אין די מינוטען פון צאָרן און ראַכע) נור מיט דעם צוועק, אום צו צווינגען אייניגע מענשען צו ערפילען דעם ווילען פון אַנדערע געגען זייער וואונש. און דער מ ו ז צו האַנדלען, ווי יענער וויל, געגען דעם אייגענעם ווילען, איז דאָך שקלאַפעריי. און דאַרום אַזוי לאַנג, ווי עס וועט זיין אירגענד וועלכע געוואַלד, וואָס זאָל צווינגען מענשען צו האַנדלען געגען זייער ווילען, וועט זיין שקלאַפעריי.

אַלערליי פּראָבען צו פערניכטען שקלאַפעריי דורך געוואַלד זיינען עהנליך צו דעם לעשען פון פייער מיט פייער, צו די אָבהאַלטונג פון וואַסער מיט וואַסער, אָדער צו פערשיטען איין גרוב מיט ערד, אויסגעגראָבען פון אַ צווייטע.

און דאַרום איז דער מיטעל צו בעפרייען זיך פון שקלאַפעריי — אויב אַזעלכער איז נאָך דאָ — ניט צו מאַכען אַ נייע געוואַלד, נור צו פערניכטען דאָס, וואָס גיט די רעגיערונג אַ מעגליכקייט צו געברויכען געוואַלד. און די מעגליכקייט פון דער

רעגיערונג צו געברויכען געוואלד בעשטעהט אין דעם, דאס זי האט א קליינע צאהל בעוואפענטע מענשען, ווערענד די גרויסע צאהל איז אהן וואפען, אדער די קליינע צאהל איז בעסער בעוואפענט, ווי די גרויסע.

אין די אמאליגע אלטע צייטען האבען די קריעגס־מענשען מיט זייערע פיהרער אנגעפאלען אויף שוצלאזע מענשען, האבען זיי געמאכט זיך אונטערטהעניג, פריהער בעראבעווענדיג זיי, און אלע, לויט זייער ארבייט, זייער מוטה, זייער גרויזאמקייט האבען זיך געטהיילט מיט דאס אנגעראבירטע. פאר יעדען בלוט־פערגיסער איז דאן געווען בעשיינפערליך, דאס די בעגאנגענע געוואלד בעצאהלט זיך איהם. איצט אבער געהען די בעוואפענטע מענשען, מייסטענס, גענומען פון די ארבייטער, אויף שוצלאזע מענשען, סטרייקער, בונטאוושטשיקעס, אדער איינוואוינער פון פרעמדע לענדער — בעזיעגען זיי, רויבען פון זיי אלעס וואס זיי האבען, און דאס אלעס טהוען זיי ניט פאר זיך, נאר פאר מענשען, וואס האבען גאר קיין אנטהייל ניט גענומען אין דיעזע איידעלע ארבייט.

דער אונטערשיעד צווישען די קריעג־פיהרער פון אמאל און די רעגיערונגען פון איצט בעשטעהט נור אין דעם, דאס אמאל זיינען די קריעגס־פיהרער זעלבסט בעפאלען מיט זייערע מיט־העלפער הילפלאזע מענשען און האבען אליין אויסגעפיהרט אלערליי גרויזאמקייטען איבער די, וואס האבען ניט געלאזען זיך אזוי גיך פערשקלאפען. די רעגיערונגען פון איצט מוטשען און מארדען אליין קיינעם ניט, נור זיי צווינגען דאס צו טהאן די בעשווינדעלטע און ספעציעל צו דיעזען צוועק פערברוטאליזירטע מענשען, גענומען פון דעם זעלבען פאלק, איבער וועלכען זיי בעגעהען אלערליי געוואלד־טהאטען. זא דאס די פריהרדיגע געוואלד איז אויסגעפיהרט געווארען דורך פערזענליכע אנ־שטרענגונג: דורך כוואטסטווא, גרויזאמקייט, שנעלקייט פון די קריעגס־פיהרער זעלבסט. די יעצטיגע געוואלד אבער ווערט אויס־געפיהרט דורך בעטרוג.

און דארום, ווען פריהער, אום לויז צו ווערען פון די געוואלד פון די בעוואפענטע מענשען, איז נויטווענדיג געווען זיך צי

בעוואפפענען און געגענשטעלען א בעוואפפענטע מחנה, איז איצט, ווען דאָס פאָלק ווערט ניט פערשקלאפט דורך דירעקטע געוואלד, נור דורך שווינדעל און בעטרוג, אום צו פערניכטען די געוואלד, נור נויטיג די בלויז־שטעלונג, די אויפדעקונג פון דעם שווינדעל, וועלכער גיט די מעגליכקייט א קליינע צאָהל פון מענשען צו פערגעוואלדיגען די גרעסערע צאָהל.

דער שווינדעל, דורך וועלכען דאָס ווערט געמאכט, בעשטעהט אין דעם, דאָס די קליינע צאָהל הערשער, וואָס האָבען געקראָגען זייער מאכט פון די פאָרגענגער, זאָגען צו די מעהר־צאָהל: איהר זייט פיעל, איהר זייט נאריש, איהר זייט אונגעבילדעט, איהר קענט ניט איינאָרדנען אייערע עפענטליכע אנגעלעגענהייטען, און דארום נעהמען מיר אויף זיך דיעזע זאָרג: מיר וועלען אייך בעשיצען פון די אויסערליכע שונאים, מיר וועלען אויפפאסען, דאָס צווישען אייך אליין זאָל הערשען אָרדנונג, מיר וועלען איינפיהרען ביי אייך געזעצע, ריכטער, שולען, גאסען, פאָטשטען און איבערהויפּט זאָרגען פאר אייער גליק; און פאר דאָס אלעס דארפט איהר נור נאָכגעבען די קליינע פאָדערונגען וועלכע מיר וועלען אייך ערקלעהרען, און צווישען אנדערע זאכען אויך אוועקגעבען אין אונזער פאָלמאכט א ניט גרויסען טהייל פון דעם, וואָס איהר פערדיענט, און אליין ווערען סאָלדאטען אין די ארמעען, וועלכע זיינען נויטיג פאר אייער איינענע זיכערהייט.

און די מענשען ווערען מרוצה אויף דעם, ניט וויil זיי האָבען זיך איבערלעגט, אויב עס לוינט זיי צי ניט (דאָס האָבען זיי קיינמאָל ניט די מעגליכקייט צו טהאָן), נור, וויil, ווי זיי ווערען געבאָרען, געפינען זיי זיך שוין אין דיעזע פערהעלטניסע. און ווען עס שטייגען אמאָל אויף אין מענשען צווייפעל איבער דעם, אויב עס דארף אזוי זיין, האָט יעדער, דענקענדיג נאָר פון זיך, מורא צו ליידען ווען ער זאָל זיך ענטזאגען פון דיעזע פערהעלטניסע, יעדער האָפט צו בענוצען זיך מיט דיעזע פערהעלטניסע פאר זיין אייגענע וויגאָדע און אלע ווערען מרוצה, רעכענענדיג, דאָס דער אוועקגעבען פון א קליינעם טהייל פון זיי פערדיענסטען צו דער רעגיערונג און זיין איניגע יאָהר א סאָל־

דאט קען ניט שטארק שאדען זיין לעבען, און **דערוויל,** ווי נאר דאס געלד און די סאלדאטען זיינען שוין אין די מאכט פון די רעגיערונגען, טהוען די רעגיערונגען, וואס זיי ווילען. ניט זיי בעשיצען זייערע אונטערטהאנען פון אירגענד וועלכע אויסער־ליכע פיינד, ניט זיי מאכען ארדנונג צווישען זייערע אונטער־טהאנען, נאר זיי טהוען אלעס מעגליכע, אום צו דערצארנען די נאכבאר־פעלקער, אום אנצופיהרען מלחמות, און ניט נאר וואס זיי העלפען ניט זייערע אונטערטהאנען צו פיהרען א גליקלי־כערען לעבען, נאר זיי רואינירען און פערדארבען זיי קערפער־ליך און מאראליש.

אין טויזענד און איין נאכט ווערט דערצעהלט א מעשה, ווי א רייזענדער, אנקומענדיג אויף אן אונבעקאנטען אינזעל, גע־פינט אויפ'ן ברעג פון טייך אן אלטיטשקען מיט אויסגעטרי־קענטע פיס, זיצענדיג אויף דער ערד. דער אלטיטשקער בעט דעם רייזענדען אריבערצוטראגען איהם איבער'ן טייך אויף די פלייצעס. דער רייזענדער ווערט מרוצה. אבער אזוי שנעל, ווי דער אלטער זיצט ביי דעם רייזענדען אויף די פלייצעס, דרעהט ער זיך ארום מיט די פיס איבער'ן האלז, און לאזט איהם ניט ארוים.

ער טהוט דאן מיט דעם רייזענדען, וואס ער וויל: ער טרייבט איהם, ווי מען טרייבט א פערד; ער רייסט אב די פרוכט פון די בוימער, עסט זיי אליין, גאר ניט געבענדיג דעם, וואס טראגט איהם, און נאך אויף פיעלע אנדערע אופנים מאכט ער חוזק און טהוט אן געברענטע צרות דעם, וואס טראגט איהם.

דאס זעלבע פאסירט מיט די פעלקער, וואס האבען געגע־בען זייערע רעגיערונגען סאלדאטען און געלד. פאר דאס געלד קויפען די רעגיערונגען געוועהר און זיי דינגען אדער פערפער־טיגען דורך ערציהונג אונפעראנטווארטליכע, פערברוטאליזירטע קריעגס־פיהרער. דיזע פיהרער מאכען פון די מענשען, וואס מען האט גענומען פאר סאלדאטען, א דיסציפלינירטע ארמיי. די דיסציפלינע בעשטעהט אין דעם, דאס די מענשען, וואס קו־מען אן אויף דיזע לעהרע, און וועלכע האבען איהר שוין א ביי־סעל דורכגעמאכט, פערלירען גענצליך אלעס, וואס איז דאס

טהייערסטע פאר׳ן מענשען, — די הויפט־מעלה פון מענשען — זיין פרייהייט און ווערען אונטערטהעניגע, מאשין־עהנליכע מאָרד־געוועהר אין די הענד פון זייערע נאַטשאַלניקעס.

ניט אומזיסט האַלטען אַלע קעניגע, אימפּעראַטאָרס, פּרעזידענטען די דיסציפּלינע אַזוי טהייער; זיי שרעקען זיך פאַר איהר אָבשאַפונג און האַלטען פאַר די וויכטיגסטע זאַך: סמאָטרס, מאַנעווערס, פּאַראַדען, מאַרשען און עהנליכע נאַרישקייטען. זיי ווייסען, אַז דאָס אַלעס האַלט אויף די דיסציפּלינע, און אויף די דיסציפּלינע איז ניט נאָר געגרינדעט זייער הערשאַפט, נור אויך זייער עקזיסטענץ. א דיסציפּלינירטע אַרמייע איז דער מיטעל, מיט די הילפע פון וועלכען זיי (די רעגיערונגען) קענען אויספיהרען מיט פרעמדע הענד די גרעסטע פערברעכענס, דורך וועלכע זיי מאַכען די פעלקער אונטערטהעניג.

אָט אין דיעזע דיסציפּלינירטע אַרמעע ליעגט דער גאַנצער שווינדעל, דורך וועלכען די רעגיערונגען פון דער נייער צייט הערשען איבער די פעלקער. ווען אין דער מאַכט פון די רעגיערונגען געפינט זיך דיזער ווילענלאָזער ווערקצייג פון געוואַלד און מאָרד, מוז דער גאַנצער פאָלק זיין אין זייער מאַכט; זיי לאָזען איהם שוין ניט אַרויס, און ניט נור, וואָס זיי רואינירען איהם, נור זיי מאַכען נאָך פון איהם חוזק, איינרעדענדיג איהם דורך אַ פאַלשע רעליגיעזע און פּאַטריאָטישע ערציהונג, דאָס ער דאַרף זיין ערגעבען, געטריי און פול מיט אַכטונג צו דיזעלבע מענשען, וועלכע האַלטען דאָס גאַנצע פאָלק אין שקלאַפעריי און קוועלען איהם.

פונקט אַזוי האָט געהאַנדעלט דער שרעקליכער אַלטינקער, וואָס איז געזעסען אויפ׳ן רייזענדען: ער האָט פון איהם חוזק געמאַכט, וויסענדיג, דאָס אַזוי לאַנג ווי ער זיצט ביי איהם אויפ׳ן האַלז, איז דער רייזענדער געגצליך אין זיין געוואַלד.

און דאַרום איז דער איינציגער מיטעל אָבצושאַפען רעגיערונגען ניט קיין געוואַלד, נור די בלויז־שטעלונג פון דעם שווינדעל. עס איז נויטיג, אַז די מענשען זאָלען, ערשטענס, פערשטעהען, דאָס איצט איז ניטאָ קיין נויטווענדיגקייט, אַז די

פעלקער זאָלען זיך פערטהיידיגען איינער געגען צווייטען, דאָס אַלע פיינדשאַפטען פון די פעלקער צווישען זיך ווערען נור ארויסגערופען פון די רעגיערונגען זעלבסט און די ארמייען דארף מען נור פאר די קליינע צאָהל מאכטהאָבער און הערשער, אָבער פאר די פעלקער זיינען זיי ניט נור ניט נויטיג, נור אין העכסטען גראד שלעכט, ווייל זיי דיענען, אלס א ווערקצייג פאר די פער־שקלאַפונג פון די מענשען.

צווייטענס איז נויטיג, דאָס מענשען זאָלען פערשטעהן, אז די דיסציפּלינע, וועלכע ווערט געשעצט פון די רעגיערונגען אזוי הויך, איז דער גרעסטער פערברעכען, וואָס א מענש קען בעגעהן, און וועלכער איז א קלאָרער בעוויז פאר די פערברעכערישע צוועקען פון די רעגיערונגען. דיסציפּלינע מיינט די פערניכ־טונג פון דעם פערשטאַנד און פרייהייט אין דעם מענשען און זי קען ניט האָבען קיין אנדער צוועק, ווי נור די פערפערטיגונג צו די אויספיהרונג פון אזעלכע פערברעכענס, צו וועלכע קיין מענש איז ניט פעהיג אין א נאָרמאַלען צושטאַנד. פאר א פאָלקס־קאמפף, אום זיך צו פערטהיידיגען — ווי דאָס האָט ניט לאַנג בעוויזען דער העלדישער קאמפף פון די בורען — איז זי ניט נויטיג. די דיסציפּלינע דארף מען נור האָבען צו דאָס, פאר וואָס עס האָט איהר בעשטימט ניט לאַנג ווילהעלם דער צווייטער, פאר די אויספיהרונג פון די גרעסטע פערברעכענס — ברודער־און פאָטער־מאָרד.

אָט דיזער שרעקליכער שווינדעל דארף אויפגעדעקט ווערען, כדי עס זאָל זיין מעגליך צו מאכען א סוף צו רעגיערונג און צו די שקלאַפעריי, וועלכע שטאמט פון איהם.

א דייטשער שרייבער יעווגעני שמידט, וואָס האָט אין בוּ־דאפעסט ארויסגעגעבען א צייטונג „אָהן שטאַאט“, האָט אין איהר אָבגעדרוקט א ריכטיגען און מוטהיגען — ניט נור נאָכ'ן אויסדרוק, נור אויך אין זיין געדאַנק — ארטיקעל, אין וועלכען ער ערקלעהרט, דאָס די רעגיערונגען. רעכטפערטיגענדיג זייער עקזיסטענץ דערמיט, וואָס זיי פערזיכערען זייערע אונטערטהאַ־נען א געוויסע סאָרט זיכערהייט, אונטערשיידען זיי זיך מיט גאָר־ניט פון א געוויסען ראזבאָיניק, וועלכער האָט געמאכט

צאָהלען א געוויסען צינז די אַלע, וואָס האָבען געוואָלט רייזען אונגעשטערט. שמידט איז דער פּאַר גריכטליך פּראָצעסירט געוואָרען, אָבער די דזשורי האָט איהם בעפרייט.

מיר זיינען אזוי פערהיפּנאָטיזירט פון די רעגיערונגען, דאָס אזאַ פערגלייך שיינט אונז צו זיין אן איבערטרייבונג, א שפּאַס, און דאָך איז עס ניט נור קיין שפּאַס, נור דיזער פערגלייך איז ניט ריכטיג, ווייל די טהעטיגקייט פון די רעגיערונגען איז פיעל מאָל אונמענשליכער, און הויפּטזעכליך געפעהרליכער, ווי די טהעטיגקייט פון דעם ראזבאָיניק.

דער ראזבאָיניק האָט הויפּטזעכליך גענומען צאָהלען די רייכע; די רעגיערונגען נעהמען אָבער מייסטענס פון די אָרימע, און בעשיצען די רייכע, וועלכע העלפען זיי אין זייערע פערברע־כענס. דער ראזבאָיניק ריזיקירט מיט זיין אייגענעם לעבען, און די רעגיערונגען ריזיקירען מיט גאָר־ניט, בויענדיג זייער געוואַלד־מאכט אויף ליגען און שווינדעל; דער ראזבאָיניק נעהמט קיי־נעם ניט אריין מיט געוואַלד אין זיין באנדע; די רעגיערונגען נעהמען זייערע סאָלדאטען מייסטענס מיט געוואלד. ביי דעם ראזבאָיניק האָבען די אַלע, וואָס האָבען איהם געצאָהלט, גע־קראָגען דיזעלבע מאָס פון זיכערהייט; ביי די רעגיערונגען אָבער, ווער עס העלפט זיי אין זייער שווינדעל, ווערט בעסער פערזי־כערט און בעסער בעלוינט. מעהר פון אלע ווערט געהיט דער אימפּעראטאָר, דער קעניג, דער פּרעזידענט, און מעהר פון אלע גיט ער אויס דאָס געלד, וואָס איז גענומען געוואָרען פון די גע־טעקסטע אונטערטהאנען. דאן קומען די פעלד־מארשאַלען, מי־ניסטאָרען, גובערנאטאָרס, פּאָליציי ביז צום שטאָדט־וועכטער, וועלכער קריעגט די קלענסטע געהאלט. דער אָבער, וועלכער האָט גאָר קיין חלק ניט אין די פערברעכענס פון די רעגיערונג, ניט ווילענדיג וויסען פון דיענען, פון טעקסעס, פון געריכט, דער ווערט פערגעוואלדיגט פּונקט ווי פון א ראזבאָיניק. דער ראז־באָיניק פערדארבט ניט די מענשען ווילענדיג, איבערלייגט — די רעגיערונגען אָבער, אום צו דערגרייכען זייערע צוועקען, פער־דארבען דעם גייסט און געוויסען פון גאנצע דורות פון קינדער און ערוואקסענע מיט פאַלשע רעליגיעזע און פּאטריאָטישע לעה־

רען. די הויפט־זאך איז אָבער, דאָס דער גרויזאמסטער ראז־באָיניק קען ניט דערגרייכען דעם גראד פון גרויזאמקייט און פערדאָרבענהייט פון אונזערע הערשער.

צו רעגיערונגען, ווי צו די קירכען, קען מען זיך אנדערש ניט צוטראָגען ווי אָדער מיט א הייליגען פורכט אָדער מיט עקעל. ביז דער מענש האָט ניט פערשטאנען, וואָס דאָס איז א רעגיערונג, וואָס דאָס איז א קירכע, קען ער ניט פיהלען, ווי נור אכ־טונג פאר זיי. ביז ער לאָזט זיך פיהרען פון זיי, מוז ער, צוליעב זיין זעלבסט־ליעבע, דענקען, אז דאָס, פון וואָס ער לאָזט זיך פיהרען, איז עטוואָס גרויסעס, הייליגעס, וויכטיגעס. אָבער, ווי ער האָט נור פערשטאנען, אז דאָס אלעס איז נור א גרויסער שווינדעל, קען ער ניט פיהלען צו דאָס, וואָס ער האָט געהאלטען פאר גרויס און גוט, קיין אנדער זאך, ווי נור עקעל און האס. און דאָס גרעסער איז זיין האס צו זיי, וואָס מעהר ער האָט די רעגיערונג און קירכע געהאלטען פאר גוט און ערהאבען.

אָט דיזען געפיהל פון עקעל און האס הויבען אלץ אָן מעהר און מעהר מענשען צו דערשפירען. די צייט, ווען מען האָט גע־האלטען דיזע פערברעכערישע אינסטיטוציאָנען פאר עטוואָס גו־טעס, אונגעאכטעט אויף דעם היפּנאָטיזירענדען איינפלוס, וואָס די רעגיערונגען געברויכען, אום צו בלייבען ביי זייער מאכט, געהט אלץ מעהר און מעהר אוועק. און עס איז שוין צייט, אז מענשען זאָלען פערשטעהן, דאָס די רעגיערונגען זיינען ניט נור ניט נויטהיג, נור זיי זיינען געפעהרליכע און העכסט פערדאָר־בענע אינסטיטוציאָנען, אין וועלכע אָן עהרליכער מענש, א מענש, וואָס אכטעט זיך זעלבסט, קען ניט און טאָר ניט אנ־טהייל נעהמען, און מיט די וויגאָדעס פון וועלכע ער דארף ניט און טאָר זיך ניט בענוצען.

און אזוי שנעל, ווי מענשען וועלען דאָס קלאָר פערשטעהען, וועלען זיי, נאטירליך, אויפהערען נעהמען אנטהייל אין יענע זאכען, ד"ה, געבען די רעגיערונגען סאָלדאטען און געלד. און ווי נור די מעהרצאָהל מענשען וועט עס אויפהערען צו טהאָן, וועט פון זיך אליין אָבגעשאפט ווערען דער שווינדעל, וואָס פער־שקלאפט די מענשען.

רעליגיאָן —
דער קוואַל פון אַלע צרות

רעליגיאָן—דער קוואַל פון אַלע צרות

.1

אין מיטען פעלד שטעהט א פאבריק, וואו עס ווערט אייזען געגאָסען. אויף דיעזע פאבריק און אין זיינע מינען ארבייטען מענשען, איינינגע שלאָגען ארוים די רודע אויף הונדערט ארשין אונטער דער ערד אין פינסטערע, שמאָלע, שטיקענדע, פייכטע, אייביג מיט'ן טויט סטראשענדע, דורכגענגע. אנדערע, אין דער פינסטער, איינגעבויגען אין דרייען, פיהרען אוועק דיעזע אייזען אין קליינע וועגעלעך, קומען באלד מיט זיי צוריק פוסטע, און פילען זיי ווידער אָן. אזוי ארבייטען זיי 12, 14 שטונדען א טאָג.

אזוי ארבייט מען אין די מינען. אין סאמע פאבריק ארביי־טען איינינגע ביי די אויוועגס ביי א דערשטיקענדער היץ, אנדערע ביי דעם אראָבלאָזען פון דעם צושמאָלצענעם אייזען, די דריטע — מאשיניסטען, שלאָסערס, מולארעס — ארבייטען צוועלף, פערצעהן שטונדען א טאָג די גאנצע וואָך.

זונטאָג קריגען דיעזע מענשען בעצאָהלט. און אָבוואשענדיג זיך, און אמאָל גאָר אונגעוואשען, שכור'ען זיי זיך אָן אין די שיינקען, וועלכע זיינען פון אלע זייטען ארום די פאבריק און נארען אריין צו זיך די ארבייטער. מאָנטאג גאנץ פריה זיינען שוין אלע ווידער ביי דער ארבייט.

דאָ, ארום די פאבריק, אקערען מוזשיקעס מיט אויסגעמו־טשעטע, אויסגעמאָגערטע פערדלעך, א פרעמדע פעלד. דיעזע בויערען זיינען אויפגעשטאנען א בלאסק אויף טאָג, אויב זיי האָבען ניט פערבראכט די גאנצע נאכט ביי דער בלאָטע — דער איינצי־גער פלאץ, וואו זיי קענען קריגען עטוואָס פאשע פאר'ן פערד — זיי זיינען אויפגעשטאנען גאנץ פריה, זיינען געקומען אהיים,

האַבען איינגעשפּאַנט דעם פערד און אַ כאַפּ טהוענדיג אַ שטיק ברויט, זיינען זיי אוועקגעפאָהרען צו אַקערען אַ פרעמדע פעלד.

אַנדערע בויערען, אויך ניט ווייט פון פאַבריק, זיצען אויף דעם שאָסעע און ברעכען שטיינער. די פיס ביי די מענשען זיינען צוקלאַפּט, זייערע הענד זיינען אין וואונדען, דער גאַנצער קערפּער איז בלאָטיג, און ניט נאָר דאָס געזיכט, די האָר און באָרד, נור אויך זייערע לונגען זיינען אָנגעפילט מיט דעם שטיין שטויב.

נעהמענדיג פון די הורבע גרויסע שטיינער איין גרויסען שטיין, אוועקלעגענדיג איהם צווישען זייערע פיס, וואָס זיינען איינגעוויקעלט אין שמאַטעס, שלאָגען דיעזע מענשען איבער'ן שטיין מיט אַ גרויסען האַמער ביז דער שטיין ווערט צושפּאָלטען; דאַן נעהמען זיי די צושפּאָלטענע שטיקער און קלאַפּען אַזוי לאַנג ביז זיי ווערען ניט צוהאַקט אין גאַנץ קליינע שטיקלעך. און ווידער נעהמען זיי גאַנצע שטיינער און ווידער דאָס זעלבע. אַזוי אַרבייטען דיעזע מענשען פון גאַנץ אין דער פריה ביז ביי נאַכט, פופצעהן, זעכצעהן שטונדען, אָברוהענדיג נור אַ שטונדע צוויי נאָכמיטאָג, און צוויי מאָל פאַר דיעזער צייט האַלטען זיי אויף זייערע כחות מיט ברויט און וואַסער.

אַזוי לעבען דיעזע מענשען, ווי אין די מינען, אַזוי אויפ'ן פאַבריק, ווי די פעלד־אַרבייטער, אַזוי די שטיין־האַקער פון זייערע יונגע יאָהרען ביז אויף דער עלטער: אַזוי לעבען, שווער האָרעווענדיג, זייערע פרויען און מוטערס, ליידענדיג פון אַלערליי קראַנקהייטען, און אַזוי לעבען זייערע טאַטעס און קינדער אייביג ניט דערעסען, אייביג האַלב־נאַקעט, אַרבייטענדיג איבער זייערע כחות פון פריהמאָרגען ביז ביי נאַכט, פון דער יוגענד ביז אויף דער עלטער.

און אָט לעבען פאַבריק, פערביי די שטיין־קלאַפּער, פערביי די אַקערענדע מוזשיקעס, בעגעגענענדיג און איבעריאָגענדיג די אָבגעריסענע מענער און פרויען מיט טאָרבעס, וואָס וואַנדערען פון אָרט צו אָרט און לעבען פון בעטעל־ברויט — פאָהרט דורך אַ שעהנע קאָליאַסקע איינגעשפּאַנט מיט פיער פערד, דער ערג־סטער פון וועלכע קאָסט מעהר ווי דער גאַנצער פערמעגען — זיין הויף, זיין הייזעל, זיין פערד און זיין קוה — פון יעדען פון

די מוזשיקעס, וואָס קוועלען גאָר פון דעם אָנבליק אויף דיעזע טהייערע פערדלעך. אין קאַליאַסקע זיצען צוויי פריילינס, בלישטשענדיג מיט די העלע קאָלירען פון זייערע פאַראַסאָנען, סטיינגעס און פעדערען פון זייערע היט, פון וועלכע יעדע קאָסט פיעל מעהר, ווי דער אָרעמער פערדעל, מיט וועלכען דער מוזשיק אקערט דאָס פעלד. אין פראָנט זיצט אַן אָפיצער, וועלכער פערבלישטשעט די זון מיט זיינע עפּאָלעטען. און אויף די קאָזלען זיצט אַ פעטער קוטשער, אויסגעפּוצט אין סאַמעט און אין זיידען. ער איז שיער ניט איבערגעפאָהרען די אָרעמע בעטלערקעס, און האָט שיער ניט אומגעוואָרפען אַ מוזשיק, וואָס איז פערבייגעפאָהרען אין אַ ליידיגען וואָגען.

„און דאָס זעהסטו ניט?“ שרייט דער קוטשער, ווייזענדיג איהם דעם בייטש דערפאַר, וואָס ער האָט זיך ניט אַזוי גיך אָבגעקירעוועט פון וועג. און דער מוזשיק שלעפּט מיט איין האַנד פאַר די לייצע און מיט דער אַנדערער ציהט ער אַראָב די היטעל פון דער לייזיגער קאָפּ. נאָך דער קאַליאַסקע פליהען צוויי יונגע העררען און איין מיידעל אויף בייסיקעלס, זיי לאַכען, זיי פרעהען זיך, איבעריאָגענדיג איינע די אַנדערע און איבערשרעקענדיג די וואַנדערענדע בעטלער.

עטוואָס אַן אַ זייט פון שאָסעע, פאָהרען אויף צוויי טהייערע פערד רייטענדיג אַ הערר און אַ דאַמע. ניט ריידענדיג שוין פון דעם פרייז פון די פערד, איז די איין שווארצע הוט מיט'ן וואוּאַל קאָסט זיכער צוויי מאָנאַטען ארבייט פון אַ שטיין־קלאַפּער. פאַר דעם בייטשעל, מיט וועלכען ער טהוט אַ פּיק דעם פערד, איז בעצאָהלט געוואָרען אַזוי פיעל, וויפיעל עס קריגט אַ וואָך אַ מינען־ארבייטער. ניט ווייט פון דיעזער גאַנצער קאָמפּאַניע פאָהרען אויף אַ וואָגען אַן אויסגעפּוצטע מיידעל און אַ רויטער דיקער מאַן, מיט אַ פּאַפּיראָס צווישען די צייהן. אין וואָגען זעהט מען אַ סאַמאָוואַר, בינטלעך געבעקס, אייז־קרים און אַזוי ווייטער.

דאָס איז די דיענערשאַפט פון יענע מענשען, וואָס מיר האָבען געזעהן פערבייפאָהרען אין קאַליאַסקע, רייטענדיג אויף פערד און אויף די בייסיקלעך. דער היינטיגער טאָג איז פאַר זיי גאָר ניט קיין אויסנאַהמע. זיי לעבען אַזוי כמעט דעם גאַנצען

זומער, און כמעט יעדן טאָג מאַכען זיי זיך שפּאַצירפּאַרטען — און אָפט, ווי היינט — מיט טהעע, מיט געטרענקע, כדי ניט צו עסען און טרינקען אַלץ אין איין און דעם זעלבען, נור אין עפּעס א נייעם פּלאַץ. דיעזע מענשען געהערען צו די דריי רייכסטע פאַמיליען, וואָס לעבען אין דאָרף. איין פאַמיליע איז פון דעם פּאָמיעשציק, וואָס פערמאָגט צוויי טויזענד דעסיאַטינעס לאַנד, די צווייטע פון דעם טשינאָווניק, וואָס קריגט דריי טויזענד רובעל יעהרליך געהאַלט, די דריטע — די רייכסטע פון זיי — איז די פאַמיליע פון דעם פאַבריקאַנט.

דיעזע אַלע מענשען זיינען גאָר ניט ערשטוינט אָדער גע־ריהרט פון דעם אָנבליק פון די אָרעמקייט און קאַטאָרזשנע ארבייט, וואָס איז אַרום זיי. זיי רעכענען, אַז דאָס דאַרף אזוי זיין. זיי זיינען גאָר בעשעפטיגט מיט עטוואָס אַנדערעס.

„ניין, דאָס טאָר מען ניט“, זאָגט די רייטענדע דאַמע, אַרום־קוקענדיג זיך אויף איהר שעהנעם הינטעל, וואָס לויפט נאָך — „איך קען עס ניט צוזעהן.“

.2

פאַר וואָס זשע איז עס אזוי? האָבען דיעזע אַרבייטער בע־גאַנגען וועלכען עס איז גרויסען פערברעכען, דאָס מען בעשטראָפט זיי אזוי גרויזאַם? אָדער איז עס פיליייכט גאָר דער מזל פון אַלע מענשען? אָבער דאַן, וואָס איז וועגען די, וואָס זיינען נאָר־וואָס פערבייגעפאָהרען אין זייערע קאַרעטען, אויף זייערע בייסיקלעך — האָבען זיי געטהאָן טהוען נאָך איצט עטוואָס ניצליכעס, וואָס זיי ווערען אזוי שעהן בעלוינט? הויבט זיך גאָר ניט אָן! עס איז גאָר קאַפּויר די מעשה; די וועלכע אַרבייטען אזוי שווער, אזוי אָנגעשטרענגט, זיינען מייסטענטהיילס זיטליכע, שפּאַרזאַמע, עניות'דיגע, אַרבייטזאַמע מענשען. יענע אָבער, וואָס זיינען נאָר־וואָס פערבייגעפאָהרען אין אזא לוקסוס און פּראַכט, זיינען מייסטענטהיילס פערדאָרבענע, בעגעהרליכע, חוצפּה'דיגע שאַרלאַטאַנעס! דאָס אַלעס איז נור אזוי דאַרום, ווייל אזא לעבענס־אָרדנונג ווערט בעטראַכט פון אונז אַלס עטוואָס גאַנץ נאַטירליכעס!

אזא אָרדנונג עקזיסטירט ניט נור אין א געוויסען ווינקעל פון א געוויסע גובערניע, נור איבעראל — ניט נור אין רוסלאנד, פון פעטערבורג ביז באטום, נור אויך אין פראנקרייך, פון פאריז ביז אָווערן, אין איטאליען, פון רוים ביז פּאלערמאָ, אין דייטשלאנד, אין שפּאניען, אין אמעריקא, אין אויסטראליען און אפילו אין אינדיען און כינא.

איבעראל לעבען צוויי דריי מענשען אויף יעדע טויזענד אויף אזא אופן, דאָס גאָר ניט טהוענדיג פאר זיך, עסען זיי אויף און טרינקען אוים אין איין טאָג אזי פיעל, וויפיעל עס וואָלט געווען גענוג זאט צו מאכען הונדערטע פון מענשען פאר א גאנץ יאָהר; זיי טראָגען אויף זיך קליידער, וואָס קאָסטען טויזענדער, זיי לעבען אין פּאלאצען, וועלכע וואָלטען געהאט פּלאץ גענוג פאר טויזענדע ארבייטער; גיבען אוים אויף זייערע תאוות טויזענדער, מיליאָנען ארבייטס־טעג. די אנדערע אָבער, ניט דער־עסענדיג און ניט דערשלאָפענדיג, ארבייטען איבער די קרעפטען און מאכען חרוב זייער קערפּערליכע און גייסטיגע געזונדהייט פאר די עטליכע אויסערוועהלטע.

פאר אייניגע מענשען, ווי זיי קלייבען זיך נור צו געבאָרען ווערען, רופט מען אן אקושאָרין, א דאָקטאָר, אמאָל גאנצע צוויי פּאר איין געווינערין, מען גרייט אָן טהייערע העמדלעך, וויג־דעלעך מיט זיידענע בענדער, מען גרייט אָן שלאָף־וועגעלעך אויף פּרוזשינעס. די אנדערע אָבער — דער גרעסטער טהייל — האָבען זייערע קינדער וואו און ווי עס טרעפט זיך, גאָר אָהן אימיצענס הילף; וויקלען איין די ערשט־געבאָרענע אין א בינטעל שמאטעס, לעגען זיי אוועק אויף שטרוי און די אונ־גליקליכע מאמעס פרעהען זיך, ווען זייערע קינדער שטארבען אוועק.

אויף די קינדער פון אייניגע, אזוי לאנג ווי די מוטער ליעגט אין בעט ניין טעג, פּאסען אויף א באבקע, א ניאנקע און א זויגערין. אויף די אנדערע — פּאסט קיינער ניט אויף, ווייל עס איז טאקע ניטאָ ווער; די מוטער אליין שטעהט אויף גלייך נאָכ'ן האָבען, הייצט איין דעם אויווען, מעלקט אוים די קוה, און אמאָל צואוואשט זי נאָך די וועש פאר זיך, דעם מאן און די קינדער.

איינעגע קינדער וואַקסען אויף צווישען שפּיעל־זאַכען, לוס־טיגע און גיצליכע שפּיעלערייען, די אַנדערע קריכען מיט די היילע בייכער איבער די שוועלען, ווערען צוקיילט און צוביילט, עסען צוזאַמען מיט די חזירים, און זייענדיג פינף יאָהר אַלט, הויבען זיי שוין אָן צו אַרבייטען.

איינעגע לערענט מען די אַלע וויסענשאַפטליכע לעהרען, וואָס פּאַסען פאַר זייער עלטער; די אַנדערע לערענט מען צו גלויבען אין די ווילדעסטע דומהייטען.

איינע פערליעבען זיך, פיהרען ראָמאַנען, און דאַן ערשט האָבען זיי חתונה, ווען זיי האָבען שוין אויספּראָבירט די אַלע פערגעניגענס פון ליעבע; די אַנדערע האָבען חתונה מיט די, וואָס פּאַסען פאַר די עלטערען, אום צו העלפען אין דער אַרבייט פון זעכצעהן ביז צוואַנציג יאָהר. איינע עסען און טרינקען דאָס בעסטע און דאָס טהייערסטע, וואָס איז נאָר דאָ אויף דער וועלט, פּיטערענדיג זייערע הינד מיט וויים־ברויט און פלייש, די אַנדערע עסען בלויז ברויט מיט קוואַס, און דאָס ניט גענוג און ניט קיין פרישען ברויט, אום ניט צו עסען צו פיעל. איינעגע, זיך גאָר ניט פריהער מאַכענדיג שמוציג, בייטען זייערע טהייערע דינע וועש יעדען טאָג; אַנדערע, אימער טהוענדיג פּרעמדע אַרבייט, בייטען איבער די גראָבע, די צוריסענע, די לייזיגע וועש איינמאָל אין צוויי וואָכען, און אַמאָל בייטען זיי עס גאָר ניט איבער; זיי טראָגען עס אַזוי לאַנג, ביז עס ווערט ניט צופאַלען אויף זיי. איינע שלאָפען אין ריינע לייליכער, אויף פוכענע פערענעס; אַנדערע שלאָפען אויף דער ערד צודעקענדיג זיך מיט אַ פּאָר שמאַטעס.

איינע פאָהרען אויף זאַטע, אויף אויסגעפּאַשעטע פערד, גאָר ניט האָבענדיג וואָס צו טהאָן, אַנדערע אַרבייטען שווער מיט זייערע דאַרע פערדלעך און ווען זיי דאַרפען ווירקליך וואו געהן, געהען זיי צו־פוס. איינע האַלטען אין איין טראַכטען, וואָס זיי זאָלען טהאָן, אום צו פערברענגען זייער ליידיגע צייט; די אַנ־דערע האָבען קיין צייט ניט זיך אָביסעלע אָבפּוצען, אָבוואַשען, אָברוהען, מיט אַ וואָרט זיך אַ בערצובייטען, צו זעהן זיך מיט פריינד. איינע לעזען אויף פיער שפּראַכען, האָבען יעדען טאָג

אנדערע שמחות; אנדערע קענען גאָר ניט לעזען און ווייסען ניט פון קיין אנדער געגוס, ווי זיך אָנצו'שכור'ען. איינע ווייסען אַלעס און גלויבען אין גאָר ניט; די אַנדערע ווייסען גאָר ניט און גלויבען אין יעדען אונזין, וואָס מען וועט זיי זאָגען. איינע, ווען זיי ווערען קראַנק, האָבען די בעסטע אויפפאַסונג, פאָהרען אין פערשיעדענע בעדער, קלייבען זיך אוים דעם פּלאַץ, קלימאַט, וואָס פּאַסט אַמבעסטען פאַר זייער געזונדהייט; אַנדערע לעגען זיך אָוועק אין דער רויכערדיגער שטוב אויפ'ן אויוון, מיט ניט דורכגעוואַשענע וואונדען, אָהן אירגענד וועלכע שפּייז, אויסער טרוקענעם ברויט, אין אַ לופט, וואָס איז פערפעסטעט פון די צעהן מענשען, פון די קעלבער, די שעפּסען — אַזוי פוילען זיי לעבעדיגערהייד און שטאַרבען.

איז עס מעגליך, אַז עס דאַרף טאַקע אַזוי זיין?

אויב עס איז דאָ אַ העכערע פערנונפט און ליעבע, וואָס רעגיערען די וועלט, אויב עס איז דאָ אַ גאָט, האָט ער גאָר ניט געקאָנט וועלען, אַז צווישען מענשען זאָל זיין אַזאַ שרעקליכער אונטערשיעד, דאָס איינע זאָלען ניט ווייסען, וואָס צו טהאָן מיט דעם איבערפלוס פון זייערע רייכטהימער, און זאָלען אָהן אַ זין פערשווענדען די פּראַצע פון אַנדערע מענשען, און דאָס די אַנדערע זאָלען אויסגעדאַרט און אויסגעקוואַרט ווערען, שטאַרבען פאַר דער צייט, אָדער זאָלען פיהרען אַ לעבען, וואָס איז פיעל ערגער, ווי דער טויט.

אויב עס איז דאָ אַ גאָט, קען עס ניט און דאַרף עס ניט זיין. ווען עס איז אָבער ניטאָ קיין גאָט, איז דאָך פון דעם איינפאַכסטען מענשליכען שטאַנדפּונקט אַזאַ אָרדנונג, דורך וועלכע דער גרעסטער טהייל מענשען מוז זיך רואינירען, כדי איינינגע מענשען זאָלען לעבען אין אַן איבערפלוס, וואָס פערדאַרבט זיי גאָר, איינפאַך אַן אונזין, אַ משוגעת, ווייל אַזאַ אָרדנונג איז פאַר קיינעם ניט בעקוועם.

.3

אָבער פאַר וואָס לעבען אַזוי די מענשען?

עס איז בעגרייפליך, וואָרום די רייכע, וואָס האָבען זיך צוגע-

וואוינט צו זייער רייכטהום, און וואָס זעהען ניט קלאָהר, דאָס רייכטהום גיט ניט קיין גליק, ווענדען אָן אַלע מיטעל צו בלייבען ביי דאָס, וואָס זיי רופען „זייערע". אָבער וואָרום יענע גרויסע מעהרהייט, אין די הענד פון וועלכע געפינט זיך טאקע די אמת'ע מאכט, וואָרום יענע גרויסע מעהרהייט, וועלכע רעכענט טאקע אז רייכטהום ברענגט גליק — ווארום לעבט זי אין נויט און לאָזט זיך בעהערשען פון א מינאָריטעט?

אין דער אמת'ן, ווארום זיינען די אַלע וואָס זיינען אזוי שטארק מיט זייערע מוסקולען, מיט זייער קונסט אין די אַלע פערשיעדענע מלאכות — די גרויסע צאָהל דער מענשהייט — ווארום אונטערוואַרפען זיי זיך צו א קליין הייפעלע פון שוואַכינקע מענשען, וואָס זיינען מייסטענטהיילס ניט פעהיג, ווארום אונטערוואַרפען זיי זיך צו פערצערטעלטע און אויסגעהולטאַיעטע אַלטע, און איבערהויפט צו פרויען.

געהט דורך א פאַר יום־טוב פאַר די פערשיעדענע קראָמען. איהר וועט בעמערקען, אז זיי אַלע זיינען אָנגעפילט מיט פערשיעדענע טהייערע וואַארען — אויסשליסליך פאַר פרויען; דער שטאָף, די קליידער, די קרייזלעך, די טהייערע שטיינער, די הויזציערונגען, די פוטערוואַרג א. ז. וו. דיעזע אַלע זאַכען קאָסטען מיליאָנען און מיליאָנען; דיעזע אַלע זאַכען זיינען געמאַכט געוואָרען אויף פאַבריקען פון ארבייטער, וואָס פערלירען זייערע לעבענס דערביי, און דיעזע אַלע זאַכען טויגען גאָר ניט, ניט נאָר פאַר די וואָס האָבען זיי געמאַכט, נאָר אפילו פאַר רייכע מענער; דאָס זיינען אַלץ זאַבאַווקעס, פוץ־זאַכען. לעבען פראָנט פון א רייכע הויז שטעהען פערשיעדענע קארעטען. ביין טהיר שטעהען שווייצאַרען אויסגעפוצט אין גאַלונען. די קוטשערס, אָנגעטהאָן אין טהייערע קליידער, זיצען אויפ'ן פראָנט פון די קאָטשען, אין וועלכע עס זיינען איינגעשפאַנט פערד, וואָס האָבען אָבגעקאָסט טויזענדער. מיליאָנען ארבייטס־טעג זיינען אויסגעגעבען געוואָרען אויף די פאַבריקאַציאָן פון די פּרעכטיגע געשפאַנען. אַלטע, יונגע אַרבייטער, מענער און פרויען האָבען זייערע לעבענס אַוועקגעגעבען פאַר די בעשאַפונג פון דיעזע אַלע זאַכען. און דיעזע אַלע זאַכען זיינען אין די הענד פון עטליכע הונדערט

פרויען, וואָס לויפען אַרום איבער די מאַגאַזינען, אום איינצוקויי־
פען דאָס אַלעס פון דער לעצטער, לעצטער מאָדע.

עטליכע הונדערט פרויען האָבען אין זייער מאַכט צו טהאָן,
וואָס זיי ווילען מיט די פּראַצע פון מיליאָנען אַרבייטער, וואָס
האָרעווען, אום צו ערנעהרען זיך און זייערע פאַמיליען. פון דעם
קאַפּריז פון דיעזע פרויען הענגט אָב דער שיקזאַל, דער לעבען
פון מיליאָנען מענשען.

ווי אַזוי האָט עס פּאַסירט?

פאַרוואָס אונטערוואַרפען זיך די מיליאָנען שטאַרקע מענער,
וואָס האָבען אויפגעאַרבייט דיעזע אַלע זאַכען, צו די עטליכע
הונדערט שוואַכע ווייבער?

אָט פאָהרט צו אויף אַ פּאָר טהייערע פערד אַ פרוי אין אַ
סאַמעטענעם פוטער און אַ הוט פון די לעצטע מאָדע. אַלעס איז
אויף איהר ניי און פון דעם טהייערסטען בעסטען סאָרט. דער
שווייצאַר טהוט זיך אַ וואָרף, ווי משוגע, צו עפענען די טהיר פון
איהר שליטען, און מיט גרויס עהרווירדיגקייט כאַפּט ער איהר
אונטער אונטער'ן עלענבויגען און זעצט איהר אַרויס. זי געהט
איבער דעם פּאַסאַזש, ווי איבער איהר קעניגרייך, זי געהט אַריין
אין מאַגאַזין און קויפט זיך פּאַר פינף טויזענד רובעל שטאָף
אויף דעם גאַסט־צימער, און הייסענדיג זיך עס צושיקען אַהיים,
געהט זי ווייטער. דיעזע פרוי איז שלעכט, נאַריש און זאָגאַר
העסליך; זי האָט ניט קיין קינדער און טהוט גאָר ניט אין איהר
לעבען פּאַר אַנדערע. וואָרום־זשע דרעהען זיך אַרום איהר אַרום
אַזוי שקלאַפיש דער שווייצאַר, דער קוטשער און די אָנגעשטעלטע
אין מאַגאַזין? און וואָרום איז דאָס אַלעס, איבער וואָס טויזענדע
מענשען האָבען געאַרבייט, געוואָרען איהר אייגענטהום? דערפּאַר,
ווייל זי האָט דאָס געלד. און דער שווייצאַר און דער קוטשער און
די אָנגעשטעלטע דאַרפען דאָס געלד, אום צו ערנעהרען זייערע
פאַמיליען.

און ווי קומט דאָס געלד צו דיעזע פרוי? דאָס געלד האָט זי
דאַרום, ווייל די מענשען וואָס זיינען פערטריבען געוואָרען פון
לאַנד און אָבגעוועהנט זיך פון יעדע אַרבייט, אויסער די וועבעריי
אויף די פאַבריקען, לעבען אויף די פאַבריק פון איהר מאַן. איהר

מאן גיט זיי נור אזוי פיעל, וויפיעל עס איז נויטיג פאר זייער ערנעהרונג, און אלע פערדיענסטען פון דער פאבריק, עטליכע הונדערט טויזענד נעהמט ער צו פאר זיך, און ניט וויסענדיג וואו מען טהוט זיי אהין, גיט ער זיי געבען אוועק זיין פרוי, אט זאל זי מיט זיי טהאן, וואס איהר פערגלוסט זיך.

און אט איז א צווייטע באריניע אין נאך א פרעכטיגערען עקיפאזש, אין נאך א שעהנערע קלייד, קויפט פערשיעדענע נויטיגע און ניט־נויטיגע זאכען אין פערשיעדענע מאגאזינען. פון וואנען האט זי דאס געלד? דיעזע איז די סאדערזשאנקע, די ליובאווניצע פון דעם רייכען לאנד־אייגענטהימער. ער האט אלס זיין אייגענס צוואנציג טויזענד דעסיאטינעס לאנד, וואס איז געשענקט געווארען זיין עלטער־זיידען פון דער הולטאיקע, די צאריצא. דיעזער לאנד־בעזיצער גיט אוועק זיין לאנד צו די בויערען, וועלכע לעבען דארט, צו 17 דאלאר א דעסיאטינע. די בויערען צאהלען דאס געלד דארום, וויל אהן ערד וואלטען זיי געשטארבען פון הונגער. און דיעזעס געלד איז איצט אין די הענד פון דער ליובאווניצע זיינער, און פאר דיעזע געלד קויפט זי עס די זאכען, וואס זיינען געמאכט געווארען פון די מענשען, וואס זיינען מיט געוואלט פערטריבען געווארען פון לאנד אין די פאבריקען אריין.

און אט געהט נאך א דריטע פרוי מיט איהר מאמע און חתן. זי געהט באלד חתונה האבען און קויפט זיך בראנז און טהייערע געשיר. דיעזע האט געלד פון איהר טאטען, א וויכטיגען טשינאוו־ניק, וואס קריגט צוועלף טויזענד רובעל געהאלט. נדן גיט ער זיין טאכטער זיעבען טויזענד. דיעזעס געלד איז צוזאמענגעקליבען געווארען פון אויסערליכע און אינערליכע טאקסעס און אלץ פון די בויערען. אט די זעלבע טאקסעס האבען געצוואונגען דעם שווייצאר, וואס עפענט די טהירען (ער איז א מוזשיק פון קא־לוגער גובערניע, אין דער היים זיינען איהם פערבליבען א פרוי און קינדער) און דעם קוטשער (דיעזער איז פון טולסקער גובערניע), ווי אויך הונדערטע און טויזענדע און מיליאנען אנדערע מענשען, וואס ארבייטען אלס דיענער און אין די פאב־ריקען — אוועקצולאזען זיך פון זייער געבורטס־פלאץ, און טהאן

די ארבייט, וואָס ווערט פערברויכט פון די פרויען, וואָס האָבען געקראָגען דאָס געלד, וועלכעס איז געזאַמעלט אַלס פּראָפּיט פון די פאַבריקען, פון לאַנד אָדער פון טאַקסעס, פון דעם פאַבריקאַנט, דעם לאַנד־בעזיצער און דעם טשינאָווניק.

אַלזאָ, מיליאָנען ארבייטער אונטערוואַרפען זיך דיעזע שוואַכע פרויען דאָרום, ווייל איין מענש האָט אַריינגעכאַפּט די פאַבריקען, אויף וועלכע מענשען ארבייטען, אַ צווייטער האָט פערכאַפּט די ערד, און דער דריטער האָט פערכאַפּט די טאַקסעס, וועלכע ווערען גענומען און ווידער פון די ארבייטער. אָט דערפון איז אַרויסגעקומען דאָס, וואָס מיר איז אויסגעקומען צו זעהן אַרום די אייזען פאַבריק.

די בויערען האָבען געאַקערט אַ פרעמדע פעלד דאָרום, ווייל זיי האָבען ניט גענוג אייגענע ערד. און דער, וואָס איז דער בעזיצער פון דער ערד, ערלויבט זיי צו בענוצען זיך מיט איהר נור דאַן, ווען זיי זאָלען ארבייטען אויף איהם. די שטיין־קלאַפּער האָבען געשלאָגען די שטיינער, ווייל נור אויף אַזאַ אופן קענען זיי בעצאָהלען די טעקסעס, וואָס מען פאָדערט פון זיי. אויפ'ן פאַבריק און אין די מינען האָבען מענשען געארבייט דאָרום, ווייל אַי די ערד, פון וועלכע זיי נעהמען אַרויס דעם אייזען, אַי די פאַבריק, אויף וועלכע זיי גיסען דעם אייזען, געהערט ניט צו זיי.

דיעזע אַלע ארבייטער ארבייטען אַ זעהר שווערע פרעמדע ארבייט דאָרום, ווייל די רייכע האָבען פערכאַפּט די ערד, צווינגען מען זאָל זיי צאָהלען טעקסעס און האָבען אַלע פאַבריקען אין זייער מאַכט.

.4

פאַר וואָס זשע האָט די לאַנד ניט דער, וואָס ארבייט אויף איהר, נור דער, וואָס ארבייט ניט? פאַר וואָס בענוצט זיך אַ קליינע צאָהל מענשען מיט די טאַקסעס, וואָס ווערען גענומען פון אַלע און ניט די, וועלכע צאָהלען זיי? פאַר וואָס האָבען די פאַבריקען ניט די, וועלכע האָבען זיי אויפגעבויט, נור אַ קליי־נינקע צאָהל מענשען, וועלכע האָבען זיי ניט אויפגעבויט און ארבייטען ניט אויף זיי?

אויף די פראַגע: „פאַר וואָס האָבען די ניט־אַרבייטענדע די לאַנד פון די, וואָס אַרבייטען", איז דער געוועהנליכער ענטפער, דאָס עס קומט דערפון, וואָס די לאַנד איז זיי געשענקט געוואָרען פאַר וועלכע עס איז מעשים טובים אָדער זיי האָבען זי געקויפט פאַר געלד, וואָס זיי האָבען פערדיענט. אויף די פראַגע: „וואָרום נור אַ קליינע צאָהל מענשען פערברויכט די טאַקסעס, וואָס ווערען געזאַמעלט פון אַלע", איז דער געוועהנליכער ענטפער, אַז דאָס איז דערפאַר, ווייל די מענשען וואָס נעהמען די טאַקסעס פון פאָלק פאַר זיך, רעגיערען דערפאַר איבער איהם, בעשיצען איהם און זעהען צו, אַז עס זאָל הערשען אָרדנונג. אויף די פראַגע: „וואָרום האָבען ניט די פאַבריקען די, וואָס האָבען זיי אויסגע־בויט און אַרבייטען אויף זיי", איז דער תירוץ דער, דאָס דיעזע פאַבריקען, דיעזע ווערקצייג האָבען אָדער די פאַבריקאַנטען אַליין פערדיענט, אָדער זיי האָבען עס געקראָגען בירושה פון זייערע עלטערען.

און אַלע דיעזע מענשען — די לאַנד־אייגענטהימער, די פאַבריקאַנטען, און די רעגיערונגס־בעאַמטע, גלויבען גאַנץ ערנסט, דאָס זייער בעזיצטהום איז אַ גאַנץ גערעכטע זאַך — דאָס זיי האָבען אַ רעכט אויף זייער אייגענטהום.

אָבער דער אמת איז, אַז די אַלע פּרעטענזיעס אויף אייגענ־טהום פון לאַנד, טעקסעס און אַרבייטס־מיטעל, זיינען פאַלשע.

דער בעזיץ פון לאַנד פון די, וואָס בעאַרבייטען איהר ניט, איז ניט גערעכט צוליעב דעם, ווייל די ערד, ווי וואַסער, ווי לופט, ווי די זונען־שטראַהלען, איז אַ נויטווענדיגקייט פיר דעם לעבען פון יעדען מענשען און דאָרום קען זי ניט ווערען דער אויס־שליסליכער אייגענטהום פון איינעם.

ווען די ערד — און ניט די וואַסער, די לופט אָדער די זונען־שטראַהלען — איז יאַ געמאַכט געוואָרען פאַר אַ זאַך פון אייגענטהום, איז דאָס ניט צוליעב דעם, ווייל די ערד איז ניט אַזוי נויטיג פאַר דעם לעבען פון מענשען, נור ווייל אַוועקרויבען פון מענשען די לופט און די זונען־שטראַהלען איז געווען אונ־מעגליך; צו בערויבען זיי אָבער פון דעם געברויך פון דער ערד איז יאַ געווען מעגליך.

לאנד־אייגענטהום, ווי זי איז געקומען דורך געוואלד (דורך מלחמות האָט מען צוגענומען די לאַנד און דערנאָך האָט מען איהר פונאנדערגעשענקט אָדער פערקויפט) אזוי איז זי אויך פערבליבען, אונגעאַכטעט אויף פערשיעדענע מיטלען צו מאַכען דערפון א רעכט, און ניט א געוואלט־אקט פון דעם שטארקען און בעוואפענטען איבער דעם שוואכען און אונבעוואפענטען.

זאָל א מענש, וואָס בעארבייט דאָס לאַנד, איבערטרעטען דיעזעס איינגערעדטע רעכט, זאָל ער אָנפאנגען אקערען דאָס לאַנד, וואָס ווערט געהאלטען פאר דאָס אייגענטהום פון א צווייטען, און באלד וועט קומען דיעזעס פאלשע רעכט אין דער געשטאלט פון א פּאָליציימאן, און שפעטער פון א סאָלדאט, וועלכע וועלען שטעכען און שיסען די, וועלכע זאָלען זיך וועלען בענוצען מיט זייער ווירקליכען רעכט: „צו ערנעהרען זיך פון זייער בעארבייטונג פון דער ערד“. הייסט עס, אז דאָס וואָס מען רופט איצט לאַנד אייגענטהום, איז נור א פערגעוואלדיגונג איבער די אלע מענשען, וועלכע קענען זיך נויטיגען אין דיעזע לאַנד. דאָס רעכט אויף די ערד איז עהנליך צו דעם רעכט אויפ׳ן וועג, וועלכען רויבער האָבען פערכאפּט און לאָזען קיין מענשען ניט דורך אָהן אַן אויסקויף.

נאָך ווייניגער קען מען געפינען עטוואָס עהנליכעס צו א בערעכטיגונג פאר דעם צווינגען מיט געוואלד צו צאָהלען טאקסעס. מען זאָגט, אז די טאקסעס ווערען פערברויכט אויף די בעשיצונג פון דער רעגיערונג פון אויסערליכע שונאים, פאר די אויפהאלטונג פון די אינערליכע אָרדנונג און פאר די אויפ־האלטונג פון די אלע נויטיגע עפענטליכע איינריכטונגען.

אָבער, ערשטענס, זיינען אויסערליכע שונאים שוין ניטאָ פון א זעהר לאנגער, לאנגער צייט, ווי די רעגיערונגען אליין ערקלעהרען אונז: זיי אלע פערזיכערען זייערע פעלקער, דאָס זיי פערלאנגען פריעדען. דער דייטשער אימפּעראַטאָר פערלאנגט פריעדען, די פראנצויזישע רעפּובליק פערלאנגט פריעדען, ענג־לאנד פערלאנגט פריעדען און רוסלאנד פערלאנגט אויך דאָס זעלבע. די טראנסוואאלער און די כינעזער ווילען דאָך אודאי פריעדען. טו פון וועמען דארף מען זיך דאָ בעשיצען?

צווייטענס, אום אוועקצוגעבען געלד אויף די אויפהאלטונג פון אָרדנונג און פאר די אַלע נויטיגע עפענטליכע איינריכטונגען, דארף מען דאָך זיין זיכער, דאָס די מענשען, וועלכע נעהמען זיך אונטער דאָס צו טהאָן, וועלען דאָס טאקע טהאָן, דאָס די אָרדנונג וועט טאקע זיין ווירקליך א גוטע, און די אַלע עפענטליכע איינ־ריכטונגען וועלען טאקע זיין אמת־נויטיג. ווען אָבער, ווי דאָס איז דער פאַל שטענדיג און אומעטום, די וואָס צאָהלען די טאקסעס זיינען גאָר ניט זיכער, אז זייער געלד געהט אויף א גוטע זאך, ווען זיי גלויבען גאָר ניט אין די עהרליכקייט פון די מענשען, וואָס געהען מאכען די אָרדנונג פאר זיי, און ווען, אויסער דעם, האלטען זיי גאָר די אָרדנונג פאר שלעכט און די אַלע עפענטליכע איינריכטונגען זיינען גאָר ניט אזעלכע, ווי די בעצאָהלער פון די טאקסעס וואָלטען עס געוואָלט, איז עס דאָך אויגענשיינליך, דאָס די זאמלונג פון די טאקסעס איז שוין ניט מעהר קיין רעכט, נור אַן איינפאכע פערגעוואלדיגונג פון רעכט.

איך געדענק א קלוגען וואָרט פון א רוסישען מוזשיק. ער האָט געהאלטען פאר גערעכט ניט צו געבען קיין טאקסעס אויף זאכען, צו וועלכע זיין געוויסען האָט ניט מסכים געווען; און ווען מען פלעגט צו איהם קומען מאָהנען זיין טהייל טאקסעס, פלעגט ער פרעגען, אויף וואָס דאָס געלד געהט, ערקלעהרענדיג: „אויב מיין געלד געהט אויף א גוטע זאך, וועל איך גלייך געבען ניט נור דאָס, וואָס איהר פאָדערט, נור נאָך מעהר; אויב אָבער מיין געלד זאָל געהן אויף דאָס, וואָס איך דענק, איז שלעכט, קען איך ניט געבען, און איך וועל אייך פרייוויליג קיין קאָפּיקע ניט געבען."

עס פערשטעהט זיך, אז מען האָט מיט איהם ניט לאַנג גערעדט, און מען האָט אויפגעבראָכען זיינע טויערען, מען האָט ארויסגעפיהרט זיין איינציגע בהמה און מען האָט איהר פערקויפט פאר טאקסעס. הייסט עס דאָך, אז די אמת'ע אורזאכע פון די טאקסעס איז נור איין און איינציגע — די מאכט וועלכע קלייבט זיי אויף — די מעגליכקייט צו בערויבען די, וואָס גיבען ניט מיט גוטען און צו שלאָגען, ארעסטירען און בעשטראָפען די, וואָס ווילען ניט פאָלגען.

דאָס, וואָס אין ענגלאַנד, פראַנקרייך, אַמעריקאַ און אין אַלגעמיין, אין די קאָנסטיטוציאָנעלע שטאַאַטען ווערען די טאַק־סעס בעשטימט פון פאַרלאַמענט, ד. ה. פון די פאַלש צוזאַמענ־געקליבענע פאָרשטעהער — דאָס ענדערט ניט פיעל דעם תוך פון דער זאַך, ווייל די וואהלען זיינען שוין אַזוי געמאַכט, דאָס די מיטגליעדער פון פאַרלאַמענט שטעלען מיט זיך ניט פאָר דאָס פאָלק, נור געהערען צו די פּאָליטיקער; און טאָמער, ביז זיי זיינען אַריין אין פאַרלאַמענט, זיינען זיי ניט געוועזען קיין פּאָלי־טיקער, ווערען זיי עס אַזוי שנעל, ווי זיי ווערען פאַרלאַמענטס־מיטגליעדער. זיי זיינען שוין פון דאַן אָן פערנומען מיט זייערע אייגענע קליינע אינטערעסען, מיט זייער פערזענליכע עהרען־ליעבע און מיט די אינטערעסען פון די געגנערישע פאַרטייען.

פונקט אַזוי וועניג קען מען בעווייזען די גערעכטיגקייט פון דעם פאַלשען רעכט פון אייגענטהום פון די, וואָס אַרבייטען ניט אויף די אַרבייטס־פּרוכט פון אַנדערע מענשען.

דיעזעס רעכט פון אייגענטהום, וואָס מען רופט זאָגאַר „הייליגעס רעכט“ ערקלעהרט מען דערמיט, וואָס אייגענטהום איז דער רעזולטאַט פון שפּאַרזאַמקייט און פון אַרבייטזאַמקייט, וואָס ברענגט זעהר פיעל נוצען די מענשען. און דאָך, מען דאַרף נור אויפמערקזאַם בעטראַכטען די אָבשטאַמונג פון די אַלע גרויסע פערמעגענס, אום מען זאָל זיך איבערצייגען, אַז די מעשה איז פונקט קאַפּויר.

גרויסע פערמעגענס ווערען געוועהנליך אָדער דורך געוואַלד — דאָס איז זעהר אַ געוועהנליכע אורזאַכע — אָדער פון גרויסע קאַרגשאַפט, אָדער פון אַ גרויסען שווינדעל אָדער פון אַ שטענ־דיגען בעטרוג, ווי דער, וועלכער ווערט אימער פּראַקטיצירט פון געשעפטס־לייט. וואָס זיטליכער דער מענש איז, דאָס זיכערער וועט ער פערלירען דעם פערמעגען, וואָס ער האָט; וואָס אונ־זיטליכער, דאָס זיכערער וועט ער זיך מאַכען און אויפהאַלטען אַ פערמעגען. אַ פאָלקס־וואָרט זאָגט, דאָס פון עהרליכע אַרבייט קען מען זיך ניט מאַכען קיין פּאַלאַצען, — דאָס פון דער אַרבייט ווערט מען ניט רייך, נור מען קריגט אַ האָרב. און אַזוי איז עס טאַקע אַלע מאָל געוועזען און אַזוי איז עס נאָך מעהר איצט, ווען

די צוטהיילונג פון די רייכטהימער איז אויסגעפיהרט געוואָרען אויף דעם אונעהרליכען אופן. וועז מען קען שוין צוגעבען, דאָס אין די ערשטע מענשליכע געזעלשאפט האָט א מעהר שפּארזאַמער און מעהר ארבייטזאמער געקאָנט מעהר האָבען פאר דעם, וואָס איז ניט שפּארזאם און ניט אזוי ארבייטזאם, קען מען עס אָבער פאר קיין פאַל ניט זאָגען וועגען אונזער געזעלשאפט. ווי שפּארזאם עס זאָל ניט זיין איצט א מענש, וואָס בעארבייט פרעמדע לאַנד, וואָס קויפט אַלעס, וואָס איז נויטיג פאר איהם, אויף פּרייזען, וועלכען מען בעשטימט פאר איהם, וועט ער קיינמאָל קיין רייכטהום זיך ניט ערווערבען. א מענש אָבער, וואָס איז גאָר ניט שפּארזאם, א פּוילענצער, ווי מיר זעהען עס אויף טויזענדע פון מענשען, וועלכער וועט נור ווערען א שטיקעל טשינאָווניק, אָדער וועט ווערען א פּראָצענטניק, א פאבריקאַנט, א האַלטער פון א באָרדעל, פון א באנק, פון א שענק, — אזא מענש וועט גאָר גיך ווערען באלד א רייכער מענש.

די געזעצע, וועלכע כלומרשט בעשיצען אייגענטהום, בעשיצען נור דעם אָנגעראבירטען אייגענטהום, וואָס געפינט זיך שוין אין די הענד פון די רייכע; און ניט נאָר בעשיצען זיי ניט די ארבייטער, וואָס האָבען ניט קיין אייגענטהום אויסער זייער ארבייט, נאָר זיי העלפען נאָך בעסער צו בערויבען זיי פון זייער ארבייט.

.5

מיר זעהען א גרויסע, א זעהר גרויסע צאָהל פון רעגיערער: דעם צאַר, זיינע ברידער, פעטער, מיניסטאָרען, ריכטער, פּריס-טער, וועלכע קריגען זעהר גרויסע געהאַלטען, וואָס ווערען גענו-מען פון פאָלק, און וועלכע ערפילען ניט אפילו די לייכטע פער-פליכטונגען, וועלכע זיי האָבען זיך אונטערנומען צו טהאָן פאר דיעזע בעלוינונג. איז עס דאָך אייגענטליך דאָס זעלבע, ווי זיי בע'גנב'ענען דאָס פאָלק, וועלכעס האַלט זיי אויף אין זייער גרויסאַרטיגען לעבען, און דאָך פאַלט גאָר קיינעם ניט איין צו משפּט'ן זיי.

ווען אָבער דער ארבייטער בענוצט זיך מיט א טהייל פון די

געלד, וואָס דיעזע מענשען קריגען אָדער מיט די זאַכען, וואָס דיעזע מענשען קויפען פיר דאָס אָנגעראַבירטע געלד, ווערט עס גערעכענט, דאָס ער האָט בעגאַנגען אַ פערברעכען אָן די הייליג־קייט פון אייגענטהום, און פאַר דיעזע פּאָר גראָשען, מיט וועלכע ער האָט זיך בענוצט, משפּט מען איהם, מען פערשפּאַרט איהם אין געפענגניס, אָדער מען פערשיקט איהם גאָר נאָך סיביר.

דער פאַבריקאַנט־מיליאָנער פערפליכטעט זיך צו געבען דעם ארבייטער פאַר זיין ארבייט אַ בעלוינונג, וועלכע שטעלט מיט זיך פּאָר איין צעהנט־מיליאָנדיגע טהייל פון זיין פערמעגען, ד. ה. כמעט ווי גאָר ניט. דער ארבייטער אָבער פערפליכטעט זיך אויס נויט, צו געבען דעם גאַנצען יאָהר, אויסער יום טוב, אַ צוועלף־שטונדיגע, געפעהרליכע, אַ שעדליכע פאַר זיין געזונד, ארבייט, ד. ה. ער פערפליכטעט זיך אוועקצוגעבען דעם פאַברי־קאַנט דעם גרעסטען טהייל פון זיין לעבען, און פיליייכט אויך דעם גאַנצען לעבען.

דער פאַבריקאַנט אַלזאָ גנב'עט פון יאָהר צו יאָהר ביי דעם ארבייטער די גרעסטע טהייל פון זיין פערדיענסט און מאַכט עס פאַר זיין אייגענס. דאַכט זיך, האָט דאָך דער פאַבריקאַנט פאַר אַזאַ אָפענעם רויב בעדאַרפט בעשטראָפט ווערען, אָבער ניין, די רעגיערונג האַלט אַזאַ ערוואָרבענעם פערמעגען פאַר היי־ליגען אייגענטהום, און זי בעשטראָפט דעם ארבייטער, וואָס האָט אוועקגעטראָגען אונטער'ן פּאָלע צוויי פונט קופּער, וואָס זיינען אַ מיליארד־טהייל פון דעם אייגענטהום פון פאַבריקאַנט.

זאָל נור דער ארבייטער, ווי דאָס ווערט פּראַקטיצירט אַמאָל ביי די אידישע פּאָגראָמען, אָבנעהמען אַ טהייל נור פון דעם רייכען פון דעם, וואָס מען נעהמט ביי איהם אוועק געזעצליך; זאָל נור פּרובירען דער הונגעריגער, ווי דאָס האָט פּאַסירט ניט לאַנג אין מילאַן, נעהמען דעם ברויט, וועלכען מען פערקויפט צו זעהר הויכע פרייזען, בענוצענדיג זיך מיט דעם ארבייטער'ס הונגער; זאָל נאָר דער ארבייטער דורך אַ סטרייק וועלען אָבנעה־מען אַ טהייל בלויז פון דאָס, וואָס מען האָט ביי איהם אוועקגע־נומען — בעגעהט ער גלייך אַ פערברעכען געגען די הייליגקייט פון אייגענטהום און די רעגיערונג מיט איהר ארמעע קומט באַלד

צו הילף דעם לאנד־בעזיצער, דעם פאבריקאנט, דעם געשעפטס־מאן געגען דעם ארבייטער. דערפון איז לייכט צו פערשטעהן, אז דיעזעס רעכט, אויף וועלכען די רייכע גרינדען זייער בעזיץ פון לאנד, זייער קלייבען טעקסעס, און זייער האָבען די ארבייטס־פרוכט פון די וואָס ארבייטען, האָט גאָר ניט געמיינשאפטליכעס מיט גערעכטיגקייט. אלעס, וואָס זיי האָבען, האָט נור איין קוואל, און דאָס איז די געוואלד, וועלכע ווערט אָנגעווענדעט פון זיי דורך זייערע ארמעען.

זאָל דעם ארבייטער איינפאלען צו בעאקערען דאָס לאנד, וואָס איז איהם נויטיג אום זיך צו ערנעהרען; זאָל ער ניט וועלען צאָהלען קיין טעקסעס; זאָל ער וועלען נעהמען דאָס ברויט, וואָס ער האָט אליין געשאפען, אָדער די ארבייטס־אינ־סטרומענטען, אָהן וועלכע ער קען ניט ארבייטען — וועט גלייך קומען די ארמעע און וועט מיט געוואלד שטערען איהם אין דעם.

דאָס אלעס פיהרט אונז צום שלוס, אז דאָס, וואָס דער בויער האָט ניט דאָס לאנד, מוז צאָהלען טאקסעס, און איז אונטערוואָרפען דעם קאפיטאליסט איז ניט די גרונד אורזאכע פון זיין שלעכטע לאגע, נור א פאָלגע. די גרונד־אורזאכע איז די, דאָס מיליאָנען ארבייטער לעבען און ארבייטען אויף דעם וואונש פון א גאנץ קליינע מינאָריטעט. די אורזאכע איז ניט די, וואָס די וועניגע מענשען האָבען פערכאפט די ערד, די ארבייטס־מיטעל און נעהמען טאקסעס, — נור, דאָס זי ק ע ן עס טהאָן, דאָס עס איז דאָ געוואלד, אן ארמעע, וואָס געפינט זיך אין די מאכט פון די וועניגע, און וועלכע איז פערטיג צו טויטען די, וואָס ווילען ניט ערפילען דעם ווילען פון דער מינדערהייט.

ווען די בויערען ווילען האָבען דאָס לאנד, וועלכע ווערט איצט בעטראכט אלס דער אייגענטהום פון דעם ניט־ארבייטענ־דען מענשען; אָדער ווען א מענש וויל ניט בעצאָהלען קיין טאקסעס; אָדער ווען סטרייקערס ווילען שטערען אנדערע צו פערנעהמען זייערע פלעצער, — קומען די זעלבע בויערען, ביי וועלכע מען האָט דאָס לאנד אוועקגערויבט, די זעלבע צאָהלער פון טאקסעס און די זעלבע ארבייטער, נור דיעזעס מאָל שוין אָנגעטהאָן אין מונדירען מיט ביקסען אין די הענד און צווינגען

זייערע ברידער — די, וואָס זיינען ניט אין מונדירען — אוועק־צוגעהן פון לאַנד, צו בעצאָהלען די צינזען און אויפצוהערען צו סטרייקען.

ווען איהר וועט עס פערשטעהן צום ערשטען מאָל, וועט איהר אליין ניט גלויבען, ווי ווילד־משוגע דאָס איז. די אַרביי־טער ווילען זיך בעפרייען און די אַרבייטער אליין צווינגען זיך אונטערצוגעבען און צו בלייבען אין שקלאַפעריי.

פאַר וואָס זשע טהוען זיי דאָס?

אָט צוליעב דעם, וואָס די אַרבייטער, וועלכע ווערען גענו־מען אָדער געדונגען פאַר סאָלדאַטען, ווערען אונטערוואָרפען א גאַר קונציגען פּראָצעס פון פערטומלונג און פערדאַרבונג, און דאַן, ווען מען האָט זיי שוין גענוג פערטומעלט און קאָרומפּירט, קענען זיי ניט ניט פאָלגען בלינד זייערע נאַטשאַלניקעס, וואָס מען זאָל זיי ניט הייסען טהאָן.

דאָס ווערט געטהאָן אויף אזא אופן: עס ווערט געבאָרען א אינגעל אין דאָרף אָדער שטאָדט. ווי נאָר דער אינגעל דערגרייכט דעם עלטער, ווען די קראַפט, געשווינדקייט און פלינקייט דער־גרייכען די העכסטע שטופּע און די אינערליכע, גייסטיגע קרעפ־טען געפינען זיך נאָך אין א זעהר דונקעלע, אונבעשטימטען צושטאַנד (אַרום א יאָהר צוואַנציג), נעהמט מען דיעזען אינגעל פאַר א סאָלדאַט, מען קוקט איהם אַרום, ווי אַן אַרבייטס־פיה, און ווען ער איז פיזיש געזונד און שטאַרק, גיט מען איהם אָב פאַר א סאָלדאַט און מען צווינגט איהם צו שווערען פייערליך, דאָס ער וועט אין אַלעס פאָלגען זיינע נאַטשאַלניקעס; דאַן רייסט מען איהם אוועק פון זיין היים, פון זיינע אַלע פריהערדיגע פערהעלטניסע, מען גיט איהם צו זויפען בראַנפען אָדער ביר, מען טהוט איהם אָן אין קאָלירטע קליידער און צוזאַמען מיט נאָך אַזעלכע אינגלעך ווערט ער איינגעשלאָסען אין קאַזאַרמעס, וואו אין פאָלשטענדיגער פוילענצעריי (ד. ה. ניט טהוענדיג קיין ניצליכע און פערנינפטיגע אַרבייט) לערענט מען איהם די אַלע אונזיניגע סאָלדאַטסקע לעהרען, די נעמען פון די וואַפען, און זייער געברויך צו טויטען. הויפּטזעכליך לערענט מען איהם צו פאָלגען ווי א מאַשין דאָס, וואָס דער נאַטשאַלניק הייסט. אַזוי

איז עס אין די לענדער, וואו עס איז דאָ מיליטער־פליכט. און דאָרט, וואו זי איז ניטאָ, האַלט מען שוין אויף די מענשען, וועמעס ארבייט איז אויפצוזוכען מענשען, וואָס האָבען זיך פער־דרעהט, וואָס קענען ניט, אָדער ווילען ניט לעבען פון עהרליכע ארבייט, מייסטענטהיילס שטארקע אָבער פערדאָרבענע מענשען, מען מאַכט זיי שכור, מען קויפט זיי אונטער, און מען נעהמט זיי פאַר סאָלדאַטען, מען פערשליסט זיי אין די קאַזארמען און מען מושטירט זיי אויף דעם אויבען בעשריבענעם אופן. די הויפט־אויפגאַבע פון די נאַטשאַלניקעס איז צו ברענגען דיעזע מענשען צו דעם צושטאַנד פון יענע זשאַבע, וועלכע מוז אַ ציה טהאָן מיט׳ן פיסעל, ווי מען ריהרט איהר נאָר אָן. אַ גוטער סאָלדאַט איז דער, וועלכער, ווי יענע זשאַבע, אויף געוויסע געשרייען פון דעם נאַטשאַלניק, ענטפערט גאַנץ אונבעוואוסט מיט דער געפאָ־דערטער בעוועגונג. דיעזעס ווערט דערגרייכט דאדורך, וואָס דיעזע אונגליקליכע מענשען, אַלע אָנגעטהאָן אַלץ איינס, צווינגט מען פאַר וואָכען, מאָנאַטען און יאָהרען לאַנג — אונטער דעם קלאַנג פון מוזיק — צו געהן, צו דרעהען זיך, צו שפּרינגען אַלע צוזאַמען, אין איין מאָל — נאָך דעם בעפעהל. פיר יעדעס מאָל ניט פאָלגען בעשטראָפט מען אויף דעם גרויזאַמסטען אופן, זאָגאר מיט טויט. דערביי שכרות, הולטאַיסטוואָ, פוילענצעריי, ניבול פה און מאָרד, ניט נור וואָס זיי ווערען ניט פערוועהרט, נאָר פער־קעהרט, זיי ווערען נאָך גוטגעהייסען. די סאָלדאַטען פּאָיעט מען מיט בראַנפען; מען בויט פאַר זיי באָרדעלען, מען לערענט זיי שמוציגע ליעדער, און מען מושטירט זיי צו זיין גוטע מערדער (דער מאָרד צווישען דיעזע מענשען ווערט בעטראַכט פאַר אַזאַ גוטע זאַך, דאָס עס ווערט געפאָדערט פון די אָפיצערען אין געוויסע פעלע צו ערמאָרדען דעם בעסטען פריינד. דיעזער סאָרט מאָרד רופט זיך מיט דעם נאָמען דועל). אָט אויף אַזאַ אופן ווערט דער שטילער, גוטמוטהיגער אינגעל, ווען ער איז שוין אָבגעוועזען אַ יאָהר אין דיעזער שולע — פאַר אַ יאָהר איז נאָך דער סאָל־דאַט רויה, גרין, ד. ה. ער האָט נאָך אין זיך עטוואָס מענשליכ־קייט — אַן אונזיניגער, אַ גרויזאַמער, אַ מעכטיגער און אַ

שרעקליכער ווערקצייג פון געוואלד אין די הענד פון זיינע נאטשאלניקעס.

.6

יעדעס מאָל ווען איך געה פערביי ווינטער־צייט לעבען דעם קייזערליכען הויף, און זעה ביי דער בודקע שטעהן דעם יונגען סאָלדאט, וועלכער, אין זיין שווערען פעלץ, שטעהט אָדער געהט איבער'ן טראָטואר, האלטענדיג אויפ'ן אקסעל דעם נייעס־טען ביקס, מיט א פערשארפטען שפיז, קוק איך איהם אימער אין די אויגען, און יעדעס מאָל דרעהט ער זיך אימער אוועק פון מיין בליק, און יעדעס מאָל קלעהר איך מיר: אָט איז דאָך דיעזער מיט א יאָהר אָדער צוויי צוריק געווען א לוסטיגער דאָרפס־בחור — א נאטירליכער גוטמוטהיגער יונג, וועלכער וואָלט אימער מיט מיר גערעדט אויף גוט רוסיש, וואָלט מיר דערצעהלט, ווי עס לעבט זיך איהם; איצט אָבער קוקט ער אימער אויף מיר בייז און פינסטער; אויף אַלע פראגען קען ער נור ענטפערען: „טאק טאָטשנאָ" און „ניע מאָגו זנאט". ווען איך — וואָס מיר ווילט זיך אימער טהאָן — זאָל צוגעהן צו די טהיר, ביי וועלכע ער שטעהט, אָדער זאָל א כאפ טהאָן זיך מיט'ן האנד פאר זיין ביקס, וואָלט ער דאָך קיין מינוט ניט געקלעהרט און וואָלט מיר דורכ־געשטאָכען מיט'ן שפיעז דעם בויך, וואָלט ארויסגעשלעפט דעם שפיז פון וואונד, וואָלט אָבגעווישט די בלוט, און וואָלט ווייטער געגאנגען אָדער געשטאנען, ווי א ליימענער גולם, ביז אַן אנדע־רער וואָלט איהם ניט געקומען איבערבייטען, איבערגעבענדיג איהם אויפ'ן אויער דעם פאס־וואָרט.

און דאָס איז דאָך ניט דער איינציגער, קלעהר איך מיר. אזעלכע כמעט נאָך קינדער אומגעוואנדעלטע אין מאשינען און בעוואפענט מיט ביקסען, זיינען דאָך דאָ זייערע טויזענדער אין מאָסקווא אליין. איבער גאנץ רוסלאנד און איבער דער גאנצער וועלט ווערען זיי דאָך געצעהלט אין די מיליאָנען. אָט האָט מען גענומען דיעזע אונדענקענדע אָבער שטארקע און פלינקע קינדער, מען האָט זיי פערדאָרבען, אונטערגעקויפט, און דורך זיי הערשען א קליין צאָהל מענשען איבער דער גאנצער וועלט. דאָס איז דאָך

שרעקליך. עס איז שרעקליך, וואָס שלעכטע מענשען, דורך דיעזע אָבגענאַרטע מענשען, האָבען איין זייער מאַכט די אַלע פּאַלאַצען און דעם גאַנצען רייכטהום, וואָס איז די גערויבטע פּראַצע פון גאַנצען פאָלק. נור נאָך שרעקליכער איז דאָס, וואָס, אום דאָס אויסצופיהרען, האָבען זיי געמאַכט פאַר בייזע חיות איינפאַכע, גוטע קינדער, און האָבען עס טהיילווייז דערגרייכט.

זאָלען די רייכע אַליין פערטהיידיגען זייער רייכטהום! דאָס וואָלט ניט געווען אַזוי עקעלהאַפט. אָבער שרעקליך איז דאָס, וואָס אום צו ראַבירען מענשען און צו פערטהיידיגען דאָס אָנגע־רויבטע, געברויכען זיי געראָדע די זעלבע, וועמען זיי בערויבען.

אַלזאָ די, וואָס צווינגען און פערגוואַלדיגען די אַרבייטער, זיינען דאָס די אַרבייטער זעלבסט. און דאָס קומט דערפון, ווייל עס איז דאָ אַזאַ מיטעל, דורך וועלכען מען קען מאַכען פון מענ־שען אונפיהלענדע ווערקצייג פון מאָרד, און די רעגיערונג, נעה־מענדיג סאָלדאַטען, געברויכען דיעזען שרעקליכען מיטעל.

.7

נון, קומט די פראַגע: „פאַר וואָס אָבער געהען די מענשען פאַר סאָלדאַטען? פאַר וואָס לאָזען עס זייערע עלטערען צו, אַז זייערע קינדער זאָלען עס טהאָן?"

זיי האָבען געקענט געהן פאַר סאָלדאַטען און אונטערוואַר־פען זיך די דיסציפּלינע, ביז זיי האָבען ניט געזעהן, וואָס דערפון קומט אַרויס; אָבער איינמאָל אַז זיי האָבען עס דערזעהן, וואָרום אונטערוואַרפען זיי זיך נאָך אימער דיעזען שווינדעל?

דאָס קומט דערפון, וואָס זיי האַלטען דעם מיליטער־דיענסט ניט נאָר פאַר אַ ניצליכע, נאָר אויך פאַר אַ זעהר עהרווירדיגע און גוטע זאַך. און זיי האַלטען די מיליטער־דיענסט פאַר אַ גוטע זאַך, ווייל אַזוי ווערט אַריינגעדרילט אין זייערע קעפּ פון קינד־ווייז אויף, דיעזע לעהרע ווערט מיט אַלע מיטלען געפּריידיגט און אויפגעהאַלטען אין דעם ערוואַקסענעם מענשען.

אָט צוליעב דעם איז די עקזיסטענץ פון די אַרמעען אויך שוין ניט קיין גרונד־אורזאַכע, נור בלויז אַ פאָלגע. די גרונד־אורזאַכע איז די לעהרע, וועלכע רעדט איין די מענשען, דאָס דער

מיליטער־דיענסט, וועמעס צוועק איז די ערמאָרדונג פון מענשען, איז ניט נאָר ניט קיין שלעכטע זאַך, נאָר אַ גוטע און לויבענס־ווערטהע.

אָנפאַנגס דאַכט זיך, אַז די גאַנצע צרה איז די, וואָס מענשען האָבען פערכאַפּט דאָס לאַנד, די קאַפּיטאַליסטען די ווערקציינ, און דאָס די רעגיערונג נעהמט מיט געוואַלד טאַקסעס. אָבער ווען דו ווערסט זיך פרעגען: וואָרום געהערט די לאַנד צו די רייכע, און די אַרבייטער קענען זיך ניט בענוצען מיט איהר, און פאַר וואָס מוזען די אַרבייטער בעצאָהלען טאַקסעס, גאָר ניט קריגענדיג דערפאַר, און פאַר וואָס די קאַפּיטאַליסטען און ניט די אַרבייטער האָבען די ווערקצייג — זעהסטו, אַז דאָס קומט דערפון, ווייל עס איז דאָ אַן אַרמעע, וועלכע מאַכט אַז דאָס לאַנד זאָל בלייבען ביי די רייכע, וועלכע זאַמעלט די טאַקסעס פאַר די רייכע, און זעהט אַז די טהייערע פאַבריקען און מאַשינען זאָלען בלייבען אין די הענד פון די קאַפּיטאַליסטען. ווען דו ווערסט זיך אָבער פרעגען, ווי קומט דאָס, אַז די וואָס שטעלען צוזאַמען די אַרמעע זיינען גראַדע די זעלבע אַרבייטער, ביי וועלכע מען נעהמט צו דאָס, וואָס איז נויטיג — און פאַלען אָן אויף זיך אַליין, אויף זייערע אייגענע פאָטערס און ברידער, זעהסטו, אַז די אורזאַכע דערפון איז אין דעם, דאָס די גענומענע אָדער געדונגענע סאָל־דאַטען לערענט מען דורך פערשיעדענע מיטלען צו ווערען גאַנץ אונבעוואוסטע ווערקצייג פאַר מאָרד אין די הענד פון די נאַ־טשאַלניקעס. און ווען ענדליך דו פרעגסט זיך, ווי קומט עס, דאָס די מענשען זעהענדיג אַזאַ שווינדעל, לאָזען זיך נאָך אימער נעהמען אין סאָלדאַטען, זעהסטו גלייך, אַז די אורזאַכע דערפון איז די לעהרע, דאָס דער מיליטער־דיענסט איז אַ גוטע זאַך, אַ לויבענסווערטהע זאַך, און דאָס מאָרדען מענשען אויף אַ שלאַכטפעלד מעג מען.

אַלזאָ, די גרונד־אורזאַכע פון אַלעס איז די לעהרע, מיט וועלכע מיר האָדעווען אויף די מענשען.

דערפון שטאַמען אָרעמקייט, פערדאָרבענהייט, פיינדשאַפט, בעשטראָפונגען און מאָרד.

וואָס־זשע איז דאָס פאַר אַ לעהרע?

די לעהרע רופט זיך די קריסטליכע רעליגיאָן און זי בעשטעהט אין פאָלגענדעס: עס איז דאָ אַ גאָט, וואָס האָט מיט זעקס טויזענד יאָהר צוריק בעשאַפען די וועלט און דעם מענשען א ד ם. אדם האָט געזינדיגט און גאָט האָט דערפאַר בעשטראָפט אַלע מענשען, און דאַרום האָט ער אַרונטערגעשיקט צו אונז אויף דער ערד זיין זוהן, אויך אַזאַ גאָט, ווי דער טאַטע, כדי מען זאָל איהם דאָרט אויפהענגען. אָט דיעזעס אויפהענגען דיענט די מענשען אַלס אַ מיטעל צו רעטען זיך פון די בעשטראָפונג פון אדם׳ס זינד.

אויב מענשען גלויבען אין דאָס, וועלען זיי פערגעבען ווערען פאַר אדם׳ס פערברעכען; טאָמער גלויבען זיי ניט, וועלען זיי גרויזאַם בעשטראָפט ווערען. אַלס אַ בעווייז, אַז דאָס אַלעס איז אמת, גיט מען אָן דאָס, וואָס דאָס אַלעס איז ענטפּלעקט געוואָרען צו די מענשען פון דעם זעלבען גאָט, די ידיעות איבער וועלכע מיר ווייסען נור פון דיעזע מענשען, וועלכע פּריידיגען דיעזע מעשה. ניט ריידענדיג פון די פערשיעדענע קליינע אומענדערונגען אין דיעזער מעשה, פון די פערשיעדענע רעליגיעזע סעקטען, אָבער דער אַלגעמיינער שלום איז איין און דער זעלבער, דאָס מענשען מוזען גלויבען דאָס, וואָס מען זאָגט זיי, און דאָס זיי מוזען זיך עס אונטערוואַרפען די עקזיסטירענדע הערשאַפטען.

אָט דיעזע לעהרע איז עס די גרונד־אורזאַכע פון דעם שווינדעל, וואָס מענשען האַלטען דעם מיליטער־דיענסט פאַר אַ גוטע און ניצליכע זאַך, לאָזען זיך נעהמען פאַר סאָלדאַטען, ווערענדיג אומגעוואַנדעלט איז מאַשינען אָהן אירגענד וועלכע ווילען, אונטערדריקען און שטיקען זיי זיך זעלבסט. אויב עס זיינען דאָ צווישען די בעשווינדעלטע וועלכע עס איז אונגלויביגע, זיינען דאָס אַזעלכע, וואָס גלויבען איבערהויפּט אין גאָר ניט, און ניט האָבענדיג קיין אונטערשטיצונגס־פּונקט, לאָזען זיי זיך שווימען גלייך מיט אַלעמען און אונגעאַכטעט אויף דעם שווינדעל, וואָס זיי זעהען, אונטערוואַרפען זיי זיך איהם.

דאַרום, אום צו פערניכטען דעם איבעל, פון וועלכען מענשען ליידען, איז ניט די פריימאַכונג פון די לאַנד, ניט די פערניכטונג פון טאַקסעס, און ניט די פעראַלגעמיינונג פון די אַרבייטס־

מיטעל, און זאָגאר ניט די אָרונטערוואָרפונג פון די עקזיסטי־רענדע רעגיערונג, נור עס איז נויטיג די פערניכטונג פון יענע פאַלשע לעהרע, וואָס מען רופט „קריסטענטהום“, „רעליגיאָן“, אין וועלכע עס ווערען אויפגעצויגען די מענשען פון אונזער צייט.

8.

בעטראַכט נאָר גוט די היינטיגע זאָגענאַנטע קריסטליכע רעליגיאָן — איז דען דאָ עטוואָס שלעכטעס, עטוואָס פערדאָר־בענעס, צו וואָס זי גיט ניט איהר ברכה? האָבען שקלאַפען — מעג מען (אין אייראָפּאַ, ווי אין אַמעריקאַ, איז די קירכע געווען די פערטהיידיגערין פון שקלאַפעריי), ווערען רייך אויף די פּראַצע פון די אונטערדריקטע „ברידער ארבייטער“ — מעג מען. זיין רייך צווישען אָרעמע־לייט, וואָס קריכען אונטער די טישען פון די, וואָס פרעסען און זויפען, איז ניט נאָר וואָס מען מעג, נור עס איז זאָגאר לויבענסווערטה, ווען מען גיט נאָר אַוועק איין טויזענד־חלק אויף די קירכע און האָספּיטעלער, אַוועקצורויבען פון די אָרעמע זייער שטיקעל ברויט מיט געוואַלד, אַרעסטירען, שמידען אין קייטען, צושמידען צו טאַטשקעס, בעשטראָפען — דאָס אַלעס מעג מען, דערצו גיט די קירכע איהר ברכה. פערהולטאַיע־ווען דעם גאַנצען יונגען לעבען, און איינע פון דיעזע הולטאַי־סטוואָס אָנצורופען חתונה און קריגען אויף דאָס די ערלויבנים פון קירכע, מעג מען. איבערהויפּט מעג מען טויטען, פערטהיידיגענ־דיג ניט נור זיך, נור אפילו אייערע עפּעל פון אייער גאָרטען; מען מעג אויך טויטען אום צו בעשטראָפען (בעשטראָפען הייסט מוסר'ן — טויטען אום צו מוסר'ן!), און איבערהויפּט מעג מען, און עס איז זאָגאר לויבענסווערטה צו טויטען אויפ'ן שלאַכטפעלד — אויף דעם בעפעהל פון נאַטשאַלסטוואָ. די קירכע ניט נאָר זי ערלויבט עס, נאָר בעפעהלט עס זאָגאר.

אַלזאָ דער וואָרצעל פון אַלעס איז אין דער פאַלשער לעהרע. זאָל די פאַלשע לעהרע פערניכטעט ווערען און עס וועט ניט זיין קיין אָרמעע און גאַנץ פון זיך אַליין וועלען אויפהערען אַלע געוואַלד־טהאַטען, די דריקונג און די פערדאַרבונג, פון וועלכע אַלע פעלקער ליידען. אַזוי לאַנג ווי מענשען וועלען אויפגעהאָ־

דעוועט ווערען אין די פאַלשע לעהרע, וועט אימער די אָרמעע זיין אין די הענד פון די מינאָריטעט. דיעזע מינאָריטעט וועט זיך אימער בענוצען מיט דער אַרמעע, אום אוועקצורויבען פון פאָלק די פרוכט פון יענעמס אַרבייט. און וואָס איז נאָך ערגער, זי וועט טהאָן אַלעס מעגליכע, אום צו מאַכען דאָס פאָלק שלעכט און קאָרופט, ווייל פון אַן אמת־מאָראַלישען פאָלק וואָלט איהר קיינמאָל ניט געלונגען צו רויבען איהם פון דאָס, וואָס ער האָט אויפגעאַרבייט.

דאַרום האָט דאָך אייגענטליך בעדאַרפט זיין קלאָהר פאַר אַלע, דאָס די פליכט פון יעדען מענשען, וואָס האָט זיך בעפרייט פון דעם רעליגיעזען שווינדעל, און וואָס ווינשט צו דיענען דעם פאָלק, בעשטעהט אין דעם, דאָס ער זאָל מיט וואָרט און טהאַט העלפען די אָבגענאַרטע צו בעפרייען זיך פון דעם שווינדעל, וואָס איז די גרונד־אורזאַכע פון זייער גרויסען עלענד. און דאָך די זעלבע מענשען, וואָס האָבען זיך שוין בעפרייט פון דעם רעלי־גיעזען שווינדעל, מענשען אונאַבהענגיגע, מענשען געבילדעטע — דורך די פראַצע פון פאָלק, וואָס צוליעב דעם אַליין האָבען זיי שוין בעדאַרפט איהם דיענען — ווילען דאָס ניט איינזעהן.

„די רעליגיעזע לעהרע איז ניט וויכטיג“, זאָגען דיעזע מענשען, „דאָס איז אַ פּריוואַט זאַכע פון יעדען בעזונדער. וויכ־טיג און נויטיג איז אַ פּאָליטישע, סאָציאַלע, עקאָנאָמישע געזעל־שאַפטליכע אָרדנונג פון דער געזעלשאַפט און אויף דעם דאַרפען זיין געריכטעט אַלע אָנשטרענגונגען פון די, וואָס ווילען דיענען דעם פאָלק. די רעליגיעזע לעהרען אָבער זיינען גאָר ניט וויכטיג, און ווי אַלע אַבערגלויבענס וועלען זיי פערשווינדען מיט דער צייט.“

אַזוי ריידען דיעזע געבילדעטע מענשען, און ווינשענדיג צו דיענען דעם פאָלק ווערען זיי בעאַמטע פון דער רעגיערונג; זיי טרעטען אַריין אין דער אַרמעע, אין די קירכע, אין פאַרלאַמענט, ניט אויפווייזענדיג דעם רעליגיעזען שווינדעל, אין וועלכען דאָס פאָלק געפינט זיך מיט דעם, וואָס זיי נעהמען אַנטהייל אין די טהעטיגקייט, אום צו פערבעסערען די אויסערליכע פאָרמען פון דעם לעבען פון דעם אָבגענאַרטען פאָלק. אַנדערע, רעוואָלוציאָנע־

רען, אויך גאָר ניט האָבענדיג צו טהאָן מיט דעם גלויבען פון פאָלק, פאנגען אָן א קאמפף מיט די רעגיערונגען, געבענדיג זיך די מיה צו פערכאפּען די מאכט, ווי די רעגיערונגעז, דורך ליגען און געוואלד; די דריטע, סאָציאליסטען, בילדען ארבייטער־פּארטייען, סטרייקס, דענקענדיג, דאָס די לאגע פון פאָלק קען פערבעסערט ווערען, ווען ער זאָל זאגאר פערבלייבען אין דעם זומפּ פון שווינדעל און אבערגלויבען. דיעזע אלע וועלט־פערבע־סערער ניט נאָר וואָס זיי שטערען ניט די פערברייטונג פון דעם פאלשען רעליגיעזען גלויבען, נור ווען עס איז נויטיג, מאכען זיי נאָך אליין מיט דיעזען שווינדעל: זיי שווערען, זיי געהען אין קירכע, זיי נעהמען אנטהייל אין פערשיעדענע רעליגיעזע צערע־מאָניעס. זיי לאָזען צו, אז אין די שולען זאָל מען לערנען זייערע אייגענע און פרעמדע קינדער דעם זאָגענאנטען געטליכען געזעץ, דעם זעלבען געזעץ, אויף וועלכען עס איז געגרינדעט די פער־שקלאפונג פון די מאסען. אָט דיעזע אונפערשטענדניס איבער די הויפּט־אורזאכע פון די איצטיגע צרות, און דאָס אלע זייערע אָנשטרענגונגען ווערען אָנגעווענדעט אויף גאנץ פאלשע וועגען איז איינע פון די הויפּט־אורזאכען, ווארום די איצטיגע שרעק־ליכע פערדערבליכע אָרדנונג האלט זיך נאָך אזוי לאנג.

זאָלען נור די מענשען פערשטעהן, אז די מענשהייט בעוועגט זיך ניט דורך טהיערישע פאָדערונגען, נור דורך גייסטיגע קרעפ־טע, און דאָס די הויפּט גייסטיגע קראפט איז די רעליגיאָן, ד. ה. די בעשטימונג פון דעם זין פון לעבען, ד. ה. די מעגליכקייט צו אונטערשיידען פון גוט ביז שלעכט, פון וויכטיגעס ביז ניט וויכ־טיגעס; זאָלען נאָר די מענשען דאָס פערשטעהן, און זיי וועלען גלייך איינזעהן, אז די הויפּט־אורזאכע פון די אונגליקען פון די איצטיגע מענשהייט איז ניט אין אויסערליכע מאטעריעלע אור־זאכען, ניט אין פּאָליטישע און ניט אין עקאָנאָמישע פערהעלט־ניסע, נור אין די פערבייטונג פון די וואהרהייטען, וואָס זיינען נויטיג פאר די מענשהייט, אויף אונזיניגע, אונזיטליכע און משוגענע בעהויפּטונגען, וואָס טראָגען איצט דעם נאָמען פון רעליגיאָן, צוליעב וועלכע דאָס ניט גוטע ווערט געהאלטען פאר

גוט, דאָס ניט וויכטיגע פאַר וויכטיג, און פערקעהרט: דאָס גוטע פאַר ניט גוט, דאָס וויכטיגע פאַר ניט וויכטיג.

זאָלען נור די בעסערע, די אונאבהענגיגע מענשען וואָס ווילען באמת דיענען דעם פאָלק, פערשטעהן, דאָס מען קען בשום אופן ניט פערבעסערען די לאַגע פון דעם מענשען, וואָס דענקט, אז עס איז אַ זינד צו עסען פלייש אַם פרייטאג, און דאָס עס איז אַ מצוה צו בעשטראָפען מיט'ן טויט אַ מענשען, וואָס האָט זיך אין עטוואָס פערשולדיגט, דאָס מען קען ניט פערבעסערען די לאַגע פון אַ מענשען, וואָס דענקט, אַז עס איז וויכטיג צו בוקען זיך פאַר אַ געטשקע אין קירכע אָדער פאַר דעם אימפּעראַטאָר, און דאָס עס איז גאָר ניט וויכטיג צו שווערען צו פאָלגען יענעם, זיך אונטערוואַרפען צו זיין ווילען און לערנען זיך מאָרדען. זאָלען נור מענשען פערשטעהן, אַז קיינע פּאַרלאַמענטען, קיינע סטרייקס, קיינע פעראיינען, קאָאָפּעראַציאָנען, ערפינדונגען, שולען, אוני־ווערסיטעטען, אקאדעמיעס, רעוואָלוציאָנען וועלען ניט ברענגען קיין ווירקליכען נוצען צו מענשען מיט אַ פאַלשע וועלט־אַנשויאונג, און דאַן וועלען גאַנץ פון זיך אַלע קרעפטען פון די בעסערע זיך ווענדען אויף די אורזאַכע און ניט אויף די פאָלגען.

זאָלען נור די מענשען אַזוי האַנדלען, און די אַלע פּאָליטישע, עקאָנאָמישע און סאָציאַלע פראַגען וועלען געלייזט ווערען אַזוי, ווי זיי דארפען געלייזט ווערען, און ניט ווי מיר שרייבען עס פאַר אָדער ווילען טרעפען.

עס וועלען געלייזט ווערען דיעזע אַלע פראַגען, זעלבסט־פערשטענדליך, ניט גלייך און ניט נאָך אונזער וואונש, ווי מיר זיינען עס געוואוינט איינצואָרדנען דעם לעבען פון אַנדערע מענשען, זאָרגענדיג זיך נאָר איבער דעם, דאָס דיעזער לעבען אין אויסערליכען זאָל זיין עהנליך צו דאָס, וואָס אונז ווילט זיך (דאָס זעלבע, וואָס אַלע רעגיערונגען טהוען), נאָר דיעזע אַלע פראַגען וועלען פערענטפערט ווערען, ווען עס וועט זיך נאָר אומ־ענדערען די רעליגיעזע וועלט־אַנשויאונג פון די מענשען, און דאָס גיכער וועט עס פּאַסירען, וואָס גיכער מיר וועלען אָנווענדען אַלע אונזערע קרעפטען ניט אויף די פאָלגען נור אויף די אורזאַכע פון אַלע ערשיינונגען.

„אָבער די בלויזשטעלונג פון אַ פאַלשער רעליגיאָן און די פריידיגונג פון אַז אמת׳ער, איז אַ זעהר ווייטער און לאַנגזאַמער מיטעל“ — זאָגט מען אונז. אַ ווייטער אָדער ניט, אַ לאַנגזאַמער אָדער ניט — דאָס איז אָבער דער איינציגער מיטעל, אָדער, װעניגסטענס איז דאָס אַזאַ מיטעל, אָהן וועלכען אַלע אַנדערע מיטלען האָבען וועניג וואָס ווערטה.

פּאַטריאָטיזם
און רעגירונג

פאַטריאָטיזמוס און רעגיערונג

1.

מיר איז שוין עטליכע מאָל אויסגעקומען אויסצושפּרעכען דעם געדאַנק, דאָס פּאַטריאָטיזם אין אונזער צייט איז א געפיהל, וואָס איז אוננאַטירליך, דום, שעדליך — א געפיהל, וואָס איז די סיבה פון א גרויסען טייל פון די אונגליקען, פון וועלכע די מענשהייט ליידעט, און דאָס דארום דארף דיעזער געפיהל ניט ענטוויקעלט ווערען, ווי מען טהוט עס איצט — נור, פערקעהרט, דאָס דארף דערשטיקט און פערניכטעט ווערען מיט אלע מיטלען, וועלכע זיינען נור דאָ אין די מאכט פון פערנינפטיגע מענשען. אָבער א וואונדערבארע זאך! טראָץ די אונבעשטרייטבארע און אויגענשיינליכע שרעקליכע צרות — ווי אלגעמיינע בעוואפנונג, שרעקליכע מלחמות — וואָס קומען ארויס נור פון דיעזען געפיהל, ווערען אלע מיינע ארגומענטען וועגען די דומהייט און שעדליכקייט פון פּאַטריאָטיזם געענטפערט אָדער מיט א שטילשוויינען, אָדער מיט א ניט-פערשטעהן-זיך-מאכען אָדער מיט איין און דעמזעלבען מאָדנעם תירוץ: מען ענטפערט מיר, דאָס שעדליך איז דער שלעכטער פּאַטריאָטיזם, דער דזשינגאָאיזם, דער שאָוויניזם, אָבער דאָס דער אמת'ער גוטער פּאַטריאָטיזם איז א זעהר ערהאבענער, זיטליכער געפיהל, וועלכען צו פערדאמען איז ניט נור ניט קלוג, נור זאָגאר פערברעכעריש. וועגען דעם אָבער, אין וואָס דיעזער גוטער פּאַטריאָטיזם בעשטעהט, איז אָדער מען מאכט א שווייג, אָדער, אָנשטאָט אן ערקלעהרונג, ווערען געברויכט אָנגעבלאָזענע הויך-קלינגענדע פראזען, אָדער אונטער דעם בעגריף פון פּאַטריאָטיזם ווערט אונטערגעשטעלט עטוואָס, וואָס האָט גאָר ניט געמיינשאַפטליכעס מיט יענעם פּאַטריאָטיזם, וועלכען מיר קענען אלע, און פון וועלכע מיר אלע ליידען אזוי שרעקליך.

געוועהנליך זאָגט מען, דאָס דער אמת'ער, גוטער פּאַטרי־אָטיזם בעשטעהט אין דעם, דאָס מען זאָל ווינשען דעם אייגענעם פאָלק און די אייגענע רעגיערונג אמת'ע ברכות, אזעלכע, וואָס זאָלען צו דער זעלבער צייט ניט זיין קיין קללות פאר אנדערע פעלקער.

ניט לאנג רעדענדיג מיט אן ענגלענדער וועגען די מלחמה אין טראנסוואאל, האָב איך איהם געזאָגט, דאָס די ריכטיגע אורזאכע פון דיעזער מלחמה איז ניט אזוי דער יאָגען זיך נאָך גאָלד — ווי מען זאָגט עס געוועהנליך — ווי דער פּאַטריאָטיזם, ווי דאָס זעהט מען פון דעם אויפפיהרען זיך פון דעם ענגלישען פאָלק.

דער ענגלענדער איז מיט מיר ניט איינפערשטאנען געוועזען. ער האָט מיר געענטפערט, דאָס אויב די מלחמה איז טאקע צוליעב דעם פּאַטריאָטיזם, איז עס ווייל דער פּאַטרי־אָטיזם איז א שלעכטער. דער גוטער פּאַטריאָטיזם — דער, מיט וועלכען ער איז דורכדרונגען — בעשטעהט אין דעם, דאָס די ענגלענדער, זיינע לאנדסלייט, זאָלען זיך ניט אויפפיהרען שלעכט.

— ווינשט איהר דען, דאָס נור די ענגלענדער אליין זאָלען זיך גוט אויפפיהרען? — האָב איך געפרעגט.

— איך ווינש עס אלעמען! — האָט ער געענטפערט.

און דערמיט האָט ער טאקי קלאָר בעוויזען, דאָס די איי־גענשאפט פון אמת'ע ברכות — זאָל עס זיין מאָראלישע, ווי־סענשאפטליכע אָדער טאקי נור פראקטישע — זיינען אין זייער וועזען אזעלכע, דאָס מען מוז זיי ווינשען אלע מענשען אָהן אונ־טערשיעד פון נאציאָן, און דאָס דעריבער צו ווינשען אזעלכע גלי־קען וועמען עס איז, איז ניט נור קיין פּאַטריאָטיזמוס ניט, נור איז געראדע זיין געגענזאץ.

אויך איז ניט קיין פּאַטריאָטיזם די בעזאָנדערהייטען פון יעדען פאָלק, וועלכע אנדערע פערטהיידיגער פון פּאַטריאָטיזם פערבייטען אבזיכטליך מיט דיזען בעגריף. זיי זאָגען, דאָס די פערשיעדענע אייגענשאפטען פון יעדע נאציאָן בעזונדער זיינען א נויטווענדיגע בעדינגונג פון דעם מענשליכען פאָרטשריט אין

דאָס דעריבער איז דער פּאַטריאָטיזמוס אַ גוטער געפיהל, ווייל ער מאַכט עס, אַז דיעזע בעזאָנדערהייטען זאָלען ניט פערשוואונדען ווערען.

אבער, איז עס דען ניט אויגענשיינליך, דאָס אויב ווען־עס־איז האָבען די בעזאָנדערהייטען פון יעדען פאָלק, זייערע מנהגים, גלויבענס, שפּראַך יא געדיענט דערצו, אַז די מענשהייט זאָל מאַכען פּראָגרעס, זיינען אָבער אין אונזער צייט געראַדע דיעזע בעזאָנדערהייטען איינע פון די גרעסטע שטערונגען צום פּראָגרעס, צו דער פערווירקליכונג פון דעם שוין אנערקענטען אידעאַל פון מענשליכע אייניגקייט און ברידערליכקייט? און דאַרום, די אויפהאַלטונג פון די אייגענטהימליכקייטען פון די פערשיעדענע נאַציאָנאַליטעטען איז ניט נור, וואָס מאַכט ניט די מענשען צו דערנעהענטערן זיך איינע צו די אנדערע, נור, פערקעהרט, זי דערווייטערט זיי, ענטפרעמדעט זיי אַלץ מעהר איינע פון די אנדערע.

אַלזאָ, דאָס איז ניט דער פּאָרגעשטעלטער, נור טאַקי דער אמת'ער פּאַטריאָטיזם, דער, וועלכען מיר אַלע קענען, דער, אונטער וועמעס הערשאַפט עס געפינט זיך די גרעסטע טהייל מענשען פון אונזער צייט, וואָס מיינט ניט צו ווינשען אַ גוטע אויפפיהרונג דעם אייגענעם פאָלק, אויך ניט די בעזאָנדערהייטען פון יעדען פאָלק, דאָס איז נור אַן אייגענשאַפט, אָבער ניט קיין געפיהל — פּאַטריאָטיזם מיינט איינפאַך נור דער געפיהל, וואָס זאָגט אייך, אַז אייער פאָלק, אייער רעגיערונג איז בעסער פון אַלע אנדערע פעלקער און רעגיערונגען, און דאַרום קומט אויך דער וואונש פון אַ גרעסערען וואהלזיין פאַר אייער רעגיערונג, פאַר אייער פאָלק, וועלכע קען נור עררייכט ווערען און ווערט אויך נור אימער עררייכט צום שאַדען פון דעם וואהלזיין און מאַכט פון אנדערע פעלקער און רעגיערונגען.

דאַכט זיך, אַז דאָס אַלעס צייגט אַזוי קלאָר, ווי דער טאָג, דאָס דער פּאַטריאָטיזם אַלס געפיהל, איז אַ שלעכטער און שעדליכער געפיהל; אַלס אַ לעהרע, איז דאָס אויך אַ נאַרישע, ווייל עס מוז דאָך זיין קלאָר פאַר יעדען, דאָס אויב יעדער פאָלק און רעגיערונג וועלען זיך האַלטען פאַר די בעסטע פון אַלע אנדערע

רעגיערונגען און פעלקער, וועלען זיך דאָך אַלע געפינען אין אַ גראָבען און אַ שעדליכען טעות.

.2

דאכט זיך, אַז די שלעכטסקייט און די אונפּערנינפטיגקייט פון פּאַטריאָטיזם האָבען בעדאַרפט זיין אויגענשיינליך פאַר אַלע־מען. און דאָך, אַ וואונדערבארע זאַך, געלעהרענטע, געבילדעטע מענשען, ניט נור, וואָס זיי זעהן דאָס אַליין ניט, נור מיט די גרעסטע איינגעשפּארטקייט און ליידענשאַפטליכקייט, האָט'ש אָהן אירגענד וועלכע פערנינפטיגע גרינדע, בעקעמפּפען זיי יעדע בעהויפּטונג, אַז דער פּאַטריאָטיזם איז געפעהרליך און דום און האַלטען אין איין לויבען זיין גוטסקייט און ערהאבענהייט.

ווי־זשע קען מען זיך דאָס ערקלערען?

נור איין ערקלערונג פון דיעזע וואונדערליכע ערשיינונג שטעלט זיך מיר פאָר. די גאנצע געשיכטע פון דער מענשהייט פון די עלטסטע צייטען און ביז אונזער צייט קען בעטראַכט ווע־רען, אַלס די בעוועגונג פון דעם בעוואוסטזיין פון איינצעלנע מענשען און פון גאנצע גרופּען — פון נידעריגערע אידעען צו אַלץ אַ העכערע און העכערע.

דער גאנצער וועג, וואָס איז דורכגעמאַכט געוואָרען, ווי פון איינצעלנע מענשען, אַזוי פון גאנצע נאַציאָנען, קען פאָרגע־שטעלט ווערען אַלס אַ רייהע פון טרעפּ, דער נידעריגסטער, וואָס געפינט זיך אויף דער שטופע פון דעם לעבען פון אַ חיה, ביז דעם סאַמע העכסטען, צו וועלכען אין דעם איצטיגען גע־שיכטליכען מאָמענט קען זיך אויפהויבען דער בעוואוסטזיין פון מענשען.

יעדער מענש, ווי אויך גאַנצע פעלקער, און קעניגרייכען, זיינען אימער געגאַנגען און געהען דורך די זאָגענאַנטע אידעען־טרעפּען. אַ טהייל פון דער מענשהייט געהט פאָראויס, אַ צוויי־טער בלייבט שטעהן ווייט אויף הינטער און דער דריטער — די מעהרצאָהל — בעוועגט זיך אין מיטען. אַלע אָבער, אויף וועלכען טרעפּ זיי זאָלען זיך ניט געפינען, האַלטען זיך אימער אין איין

בעוועגען זיך פון די נידעריגסטע אידעען צו די העכערע. און אימער, אין יעדע געוויסע פעריאָדע, ווי דער איינצעלנער מענש, אזוי אויך גאנצע גרופּפּען — די פאָדערשטע, די מיטעלסטע און די הינטערסטע — געפינען זיך אין דריי פערשיעדענע פערהעלט־ניסע צו די דריי שטופען פון אידעען, צווישען וועלכע זיי בעווע־גען זיך. ווי פאר דעם איינצעלנעם מענשען, אזוי פאר גאנצע פעלקער, זיינען פאראן די אידעען פון די פערגאנגענהייט; די אידעען וואָס האָבען שוין זייער צייט אָבגעלעבט און זיינען גע־וואָרען פרעמד; די, צו וועלכע די מענשהייט קען זיך שוין ניט צוריקקעהרען, ווי, צום ביישפּיעל, די אידעען פון מענשען־פרע־סעריי, פון רויבער־רויבעריי און עהנליכע, פון וועלכע עס בלייבט נור אַן עראינערונג; דאן קומען די אידעען פון דער געגענוואַרט, וועלכע די מענשען קריגען דורך די ערציהונג, דורך דעם ביי־שפּיעל און דורך די גאנצע טהעטיגקייט פון די געזעלשאַפט, וועלכע איז ארום זיי, ווי, צום ביישפּיעל, אין אונזער צייט, די אידעען פון אייגענטהום, פון די רעגיערונגס־פאָרמע, פון האנ־דעל, פון דעם געברויך, וואָס מיר מאכען מיט הויז־טהיערע. און עס זיינען וויעדער דאָ די אידעען פון דער צוקונפט, פון וועלכע איניגע זיינען שוין גאָר נאָהענט צו זייער פערווירקליכונג און צווינגען די מענשען אומצוענדערען זייער ארט לעבען און קעמ־פפען מיט די פריהערדיגע לעבענס־פאָרמען. אזעלכע זיינען, צום ביישפּיעל, די אידעאלען פון אונזער צייט: די בעפרייאונג פון ארבייט, די גלייכבערעכטיגונג פון פרויען און נאָך פיעלע אידעען, וואָס מענשען אנערקענען און וועלכע זיינען דאָך נאָך ניט אריינגעטראָטען אין לעבען. דארום, יעדער מענש און יעדע נאציאָן, אויף וועלכע שטופע זיי זאָלען זיך ניט געפינען, האָ־בענדיג הינטער זיך די אָבגעלעבטע אידעען פון דער פערגאנגענ־הייט און פאר זיך די אידעען פון דער צוקונפט — געפינען זיי זיך אימער אין א צושטאנד פון קאמפּף צווישען די אָבשטאר־בענדע אידעען פון די געגענוואַרט מיט די אין לעבען אריינקו־מענדע אידעען פון דער צוקונפט. עס פּאסירט געוועהנליך אָט וואָס: די אידעע, וואָס איז אמאָל געווען ניצליך און זאָגאר נויטווענדיג, ווערט איבעריג, טרעט זי אָב נאָך א מעהר אָדער ווע־

ניגער לאנגען קאמפף, איהר פלאץ דער נייער אידעע, וועלכע איז פריהער געווען אן אידעאל און וועלכע ווערט די אידעע פון דער געגענוואַרט.

עס פּאסירט אָבער זעהר אָפט, דאָס די אָבגעלעבטע אידעע, וועמעס פלאץ איז שוין פערנומען אין דעם בעוואוסטזיין פון מענשען מיט א העכערע אידעע, איז אזוילכע, דאָס איהר אויפ־האלטונג איז פון גרויסער וויכטיגקייט פאר איינינע מענשען, וואָס האָבען דעם גרעסטען איינפלוס אין דער געזעלשאפט. און דאן קומט פאָר, דאָס דיעזע אָבגעלעבטע אידעע, אונגעאכטעט אייף איהר שטאַרקען ווידערשפּרוך צו די גאַנצע אומגעענדער־טע לעבענס־אָרדנונג, זעצט נאָך אימער פאָרט איהר ווירקונג אויף די מענשען און לייטעט זיי אין זייערע האנדלונגען. אזא אויפ־האלטונג פון אן אָבגעלעבטע אידעע איז אימער פאָרגעקומען אין דער רעליגיעזער וועלט. די אורזאכע דערפון איז די, דאָס די גלחים, די ראבינער, וועמעס גוטע שטעלען זיינען אימער ענג פערקניפּט מיט די אָבגעשטאָרבענדע אידעע, בענוצען זיך מיט זייער הערשאפט און גיבען זיך אלע מיהע אָנצוהאלטען דעם מענשען ביי דעם אלטען גלויבען.

איבער דיזעלבע אורזאכען קומט עהנליכעס פאָר אין דער רעגיערונגס־וועלט אין איהרע פערהעלטניסע צו די אידעע פון פּאטריאָטיזם, אויף וועלכען עס גרינדעט זיך יעדע הערשאפט. מענשען, פאר וועמען עס איז העכסט וויכטיג אויפצוהאלטען דיעזע אידעע, וואָס האָט שוין קיין זין און קיין נוצען, האלטען זיי איהר אויף קינסטליך. האָבענדיג די מעכטיגסטע מיטלען, ווי אזוי צו בעאיינפלוסען מענשען, קענען זיי עס שטענדיג טהאָן.

אָט דאָס, שיינט מיר, איז די איינציגע ערקלערונג פון דיע־זען מאָרנעם ווידערשפּרוך, אין וועלכען עס געפינט זיך די אידעע פון פּאטריאָטיזם מיט די אלע אנדערע פּראָגרעסיווע אידעען, וואָס האָבען שוין פערנומען זייערע פלעצער אין אונזער לעבען.

3.

פּאטריאָטיזם, אלס א געפיהל פון אויסשליסליכע ליעבע

צו אייגענעם פאָלק און אַלס אַ לעהרע פון די גרויסקייט מקריב צו זיין אייער רוה, אייער אייגענטהום און זאָגאַר אייער לעבע צום שוץ פון די שוואכע געגען די געוואַלד פון דעם שונא, אי געוועזן די העכסטע אידעע פון יענער צייט, ווען יעדע נאַציאָ האָט עס געהאַלטען פאַר מעגליך און פאַר ריכטיג, צוליעב איהר אייגענע טובה, צו טוידטען און ראבירען מענשען פון אן אנדער פאָלק. אָבער שוין דאָך מיט צוויי טויזענד יאָהר צוריק איז פו די אלע פאָרשטעהער פון חכמה און וויסענשאַפט אַנערקענט גע־וואָרען, אז די העכסטע אידעע איז די ברידערליכקייט פון אַלע מענשען, און דיעזע אידעע, איינדרינגענדיג אַלץ מעהר און מעהר אין דעם מענשליכען בעוואוסטזיין, האָט זיך אין אונזער צייט שוין פערווירקליכט אויף פערשיעדענע אופנים. אַ דאנק די דאמפף־שיפען, די אייזענבאהנען, די אינטערעסען פון האנ־דעל, פון קונסט און וויסענשאַפטען, זיינען די מענשען פון אונ־זער צייט פעראייניגט צווישען זיך ביז צו אזא גראד, דאָס די געפאהר פון פערכאַפונגען, מאָרד, געוואַלד פון דער זייט פון אונ־זערע שכנים איז גענצליך פערשוואונדען געוואָרען, און אלע פעל־קער (פעלקער, ניט רעגיערונגען) לעבען צווישען זיך אין גאַנץ פריעדליכע פערהעלטניסע. עס איז קיין זין, קיין אינטערעס פאַר זיי דיעזע פערהעלטניסע צו צושטערען. דארום האָט דאָך, דאכט זיך, דער געפיהל פון פאַטריאָטיזמוס, איבעריג און ניט פאַ־סענד פאר די נייע לעבענס־פערהעלטניסע און אידעען, בע־דארפט פערניכטעט ווערען, און ענדליך אין גאנצען פערשווינ־דען. און דאָך פאַסירט גראַדע דאָס אומגעקעהרטע: דיעזער שעדליכער און פערעלטערטער געפיהל, ניט נור וואָס ער עקזיס־טירט, נור ער ווערט אַלץ מעהר און מעהר אויפגעפלאַקערט!

די פעלקער, אָהן אירגענד וועלכען פערנינפטיגען גרונד און געגען זייערע אייגענע אינטערעסען, ניט נור, וואָס זיי סימ־פאַטיזירען מיט זייערע רעגיערונגען אין זייער בעפאַלען אנדערע פעלקער, אין זייערע פרכאפונגען פון פרעמדע לענדער, און אין האַלטען מיט געוואַלד דאָס, וואָס איז שוין פערכאַפט געוואָרען — נור זיי פאָדערען נאָך אַליין פון זייערע רעגיערונגען צו טהאָן דאָס; זיי פרעהען זיך, זיי זיינען שטאָלץ, ווען דאָס געלינגט זיי.

די קליינע אונטערדריקטע פעלקער, וואָס זיינען געפאַלען אונטער די הערשאפט פון די גרויסע קעניגרייכע — פּאָליאקען, אירלענדער, טשעכען, פינלענדער, אַרמעניער — ארבייטענדיג געגען דעם דריקענדען פּאַטריאָטיזם פון זייערע בעזיעגער, האָבען זיך צו אזא גראד אָנגעשטעקט פון זייערע בעהערשער מיט דעם אָבגעלעבטען, דעם אונזיניגען און שעדליכען געפיהל פון פּאַטריאָטיזם, דאָס זייער גאנצע טהעטיגקייט איז נור געצילעוועט אויף דיעזען געפיהל און דאָס זיי אליין, ליידענדיג פון דעם פּאַטריאָטיזם פון די שטארקע פעלקער, זיינען בערייט אויסצופיהרען איבער אנדערע פעלקער דאָס זעלבע, וואָס די שטארקערע האָבען געטהאָן מיט זיי.

דאָס קומט דערפון, וואָס די רעגיערענדע קלאסען (פערשטעהענדיג אונטער דיזען וואָרט ניט נור די רעגיערונגען מיט זייערע בעאמטע, נור אויך אלע קלאסען, וואָס האָבען געוויסע פּריווילעגיען: קאפּיטאליסטען, זשורנאליסטען, די מייסטע קינסטלער, געלעהרטע) קענען נור בלייבען ביי זייערע פּריווילעגיען נור אויפהאלטענדיג די רעגיערונג־סיסטעמע, וועלכע פון איהר זייט ווערט שטארק אונטערשטיצט פון דעם פּאַטריאָטיזם. האָבענדיג אין זייערע הענד די מעכטיגע מיטעל, ווי צו ווירקען אויפ'ן פאָלק, האלטען זיי אימער אויף אין זיך און אין אנדערע דיעזע פּאַטריאָטישע געפיהלען, און דאָס טהוען זיי מיט דאָס מעהר לוסט, ווייל דיעזע געפיהלען ווערען זעהר גוט בעלוינט פון די הערשענדע מאכט.

יעדער בעאמטער האָט אלץ מעהר שאנסען צו שטייגען אין זיין טשין, וואָס א גרעסערער פּאַטריאָט ער איז. דער קריעגפיהרער קען נור אין דער מלחמה קומען צו א העבערען ראנג.

פּאַטריאָטיזם און זיינע פאָלגען — מלחמות — גיבען אן אינגעהויערען פערדיענסט פאר די צייטונגען און זיי זיינען זעהר גיט פאר פיעלע פּאָדראטשיקעס. יעדער שרייבער, לעהרער, פּראָפעסאָר איז אלץ בעסער בעזאָרגט מיט זיין חיונה, וואָס א שטארקערער פּאַטריאָט ער איז. יעדער אימפּעראטאָר, קעניג ווערט אלץ בעריהמטער, וואָס מעהר ער איז אן איבערגעבענער פּאַטריאָט. אין די הענד פון די רעגיערונג־קלאסען זיינען דאָ

די ארמיי, געלד, שוהלע, רעליגיאָן און פרעסע. אין די שולען פלאַמען זיי אויף דעם פאַטריאָטיזם מיט פערשיעדענע געשיכטען, בעשרייבענדיג דעם אייגענעם פאָלק אלס דעם בעסטען פון אלע פעלקער, און אייביג גערעכט. אין די ערוואַקסענע פלאַקערט מען פערנאַנדער דיעזען געפיהל דורך פייערליכע דעמאָנסטראַציאָנען, דורך מאָנומענטען און דורך א לעבהאַפטע פרעסע.

אָט דיעזער אויפפלאַקערען פון פאַטריאָטיזם געהט אָן צווישען די אייראָפּעאישע פעלקער מיט אַן אונגעהויערער שנעלקייט, און אין אונזער צייט איז דיעזער שרעקליכער געפיהל דערגאַנגען צו אזא גראַד, אז ווייטער קען ער שוין ניט געהן.

4.

אפילו נאָך ניט קיין גאַנץ אלטע מענשען געדענקען נאָך א פאַסירונג, וואָס האָט אויפ'ן קלאָרסטען אופן בעוויעזען די שרעקליכע משוגעת, וועלכע די מענשען פון אונזער צייט האָבען דערגרייכט.

די רעגיערענדע קלאַסען פון דייטשלאַנד האָבען פאַנאַנדערגעברענט דעם פאַטריאָטיזם פון דער מאַסע צו אזא גראַד, דאָס אין די צווייטע העלפט פון דעם נייַנצעהנטען יאהרהונדערט איז פאָרגעשלאָגען געוואָרען א געזעץ, נאָך וועלכען אלע, אָהן אויסנאהמע, מוזען זיין סאָלדאַטען, אלע זיהן, פאָטערס, מאַנען מוזען זיך לערנען צו מאָרדען און זיין אונטערטהעניגע קנעכט פון דעם ערשטען העכסטען טשין, און זיין אימער פערטיג צו מאָרדען די, וועמען מען הייסט זיי מאָרדען: צו מאָרדען מענשען פון אונטערהדריקטע פעלקער, צו מאָרדען ארבייטער, וואָס קעמפּפען פאַר זייערע רעכטע, צו מאָרדען זייערע אייגענע פאָטערס און ברידער, ווי דאָס האָט עפענטליך ערקלערט דער גרעסטער בעל חוצפה צווישען אלע הערשער — ווילהעלם דער צווייטער.

דיעזער שרעקליכער געזעץ, וועלכער בעליידיגט אויפ'ן גרעבסטען אופן די בעסערע געפיהלען פון די מענשען, איז אָנגענומען געוואָרען אונטער דעם איינפלוס פון פאַטריאָטיזמוס, אָהן אירגענד וועלכען פראָטעסט.

די פאָלגע פון דיעזען געזעץ איז געווען דער זיעג איבער די פראַנצויזען. דיעזער זיעג האָט נאָך מעהר פאַנאַנדער-

געברענט דעם פּאַטריאָטיזמוס פון דייטשלאַנד, נאכהער פון פראַנקרייך, פון רוסלאנד און פון אנדערע רעגיערונגען. און אלע אנדערע איירָאָפּעאישע נאַציאָנען האָבען זיך אונטער־געגעבען אָהן אַ פּראָטעסט צו די איינפיהרונג פון מיליטער־פליכט, ד. ה., צו אַ שקלאַפעריי, מיט וועלכע זי קען זיך גאָר ניט פערגלייכען — נאָך דעם גראַד פון ערניעדריגונג און שקלאַפּישע געהאָרכזאמקייט — מיט אירגענד וועלכע שקלאַפעריי פון די אלטע צייטען. נאָך דעם זיינען די שקלאַפּישע אונטערטהעניג־קייט פון די מאַסען, אין דעם נאָמען פון פּאַטריאָטיזמוס, און די חוצפּה, גרויזאמקייט און זינלאָזיגקייט פון די רעגיערונגען געוועזען אָהן אַ מאָס און אָהן אַ ברעג. עס האָט זיך אָנגעהויבען אַ שרעקליכע קאָנקורענץ אין דעם פערכאַפּען פון פרעמדע לענדער אין אזיען, אַפריקאַ און אמעריקאַ און אלץ אַ גרעסערער מיס־טרויען און צאָרן צווישען די רעגיערונגען.

די פערניכטונג פון די פעלקער אויף די פערכאַפּטע לענדער האָט מען אָנגענומען אלס עטוואָס גאַנץ נאַטירליכעס, זעלבסט־פערשטענדליכעס. די פראַגע איז נור געוועזען, ווער עס וועט פריהער פערכאַפּען די פרעמדע לאַנד און וועט פערניכטען איהר בעפעלקערונג. אלע רעגיערער, ניט נור האָבען זיי איינע געגען די אַנדערע ווי אויך געגען די בעזיעגטע פעלקער פערבראָכען געגען יעדע פאָדערונג פון מענשליכע גערעכטיגקייט, נור זיי האָבען בעגאַנגען פערשיעדענע אַרטען שווינדעל, קאָרופּציאָן, פעלשונגען, שפּיאָנעריי, רויב, מאָרד — און די פעלקער ניט נור סימפּאַטיזירען זיי מיט דעם אלעם, נור זיי פרעהען זיך נאָך, דאָס ניט אַנדערע נור זייערע רעגיערונגען איז דאָס געלונגען אויסצופיהרען. די געגענזייטיגע פיינדשאַפט פון די פעלקער און רעגיערונגען האָט דערגרייכט אין די לעצטע צייט צו אַזאַ גראַד, דאָס טראָץ דעם, וואָס די פעלקער האָבען קיין אורזאַכע צו בעפאַלען איינע די אַנדערע, דאָך ווייסען אלע, דאָס די אלע רעגיערונגען שטעהען איינע געגען די אַנדערע מיט אויס־געשטרעקטע נעגעל און מיט אויסגעשצירעטע ציין, און וואַרטען נור דאָס איינעם פון זיי זאָל טרעפען אַן אונגליק, ער זאָל אָב־

געשוואַכט ווערען, כדי מען זאָל קענען מיט ווענינער געפאהר זיך אַרויפוואַרפען אויף איהם און צורייסען איהם.

אַלע פעלקער פון די זאָגענאַנטע קריסטליכע וועלט זיינען געבראַכט געוואָרען דורך דעם פאַטריאָטיזמוס צו אַזאַ ברוטאַלי־טעט, דאָס ניט נור די מענשען, וואָס מוזען טוידטען אָדער געטוידט ווערען, פערלאַנגען און פרעהען זיך איבער מלחמות, נור אפילו די, וואָס לעבען זיך רוהיג אין זייערע גאַנץ זיכערע הייזער, געפינען זיך אין דער לאַגע פון צוזעהער אין אַ רוימישען צירק און, ווי דאָרט, פרעהען זיי זיך איבער די פערגאָסענע בלוט.

ניט נור די גרויסע, נור זאָגאַר די קינדער, די ריינע, אונ־שולדיגע קינדער פרעהען זיך ווען זיי דערוויסען זיך, אַז פון די לעדיט־קוילען זיינען גע׳הרג׳עט געוואָרען ניט זיעבען־הונדערט נור טויזענד ענגלענדער אָדער בורען.

אָבער דאָס איז נאָך וועניג. יעדע אַרמעע־פערגרעסערונג פון איין רעגיערונג צווינגט די צווייטע אויך איהרע צו פערגרע־סערען, דאַן פערגרעסערט די ערסטע איהרע נאָך מעהר, און אַזוי ווייטער און אַזוי ווייטער.

דאָס זעלבע קומט פאָר מיט די קריעגסאָסטען, פלאָטען: איין רעגיערונג האָט אויסגעבויט צעהן קריעגסשיפען, די אַנדערע האָט זיך געמאַכט עלף, — דאַן מאַכט זיך די ערסטע צוועלף...

—„איך וועל דיר געבען אַ קניפ"... — „און איך דיר אין די אויגען אַריין." — „און איך דיר מיט דער דובינע." — „און איך דיר מיט אַ ביקס." אַזוי רייסען זיך צווישען זיך נור שלעכטע, בייזע קינדער אָדער חיות, און דאָך דאָס זעלבע ווערט געטהאָן פון די העכסטע פאָרשטעהער פון אונזערע רעגיערונגען, פון די, וואָס האָבען צו זאָגען איבער די ערציהונג און די מאָראַל פון זייערע אונטערטהאַנען.

5.

די לאַגע ווערט אַלץ ערגער און אָבצושטעלען דיעזע פער־ערגערונג, וואָס פיהרט צו אַן אויגענשיינליכע פערניכטונג, איז ניטאָ קיין מעגליכקייט. דער איינציגער אויסגאַנג, וואָס האָט זיך גע׳חלום׳ט פערשיעדענע לייכטגלויביגע מענשען, איז איצט פערמאַכט מיט די פאַסירונג פון דער לעצטער צייט;

איך רייד דאָ פון דעם פריעדענס־קאָנגרעס, וואָס האָט שטאַט־געפונען אין האאג און פון דער מלחמה צווישען ענגלאַנד און טראַנסוואל, וואָס האָט זיך אָנגעפאַנגען גלייך נאָכ'ן קאָנגרעס.

אויב ווענינ־ אָדער אויבערפלעכליך־דענקענדע מענשען האָבען זיך נאָך פריהער געקענט טרייסטען מיט דעם געדאַנק, אַז אַן אינטערנאַציאָנאַלער פריעדענס־געריכט קען בעזייטיגען די אונגליקען פון מלחמה און פון די אַלץ מעהר און מעהר וואַקסענדע בעוואַפנונג, האָבען דער קאָנגרעס אין האאג און די מלחמה, וואָס איז געקומען גלייך דערנאָך בעוויזען אויף דעם קלאָרסטען אופן, אַז דיעזע פראַגע קען ניט געלייזט ווערען אויף דיעזען וועג. נאָך דעם קאָנגרעס אין האאג איז געוואָרען אויגענ־שיינליך פאַר אַלע, דאָס אַזוי לאַנג, ווי עס וועלען זיין רעגיערונ־גען מיט אַרמעען, איז אונמעגליך צו ערוואַרטען דאָס מלחמות זאָלען אויפהערען. אום עס זאָל מעגליך זיין אַן איינפערשטענד־ניס, איז נויטיג דאָס די איינפערשטענדיגע זאָלען גלויבען איינע די אַנדערע. כדי די רעגיערונגען זאָלען גלויבען איינע די אַנדערע, איז נויטיג זיי זאָלען אוועקלעגען זייער געוועהר, ווי דאָס טהוען די פּאַרלאַמענטאַריסטען וואָס פאָהרען זיך צוזאַמען אויף זייערע קאָנגרעסען.

אַזוי לאַנג אָבער ווי די רעגיערונגען, ניט טרויענדיג איינע די אַנדערע, שאַפען ניט אָב, פערקלענערען, נור פערגרעסערען אַלץ זייערע אַרמעען, שפּיאָנעווען איינע ביי די אַנדערע, וויסענ־דיג, אַז איינע וועט זיך אַרויפוואַרפען אויף די צווייטע אַזוי שנעל ווי עס וועט נור זיין אירגענד וועלכע מעגליכקייט, — איז קיין איינפערשטענדניס ניט מעגליך און יעדער קאָנגרעס איז אַ דומהייט, אָדער אַ שפּיעלכעל, אָדער אַ שווינדערל, אָדער אַ חוצפּה, אָדער דאָס אַלעס צוזאַמען.

טאַקע פאַר דער רוסישער רעגיערונג האָט אַם בעסטען געפּאַסט צו זיין דער אָרגאַניזירער פון אַזאַ קאָנגרעס. די רוסישע רעגיערונג איז אַזוי צולאָזען געוואָרען דערפון, וואָס אין דער היים טאָר קיינער ניט ענטפערן אויף אַלע איהרע פאַלשע מאַניפעסטען, דאָס אונגעאַכטעט אויף דעם וואָס זי רואינירט איהרע אונטערטהאַנען מיט בעוואַפנונג, וואָס זי שטיקט פּוילען,

ראבירט טורקעסטאן, כינא און מיט א בעזאָנדערען כעס שטיקט זי פינלאנד, — אין פולער זיכערהייט דאָס מען וועט איהר גלויבען, — האָט פאָרגעשלאָגען די פעלקער אוועקצולעגען די געוועהר.

אָבער ווי ווילד, ווי אונערוואַרטעט, ווי אונפערשעהמט דיזער פאָרשלאג איז געווען, איבערהויפּט נאָך אין דער צייט, ווען עס זיינען געטראָפען געוואָרען מאסרעגעלען צו פערגרעסערען די ארמיי, זיינען די ארויסגעזאָגטע אין די עפענטליכקייט ווערטער געווען אזעלכע, דאָס די אנדערע רעגיערונגען האָבען זיך צוליעב זייערע פעלקער ניט געקאָנט ענטזאגען פון די קאָמישע, אויגענשיינליך ליגנערישע בעראטהונגען. און די דעלעגאטען זיינען זיך צוזאמענגעפאָהרען, ווייסענדיג אין פאָראויס, דאָס דערפון קען גאָר ניט ארויסקומען, און אין דעם משך פון עטליכע מאָנאַטען, קריגענדיג גוט בעצאָהלט פאר זייער טרחה, חאָטש זיי האָבען אליין געלאכט זיך אין ארבעל, האָבען זיי זיך אלע געמאכט, אזוי ווי זיי וואָלטען געווען אין אמת שטארק פערזאָרגט, ווי מען מאכט פריעדען צווישען די פעלקער.

דער קאָנגרעס אין האאג, וואָס האָט זיך געענדיגט מיט א שרעקליכע בלוט־פערגיסונג — מיט דעם קריעג אין טראנסוואאל, וועלכען קיינער האָט גאָר דעם פערזוך ניט געמאכט צו שטערען — איז געווען דאָך ניצליך, חאָטש גאָר ניט דערמיט, וואָס מען האָט פון איהם ערוואַרטעט. דער נוצען איז דער, דאָס עס איז בעוויזען געוואָרען, דאָס דער אונגליק, פון וועלכען די מענשען ליידען, קען ניט פערהיט אָדער בעזייטיגט ווערען פון די רעגיערונגען; דאָס די רעגיערונגען, ווען זיי זאָלען אפילו וועלען, קענען ניט אויפהערען זיך צו בעוואפנען אלץ מעהר און מעהר און צו פיהרען קריעג. די רעגיערונגען, כדי זיי זאָלען קענען עקזיסטירען, מוזען האָבען דעם אויסרייד, דאָס זיי פערטהיידיגען זייערע פעלקער פון דעם אָנפאַל פון אנדערע. אָבער קיין איינציגעס פאָלק וויל ניט אָנפאלען און פאלט ניט אָן אויף דאָס צווייטע. און דארום, אנשטאט צו וועלען פריעדען, מוזען די רעגיערונגען זעהען צו מאכען פיינדשאפט צווישען די פעלקער. אויפרייצענדיג די פיינדשאפט פון אנדערע פעלקער צו זיך, און

אויפפלאקערנדיג דעם פּאטריאָטיזם אין דעם אייגענעם פאָלק, ריידען זיי איין דעם אייגענעם פאָלק, דאָס ער איז אין גרויס געפאהר, און מען דארף זיך פערטהיידיגען.

האָבענדיג אין זייער האנד די מאכט, קענען די רעגיערונגען צורייצען אנדערע פעלקער און ארויסרופען דעם פּאטריאָטיזם אין זייער אייגענעם, און טהאָן מוזען זיי עס, ווייל אנדערם וואָלטען זיי ניט געקאָנט עקזיסטירען.

אויב אמאָל זיינען רעגיערונגען נויטיג געווען, אום צו פערטהיידיגען זייערע פעלקער פון די בעפאַלונגען פון אנדערע, איז איצט גראָד פערקעהרט: די רעגיערונגען זעהען מיט אלע קונצען צו צושטערען דעם פריעדען, וואָס עקזיסטירט צווישען די פעלקער און ארויסצורופען א פיינדשאפט צווישען זיי.

ווען מען האָט בעדארפט אקערען, אום צו זייען, איז דאָס אקערען געווען א פערנינפטיגע זאך; אָבער, עס איז דאָך זעלבסט־פערשטענדליך, אז עס איז דום, שעדליך צו אקערען, ווען די זריעה איז שוין אויפגעגאַנגען. און דאָס זעלבע צווינגען די רעגיערונגען זייערע פעלקער צו טהאָן — צו פערניכטען די אייניגקייט, וואָס עקזיסטירט, און וועלכע וואָלט קיינמאָל ניט צושטערט געוואָרען, ווען קיין רעגיערונגען וואָלטען אויף דער וועלט ניט געווען.

6.

און אין דער אמת'ען, וואָס איז דאָס אזעלכעס די רעגיערונגען פון אונזער צייט, אָהן וועלכע מענשען דאכט זיך מען קען גאָר ניט עקזיסטירען?

אויב עס איז אמאָל געווען א צייט, ווען די רעגיערונגען זיינען געווען א נויטיגע און א קלענערע צרה, אלס דאָס, וואָס איז ארויסגעקומען פון די שוצלאָזיגקייט געגען די אָרגאניזירטע פעלקער, זיינען אָבער איצט די רעגיערונגען געוואָרען אן איבעריגע זאך, און א גרעסערע צרה, ווי אלעס דאָס, מיט וואָס זיי שרעקען זייערע פעלקער.

רעגיערונגען, ניט נור קריעגערישע, נור רעגיערונגען אין אלגעמיין, וואָלטען געקאָנט זיין — איך זאָג שוין ניט ניצליך, אָבער וועניגסטענס ניט שעדליך, נור אין אזא פאַל, ווען זיי וואָל־

טען געוועץ צוזאמענגעשטעלט פון הייליגע מענשען, ווי דאָס ווערט גערעכענט פאר נויטיג ביי די כינעזער. אָבער די רעגיערונגען, שוין צוליעב זייער פראָפעסיאָן, וועלכע בעשטעהט אין דעם בעגעהן פון פערשיעדענע געוואלד־טהאטען, בעשטעהען אימער פון עלעמענטען, וואָס זיינען גראדע דער היפך פון הייליגע; זיי זיינען די פרעכסטע, גרעבסטע און פערדאָרבענסטע מענשען.

דארום איז יעדע רעגיערונג, און איבערהויפט נאָך א רעגיערונג, וואָס האָט די קריעג־הערשאפט אין איהרע הענד, א שרעקליכע, די געפעהרליכסטע אין דער וועלט אינסטיטוציאָן.

רעגיערונג, אין דעם ברייטעסטען זין פון דעם וואָרט, איינשליסענדיג אין איהר די קאפיטאליסטען און די פרעסע, איז ניט קיין אנדער זאך, ווי נור אזא אָרגאניזאציאָן, וועלכע מאכט מעגליך, אז די קלענערע טהייל פון דער מענשהייט זאָל הערשען איבער דער גרעסערער. דיעזע קלענערע טהייל אונטערווארפט זיך אָבער נאָך א קלענערען טהייל, און יענע קלענערע — נאָך א קלענערען, ביז עס קומט דערצו, אז נור איינציגע מענשען אָדער איין מענש קריגט די גאנצע הערשענדע מאכט איבער אלע איבעריגע. דיעזע גאנצע געביידע איז עהנליך צו די פאָרמע פון א קאָנוס*), אלע טהיילען פון וועלכע געפינען זיך אין די פאָלשטענדיגע מאכט פון די פערזאָנען אָדער פערזאָן, וואָס געפינט זיך אויפ'ן שפיץ.

דעם שפיץ אָבער פון דיעזען קאָנוס פערכאפּען געוועהנליך דיעזע מענשען אָדער דער מענש, וואָס איז כיטרער, מעהר פרעך און געוויסענלאָזער פאר די אנדערע. אָדער דער צופעליגער יורש פון דיעזע פרעכע און געוויסענלאָזע מענשען.

הייַנט איז באָרים־גאָדונאָוו, מאָרגען איז גרעגאָרי אָטרעפיעוו דער הערשער; הייַנט די הולטאיקע יעקאטערינא, וואָס האָט דערשטיקט מיט איהר ליובאָווניק איהר מאן, מאָרגען פוגאטשאָוו, איבערמאָרגען דער פעררוקטער פאוועל, ניקאָלאי, אלעקסאנדער דער דריטער.

*) אַ קאָנוס האָט די פאָרמע פון אַ הוטעל צוקער.

היינט נאפאָלעאָן, מאָרגען בורבאָן אָדער אָרלעאַנסקער פּרינץ, אָדער בולאַנזשע אָדער א קאָמפּאַניע פינאַנציסטען; היינט גלאַדסטאָן, מאָרגען סאָלסבערי, טשעמבערליין, ראָדס.

און אזעלכע רעגיערונגען האָבען דאָס די פּולע מאכט ניט נור איבער אייגענטהום און לעבען, נור זאָגאר איבער די גייס־טיגע און מאָראַלישע ענטוויקלונג, איבער די אויפפיהרונג, אי־בער די רעליגיעזע פיהרערשאַפט פון אלע מענשען!

אָט מאכען זיך מענשען אזא שרעקליכע מאשין פון הער־שאַפט, לאָזען איהר פערכאַפּען וועמען עס איז (און אלע שאַנ־סען זיינען דאפיר, אז די מאכט פערכאַפּט דער גרעסטער לומפּ, דער פערדאָרבענסטער) און ווי קנעכט אונטערוואַרפען זיי זיך דיעזע הערשאַפט, און נאכהער וואונדערען זיי זיך, דאָס עס איז זיי שלעכט. זיי האָבען מורא פאר מינען, פאר אַנאַרכיסטען, און זיי האָבען ניט מורא פאר יענע שרעקליכע איינריכטונג, וואָס סטראַשעט זיי יעדע מינוט מיט די גרעסטע אונגליקען!

מענשען האָבען אויסגעפונען, דאָס אום צו פערטהיידיגען זיך געגען שונאים, איז פאר זיי ניצליך זיך צוזאמענצובינדען, ווי דאָס טהוען די טשערקעסען. אָבער עס איז איצט שוין קיין גע־פאהר ניטאָ, און זיי האלטען זיך נאָך אלץ אין איין צוזאמענ־בינדען.

און ווי שטארק זיי בינדען זיך צוזאמען — אזוי, דאָס איין מענש זאָל קענען מיט זיי אלעמען טהאָן, וואָס איהם פערווילט זיך! דעם עק פון שטריק, מיט וועלכע זיי בינדען זיך אויף, לאָזען זיי גאנץ פריי זיך שאָקלען, איבערלאָזענדיג פאר יעדען ניעגאָדיאַי, פאר יעדען שוטה צו כאַפּען עס און טהאָן מיט זיי אלעס, וואָס איהם געפעהלט.

און וואָס טהוען דען אנדערש די פעלקער, ווען זיי אונטער־וואַרפען זיך, גרינדען און האלטען אויף אָן אָרגאַניזירטע רעגיע־רונגס־באַנדע?

7.

אום צו ראַטעווען די מענשען פון די שרעקליכע **צרות**, וואָס קומען ארויס פון בעוואַפנונגען און מלחמות, וועלכע זיי ליידען איצט, און וועלכע ווערען אלץ גרעסער און גרעסער, זיינען

נויטיג ניט קיין קאָנגרעסען, ניט קיין פריעדענס־קאָנפערענצען, נור די פערניכטונג פון דעם ווערקצייג פון פערגעוואַלדיגונג, וואָס רופט זיך רעגיערונג, און וואָס איז די אורזאכע פון אַלע מענשליכע צרות.

אום צו פערניכטען די רעגיערונג, איז נור נויטיג איין זאך: עס איז נויטיג, אז מענשען זאָלען פערשטעהן, אז דער געפיהל פון פאַטריאָטיזם, וואָס דאָס איז דאָס איינציגע, אויף וואָס די רעגיערונג שטיצט זיך, איז א גראָבער, שעדליכער, שענדליכער און א שלעכטער געפיהל, און איבערהויפּט אַן אונמאָראַלישער געפיהל. א גראָבער געפיהל איז פאַטריאָטיזם צוליעב דעם, ווייל ער איז אייגענטהימליך נור מענשען וואָס שטעהען אויף דער נידעריגסטער שטופע פון זיטליכקייט, וועלכע ערווארטען פון אַנדערע פעלקער דיזעלבע געוואַלד־טהאַטען, וועלכע זיי זיינען פערטיג צו בעגעהן איבער אַנדערע; א שעדליכער געפיהל איז ער צוליעב דעם, ווייל ער צושטערט די פריעדליכע און גוטע פער־העלטניסע מיט אַנדערע פעלקער און איבערהויפּט, ווייל ער בע־שאַפט די אָרגאַניזאַציאָן פון רעגיערונגען, וועלכע נור די ערגסטע קריגען אריין אין זייער מאַכט; א שענדליכער געפיהל איז ער צוליעב דעם, ווייל ער פערוואַנדעלט דעם מענשען ניט נור אין א שקלאַף, נור אין א קאַמפף־האָן, אין אַן אָקס, אין א גלאַדיאַטאָר, וועלכער פערניכטעט זיינע קרעפטען און זיין לעבען ניט פאר זיך, נור פאר זיין רעגיערונג; אַן אונזיטליכעס געפיהל איז עס צו־ליעב דעם, ווייל, אָנשטאָט זיך צו בעטראַכטען אלס א פרייען מענשען, וועלכער געהט נאָך זיין אייגענעם שכל, ווערט יעדער מענש, אונטער דעם איינפלוס פון פאַטריאָטיזם, א „זוהן פון פאַטערלאַנד“, א קנעכט פון זיין רעגיערונג, און טהוט אַזעלכע זאכען, וואָס זיינען ענטגעגען זיין פערשטאַנד און געוויסען.

מענשען דאַרפען דאָס נור פערשטעהן, און גאַנץ אַליין, גאַנץ פון זיך, וועט צופאַלען דיעזע שרעקליכע אָרגאַניזאַציאָן, וואָס רופט זיך רעגיערונג, און צוזאַמען מיט איהר וועט אויך נעהמען א סוף צו יענעם שרעקליכען און ניט־נויטווענדיגען אי־בעל, פון וואָס די פעלקער ליידען.

און עס זיינען שוין אויך דאָ מענשען, וואָס פערשטעהען

עס — אָט וואָס עס שרייבט מיר א בירגער פון די פעראייניגטע שטאאטען:

„דאָס איינציגע, וואָס מיר בעטען אלע — די ערד־ארביי־טער, מעכאניקער, סוחרים, פאבריקאנטען, לעהרער — איז דאָס רעכט צו בעשעפטיגען זיך מיט אונזערע אייגענע אנגעלעגענהיי־טען. מיר האָבען אונזערע הייזער, ליעבען אונזערע פריינד, מיר זיינען איבערגעגעבען צו אונזערע פאמיליען, און מיר מישען זיך ניט אריין אין די אנגעלעגענהייטען פון אונזערע שכנים, ביי אונז איז דאָ ארבייט, און מיר פערלאַנגען צו ארבייטען.

„לאָזט אונז אין רוה!

„אָבער די פּאָליטיקער ווילען עס ניט; זיי ליגען אויף אונז ארויף טעקסעס; זיי פערפרעסען אונזער אייגענטהום, זיי צעה־לען אונז, וויפיעל נפשות מיר זיינען, אונזער יוגענד נעהמען זיי אוועק אויף זייערע מלחמות.

„גאַנצע מאַסען מענשען, וואָס לעבען פון די רעגיערונג, העננגען אָב פון איהר, און ווערען פון איהר אויפגעהאַלטען, אום אויף אונז ארויפצולעגען טעקסעס. און כדי זיי זאָלען די טעק־סעס קענען קריגען, האַלטען זיי אויף די ארמיי. דער אויסרעד, אז מען דארף די ארמיי, אום צו פערטהיידיגען דאָס לאַנד, איז אַן אָפּיציעלער שווינדעל.

„די פראנצויזישע רעגיערונג שרעקט דעם פּאָלק, דער־צעהלענדיג איהם, דאָס די דייטשען ווילען איהם בעפאַלען; די רוסישע האָבען מורא פאר די ענגלענדער. און איצט, אין אמע־ריקא, זאָגט מען אונז, אז מיר מוזען פערגרעסערען אונזער פלאָטע, מאַכען גרעסער די ארמיי, ווייל איירָאפּא קען יעדען מאָמענט זיך א נעהם טהאָן צו אונז. דאָס איז א ליגען. דער איינפאַכער פּאָלק אין פראנקרייך, דייטשלאַנד, ענגלאַנד און אַמעריקא איז געגען א מלחמה. מיר פערלאַנגען נור, מען זאָל אונז לאָזען צורוה. מענשען, וואָס האָבען פרויען, עלטערן, קינ־דער, היימען, האָבען קיין לוסט ניט אוועקצוגעהן שלאָגען זיך מיט ווער עס איז. מיר ליעבען פריעדען, מיר האָבען מורא פאר א מלחמה, מיר האסען איהר.

„מיר ווילען ניט טהאָן אַנדערע דאָס, וואָס מיר וואָלטען ניט געוואָלט, אז מען זאָל טהאָן געגען אונז.

„קריעג איז די פאָלגע דערפון, וואָס עס זיינען דאָ בעוואַפענטע מענשען. אַ לאַנד, וואָס האָט אַ גרויסע שטענדיגע אַרמיי, וועט פריהער אָדער שפּעטער פיהרען אַ מלחמה. דער מענש, וואָס שטאָלצירט מיט זיין כח אין אַ קאַמפּף מיט'ן קורלאַק, וועט זיך זיכער אָנשטויסען אויף אַ מעגשען, וואָס האלט זיך פאַר שטאַרקער — און זיי וועלען זיך שלאָגען. פראַנקרייך און דייטשלאַנד וואַרטען אויף די געלעגענהייט אום אויסצופּרובירען איינער געגען אַנדערען זייערע קרעפטען. זיי האָבען זיך שוין געשלאָגען עטליכע מאָל, און זיי וועלען זיך נאָך וויעדער שלאָגען. ניט, ווייל זייערע פעלקער פערלאַנגען אַ מלחמה, נור, ווייל די העכערע קלאַסען בלאָזען אין זיי אויף די געגענזייטיגע פיינדשאַפט, און ריידען איין די מענשען, אז זיי מוזען פיהרען קריעג, אום זיך צו פערטהיידיגען.

„ווי אזוי אָבער זאָלען מיר זיך בעפרייען פון דיעזען קלאַסלעדיג־געהער, וואָס אַרבייטען ניט, און זיינען דאָך געקליידעט אין טהייערען, דינעם טוך מיט מעשענע קנעפּ און אַנדערע דעקאָראַציעס, וועלכע לעבען פון אונזער אַרבייט, פאַר וועלכע מיר בעאַרבייטען די ערד?

„זאָלען מיר אַרויסגעהן אין קאַמפּף מיט זיי?

„אָבער מיר גלויבען ניט אין בלוט־פערגיסונג. און אויסער דעם, האָבען זיי די וואַפען, דאָס געלד, און זיי וועלען אויסהאַלטען לענגער פאַר אונז.

„אָבער ווער שטעלט צוזאַמען די אַרמיי, וועלכע מען וועט אַרויסשיקען אין קאַמפּף געגען אונז?

„אין דיעזע אַרמיי זיינען דאָך מיר אַליין, אונזערע בעשווינדעלטע שכנים און ברידער, וועלכע מען האָט איינגערעדט, אז זיי דיענען גאָט, פערטהיידיגענדיג די לאַנד פון דעם שונא. דער אמת איז אָבער, דאָס אונזער לאַנד האָט ניט קיין אַנדערע שונאים, אויסער די העכערע קלאַסע, וועלכע האָט זיך אונטערנומען אכטונג צו געבען אויף אונזערע אינטערעסען, אויב מיר וועלען נור זיי בעצאָהלען דערפאַר. זיי זויגען אונז אויס דעם

מאַרך פון דיביינער און העצען אויף אונזערע אייגענע ברידער געגען אונז, אום צו פערשקלאַפען און ערנידריגען אונז.

„איהר קענט ניט שיקען א טעלעגראַמע צו אייער פרוי אָדער פריינד, אָדער א טשעק, אָהנע צו בעצאָהלען א טאַקסע, וואָס געהט, אום אויפצוהאַלטען בעוואַפענטע מענשען, וועלכע קענען געברויכט ווערען, אום אייך אַליין צו טוידטען, און וועלכע וועלען געוויס אייך אריינזעצען אין געפענגניס, אויב איהר וועט די טאַקסע ניט בעצאָהלען.

„די איינציגע רעטונג בעשטעהט אין דעם, געבען מענשען צו פערשטעהן, דאָס עס איז אונמענשליך צו טוידטען. איגנאָרירט די העכערע קלאַס, ענטזאַגט זיך צו קניען פאַר זייער בלוטיגען געץ. הערט אויף צו אונטערשטיטצען די פּרעדיגער פון קריעג, און וואָס שטעלען ארוים דעם פּאַטריאָטיזם, אלס עטוואָס וויכטיגעס!

„זאָלען זיי ארבייטען, ווי מיר!

„מיר וועלען זיך ניט לאָזען נעהמען פאַר קיין סאָלדאַטען. מיר וועלען ניט שיסען, ווען מען וועט אונז הייסען, מיר וועלען זיך ניט בעוואַפנען מיט ביקסען געגען א גוטען שטילען פאָלק. מיר וועלען ניט אויף דעם וואונש פון סעסיל רהאָדס שיסען אין פּאַסטוכער און לאַנדאַרבייטער, וואָס פערטהיידיגען זייערע היימען.

„אייער פאַלשער געשריי: „וואָלף, וואָלף!“ דערשרעקט אונז ניט. מיר צאָהלען נור אונזערע טאַקסעס, ווייל מיר זיינען געצוואונגען דאָס צו טהאָן. מיר וועלען אזוי לאַנג צאָהלען, ביז מיר וועלען מ ו ז ע ן. מיר וועלען ניט צאָהלען קיינע רעליגיעזע טעקסעס די גאָטס־גנבים, און מיר וועלען ביי יעדע געלעגענהייט ארויסזאָגען אונזער מיינונג.

„און אונזער ווירקונג וועט ווערען אַלץ גרעסער און גרעסער. און אפילו מענשען, וואָס מען האָט שוין געגומען פאַר סאָלדאַטען, וועלען זיך ענטזאַגען צו קעמפּפען, מיר וועלען פערברייטען דעם געדאַנק צווישען די מענשען, דאָס א לעבען פון פריעדען איז בעסער פון א לעבען פון קאַמפּף, בלוטפערגיסונג און מלחמה.

„פריעדען אויף דער ערד ! — קען נור דאן אָנקומען, ווען מיר וועלען זיך פריי מאכען פון אונזערע ארמייען און מיר וועלען ווינשען צו אנדערע דאָס זעלבע, וואָס מיר ווינשען פאר זיך.“

דאָס שרייבט א בירגער פון די פעראייניגטע שטאאטען, און פון פערשיעדענע זייטען אין פערשיעדענע פאָרמען לאָזען זיך הערען עהנליכע שטימען.

אָט וואָס א דייטשער סאָלדאט שרייבט :

.8

„איך האָב דורכגעמאַכט צוויי שלאַכטען צוזאמען מיט דער פרייסישער גווארדיע (1866—1870) און איך האָס דעם קריעג פון מיין טיעפען הארצען, ווייל ער האָט מיר געמאכט אזוי אונגליקליך, אז איך קען עס גאָרניט אויסדריקען. מיר, צוקאַליעטשעטע סאָלדאטען, קריגען מייסטענטהייל אזא עלענדע בעלוינונג, דאָס עס קומט ווירקליך אוים זיך צו שעהמען פאר דאָס, וואָס מיר זיינען אמאָל געווען פּאַטריאָטען. איך, צום ב״ש, קריג טעגליך פאר מיין דורכגעשאָסענע האנד 80 פעניג, א יאגדהונד פערברויכט מעהר, אום צו לעבען ; איך האָב פערלאָרען א גוטע שטעלע ; איידער איך בין געווען א סאָלדאט, בין איך געווען א ביער־ברויער, און נאָך דעם קריעג האָב איך שוין מעהר ניט געקאָנט קריגען דיזע שטעלע. פון דעמאָלט אָן קען איך זיך שוין ניט מעהר שטעלען אויף די פיס. דער משוגעת פון פּאַטריאָטיזמוס איז אוועק, און איצט קומט מיר אוים צו מאכען מיין לעבען פון בעטלען.

„אין א וועלט, וואו מענשען לויפען ארום, ווי אויסגעלערענטע חיות, און זיי זיינען ניט פעהיג אויף קיין אנדער געדאנקען, ווי נור אָבצוגאַרען איינער דעם אַנדערען צוליעב דעם פערפלוכטען געלד, אין אזא וועלט מעג מען מיר האלטען פאר משוגע, אָבער איך פיהל דאָך אין מיר דעם געטליכען געדאנק פון פריעדען. נאָך מיין טיעפער איבערצייגונג, איז קריעג נור א האנדעל אין א גרעסערען מאסשטאב — א האנדעל פון די כבוד־זוכענדע און מעכטיגע מענשען מיט דעם גליק פון די געקנעכטעטע פעלקער.

„און וואָס פאר א שרעקליכע זאכען עס קומט איינעם אוים

דורכצולעבען אין א מלחמה! קיינמאָל וועל איך זיי ניט פער־געסען, דיעזע קלאָגענדע קרעכצען, וואָס דרינגען איינעם דורך ביז די מארך פון די ביינער.

„מענשען, וואָס האָבען קיינמאָל איינער דעם אנדערען קיין שלעכטעס ניט געטהאָן, טוידטען איינער דעם אַנדערען, ווי וויל־דע חיות, און די קליינינקע שקלאַפּישע נשמות פערמישען נאָך דעם גוטען גאָט אלס העלפער אין זייערע פערברעכענס.

„א סאָלדאַט, וואָס איז געשטאַנען לעבען מיר אין סטראָי, האָט א קויל צובראָכען די יאסלע. דער אונגליקליכער איז משוגע געוואָרען פון ווערהטאָג. ער איז געלאָפען, ווי א משוגע־נער. אונטער די ברענענדע זומער היץ האָט ער ניט געפונען א ביסעל וואסער, אָבצופרישען זיין וואונד. אונזער קאָמאַנ־דיר, קראָנפּרינץ פריעדריך, האָט דאַן געשריעבען אין זיין טאָ־געבוך: „דער קריעג — דאָס איז די איראָניע אויף דעם יע־וואַנגעליום..."

מענשען, אלזאָ, הויבען שוין אָן צו פערשטעהן דעם שווינ־דעל פון פּאַטריאָטיזם, אין וועלכען מען וויל עס אזוי שטאַרק אויפהאַלטען די פעלקער.

9.

„אָבער וואָס וועט זיין, ווען קיין רעגיערונג וועט ניט זיין?" פרעגט מען געוועהנליך.

— עס וועט גאָר ניט זיין. עס וועט זיין נור דאָס, וואָס עס וועט פערניכטעט ווערען דאָס, וואָס איז שוין געווען לאַנג ניט נויטיג און דאריבער איבעריג און שעדליך.

„אָבער ווען עס וועט ניט זיין קיין רעגיערונג, וועלען דאָך מענשען הרג'ענען איינער דעם אנדערען אין די גאסען", זאָגט מען געוועהנליך.

— אָבער פאר־וואָס? פאר־וואָס וועט דאָס די פערניכטונג פון די אָרגאַניזאציאָן, וועמעס אבשטאַמונג איז געוואַלט, און וועלכעס איינציגע בעשעפטיגונג פון דור צו דור איז געווען די אויסאיבונג פון געוואַלד — פאר־וואָס וועט עס די פערניכטונג פון אזא אינסטיטוציאָן מאכען, אז מענשען זאָלען הרג'ענען אין די גאסען איינער דעם אנדערען? פערקעהרט, דאכט זיך, די

פערניכטונג פון אזא ווערקצייג פון געוואלד, מוז פיהרען דער־
צו, אז מענשען זאָלען אויפהערען צו פערגוואלדיגען און צו
טוידטען איינער דעם צווייטען.

איצט זיינען דאָ מענשען, וואָס ווערען ספּעציעל אויפ־
געהאָדעוועט, אום צו טויטען און צו געברויכען געוואלט איבער
אנדערע מענשען — מענשען, וועלכע מען גיט דאָס רעכט דאָס
צו טהון. אזאַ פערגוואלטיגונג אין מענשען־מערדעריי האלט
מען פאַר גוט, פאַר עטוואָס שעהנעס, גרויסארטיגעס. ווען עס
וועט אָבער ניט זיין קיין רעגיערונג, וועלען מענשען ניט ערצויגען
ווערען צו זיין מערדער; קיינער וועט ניט האָבען דאָס רעכט
צו טוידטען, עס וועט ניט זיין מעהר די אָרגאַניזירטע געוואלט,
און געוואלט און מאָרד וועלען בעטראַכט ווערען פאַר עטוואָס
זעהר שלעכטעס.

ווען אָבער נאָך דעם, ווי רעגיערונג וועט שוין ניט זיין,
וועלען דאָך פאָרקומען געוואלט־טהעטיגקייטען, וועלען זיי
אָבער זיכער ניט זיין אזוי פיעל, ווי איצט, ווען די מאָרד־
פּראָפעסיאָן ווערט אנערקענט פאַר אַ ניצליכע זאַך.

מענשען זאָגען, ביודעים אָדער בלא יודעים, צוזאַמענ־
מישענדיג די געוואלט־טהעטיגקייט פון די רעגיערונגען מיט די
פערשיעדענע טהעטיגקייטען פון די געזעלשאַפט: „עס וועלען
ניט זיין קיין געזעצע, קיין אייגענטהום, קיין געריכטע, קיין
פּאָליציי, קיין פאָלקס־בילדונג“.

אָבער דאָס איז ניט אמת. די פערניכטונג פון די רעגיערונ־
גען, וועלכע זיינען געשאַפען דערצו אום צו בעגעהן געוואלט־
טהאַטען, וועט בשום אופן ניט ברענגען מיט זיך די פערניכטונג
פון אַלעס דאָס וואָס איז פערנינפטיג און גוט אין דעם מענש־
ליכען לעבען. אומגעקעהרט, די אבוועזענהייט פון די גראָבע
געוואלטמאַכט פון די רעגיערונגען, וועלכע האָבען אלס זייער
הויפּטצוועק, אויפצוהאלטען זיך זעלבסט, וועט זעהר פיעל
העלפען צו אַ פיעל פערנינפטיגערע, גערעכטערע געזעלשאַפט־
ליכע אָרגאַניזאַציאָן, וועלכע נויטיגט זיך ניט אין געוואלט.
געריכטס־פערהאנדלונגען, געזעלשאַפטליכע טהעטיגקייטען און
פאָלקס־בילדונג — דאָס אַלעס וועט זיין אזוי פיעל, וויפיעל די

מענשען וועלען זיך נויטיגען אין דעם. מיט דער פערניכטונג פון דער רעגיערונג וועט נור פערניכטעט ווערען דאָס שלעכטע אין דעם געזעלשאפטליכען לעבען.

אָבער ווען מען זאָל אפילו אָננעהמען, דאָס דורך די אב־וועזענהייט פון רעגיערונגען וועלען פּאָרקומען שלעגערייען, אינערליכע צוזאַמענשטויסונגען, איז אפילו דאַן וואָלט די לאַגע פון די נאַציאָנען געווען פיעל בעסער ווי זי איז איצט. די לאַגע פון די פעלקער איז איצט אזוי שלעכט, דאָס ערגער קען מען זיך זי קוים פּאָרשטעלען, דאָס פאָלק איז גענצליך רואינירט, און דיזע רואינירונג מוז אלץ ווערען שטאַרקער און שטאַרקער. אַלע מענער זיינען שוין אומגעוואַנדעלט אין מיליטערישע שקלאַ־פען און יעדע מינוט מוזען זיי זיין בעריט צו פאָלגען דעם בעפעהל צו געהן הרג'ענען אנדערע אָדער אליין גע'הרג'עט צו ווערען. טו צו וואָס נאָך וואַרטען? אז די בערויבטע פעלקער זאָלען אין גאַנצען אויסשטאַרבען פון הונגער? דאָס פאַנגט זיך שוין אויך אָן אין רוסלאַנד, איטאַליען און אין אינדיען! אָדער דאָס אַ חוץ מענער זאָלען אויך פרויען מוזען געהן פאַר סאָלדאַ־טען? אין טראַנסוואל האָט אויך דאָס זיך שוין אָנגעפאַנגען.

אלזאָ, ווען די אבוועזענהייט פון רעגיערונגען וואָלט אפילו טאקע בעטייט אַנאַרכיע אין דעם ערגסטען זין פון וואָרט: אין דעם זין פון אונאָרדנונג, (וואָס דאָס איז גאָר ניט דער טייטש), וואָלט אויך דאַן קיין אונאָרדנונג, קיין אַנאַרכיע ניט געקענט מאַכען ערגער די לאַגע פון די מענשען, צו וועלכע די רעגיערונגען האָבען זיי געבראַכט.

און דאַרום קען עס ניט זיין ניט־ניצליך פאַר די מענשען פריי צו ווערען פון דעם פּאַטריאָטיזמוס און צו פערניכטען די רעגיערונגען, וועלכע זיינען געבויט אויף איהם.

.10

זעהט זיך אַרום מענשען, און צוליעב אייער אייגענעם גליק, קערפּערליכען און גייסטיגען און דעם גליק פון אייערע ברידער און שוועסטער, האַלט אָב! קוקט זיך אַרום, דענקט, וועגען דעם, וואָס איהר טהוט! בעדענקט אייך און פערשטעהט, דאָס אייערע פיינד זיינען ניט בורען, ניט ענגלענדער, ניט פראַנצוי־

זען, ניט דייטשען, ניט טערקען, ניט פינלענדער, ניט רוסען, נור דאָס אייערע שונאים און די איינציגע שונאים — זיינט איהר אליין, וואָס האלט אויף מיט'ן פּאַטריאָטיזמוס די רעגיערונגען, וואָס דריקען און שטיקען אייך, און מאַכען אייך אונגליקליך.

זיי האָבען זיך גענומען צו פערטהיידיגען אייך פון געפאהר און זיי האָבען אייך געבראכט אזוי ווייט, דאָס זיי האָבען אייך געמאכט פאר סאָלדאטען, פאר שקלאפען, איהר זיינט שוין אלע באלד רואינירט, און איהר דארפט ערווארטען, דאָס די אָנגעצויגענע סטרונע וועט פּלאצען, עס וועט זיך אָנפאנגען אַ שרעקליכע אויסמאָרדונג פון אייך און פון אייערע קינדער.

און, ווי די אויסמאָרדונג זאָל ניט זיין גרויס, און מיט וואָס דאָס זאָל זיך ניט ענדיגען, וועט די לאגע דאָך בלייבען דיזעלבע. די רעגיערונגען וועלען נאָך אלץ האלטען אין איין בעוואפענען, רואינירען און קאָרומפּירען אייך און אייערע קינדער! און דאָס ניט דערלאָזען, אָדער אָבשטעלען עס, וועט קיינער אייך ניט העלפען, אויב איהר וועט זיך אליין ניט העלפען.

די הילף איז אָבער נור אין איין זאך — אין די פערניכטונג פון די שרעקליכע מאשין פון געוואלט, וועלכע מאכט מעגליך פאר דעם אָדער די צו הערשען איבער אַ גאנצעם פאָלק, און דאָס זיכערער הערשען זיי, וואָס אונמענשליכער, וואָס גרויזאמער זיי זיינען, ווי מיר ווייסען עס פון די נאפּאָלעאָנס, ניקאָלאַיס, בים־מארקס, טשעמבערליינס, ראָהדסעס און אונזערע אייגענע דיקטאטאָרס, וועלכע רעגיערען איבער די פעלקער אין דעם נאָמען פון צאַר.

צו פערניכטען דיזען פלאָנטער איז אָבער דאָ נור איין מיטעל — אייער אויפוואכונג פון דעם שרעקליכען חלום פון פּאַטריאָטיזמוס.

פערשטעהט, אז די אלע צרות, פון וועלכע איהר ליידט, מאכט איהר זיי זיך אליין, אונטערווארפענדיג זיך די איינרעדענישען מיט וועלכע עס בעשווינדלען אייך די אימפּעראטאָרס, די קעניגע, די פּארלאמענטס־מיטגליעדער, די רעגיערער, די קריעגספיהרער, די קאפּיטאליסטען, די גייסטליכע, די שרייבער, די

קינסטלער — אלע די, פאר וועמען דער שווינדעל פון פאטריאָ־טיזמוס איז נויטיג, אום צו לעבען פון אייער פראצע.

ווער איהר זאָלט ניט זיין, — פראנצויז, רוס, פּאָליאק, ענגלענדער, איירישער, דייטש, טשעך — פערשטעהט, דאָס אלע אייערע איצטיגע מענשליכע אינטערעסען, וועלכע זיי זאָלען ניט זיין, צי אלס ערד־ארבייטער, אלס סוחר, אלס פאבריקאנט, אלס קינסטלער אָדער געלעהרטער — אלע דיזע אינטערעסען, ווי אויך אייערע פערגעניגענס און פריידען זיינען ניט אין ווידער־שפּרוך מיט די אינטערעסען פון אנדערע פעלקער, און דאָס איהר זיינט פעראייניגט דורך א געגענזייטיגע צוזאמענווירקונג, דורך דעם אויסטויש פון געפעליגקייטען, דורך די פרייד פון א ברייטע, ברידערליכע געמיינשאפטליכקייט, דורך דעם אויסטויש ניט נור פון פּראָדוקטען, נור אויך פון געדאנקען און געפיהלען מיט די מענשען פון אנדערע פעלקער.

פערשטעהט, דאָס די פראגען איבער דעם, וועמען עס האָט זיך איינגעגעבען צו פערכאפּען ווע־הא־ווע, פּאָרט־ארטהור אָדער קובא — צי אייער רעגיערונג אָדער אן אנדערע — זיינען פאר אייך ניט נור פון קיין אונטערשיעד, נור יעדע אזעלכע פער־כאפּונג, וואָס אייער רעגיערונג האָט געמאכט, שאדט אייך שוין צוליעב דעם, ווייל דאָס מוז אונפערמיידליך ברענגען מיט זיך, דאָס אייער רעגיערונג זאָל ווערען נאָך מעכטיגער, און דאָס זי וועט אייך צווינגען אנטהייל צו נעהמען אין דיזע רויבערייען און געוואלט־טהעטיגקייטען, וועלכע זיינען נויטיג פאר ווייטערע פערכאפּונגען און פאר דאָס איינהאלטען פון דאָס פערכאפּטע.

פערשטעהט, דאָס אייער לעבען קען זיך גאָרניט פער־בעסערען דורך דעם וואָס עלזאס וועט געהערען צו דייטשלאנד אָדער פראנקרייך, און איירלאנד אָדער פּוילאנד וועלען זיין פריי אָדער אונטערדריקט. וועמעס זיי זאָלען ניט זיין, קענט איהר לעבען וואו איהר ווילט. אפילו איהר זאָלט אליין זיין אן עלזאסער, אן איירישער אָדער פּאָליאק וועט יעדע פאנאנדער־פלאקערונג פון פאטריאָטיזמוס פערערגערען אייער לאגע, ווייל די פערשקלאפונג, אין וועלכע אייער פאָלק געפינט זיך, שטאמט דאָך פון דעם קאמפּף פון די פערשיעדענע פאטריאָטיזמען; און

יעדער ארויסווייזען זיך פון פאטריאָטיזם אין איין פאָלק פער־גרעסערט די רעאקציאָן געגען איהם אין א צווייטען פאָלק. פערשטעהט, דאָס ראטעווען זיך פון אַלע אייערע צרות קענט איהר נור דאן, ווען איהר וועט זיך פריי מאכען פון די אָבגעלעב־טע אידעע פון פאטריאָטיזם און פון די אונטערטהעניגקייט צו די רעגיערונג, און ווען איהר וועט מוטהיג אריינטרעטען אין דער וועלט פון יענע העכערע אידעע פון ברידערליכע געמיינשאפט־ליכקייט, וועלכע איז שוין לאַנג אריינגעטראָטען אין לעבען, און פון אַלע זייטען רופט זי אייך צו זיך.

זאָלען נור מענשען פערשטעהן, אז זיי קענען ניט זיין קיין „זיהן" פון וועלכען־עס־איז פאטערלאַנד אָדער רעגיערונג, דאָס זיי טאָרען ניט זיין קיין שקלאפען און ניט קיין פיינד פון אַנדערע מענשען, און גאַנץ פון זיך אַליין וועלען צופאַלען די פערפוילטע איינריכטונגען, וואָס זיינען אונז פערבליעבען פון אַלטערטהום, די איינריכטונגען וואָס רופען זיך מיט דעם נאָמען רעגיערונגען. און מיט זיי וועלען אויך אויפהערען די אַלע ליידען, פערגעוואַלטיגונגען, בעליידיגונגען און פערברעכען, וועלכע זיי ברענגען מיט זיך.

געלד

געלד

געלד! וואָס איז געלד? געלד רעפּרעזענטירט מיט זיך ארבייט.

איך האָב בעגעגענט מענשען, וועלכע מיינען זאָגאר, אז געלד שטעלט מיט זיך פאַר די ארבייט פון דעם, וועלכער האָט דאָס געלד.

איך בין זיך מודה, דאָס איך האָב פריהער אויך אזוי געדענקט, אבער איך האָב געפיהלט א שטארקען דראנג צו דערוויסען זיך אויף קלאָר, וואָס איז עס געלד. און אום דאָס צו דערגעהן, האָב איך מיך געווענדעט צו דער וויסענשאפט.

די וויסענשאפט זאָגט, אז געלד איז ניט עטוואָס אונגערעכטעס אָדער שעדליכעס; דאָס געלד איז דער נאַטירליכער פערהעלטנים פון דעם געזעלשאפטליכען לעבען, און דאָס עס איז גאָרניט אויסצוקומען אָהן געלד.

געלד איז נויטיג זאָגט די וויסענשאפט צוליעב פיער זאכען:

1. פאַר די פערלייכטערונג פון האנדעל.
2. פאַר די בעשטימונג פון די מאָסען פון ווערטה.
3. פאַר צוועקען פון אָבשפּאָרען, און
4. פאַר צו מאכען צאָהלונגען.

דער מעכטיגער פאַקט, דאָס איך, ווען איך האָב נור דריי רובעל אין קעשענע, אין וועלכע איך נויטיג זיך ניט, דארף נור א וואונק געבען, און באלד זיינען דאָ ארום מיר, אין יעדער ציוויליזירטער שטאדט, א הונדערט מענשען, וועלכע זיינען פערטיג, צוליעב דיזע דריי רובעל, צו טהון די שווערסטע און די העסליכסטע ארבייט—דיזער פאַקט, ווערט ערקלערט, קומט ניט פון דעם, וואָס עס איז דאָ געלד, נור פון די עכסט־פערפּלאָנטערטע פערהעלטניסע פון דעם עקאָנאָמישען לעבען פון די נאציאָנען.

דאָס, וואָס מאנכע מענשען הערשען איבער די אנדערע, דאָס, זאָגט מען אונז, קומט ניט פון דעם געלד, נור פון דעם,

וואָס דער ארבייטער קריגט ניט דעם פולען ווערטה פון זיין ארבייט. און דאָס וואָס דער ארבייטער קריגט ניט דעם פולען ווערטה פון זיין אַרבייט, ווערט ערקלעהרט מיט די אייגענשאַפ־טען פון קאַפּיטאַל, רענט און ווײַדזשעס און מיט די פערבונדענע און פערקניפּטע שייכות צווישען דיעזע פאַקטאָרען און דעם פּראָצעס פון פּראָדוקציאָן, פון פערטהיילונג און דעם פערברויך פון רייכטהום.

אין פּראָסטע דיבורים וואָלט מען געקענט זאָגען, אז די יעניגע, וועלכע האָבען געלד, קענען טהאָן אלעס, וואָס זיי געלוסט זיך מיט די יעניגע, וועלכע האָבען גאָרניט. אָבער די וויסענ־שאַפט זאָגט, אז איינס מיט דאָס אנדערע האָט גאָר ניט צו טהון. די וויסענשאַפט זאָגט:

„אין יעדען סאָרט פון פּראָדוקציאָן שפּיעלען אַ ראָלע דריי פאַקטאָרען: לאַנד, אָנגעזאַמעלטע ארבייט (קאַפּיטאַל) און ארבייט. און פון די פערשיעדענע שיכות צווישען דיזע פאַק־טאָרען, און פון דעם פאַקט, דאָס די ערשטע צוויי פאַקטאָרען — לאַנד און קאַפּיטאַל — זיינען ניט אין די הענד פון די ארבייטער, נור פון אנדערע פּערזאָנען, מיט אַלע פערפלאָנטערטע קאָמבינאַ־ציאָנען, וועלכע קומען ארויס דערפון — אָט פון דעם אַלעם שטאַמט עס, וואָס מאַנכע מענשען זיינען פערשקלאַפט פון אנדערע."

פון וואַנען קומט עס די הערשאַפט פון געלד, וועלכע מאַכט אונז שטוינען מיט איהר אונגערעכטיגקייט און גרויזאַמקייט?

ווי קומט עס, אז מיט דער הילפע פון געלד הערשען מאַנכע מענשען איבער אנדערע?

אויף דעם ענטפערט די וויסענשאַפט:

דאָס קומט פון דער אָבגעטהיילטקייט צווישען די פאַקטאָ־רען פון דער פּראָדוקציאָן; און אָט די פערהעלטניסע, וועלכע קומען עס ארויס פון דיעזער אָבגעטהיילטקייט, דריקען עס די ארבייטער.

דיזער ענטפער האָט מיר אימער־צו אויסגעזעהען גאַנץ מאָדנע, ניט נור, ווייל ער איגנאָרירט איין זייט פון דיעזער פּראַ־גע, — נעמליך, די ראָליע, וואָס געלד שפּיעלט — נור אויף דער־

פאר, ווייל די ערקלערונג פון דער אָבגעטהיילטקייט צווישען די פאקטאָרען פון דער פּראָדוקציאָן, קומט אוים פאר א מענשען מיט א גלייכען שכל, פאר א מענשען אָהן פאָראורטהיילע, א זעהר קרומע ערקלערונג. די פונאנדערטהיילונג פון די פּראָדוקציאָנס־פאקטאָרען איז קינסטליך און אוננאטירליך.

עס ווערט בעהויפּטעט, דאָס אין יעדען סאָרט פון פּראָדוקציאָן שפּיעלען א ראָליע דריי פאקטאָרען: לאנד, קאפּיטאל און ארבייט. און דערמיט ווערט געמיינט, דאָס דער רייכטהום, (וואָס איז דאָס־זעלבע, וואָס געלד) ווערט נאטירליך פערטהיילט צווישען די יעניגע, וועלכע זיינען די בעזיצער פון איינעם אָדער פון א צווייטען פון דיזע דריי פאקטאָרען.

רענט, דער ווערטה פון לאנד, געהערט צום לאנד־אייגענטהימער.

פּראָצענט צום קאפּיטאליסט און ווייזשעס פאר ארבייט צום ארבייטער.

איז עס ניט אזוי?

אָבער איז עס ווירקליך ריכטיג, דאָס אין אירגענד וועלכער פּראָדוקציאָן שפּיעלען דיעזע פאקטאָרען א ראָליע?

אָט געראדע, ווען איך שרייב דיעזע שורות, זיינען מענשען ארום מיר בעשעפטיגט אין פּראָדוצירען היי.

וואָס זיינען די עלעמענטען פון דיזער פּראָדוקציאָן?

מען זאָגט מיר: אָט איז דאָס לאנד, אויף וועלכען דאָס גראָז איז געוואקסען, דער קאפּיטאל — סערפּען, גראבליעס און וואָגענס פאר דאָס ארייננפיהרען פון דעם היי — און ארבייט.

אָבער איך זעה, אז דאָס איז ניט אמת.

א חוץ דעם לאנד קומען אריין אין די פּראָדוקציאָן די זון, דאָס וואסער, די סאָציאלע אָרגאניזאציאָן, וועלכע בעשיצט דאָס פעלד פון די פיה; די געשיקטקייט פון די ארבייטער, זייער לייכטקייט פון צוזאמענרעדען און פערשטענדיגען זיך צווישען זיך; און נאָך פיעלע אנדערע פאקטאָרען, וועלכע די וויסענשאפט, צוליעב וועלכען עס איז גרונד, נעהמט ניט אין אנבעטראכט.

די אייגנשאפטען פון דער זון זיינען פונקט אזא פאק־טאָר, און נאָך מעהר נויטיג, ווי דאָס לאנד. איך קען מיר פאָר־שטעלען מענשען, לעבענדיג אין א צושטאנד, אונטער וועלכען (ווי דאָס איז אין די גרויסע שטעדט) מאנכע מענשען האלטען זיך פאר בערעכטיגט צוצונעהמען דעם זונענשיין פון אנדערע דורך וואנד און בוימער. ווארום, אלזאָ, ווערט די זון ניט פער־רעכענט אלס פאקטאָר אין דער פראָדוקציאָן?

וואסער איז א צווייטער פאקטאָר, וואָס איז פונקט אזוי נויטיג, ווי לאנד. די לופט איז נאָך אזא פאקטאָר. און איך קען מיר אויך פאָרשטעלען מענשען, וועלכע ווערען בערויבט פון וואסער און ריינער לופט, ווייל אנדערע מענשען גלויבען, אז זיי האָבען דאָס רעכט צו טהאָן מיט׳ן וואסער און לופט, אזוי ווי עס איז נויטיג פאר זייערע בעדירפניסע.

סאָציאלע זיכערהייט איז פונקט אזא נויטווענדיגער פאקטאָר.

נאהרונג און קליידונג פאר די ארבייטער איז ווידער נאָך א פאקטאָר, ווי דאָס גיבען צו זאָגאר מאנכע עקאָנאָמיסטען.

די ערציהונג, וועלכע מאכט עס מעגליך צו פראָדוצירען מיט שכל און מיט א טאָלק, איז ווידער א פאקטאָר.

איך וואָלט געקאָנט אָנפילען א גאנצען בוך מיט אזעלכע פאקטאָרען, פון וועלכע די וויסענשאפט מאכט זיך גאָר־ניט ווי־סענדיג.

ווארום־זשע זיינען אויסגעקליבען געוואָרען יענע דריי פאק־טאָרען און זיי זיינען געמאכט געוואָרען צום פונדאמענט פון דער וויסענשאפט? ווארום זיינען ניט אָנגעגעבען אלס פאקטאָ־רען: די שטראהלען פון דער זון, דאָס וואסער, די נאהרונג, ערציהונג, און עס ווערען בעטראכט אלס פראָדוקציאָנס־פאקטאָ־רען בלויז די דריי: לאנד, די פראָדוקציאָנס־מיטלען און ארבייט?

דער איינציגער גרונד, וואָס איך קען מיר משער זיין, איז דער, וואָס גאָר זעלטען מאכען מענשען פרעטענזיעס צו זיין די אייגענטהימער פון די זונען־שטראהלען, פון וואסער, פון לופט, און אזוי ווייטער, ווערענד די פרעטענזיעס פון אייגענטהום

אויף לאַנד און אויף פּראָדוקציאָנס־ווערקצייג ווערען שטענדיג געמאכט פון אונזער געזעלשאַפט.

קיין אנדער ערקלערונג איז ניטאָ. און אַזוי זעה איך, דאָס די צוטהיילונג פון די פּראָדוקציאָנס־פאַקטאָרען אין דריי קלאַסען איז אין גאַנצען אַ קינסטליכע און איז ניט אין איינקלאַנג מיט דער ווירקליכקייט.

אָבער, אפשר איז דיזע קלאַסיפיצירונג אַזוי נאַטירליך ביי מענשען, דאָס וואו נור עס ענטוויקלען זיך עקאָנאָמישע פערהעלטניסע, ווערען גלייך בעזאָנדערס בולט דיזע דריי פאַקטאָרען?

לאָמיר זעהען, אויב דאָס איז אַזוי.

צוערשט טהו איך אַ קוק אויף דעם נאָהענטסטען פאַקט, פון די רוסישע קאָלאָניסטען, פון וועלכע עס איז דאָ אַ גאַנצער מיליאָן.

דיזע קאָלאָניסטען קומען אויף זייער בעשטימטען פּלאַץ, בעזעצען זיך אויפ׳ן לאַנד און הייבען אָן צו ארבייטען. עס קריכט גאָר קיינעם אין קאָפּ ניט דער געדאנק, דאָס אַ מענש, וואָס געברויכט ניט דאָס לאַנד, האָט אירגענד וועלכען רעכט אויף איהם; און דאָס לאַנד אַליין מאַכט געוויס ניט קיינע פּרעטענזיעס אויף בעזאָנדערע רעכטע. גראָד פערקעהרט, די קאָלאָניסטען ערקלערען מיט פולער איבערלעגונג דאָס גאַנצע לאַנד אַלס געמיינשאַפטליכען אייגענטהום, און האַלטען עס פאַר מעהר ניט ווי רעכט, אַז יעדער זאָל זייען און שניידען, וויפיעל ער וויל, און וואו ער וויל.

די קאָלאָניסטען פיהרען איין ווערקצייג פאַר די קולטיווירונג פון די פעלדער, פאַר די פּלאַנצונג פון גערטנער, פאַר דאָס בויען פון הייזער, און, ווידער אַמאָל, עס קומט גאָר קיינעם אויפ׳ן זין ניט אַרויף, דאָס די ווערקצייג וואָלטען געקענט פון זיך אַליין ברענגען אירגענד וועלכען פּראָפיט, און אויך דער קאַפּיטאַל האָט קיינע פּרעטענזיעס אויף קיינע רעכטע. גראָד פערקעהרט, מיט פולען בעוואוסטזיין בעשליסען די קאָלאָניסטען דאָס אירגענד וועלכער פּראָפיט פון דעם געברויך פון די ארבייטס־געצייג, פון דער הלואה פון קאָרן, פון קאַפּיטאַל איז אַן אונרעכט.

די קאַלאָניסטען ארבייטען, אויף פרייען לאנד, מיט זייערע אייגענע ווערקצייג, אָדער מיט אזעלכע, וועלכע מען האָט זיי געליהען אָהן פּראָצענט, יעדער איינער פאר זיך אָדער אַלע צוזאמען פאר די אַלגעמיינע אינטערעסען; און אין אזא געמיינדע קען מען ניט געפינען ניט קיין רענט, ניט קיין פּראָצענט און ניט קיין ווײדזשעס.

רעדענדיג פון אזעלכע געמיינדען, טראַכט איך גאָר ניט אויס, נור איך שילדער דאָס, וואָס האָט עקזיסטירט צו אַלע צייטען און וואָס עקזיסטירט אויך איצט ניט נור צווישען די רוסישע קאָלאָניסטען, נור אומעטום אזוי לאנג, ווי די נאַטירליכע אייגענשאפטען פון די מענשען ווערען ניט צוקאַליעטשעט פון וואָס־עס־איז. איך שילדער דאָס, וואָס יעדער קען אָבשעצען, אַלס נאַטירליך און פערנינפטיג.

מענשען בעזעצען דאָס לאנד, און יעדער טהוט זיין ארבייט. האָבענדיג פערטיג געמאַכט די נויטיגע ווערקצייג, געהט יעדער אָן מיט זיין ארבייט. אויב עס שטעלט זיך ארויס, אז עס איז בעקוועמער צו ארבייטען צוזאמען, בילדעט זיך אַ קאָאָפּעראַטיווע אָרגאַניזאַציאָן. אבער ניט אין פּריוואַט־בעזיץ און ניט אין דעם וואָס געהערט צו אַלעמען קען מען אָנווייזען אויף בעשטימטע פּראָדוקציאָנס־פאַקטאָרען; עס איז נור דאָ ארבייט, און די אַלע בעדינגונגען, וואָס זיינען נויטיג צו דער ארבייט: די זון, וואָס וואַרמט אַלעמען; די לופט, וועלכע אַלע אָטהעמען; דאָס לאנד, וועלכעס מיר אַלע בעארבייטען; די קליידער אויף די קערפּער; דאָס עסען אין די מאָגענס; אַ שופליע, אַ גראַבליע, אַ מאשין, מיט וועלכען זיי ארבייטען. און עס איז בעשיינפּערליך, דאָס ניט די זון, ניט די לופט, ניט דאָס וואסער, ניט די קליידער, ניט דער אקער־אייזען קענען זיין דער אייגענטהום פון אירגענד וועמען אַ חוץ די יעניגע, וועלכע געברויכען יענע זאכען, וועלכע געניסען די שטראַהלען פון דער זון, אָטהעמען די לופט, טרינקען דאָס וואסער, עסען דאָס ברויט, בעדעקען זייערע קערפּער, און געברויכען די גראַבליע אָדער די מאשין, ווייל דיזע זיינען נור נויטיג פאר די יעניגע, וועלכע געברויכען זיי. און

ווען מענשען האנדלען אזוי, זעהען מיר, אז זיי האנדלען אזוי ווי עס פּאַסט פאר מענשען — דאָס מיינט, פערנינפטיג.

אָבער, אפשר איז דיזע צוטהיילונג נור אוננאַטירליך אין פּרימיטיווע געזעלשאַפטען, וועהרענד, ווען די בעפעלקערונג פערמעהרט זיך און קונסט און וויסענשאַפט ווערען ענטוויקעלט, איז אזא קלאַסיפיצירונג פון די פאַקטאָרען אונפערמיידליך? אָדער אפשר איז עס אמת, דאָס דיזע צוטהיילונג איז אויסגעפיהרט געוואָרען אין דער אייראָפּעאישער געזעלשאַפט, און מיר קענען ניט ענטזאגען זיך אנצוערקענען דאָס, וואָס עס איז שוין דאָ?

לאָמיר זעהען, אויב עס איז אזוי.

מען זאָגט אונז, אז דיזע קלאַסיפיצירונג פון די פאַקטאָרען איז שוין א פאַקט — דאָס הייסט, אז מאנכע מענשען בעזיצען דאָס לאַנד, אנדערע — די פּראָדוקציאָנס-מיטלען, וועהרענד נאָך אנדערע האָבען ניט קיין לאַנד און ניט קיין קאַפּיטאַל.

דער ארבייטער האָט ניט קיין לאַנד און ניט קיין ווערקצייג.

מיר זיינען אזוי שוין צוגעוועהנט געוואָרען צו דיזער בע־הויפּטונג, דאָס מיר ווערען שוין גאָר ניט איבערראשט פון איהר משונה'דיגקייט. אָבער, ווען מיר דענקען נור נאָך אביסעל איבער דיזער בעהויפּטונג, זעהען מיר גלייך איהר אונגערעכטיג־קייט און זאָגאר איהר לעכערליכע אונזיניגקייט. אין דיזער בעהויפּטונג איז דאָ א וועזענטליכער ווידערשפּרוך.

דער בעגריף פון אַן ארבייטער שליסט שוין איין דעם בעגריף פון דעם לאַנד, אויף וועלכען ער לעבט און דעם בעגריף פון די ווערקצייגע, מיט וועלכע ער ארבייט. ווען ער וואָלט ניט געלעבט אויפ'ן לאַנד, ווען ער וואָלט ניט געהאַט די ארבייטס־אינסטרו־מענטען, וואָלט ער ניט געווען קיין ארבייטער. עס איז קיינמאָל ניט געווען און עס קען קיינמאָל ניט זיין אַן ארבייטער אָהן לאַנד און אָהן ארבייטס־אינסטרומענטען. עס קען ניט זיין קיין פּאַר־מער אָהן לאַנד, וועלכע ער זאָל קענען בעארבייטען און אָהן אַן אקער־מאשין, וואָגען און פערד. פּונקט אזוי קען ניט זיין קיין שוסטער אָהן א הויז געבויט אויף לאַנד, אָהן וואסער, לופט און ווערקצייג מיט וועלכע צו ארבייטען.

ווען דער פּארמער האָט ניט קיין לאַנד, קיין פערד, קיין

אקער־אייזען; ווען דער שוסטער האָט ניט קיין הויז, קיין וואסער, קיין אָל — דאַן מיינט עס, דאָס אימיצער האָט פערטריעבען דעם פארמער פון זיין לאַנד, און דאָס מיט געוואַלט אָדער שווינדעל האָט אימיצער אוועקגענומען פון איהם זיין אקער־אייזען, וואָגען און פערד; אבער דאָס בעווייזט פאר קיין פאַל ניט, אַז עס קענען זיין פארמערס אָהן אקער־אייזענס און שוסטערס אָהן ווערקצייג.

פונקט ווי עס איז אונמעגליך צו דענקען פון א פישער אויף דער יבשה און ניט געברויכענדיג זיינע פישער־אינסטרומענטען, סיידען מיר דענקען פון איהם, ווי פון איינעם, וואָס איז פערטריעבען געוואָרען פון וואסער און וואָס איז בערויבט געוואָרען פון זיינע אינסטרומענטען, אזוי איז אונמעגליך צו דענקען פון א בויער אָהן לאַנד און אָהן ווערקצייג, סיידען מיר שטעלען זיך פאָר, דאָס אימיצער האָט איהם פערטריעבען פון לאַנד און בערויבט פון איהם די געצייג.

עס מעגען זיין מענשען, וועלכע ווערען געטריעבען פון איין פלאַץ אויף א צווייטען, ביי וועמען מען נעהמט צו די געצייג, און וועלכע זיינען דארום געצוואונגען צו ארבייטען מיט די געצייג פון אנאנדערען זאכען, וואָס זיי דארפען גאָר ניט; אָבער דאָס מיינט ניט, אַז דאָס איז די נאַטור פון דער פראָדוקציאָן. דאָס מיינט נור, אַז עס זיינען דאָ פעלע, וואו דער נאַטירליכער כאראקטער פון דער פראָדוקציאָן איז אין גאנצען פערקריפעלט. אויב אָבער מיר זאָלען בעטראַכטען אַלס פראָדוקציאָנס־פאקטאָרען אַלעס דאָס, וואָס מען קען פון ארבייטער אוועקנעהמען מיט געוואַלט, דאַן ווארום ניט האַלטען פאר א פראָדוקציאָנס־פאקטאָר אויך די פרעטענזיע פון דעם שקלאַפען־אייגענטהימער אויף דער פערזאָן פון דעם שקלאַף? ווארום ניט אריינרעכנען אַלס פאקטאָר די פרעטענזיעס אויף די זונען־שטראַהלען אָדער אויפ׳ן וואסער?

א מענש קען בויען א וואנד און צונעהמען דעם זונען־שיין פון זיין שכן; א מענש קען פערגיפטען דאָס וואסער פון א טייך מיט דעם, וואָס ער וועט איהם צופיהרען צו א זומפּ, און א מענש קען בעהויפטען, אַז א צווייטער מענש איז זיין אייגענ־

טהום. אבער ניט די ערשטע, ניט די צווייטע און ניט די דריטע בעהויפטונג, ווען דאָס זאָל אויסגעפיהרט ווערען דורך געוואַלט, קען אַנערקענט ווערען אַלס פונדאַמענט פאַר די קלאַסיפיקאַציאָן פון די פּראָדוקציאָנס־פאַקטאָרען. און דערפאַר איז עס פונקט אַזוי אונגערעכט אַנצוערקענען די כלומרשט׳דיגע רעכטע אויפ׳ן לאַנד און ווערקציייג, אַלס פּראָדוקציאָנס־פאַקטאָרען, ווי עס איז דאָס כלומרשט׳דיגע רעכט אויף דעם אויסשליסליכען געברויך פון דער זונ׳ס שטראַהלען, פון דער לופט, פון וואַסער און פון דער פּערזאָן פון אַ צווייטען, אַלס אויסדריקליכע פּראָדוקציאָנס־פאַקטאָרען.

עס קענען זיין מענשען, וועלכע בעהויפּטען צו האָבען אַ רעכט אויף דאָס לאַנד און ווערקצייג, פונקט ווי עס זיינען געווען מענשען, וועלכע האָבען בעהויפּטעט צו האָבען אַן אייגענטהומס־רעכט איבער די פּערזאָן פון דעם אַרבייטער, און ווי עס קענען זיין מענשען, וועלכע בעהויפּטען דאָס רעכט אויף דעם אויס־שליסליכען גענוס פון די זונען־שטראַהלען, לופט און וואַסער. עס קענען זיין מענשען, וועלכע טרייבען דעם אַרבייטער פון פּלאַץ צו פּלאַץ, און וועלכע בערויבען איהם פון די פּראָדוקטען פון זיין אַרבייט, אַזוי שנעל, ווי ער אַרבייט זיי אויס, און פון זיינע ווערקצייג, און וועלכע צווינגען איהם צו אַרבייטען פאַר אַ בעל הבית, אַנשטאַט פאַר זיך, ווי דאָס ווערט געטהאָן אין די פאַבריקען. אַלעס דאָס איז מעגליך. אבער עס קען ניט זיין קיין אַרבייטער אָהן לאַנד, פונקט ווי עס קען ניט זיין קיין אייגענטהום אין אַ מענשען, ניט קוקענדיג אויף דעם, דאָס פאַר אַ לאַנגע צייט איז דאָס געהאַלטען געוואָרען אַלס מעגליך.

און פונקט ווי די בעהויפּטונג פון איינעמס רעכט אַלס דער אייגענטהימער פון אַ צווייטען מענשען, קען ניט אַוועקנעהמען פון דעם שקלאַף זיין איינגעבאָרענע נייגונג צו זוכען דאָס, וואָס איז גוט פאַר איהם און ניט פאַר זיין בעל הבית, אַזוי איז אויך אין דיעזען פאַל, די בעהויפּטונג פון דעם רעכט פון אייגענטהום איז לאַנד און אין אַנאַנדערענס געצייג קען ניט אַוועקנעהמען פון דעם אַרבייטער דעם מענשענס איינגעבאָרענע נייגונג צו לעבען אויפ׳ן לאַנד און צו אַרבייטען מיט זיינע אייגענע אָדער מיט

געמיינשאפטליכע אינסטרומענטען אויף זאכען, וועלכע ער האלט פאר ניצליך פאר זיך.

אלעס, וואס די וויסענשאפט קען זאגען, אונטערזוכענדיג די הערשענדע פערהעלטניסע, איז, דאס עס זיינען דא געוויסע פרעטענזיעס, געמאכט פון מאנכע מענשען, אויף דאס לאנד און אויף די ארבייטס־געצייג, און צוליעב דעם ווערען פערגעוואלטיגט די נאטירליכע פערהעלטניסע פון דער ארבייט פאר א געוויסען טהייל פון ארבייטער (פאר קיין פאל אבער ניט פאר אלע), אזוי דאס דיזע ארבייטער ווערען בערויבט פון לאנד און געצייג און ווערען געצוואונגען צו ארבייטען מיט די געצייג פון אנאנדערען. אבער די וויסענשאפט קען ניט זאגען, דאס דיזע צופעליגע פערגעוואלטיגונג פון דעם נאטירליכען געזעץ פון פראדוקציאן איז אין דער ווירקליכקייט דער פונדאמענטאלער געזעץ פון פראדוקציאן.

ערקלערענדיג, דאס די צוטהיילונג פון די פאקטארען פון דער פראדוקציאן איז ווירקליך דער פונדאמענטאלער געזעץ פון פראדוקציאן, טהוט דער עקאנאמיסט פונקט דאס זעלבע, וואס דער זאאלאג וואלט געטהאן, ווען, געפינענדיג א גרויסע צאהל פון פויגלען אין שטייגען מיט אונטערגעהאקטע פליגלען, און די קליינע וואסער־שיסעלע, בעוועגענדיג זיך אויף שינעס, וואלט ער ערקלערט, דאס דיזע זיינען די עיקר־פערהעלטניסע פון דער עקזיסטענץ פון די פויגלען, און דאס דער לעבען פון די פויגעל העננגט אב פון די דריי פאקטארען: פון דעם שטייג, פון אונטערגעהאקטע פליגלען און פון דער וואסער־שיסעלע.

ווי גרויס עס זאל ניט זיין די צאהל פון די פויגעל מיט אונטערגעהאקטע פליעגעל אין די שטייגען, קען דאך דער זאאלאג ניט ציהען פון דעם דעם שלוס, אז שטייגען זיינען דער נאטיר־ליכער צושטאנד פון די פויגעל.

ווי גרויס עס זאל ניט זיין די צאהל פון די ארבייטער, וואס ווערען פערטריעבען פון זייערע פלעצער, און וועמען עס פעהלט די פרוכט פון זייער ארבייט, ווי אויך די אינסטרומענ־טען פון דער פראדוקציאן, וועט אבער דער נאטירליכער צו־שטאנד פון דעם ארבייטער אימער בלייבען דאס לעבען אויפ'ן

לאנד און דאָס ארבייטען מיט זיינע איינענע געצייג דאָס וואָס ער בעדאַרף.

אמת, עס ווערען געמאַכט פּרעטענזיעס אויפ'ן לאַנד און די געצייג פון אַרבייטער פונקט ווי זיי זיינען געמאַכט געוואָרען אין די אַלטע צייטען; אבער עס קען ניט זיין א פונאנדערטהיילונג פון די פאַקטאָרען פון פּראָדוקציאָן אין לאַנד און קאַפּיטאַל, ווי די עקאָנאָמיסטען ווילען עס פעסטשטעלען אין דער מאָדערנער געזעלשאַפט.

און דיזע אונבערעכטיגטע פּרעטענזיעס פון מאַנכע אויף די פרייהייט פון אַנדערע מענשען רופט עס די וויסענשאַפט דער נאַטירליכער צושטאַנד פון פּראָדוקציאָן.

אנשטאַט צו ציהען איהר פונדאַמענטאַלען שלוס פון דעם נאַטירליכען צושטאַנד פון די מענשליכע געזעלשאַפטען, האָט איהם די וויסענשאַפט געצויגען פון א ספּעציעלען פאַל; און ווינשענדיג רעכטצופערטיגען דיזען פאַל, האָט זי אַנערקענט דאָס רעכט פון איין מענשען אויף דאָס לאַנד, וואָס ווערט בעאַרבייט פון א צווייטען — דאָס מיינט, זי האָט אַנערקענט א רעכט, וועלכעס האָט קיינמאָל ניט עקזיסטירט און וועלכעס קען ניט עקזיסטי־רען, און דער אויסדרוק פון וועלכען ענטהאַלט א ווידערשפּרוך, ווייל דאָס רעכט פון א מענשען אויף דאָס לאַנד, וועלכע ער בע־אַרבייט ניט, איז אין גרונד גענומען ניט קיין אַנדער זאַך, ווי צו געברויכען דאָס, וואָס ער געברויכט ניט, ווערענד דאָס רעכט אויף די ווערקצייג איז דאָס רעכט צו געברויכען אינסטרומענטען, וועלכע ער געברויכט ניט.

מיט איהר בעשטימונג פון די פּראָדוקציאָנס־פאַקטאָרען האָט די וויסענשאַפט פעסטגעשטעלט, אַז דער נאַטירליכער צושטאַנד פון אַרבייטער איז יענער אוננאַטירליכער צושטאַנד, אין וועלכען ער איז איצט אוועקגעשטעלט, פונקט ווי אין דער אַלטער וועלט די צוטהיילונג פון מענשען אין בירגער און שקלאַ־פען איז געווען די בעהויפּטונג, דאָס די אוננאַטירליכע לאַגע פון די שקלאַפען איז געווען די נאַטירליכע לאַגע פון דער געזעל־שאַפט.

דיזע צוטהיילונג, וועלכע איז אָנגענומען פון דער וויסענ־

שאפט מיט קיין אנדער צוועק, ווי נור אום צו רעכטפערטיגען די עקזיסטירענדע אונגערעכטיגקייט, וועלכע איז דער פונדאַמענט פון איהר גאַנצער פאָרשונג, איז פעראַנטוואָרטליך פאַר דעם פאַקט, דאָס די וויסענשאַפט מאַטערט זיך אומזיסט צו געבען וועלכע־עס־איז גענינענדע ערקלערונג פון דער עקזיסטירענדער אָרדנונג, פערלייקענענדיג די מייסט בעשיינפערליכע און איינפאַכסטע ענטפערס אויף די פראַגען און געבענדיג ענטפערס, וועלכע זיינען אבסאָלוט זינלאָז.

די פראַגע פון דער עקאָנאָמישער וויסענשאַפט איז דיזע:

וואָס איז די אורזאַכע פון דעם פאַקט, דאָס מאַנכע מענשען, וואָס האָבען געלד און לאַנד, קענען פערשקלאַפען די יעניגע, וועלכע האָבען ניט קיין קאַפּיטאַל און לאַנד?

דער ענטפער, וואָס ווערט געגעבען פון דעם געוועהנליכען שכל איז, אז דאָס קומט פון דעם געלד, וואָס האָט אין זיך די איינענשאַפט צו פערוואַנדלען מענשען אין שקלאַפען.

אָבער די וויסענשאַפט לייקענט עס און זאָגט:

דאָס קומט ניט פון דער נאַטור פון געלד, נור פון דעם פאַקט, וואָס מאַנכע מענשען האָבען לאַנד און געלד, וועהרענד אַנדערע האָבען עס ניט.

מיר פרעגען: וואָרום פערשקלאַפען די, וועלכע האָבען לאַנד און געלד די, וועלכע האָבען עס ניט?

און מען ענטפערט: ווייל זיי האָבען לאַנד און קאַפּיטאַל. אָבער דאָס איז דאָך טאַקע וואָס מיר פרעגען.

דער ניט האָבען פון לאַנד און קאַפּיטאַל איז שוין פערשקלאַפונג.

וועהרענד דער ענטפער איז ניט קיין בעסערער, ווי יענער, דאָס די מעדיצין איז איינשלעפערנד, ווייל זי האָט אַן איינשלעפערנדע ווירקונג —

דאָס לעבען הערט ניט אויף אַרויסצושטעלען זיין וויכטיגע פראַגע, און זאָגאַר די וויסענשאַפט ווערט געוואָהר וועגען דעם, און זי גיט זיך די מיה צו פערענטפערן איהם. אָבער זי קען עס ניט טהאָן, אַרויסגעהענדיג פון איהר איצטיגער שטעלונג,

און אזוי האַלט זי זיך אין איין דרעהען אין אַ פערצויבערטען קרייז.

אַז די וויסענשאַפט זאָל קענען ענטפּערען אויף דיזער פראַגע, דאַרף זי אָנהויבען דערמיט, וואָס זי זאָל פערוואַרפען די פאַלשע פאַנאַנדערטהיילונג פון די פּראָדוקציאָנס־פאַקטאָרען — דאָס הייסט, זי מוז אויפהערען צו קוקען אויף די פאָלגען פון די ערשיינונגען, אַלס זייער אורזאַכע, און מוז זוכען צוערשט די נאָהענטסטע און דאַן די ווייטע אורזאַכען פון יענע ערשיינונגען, וועלכע זיינען דער גענענשטאַנד פון איהר פאָרשונג.

די וויסענשאַפט מוז ענטפערן אויף דער פראַגע: וואָס איז די אורזאַכע, וואָס מאַנכע מענשען ווערען בערויבט פון לאַנד און פון די פּראָדוקציאָנס־מיטלען, ווערהענד אַנדערע האָבען זיי?

אָדער: וואָס איז די אורזאַכע, וואָס עס ווערט אַוועקגענומען דאָס לאַנד און די ווערקצייג פון די יעניגע, וועלכע קולטיווירען דאָס לאַנד און געברויכען די ווערקצייג?

און אזוי שנעל, ווי די וויסענשאַפט וועט שטעלען די פראַגע אין דיזער פאָרם, וועלען ערשיינען גאַנץ נייע בעטראַכטונגען, און דיזע וועלען אין גאַנצען איבערקעהרען די אַלע פּרינציפּען פון דער עקספּלאַדירטער וויסענשאַפט, וועלכע דרעהט זיך אין אַ פערצויבערטען ראָד פון בעהויפּטונגען, דאָס די לאַגע פון דעם אַרבייטער איז עלענד, ווייל זי איז עלענד.

פאַר איינפאַכע מענשען שיינט עס אויסער יעדען צווייפעל, דאָס די נאָהענטסטע אורזאַכע פון דער פערשקלאַפונג פון מאַנכע מענשען דורך אַנדערע, איז דאָס געלד. אָבער די וויסענשאַפט לייקענט דאָס און בעהויפּטעט, אַז געלד איז בלויז אַ טוישמיטעל, וועלכעס האָט גאָר ניט קיין שיכות מיט דער פערשקלאַפונג פון די מענשען. לאָמיר זעהען, אויב דאָס איז ווירקליך אַזוי.

וואָס איז די אָבשטאַמונג פון געלד?

אונטער וועלכע פערהעלטניסע פון נאַציאָנאַלער עקזיסטענץ ווערט דאָס געלד אימער געברויכט, און אונטער וועלכע פער־העלטניסע קענען מיר נאַציאָנען, וועלכע קומען אויס אָהן געלד?

אין אַפריקאַ און אויסטראַליען לעבען נאָך איצט קליינע פעלקער אויף אַזאַ אופן, ווי די מענשהייט אין אַלגעמיין האָט

געלעבט אין די אלטע צייטען. די שטאמען לעבען בעשעפטיגט מיט לאנד־ארבייט, מיט פיהצוכט און מיט גערטנעריי־פלאנצונג. דאס לערנען מיר ביין שוועל פון דער געשיכטע.

די געשיכטע פאנגט זיך אן מיט דעם בעפאלען פון איין שטאם אויף א צווייטען, און די זיעגער טהוען אימער איין און דיזעלבע זאך: זיי נעהמען צו פון די בעזיעגטע אלעס, וואס זיי קענען נור: פיה, קארן, געוועב־שטאפען, זאגאר מענער און פרויען נעהמען זיי אלס געפאנגענע.

אין עטליכע יאהרען שפעטער קומען די זיעגער צוריק, אבער די בעזיעגטע האבען נאך ניט געהאט גענוג צייט צו קומען צו זיך, גוט צו מאכען זייערע פערלוסטען, און די זיעגער האבען גאר ניט וואס צוצונעהמען. דאן טראכטען זיי פון נייע פלענער, ווי צו עקספלאאטירען די כחות פון שטאם. דיזע פלענער זיינען זעהר איינפאך, און זיי פאלען גלייך איין יעדען איינעם.

דער ערשטער פלאן איז פערזענליכע שקלאפעריי.

דיזער פלאן איז גאנץ אונבעקוועם, ווייל דאס מיינט אויפצופאסען אויף די אלע ארבייטס־פעהיגע מענשען פון דעם גאנצען שטאם, און צו געבען אלעמען נאהרונג, און דאן פאלט איין, נאטירליך, א צווייטער פלאן: איבערצולאזען דעם שטאם אויף זיין לאנד, וועלכען די זיעגער ערקלערען אלס זייער אייגענטהום, און דאן ווערט דיזער אייגענטהום צוטהיילט צווישען די קריעג־פיהרער, וועלכע ווערען עם די אגענטען, די פערמיטלער, דורך וועמען די ארבייט פון דעם שטאם געהט אריבער צו די זיעגער.

אבער אויך דיזער פלאן האט זיינע אונבעקוועמליכקייטען. די קריעגפיהרער מוזען אכטונג געבען אויף די גאנצע ארבייט פון שטאם, און דאן קומט אין לעבען א נייער פלאן, וועלכער איז פונקט אזוי פרימיטיוו, ווי אלע פריהעריגע, וועלכער בעשטעהט פון ארויפלעגען א בעשטימטען פעריאדישען צינז אויף די בעזיעגטע.

דער צוועק פון די זיעגער איז ארייננצוקריגען די מעגליכסט־גרעסטע צאהל פראדוקטען פון די בעזיעגטע.

אום צו קריגען די גרעסטע צאהל, מוז דער זיעגער נעהמען

די זאכען, וועלכע זיינען מעהרסטענס ווערטהפול צום שטאם, און וועלכע, אין דערזעלבער צייט, עס איז ניט שווער אריבער־צושיקען און צו האלטען — פוטערוואַרג און גאָלד.

אזוי ווערט דער צינז געוועהנליך בעשטימט אין פוטער אָדער גאָלד און ער ווערט פעריאָדיש אויפגעמאָהנט פון די פאמיליען אָדער פון דעם גאנצען שטאם, און מיט דער הילפע פון דיזען צינז געניסען די זיעגער אויף דעם בעקוועמליכסטען אופן די פרוכט פון דער ארבייט פון דעם בעזיעגטען שטאם.

ווען דאָס גאנצע גאָלד און פוטערוואַרג ווערט אוועקגענומען, זיינען די מיטגליעדער פון דעם שטאם געצוואונגען צו פערקויפען איינער צום אנדערען, צום זיעגער, צו די קריעגער אלעס, וואָס זיי האָבען: זייער גוטס, אזוי אויך זייער ארבייט.

אזוי איז געווען אין אלטערטהום, אזוי איז געווען אין מיטעלאלטער, און אזוי איז עס נאָך איצט.

אין אלטערטהום מיט זיינע אָפטע מלחמות צווישען די פעלקער, און מיט דעם פעהלען פון דעם געדאנק פון מענשליכער גלייכהייט, איז די פערזענליכע שקלאפעריי געווען דער מייסט־פערשפרייטער פלאַן פון צו פערשקלאפען מענשען.

אין מיטעלאלטער איז געווען די פעאָדאלע סיסטעם — דאָס מיינט, לאנד־אייגענטהום און דערמיט אויף די לייב־אייגענ־שאפט. דיזע פערנעהמט דעם פלאַץ פון מענשליכער שקלאפע־ריי, און דער שווערפונקט פון שקלאפעריי ווערט אריבערגעטראָ־גען פון דער פערזאָן אויף דאָס לאנד.

אין היינטיגע צייטען, זייט די ענטדעקונג פון אמעריקא און דער ענטוויקלונג פון האנדעל, און ווען גאָלד איז געוואָרען דער אלוועלטליכער געלד־צייכען, איז דער געלד־צינז געוואָרען, מיט דער פערשטאַרקונג פון דער רעגיערונגס־אויטאָריטעט, דער הויפט־מיטעל פאַר די פערשקלאפונג פון די מענשען, און דורך איהם ווערען בעשטימט אלע עקאָנאָמישע פערהעלטניסע צווישען די מענשען.

אין דעם „ליטעראַרישען מאגאזין" דערצעהלט פראָפעסאָר יאנזשיל די געשיכטע פון די פיזשי אינזלען.

אויף די זיד־זעע אינזלען, אין פאָלינעזיען, לעבט דער

פיזשי־שטאם. די גאנצע גרופע פון אינזלען, דערצעהלט פראָ־פעסאָר יאנזשיל, בעשטעהט פון א גרויסע צאָהל קליינע אינזלען, וואָס פערנעהמט א שטח פון ארום א פערציג טויזענד ענגלישע סקווער מייל. נור א העלפט פון דיזען שטח איז בעוואוינט פון א פופצעהן טויזענד איינגעבאָרענע און א פופצעהן הונדערט ווייסע. די איינגעבאָרענע האָבען פאר א לאנגע צייט געלעבט אין א מעהר אָדער ווייניגער ציוויליזירטען צושטאנד, זיינען פיעל געבילדעטער ווי די אנדערע איינגעבירטיגע שטאמען פון פּאָלינעזיען, און זיי רעפּרעזענטירען מיט זיך א פאָלק, וואָס איז פעהיג זיך צו ענטוויקלען, וואָס זיי האָבען אויך בעוויעזען מיט דעם, וואָס זיי זיינען געוואָרען אין א גאנץ קורצער צייט גוטע לאנד־ארבייטער און פיה־ציכטער.

די איינוואוינער פון די אינזלען זיינען געווען גוט אָב. אבער אין 1858 האָט דער קעניגרייך זיך געפונען אין א פער־צווייפעלטער לאגע: די פיזשי־נאציאָן און איהר קעניג, קאַ־קאבאָ, האָבען זיך גענויטיגט אין געלד.

זיי האָבען בעדארפט האָבען פינף־און־פיערציג־טויזענד דאָלאר, אום צו בעצאָהלען די פעראייניגטע שטאאטען פאר דעם בלומרשט׳דיגען שאדען, וועלכען מאנכע פידזשיער האָבען גע־טהאָן געוויסע בירגער פון דער אמעריקאנישער רעפּובליק. אום איינצומאָהנען דיזען טאקס, האָבען די אמעריקאנער געשיקט א סקאדראָן, וועלכער האָט פּלוצלינג פערכאפּט די בעסטע אינזלען, אלס משכן, און האָט געסטראשעט צו באָמבארדירען און צו פערניכטען אלע דערפער, אויב דער טאקס וועט ניט בע־צאָהלט ווערען די אמעריקאנער פאָרשטעהער אין א בעשטימטען טאָג.

די אמעריקאנער זיינען געווען צווישען די ערשטע קאָלאָ־ניסטען, וועלכע זיינען ערשיענען, צוזאמען מיט די מיסיאָנערען, אויף די פידזשי־אינזלען.

אויסקלייבענדיג און ארייננכאפּענדיג, אונטער דיזער אָדער יענער פּרעטענזיע, די בעסטע שטיקער לאנד אויף די אינזלען און אויפבויענדיג דאָרט קאטען־ און קאפע פּלאנטאציעס, האָבען די אמעריקאנער געדונגען גאנצע מאסען איינגעבאָרענע, פער־

פליכטענדיג זיי דורך קאָנטראַקטען, וועלכע זיי האָבען גאָרניט פערשטאַנען, אָדער קריגענדיג זיי דורך סוחרים אין לעבעדיגע סחורה.

צוזאַמענשטויסונגען צווישען די בעלי בתים־פּלאַנצער און די איינגעבאָרענע, וועלכע זיינען בעטראַכט געוואָרען אלס שקלאַ־פען זיינען געווען אונפערמיידליך. מאַנכע פון דיזע צוזאַמענ־שטויסונגען האָבען דאָס געדיענט אלס אויסרייד פאַר דעם טאַקס, וואָס די אמעריקאַנער האָבען אַרויפגעלעגט אויף דעם פידזשי־פאָלק.

און כאָטש די לאַגע פון די אינזלען איז געווען זעהר א גוטע, און די איינגעבירטיגע האָט גאָר ניט געפעהלט, דאָך די פידזשיער האָבען נאָך אויפגעהאַלטען די פאָרמען פון דער נאַטירליכער עקאָנאָמישער אָרגאַניזאַציאָן, וועלכע האָט עקזיסטירט אין איירָאָפּאַ אין מיטעלאַלטער ביז צו אונזער צייט. עס איז ניט געווען קיין געלד אין צירקולאַציאָן צווישען די איינגעבאָרענע, און דער גאַנצער האַנדעל האָט געהאַט דעם כאַראַקטער פון בייטען. געוויסע זאַכען זיינען אויסגעביטען געוואָרען אויף אנדערע, און די ווענינע לאָקאַלע און קעניגליכע שטייערען זיינען אויך בעצאָהלט געוואָרען דירעקט אין פּראָדוקטען.

וואָס האָבען די פידזשיער און זייער קעניג קאַקאָבאָ געקענט טהון, ווען די אמעריקאַנער האָבען אזוי צודרינגליך געפאָדערט פינף און פערציג טויזענד דאָלאַר אונטער דעם סטראַשונאָק פון די שווערסטע בעשטראָפונגג?

די סומע אליין איז געווען אזא, וואָס די פידזשיער האָבען גאָרניט געקענט בעגרייפען, שוין ניט רעדענדיג וועגען דעם געלד, וואָס זיי האָבען קיינמאָל ניט געזעהן אין אזא צאָהל.

קאַקאָבאָ האָט זיך געהאַלטען אַן עצה מיט די אנדערע הויפּטלינגע און האָט בעשלאָסען צו אַפּעלירען צו דער קעניגין פון ענגלאַנד, אז זי זאָל נעהמען די אינזלען אונטער איהר שוץ, און שפּעטער איז ער געגאַנגען אזוי ווייט, ווי צו פערלאַנגען, אז ענגלאַנד זאָל מאַכען די אינזלען פאַר איהרע.

די ענגלענדער זיינען אָנגעגאַנגען זעהר פאָרזיכטיג אין

דיזער אנגעלעגנהייט, און האָבען זיך ניט געאײלט צו בעפרייען דעם האלב־ווילדען מאָנארך פון זיין שווערער לאגע.

אנשטאט א דירעקטען ענטפער האָבען די ענגלענדער אין 1860 אויסגעריכט א עקספּעדיציע צו אונטערזוכען די פיזשי־אינזלען, מיט דער אבזיכט צו בעשליסען, אויב עס לוינט זיך זיי צו מאכען דיזע אינזלען פאר זייער אייגענטהום און אויסצוגעבען געלד, אום צו בעפריעדיגען די אמעריקאנער קרעדיטאָרען.

דערווייל האָט די אמעריקאנער רעגיערונג געפּאָדערט אלץ שטרענגער איהר חוב, און געהאלטען אלס זיכערהייט, אין פּראקטישער אייגענטהום, מאנכע פון די בעסטע פּונקטען; און אזוי שנעל, ווי זי האָט געמאכט א פּאָרזיכטיגע אָבשעצונג פון דעם נאציאָנאלען רייכטהום, האָט זי געהעכערט די פאָרדערונג אויף ניינציג טויזענד דאָלאר און האָט געסטראשעט עס נאָך ווייטער צו העכערען אייב קאקאבאָ וועט זיך ניט אונטעראײלען און בעצאָהלען.

דאַן, קאקאבאָ, געדריקט פון אלע זייטען, און אונבעקאנט מיט די אייראָפּעאישע מעטאָדען פון קרעדיט־פערהאנדלונגען, האָט ער גענומען די עצה פון די אייראָפּעאישע קאָלאָניסטען, און האָט פּרובירט צו קריגען געלד פון געשעפטסלייט אין מעלבאָרן, אויף אירגענד וועלכע פּראָצענטען און בעדינגונגען, ניט אָבשטע־לענדיג זיך דערביי זאָגאר, וואָס ער האָט געמוזט אָבטרעטען זיין קעניגרייך צו פּריוואט־פּארטייען.

אויף קאקאָבאס וואונש האָט זיך אין מעלבאָרן געבילדעט א סטאק קאָמפּאניע. דיזע סטאק קאָמפּאניע, וועלכע האָט זיך א נאָמען געגעבען „די פּאָלינעזישע אסס'ן“, האָט געמאכט קאָנ־טראקטען מיט די פידזשי־הערשער, אויסנעהמענדיג פאר זיך די פּאָרטהיילהאפטעסטע בעדינגונגען. אונטערנעהמענדיג זיך צו בעצאָהלען דעם חוב, וואָס האָט געקומט דער אמעריקאנער רע־גיערונג, אין אָבצאָהלונגען צו בעשטימטע טערמינען, האָט די קאָמפּאניע, אלס בעלוינונג פאר דעם, געקראָגען צוערשט הונ־דערט טויזענד אקער לאנד און דאן צוויי הונדערט טויזענד אקער לאנד און טאקע פון דעם בעסטען לאנד, וואָס זי האָט אליין אויסגעקליבען. דאן האָט זי אָבגעמאכט, אז זי דארף זיין

פריי פון אַלערליי טאַקסעס, פאַר אַן אוּנבעשטימטע צייט, אויף אַלע איהרע פאַבריקען, אַפּעראַציאָנען און קאָלאָניען, און דאַן האָט זי געקראָגען דאָס אויסשליסליכע רעכט, פאַר אַ לאַנגע צייט, צו גרינדען בענק פאַר די ארויסגעבונג פון געלד, מיט דער פּריווילעגיע פון אַן אונבעגרענצטער ארויסגאַבע פון נאָוטס.

זינט דיזען קאָנטראַקט, וועלכער איז ענדליך געשלאָסען געוואָרען אין 1868, אין פּידזשי, איז אויסגעוואַקסען זייט ביי זייט מיט דער לאָקאַלער רעגיערונג מיט קאַקאָבאַ אַן דער שפּיצע, אַ צווייטע הערשאַפט, אַ מעכטיגע האַנדעלס־אָרגאַניזאַציאָן, מיט גרויסע לאַנד־מאַיאָנטקעס אויף אַלע אינזלען און מיט אַן אַלמעכטיגען איינפלוס אין דער אַדמיניסטראַציאָן.

ביז צו יענער צייט האָט די קאַקאבאַ־רעגיערונג זיך צופריעדענגעשטעלט, פאַר די בעפריעדיגונג פון איהרע בעדירפניסע, מיט די טאַקסען, וואָס זיינען גע־צאָהלט געוואָרען אין די מאַטעריעלע פּראָדוקטען, און מיט אַ קליינעם אָבצאָהל אויף די פרעמדע אימפּאָרטירטע סחורות. זינט אָבער דער קאָנטראַקט איז געשלאָסען געוואָרען, און זינט עס האָט זיך געגרינדעט די פּאָלינעזישע אַסאָציאַציאָן, האָבען זיך די פינאַנציעלע פערהעלטניסע פון דער רעגיערונג אין גאַנ־צען געענדערט. ווי באַלד אַ גרויסער טהייל פון דעם בעסטען לאַנד איז געוואָרען דער אייגענטהום פון דער אסס'ן, איז די איינקונפט פון די טאַקסען שטאַרק קלענער געוואָרען. פון דער אַנדערער זייט, אַזוי ווי דיזע אַסאָציאַציאָן האָט פאַר זיך אויס־גענומען די פרייהייט פון עקספּאָרטירען און אימפּאָרטירען פון אַלערליי פּראָדוקטען, איז אויך די איינקונפט פון די טאַריף־אָבצאָהלונגען שטאַרק קלענער געוואָרען. די איינגעבירטיגע — דאָס הייסט ניין און ניינציג פּראָצענט פון דער בעפעלקערונג — האָבען קיינמאָל ניט געצאָהלט פיעל אין טאַריף־אָבצאָהלונגען, ווייל זיי האָבען ניט געברויכט קיין סך אייראָפּעאישע פּראָדוק־טען, אַ חוץ איינינגע וועב־פּראָדוקטען און מעטאַל־סחורות; און דערפאַר, ווייל די רייכסטע אייראָפּעער זיינען בעפרייט געוואָרען פון דעם חוב צו צאָהלען שטייערען אויף די אימפּאָרטירטע סחורות, איז די איינקונפט פון קאַקאָבאַ געוואָרען אַ קלעגליך

קליינע, און עס איז געוואָרען נויטיג פאַר איהם צו טראַכטען, ווי צו פערגרעסערען זיין איינקונפט.

קאַקאַבאַ האָט זיך געהאַלטען אַן עצה מיט זיינע ווייסע פריינד וועגען דעם בעסטען אופן, ווי צו העלפען זיך, און זיי האָבען איהם אַן עצה געגעבען איינצופיהרען דעם ערשטען דירעקטען טאַקס אין לאַנד, און, וואהרשיינליך, צוליעב זיין טובה וועגען, אַז דער טאַקס זאָל געצאָהלט ווערען אין געלד.

דער טאַקס איז אויך גלייך בעשטימט געוואָרען אין דער געשטאַלט פון אַ יעהרליכער אָבצאָהלונג פון איין פונט שטערלינג (5 דאָלאַר) פאַר יעדען מאַנספאַרשוין און 4 שילינג (1 דאָל.) פאַר יעדע פרוי איבער דער גאַנצער גרופּע פון די אינזלען.

ווי מיר האָבען שוין ערקלערט, לעבען זאָגאַר נאָך איצט די פידזשיער אונטער אַ פּרימיטיווער סיסטעם פון עקאָנאָמיע, אונ־טער דעם סיסטעם פון בייטען זיך. זעהר ווענינע איינגעביר־טיגע האָבען געלד; זייער רייכטהום בעשטעהט מעהרסטענס פון פערשיעדענע רויה־פּראָדוקטען און פון פיה. געלד האָבען זיי ניט.

אבער דער נייער טאַקס האָט געמאַכט געלד פאַר אַ נויט־ווענדיגקייט צו אַ בעשטימטער צייט, און אין אַזאַ סומע, וואָס איז פאַר די איינגעבירטיגע געווען גאָרניט קיין קליינע.

ביז איצט האָט דער איינגעבירטיגער ניט געטראָגען קיינע פּערזענליכע לאַסטען צו גונסטען פון דער רעגיערונג. אַ חוץ די פּערזענליכע דיענסטע, וואָס ער האָט געמוזט ערפילען, זיינען אַלע זיינע טאַקסען בעצאָהלט געוואָרען דורך דעם דאָרף אָדער דורך די געמיינדע, צו וועלכער ער האָט געהערט, און פון דעם געמיינשאַפטליכען לאַנד, וועלכעס איז געווען דער הויפּט־קוואַל פון זיין איינקונפט.

איצט אָבער איז איהם געבליבען בלויז איין וועג — צו ווענדען זיך נאָך געלד צו די ווייסע קאָלאָניסטען, דאָס הייסט, צו געהן צו די סוחרים און די פּאָמיעשטשיקעס, וועלכע האָבען געהאַט דאָס, וואָס ער האָט בעדאַרפט — געלד.

צו די ערשטע האָט ער געמוזט פערקויפען זיינע פּראָדוק־טען פאַר אירגענד וועלכען פּרייז, ווייל דער טאַקס־מאָנער האָט

געפּאָרדערט, אַז דאָס געלד זאָל בעצאָהלט ווערען אין אַ בעשטימ־טען טערמין, און ער איז זאָגאַר געצוואונגען געווען צו באָרגען געלד אויף זיינע קומענדע פּראָדוקטען. עס פערשטעהט זיך, אַז די קרעמער האָבען זיך געאיילט דאָס גוט אויסצונוצען פאַר זיך, און האָבען געריסען אונגעהייערע פּראָצענטען. און אַז ניט צו די סוחרים, האָט ער געמוזט געהן צום לאַנד־אייגענטהימער, איהם פערקויפען זיין ארבייטס־קראַפט, ד. ה. ווערען אַן ארבייטער.

אבער די ווייזשעס, און טאַקע דערפאַר, ווייל עס האָט זיך מיט אַמאָל געיאַוועט אַזאַ גרויסער אָנבאָט פון ארבייטס־קראַפט, זיינען געווען זעהר קליינע; ניט מעהר ווי איין שילינג אַ וואָך פאַר אַן ערוואַקסענעם מענשען, אָדער צוויי פונט און צוועלף שילינג פאַר אַ גאַנצען יאָהר. דערפאַר, אום צו קריגען בלויז געלד צו בעצאָהלען זיין טאַקס, שוין ניט רעדענדיג פון ערנעהרען זיין פאַמיליע, האָט דער פידזשיער געמוזט פערלאָזען זיין הויז, זיין לאַנד, און פערקויפען זיך צום גרויסען לאַנד־אייגענטהימער, וועניגסטענס אויף זעקס מאָנאַטען, אָפט מוזענדיג געהן זעהר ווייט, צו אַנאַנדער אינזעל, אום צו געפינען בעשעפטיגונג, וועהרענד ער האָט ניט געקענט בעצאָהלען פאַר זיין גאַנצע פאַמיליע, סיידען צולעגענדיג דערצו נאָך אַנדערע מיטלען.

דער רעזולטאַט פון אַזאַ לאַגע מוז זיין קלאָר פאַר יעדען.

פון זיינע 150 טויזענד אונטערטהאַנען האָט קאַקאבא גע־קענט אַרויסקריגען בלויז זעקס־טויזענד פונט סטערליג, און דאָס האָט געבראַכט מיט זיך אַ גאַנצע רייהע פון צוואַנג־מיטלען, דורך וועלכע מען האָט אַרויסגעריסען די טאַקסעס, וועלכע זיינען פריהער גאָר ניט געווען.

די לאָקאַלע רעגיערונג, וועלכע איז פריהער געווען געוויסענ־האַפט, האָט געשלאָסען אַ בונד מיט די ווייסע קאָלאָניסטען, וועלכע זיינען געוואָרען די אמת׳ע בעלי־בתים פון לאַנד.

ווען אַ פידזשיער פערפעהלט צו צאָהלען זיין טאַקס, ווערט ער פּראָצעסירט און פערוראַטהיילט צו זעקס מאָנאַטען געפענג־ניס, וועניגסטענס, אויסער, וואָס ער מוז נאָך בעצאָהלען די קאָסטען. די געפענגניס — דאָס איז דער מאַיאָנטעק פון דעם

ערשטען ווייסען קאָלאָניסט, וועלכער באַט אָן צו בעצאָהלען דעם טאַקס און די פּראָצעס־קאָסטען פאַר דעם פּעראַורטהיילטען. אויף אזא אופן קריגען די ווייסע אַן איבערפלוס פון ביליגער ארבייט, וויפיעל זיי דארפען נור.

צוערשט איז דער טערמין פון געצוואונגענער ארבייט געווען בעגרענצט אויף זעקס מאָנאַטען; אבער שפּעטער־צו האָבען די אונטערגעקויפטע ריכטער פערלענגערט דעם טערמין ביז צו אכטצעהן מאָנאַטען, אָפּט בענייענדיג דעם אורטהייל ווען דער אַלטער שטראָף־טערמין האָט זיך געענדיגט.

זעהר שנעל, אין ווניגע יאָהרען, איז דער גאנצער אנבליק פון דעם עקאָנאָמישען צושטאַנד פון די פּידזשיער געגנצליך געווען גאָר אנאנדערער. גאַנצע דיסטריקטען זיינען פעראָרימט און פּוסט געוואָרען.

די גאַנצע מענליכע בעפעלקערונג, א חוץ די אַלטע און קראַנקע, האָט געאַרבייט פאַר די ווייסע פּריצים, אום צו קריגען געלד, וואָס איז נויטיג געווען צו בעצאָהלען דעם טאַקס אָדער אויסצופיהרען דעם אורטהייל פון געריכט.

די פרויען אין פּידזשי טהוען ווניג וואָס פעלד־ארבייט, און דערפאַר, אז זייערע מענער זיינען אוועק, זיינען די הויזווירט־שאַפטען פערנאכלעסיגט אָדער אין גאַנצען פערלאָזען געוואָרען.

אין עטליכע יאָהר איז א העלפט פון דער בעפעלקערונג פון די פּידזשי־אינזלען געווען אין שקלאַפעריי ביי די ווייסע קאָלאָניסטען.

אום צו פערבעסערען זייער לאַגע, האָבען די פּידזשיער זיך ווידער געווענדעט צו ענגלאַנד.

עס איז פערפאַסט געוואָרען א שריפט, אין וועלכער די איינגעבירטיגע האָבען געבעטען פון ענגלאַנד, אז זי זאָל זיי און זייער לאַנד נעהמען אונטער איהר שוץ און מאַכען עס א טהייל פון איהר קעניגרייך.

ארום דיזער צייט האָט ענגלאַנד, א דאַנק פיעלע ווויסענ־שאַפטליכע עקספּעדיציעס, אויסגעפאָרשט און אויסגעמאָסטען די גאַנצע אינזעל־גרופּע, און אזוי איז זי שוין געווען אין דער ריכטיגער לאַגע אָבצושעצען דעם נאַטירליכען רייכטהום פון

דיזען פּראַכטפולען ווינקעל פון דער ערד. צוליעב דעם האָט שוין דיזעם מאָל די ביטע געווירקט, און אין 1879, צו דעם גרויסען פערדרוס פון די אמעריקאנער לאַנד־אייגענטהימער, האָט ענגלאַנד אָפיציעל איבערגענומען די אויטאָריטעט איבער די אינזלען, און האָט זיי געמאַכט פאַר אַ טהייל פון איהרע קאָלאָניען.

די רעגיערונג איבער די אינזלען איז אָנפערטרויט געוואָרען צו סער ראָבינזאָן, דעם גאָווערנאָר פון ניו סאוטה וויילס.

אין דעם ערשטען יאָהר פון דער ענגלישער הערשאַפט האָבען די אינזלען ניט געהאַט קיין אונאבהענגיגע אדמיניסטראַציאָן, נור זי איז געווען אונטער דער אויטאָריטעט פון סער ראָבינזאָן, וועלכער איז רעפּרעזענטירט געוואָרען דורך איינעם, וועמען ער האָט בעשטימט.

איבערנעהמענדיג די קאָנטראָל איבער די אינזלען, האָט ענגלאַנד גענומען אויף זיך די שווערע אויפגאַבע צו ערפילען די פערשיעדענע ערוואַרטונגען פון די איינגעבירטיגע. דאָס ער־שטע האָבען זיי נאַטירליך ערוואַרט, אז דער פערהאַסטער טעקס וועט אָבגעשאַפט ווערען. וואָס די ווייסע קאָלאָניסטען אָנבע־לאַנגט, האָבען זיי בעטראַכט די ענגלישע הערשאַפט מיט מיס־טרוי, ווערענד דער ענגלישער טהייל פון דער בעפעלקערונג האָט ערוואַרט פון איהר נייער רעגיערונג אַלערליי ברכות — צום ביישפּיעל, די אנערקענונג פון זייער הערשאַפט, די אנערקענונג פון דעם געזעצליכען רעכט־אייגענטהום אויף די לענדער, וועלכע זיי האָבען מיט געוואַלט געראויבט פון די איינגעבירטיגע, און אַנדערע פּריווילעגיען.

די ענגלישע רעגיערונג האָט זיך ארויסגעוויזען אַלס זעהר פעהיג צו איהר אויפגאַבע, און איהר ערשטער אַקט איז געווען די פולע אָבשאַפונג פון דעם טאַקס, וועלכער האָט געמאַכט די איינגעבירטיגע צו שקלאַפען צום פּאָרטהייל פון די וועניגע ווייסע קאָלאָניסטען.

אבער סער ראָבינזאָן האָט געהאַט פאַר זיך אַ זעהר ערנסטען פּראָבלעם: עס איז געווען, נאַטירליך, העכסט־וויכטיג אָבצו־שאַפען דעם טאַקס, וועלכער איז געווען די אורזאַכע פון דעם

פערלאַנג פון אַלע איינגעבאָרענע צו ווערען אונטערטהאַנען פון ענגלאַנד, אָבער צו דערזעלבער צייט, לויט די פּרינציפּען פון דער ענגלישער קאָלאָניאַל־פּאָליטיק, מוזען די קאָלאָניען זיך אַליין אונטערשטיצען, ד. ה., זיי מוזען געפינען זייערע אייגענע מיט־לען צונויפצובערענגען די אויסגאַבען פון דער רעגיערונג. איצט, אַז דער טאַקס איז אָבגעשאַפט געוואָרען, האָט די גאַנצע הכנסה פון די טאַריף־אָבצאָהלונגען ניט איבערשטיעגען די סומע פון זעקס טויזענד פונט שטערלינג, און די רעגיערונגס־אויסגאַבען זיינען געווען זיעבציג־טויזענד פונט יעהרליך.

סער ראָבינזאָן איז איינגעפאַלען דער געדאַנק איינצופיה־רען אַן ארבייטער־טאַקס — דאָס מיינט, א טאַקס, וואָס זאָל בעצאָהלט ווערען אין ארבייט ביי די רעגיערונגס־ארבייטער.

אָבער דיעזער ארבייטס־טאַקס האָט דאָך ניט געבראַכט די זיעבציג־טויזענד פונט שטערלינג, וועלכע זיינען נויטיג געווען פאַר די אויסהאַלטונג פון סער ראָבינזאָן און זיינע אַסיסטענטען; און דיזע אונגעווויסהייט האָט געדויערט ביז עס איז בעשטימט געוואָרען א נייער גובערנאַטאָר — גאָרדאָן, וועלכער האָט פערשטאַנען די נאַרישקייט פון צו וועלען אויפמאָהנען אין געלד, איידער געלד איז נאָך גאָר אין צירקולאַציאָן אין א גענינגענדער קוואַנטיטעט אויף די אינזלען, און ער האָט בעשלאָסען צו נעהמען פון די איינגעבאָרענע זייערע פּראָדוקטען, און עס אַליין פערקויפען.

דיזע טראַגישע פּאַסירונג אין דעם לעבען פון די פידזשיער איז די בעסטע און קלאָרסטע אילוסטראַציאָן פון דעם כאַראַקטער און ראָלע פון געלד.

דאָ האָט זיך אַלעס ארויסגעוויזען זעהר קלאָר: די ערשטע פונדאַמענטאַלע בעדינגונג פון פערשקלאַפונג — סטראַשונקעס, קאַנאָנען, מאָרד און די פערכאַפּונג פון לאַנד און דער הויפּט־מיטעל — געלד, וועלכער האָט נאכהער פערנומען דעם פּלאַץ פון אַלע אנדערע מיטלען.

דאָס, וואָס אין א היסטאָרישע שילדערונג פון דער עקאָנאָ־מישער ענטוויקלונג פון די נאַציאָנען, וועלכע שטעלט מיט זיך פאָר די פאָלשטענדיגע ענטוויקלונג פון אַלע פאָרמען פון געלד־

הערשאפט וואָלט געווען נויטיג דורכצוגעהן דורך פיעלע און לאַנגע יאָהרהונדערטע, האָבען מיר דאָ קאָנצענטרירט אין אַ פעריאָדע פון 10 יאָהר.

די דראַמאַ פאַנגט זיך אָן מיט דעם, וואָס די אמעריקאַנער רעגיערונג שיקט אַ קריעגסשיף מיט קאַנאָנען צו די ברעגען פון די אינזלען, וועמעס איינגעבאָרענע זי וויל מאַכען זיך אונטער־טהעניג.

דער אויסרייד פאַר דעם איז עפּעס אַ געלד־זאַך. אבער דער אָנפאַנג פון דער דראַמאַ איז אין דעם, וואָס די מיילער פון די קאַנאָנען זיינען געצילעוועט געגען אַ ל ע איינגעבאָרענע — פרויען, קינדער, אַלטע מענשען, יונגע מענשען, וועלכע זיינען אין קיין זאַך ניט שולדיג. אַ פאַקט, וואָס מיר געפינען איבער־אַל: אין אמעריקא, אין כינאַ און אין צענטראַל־אַזיען.

דאָס איז דער אָנפאַנג פון דער דראַמאַ: „דיין געלד אָדער דיין לעבען“, וואָס איז וויעדערהאָלט געוואָרען אין די אַלע מלחמות פון אַלע נאַציאָנען.

פינף־און־פערציג טויזענד דאָלאַר (נאַכהער ניינציג) אָדער אַן אויסשלאַכטונג.

אָבער די ניינציג־טויזענד זיינען ניטאָ: זיי זיינען אין די קעשענעס פון די אמעריקאַנער.

דאַן הייבט זיך אָן דער צווייטער אַקט: דאָס איז די אָב־לעגונג, די פערבייטונג פון אַ בלוטיגער אויסשלאַכטונג, אַ שווי־דערליכע און אַ קאָנצענטרירטע אין אַ קורצע ווייל, אויף ליידען, וועלכע זיינען ניט אַזוי קענטיג, אָבער מעהר און לענגער אָנ־האַלטענדע.

און דער שטאַט מיט זיין קעניג זוכען די מיטלען צו רעטען זיך פון דיזער אויסשלאַכטונג דורך דעם, וואָס זיי פערשקלאַפען זיך צום געלד.

זיי באָרגען געלד, און דורך דעם ווערט פאַר זיי בעשטימט די פאָרם פון זייער שקלאַפעריי.

דיעזע מעטאָדע הייבט גלייך אָן צו ווירקען, ווי אַ דיסצי־פּלינירטע ארמיי, און אין פינף יאָהר צייט איז אַלעס פערטיג. ניט נור האָבען די מענשען פערלאָרען אַלעס, וואָס זיי האָבען

געהאט, דאָס רעכט צו ארבייטען אויף זייער לאנד, נור זיי האָבען אויך פערלאָרען זייער פערזענליכע פרייהייט — זיי זיינען שקלאפען.

דער דריטער אקט פאנגט זיך אָן — די לאגע ווערט אונערטרעגליך, און עס טראָגען זיך ארום קלאנגען, אז עס איז מעגליך פאַר זיי אומצובייטען זייערע הערען. פון צו בעפרייען זיך פון דער שקלאפעריי, וועלכע דאָס געלד האָט ארויפגעצוואונגען אויף זיי, דענקט שוין גאָר קיינער ניט. און דער שטאַם בעט אויף זיך אָן אנדער הערשער, וועלכען ער בעט מיט תחנונים צו פערלייכטערען זיין לאגע.

די ענגלענדער קומען, זיי זעהען, דאָס דער בעזיץ פון די אינזלען וועט זיי געבען די מעגליכקייט אויפצוהאלטען פיעלע לעדיג־געהער פון צווישען זיי, און די ענגלישע רעגיערונג ערקלערט די אינזלען אלס איהר אייגענטהום. אָבער זי מאכט ניט די איינגעבאָרענע פאַר פאָרמאלנע שקלאפען; זי נעהמט ניט צו דאָס לאנד, אום צו צוטהיילען עס צווישען איהרע בעאמטע. דיזע אלטע מעטאָדען זיינען איצט ניט נויטיג.

וואָס עס איז נויטיג איז בלויז, דאָס עס זאָל געצאָהלט ווערען א שטייער, א גערינגענדער גרויסער שטייער, וואָס זאָל ניט דערלאָזען די ארבייטענדע אונטערטהאנען זיך בעפרייען פון דער שקלאפעריי און זאָלען אויף אזא אופן מוזען אויפהאלטען א גרויסע צאָהל לעדיג־געהער.

די איינגעבאָרענע מוזען צאָהלען זיעבציג־טויזענד פונט א יאָהר. דאָס איז דער הויפּט־תנאי, אויף וועלכען ענגלאנד איז מרוצה צו בעפרייען דיא פידזשיער פון די אמעריקאנער, און דיזער תנאי איז אויך דער איינציגער, וואָס פערזיכערט די פאָלשטענדיגע פערשקלאפונג פון די איינגעבאָרענע.

באלד אָבער ווערט עס קלאָר, אז אין דעם צושטאנד, אין וועלכען זיי זיינען, קענען זיי ניט צונויפברענגען זיעבציג טויזענד פונט. דאָס איז א צו גרויסע פאָרדערונג. די ענגלענדער ענדערן זייערע בעדינגונגען און זיי זיינען מרוצה צו נעהמען דערווייל א טהייל פון דעם טאקס אין פּראָדוקטען, מיט דעם בעשלוס, אז

דער פולער טאקס זאָל בעצאָהלט ווערען אין געלד אזוי שנעל, ווי עס וועט זיין געגוג געלד אויף די אינזלען.

ענגלאנד האנדעלט ניט ווי די ערשטע קאָמפּאַניע, וועלכע קען פערגליכען ווערען צו דעם ערשטען אריינרייסען זיך אין א פרעמד לאנד פון ווילדע בעזיעגער, וועלכע ווינשען ארויסצו־קוועטשען אזוי פיעל ווי מעגליך און דאן אוועקגעהען. ענגלאנד האנדעלט ווי א קליגערער פערשקלאפער, וויסענדיג, דאָס עס איז בעסער ניט צו טוידטען די הוהן, וועלכע לעגט די גאָלדענע אייער.

ענגלאנד מאכט צוערשט לויז די לייצעס, אום זיי נאכ־הער אָנצוציהען שטייף און שוין אויף אימער; צו צווינגען די פידזשיער אין יענעם צושטאנד פון געלד־שקלאפעריי, אין וועל־כער עס געפינען זיך אַלע ציוויליזירטע נאציאָנען אין אייראָפּא, און פון וועלכען עס איז ניטאָ קיין אויסזיכט צו בעפרייען זיך אזוי גיך.

געלד איז א גאנץ נאטירליכער אויסטויש־מיטעל! אָבער ניט דאן, ווען אויף די ברעגען פון לאנד ווערען אוועקגעשטעלט אָנגעלאָדענע קאנאָנען, וועלכע זיינען געציעלט געגען די איינ־וואוינער.

אזוי שנעל, ווי געלד ווערט ארויסגעריסען פון איינעם אונ־טער דעם סטראשונאָק פון געוואלד, ווערט אונפערמיידליך ווידערהאָלט דער ספּעקטאקעל, פון וועלכען מיר זיינען געוועזען עדות אויף די פידזשי אינזלען. עס ווערט, און איז געוואָרען, ווידערהאָלט, איבעראל און שטענדיג; צווישען די אלטע שבטים און זייערע פרינצען און צווישען די מאָדערנע נאציאָנען און זייערע רעגיערונגען.

מענשען, וואָס האָבען די מאכט צו טיראניזירען איבער אנדערע, וועלען דאָס טהאָן דורך דעם, וואָס זיי וועלען ארויפ־לעגען אויף זיי אזא געלד־שטייער, וועלכער וועט זיי צווינגען צו ווערען זייערע שקלאפען; און, נאָך מעהר, עס וועט אימער פּאסירען דאָס, וואָס עס האָט פּאסירט צווישען די ענגלענדער און די פידזשיער — נעמליך, די טיראנען וועלען אין זייערע פאָדערונגען אריבערגעהן דעם גרענעץ, און ניט בלייבען שטעהן

ביי דעם גרענעץ, ביי וועלכען די צאָהלונג ווערט אונמעגליך, סיידען די געצוואונגענע ווערען אבסאָלוטע שקלאַפען.

זיי וועלען זיך אָבשטעלען ביין גרענעץ נור דאן, ווען זיי ווערען צוריקגעהאלטען פון א מאָראלישען געפיהל; און אפילו א מאָראלישער געפיהל איז פון קיין שום נוצען ניט, ווען זיי אליין נויטיגען זיך. אָבער רעגיערונגען וועלען אימער איבער־טרעטען דעם גרענעץ, ערשטענס, ווייל עס זיינען ניטאָ קיינע מאָראלישע געפיהלען, וועלכע רעגיערונגען אנערקענען און, צווייטענס, ווייל, ווי מיר ווייסען, האָבען רעגיערונגען אימער א שטאַרקע בעדירפניס פאַר געלד. דיזע בעדירפניס ווערט גע־שאפען דורך מלחמות, וועלכע זיי פיהרען אָדער וועלכע זיי האָבען בדעה צו פיהרען און דורך די נויטווענדיגקייט אויפצו־האלטען זייערע שותפים, די יעניגע, וועלכע העלפען זיי אין זייער רעגיערונגס־ארבייט.

אלע רעגיערונגען זיינען איבער׳ן קאָפּ אין חובות און, נאָך מעהר, זיי וואָלטען ניט געקאָנט, ווען זיי וואָלטען זאָגאר געוואָלט זיך צוריקהאלטען פון דעם כלל, ווי עס האָט איהם אויסגעדריקט א רוסישער שטאאטס־מאן פון 18טען יאָהרהונדערט: „מיר מוזען שערען דעם מוזשיק, און ניט לאָזען זיין וואָל וואקסען“.

אלע רעגיערונגען זיינען בעלאסטעט מיט חובות, וועלכע ווערען קיינמאָל ניט אויסגעצאָהלט, און אלס א כלל, ניט ריידענ־דיג פון דער צופעליגער פערקלענערונג פון די חובות אין ענגלאנד און אין אמעריקא, וואקסט דער חוב אין א שרעקליכער מאָס. פונקט אזוי וואקסען די בודזשעטען, דאָס מיינט, די נויטווענ־דיגקייט צו פיהרען מלחמות מיט אנדערע טיראנען, און די צוטהיילונג פון געלד און לאנד־מתנות צווישען די אונטערגעאָר־דענטע טיראנען. און דערפאַר אויך האלט די רענט אויף לאנד אין איין וואקסען.

ווײדזשעס ווערען ניט גרעסער, און ניט צוליעב דעם רענט־געזעץ, נור ווייל עס איז דאָ א טאקס, וואָס ווערט אויפגעמאָהנט מיט געוואלד, וועלכער ווערט ארויפגעלעגט מיט דער אבזיכט אוועקצונעהמען אלעס, וואָס איז נור מעגליך, כדי איינער זאָל זיין געצוואונגען צו פערקויפען זיין ארבייטס־קראפט, ווייל דער

געברויך פון דיעזער ארבייטס־קראפט איז געראדע דער צוועק, צוליעב וועלכען דער טאקס ווערט ארויפגעלעגט. די עקספּלואַטאציאָן פון ארבייט איז נור דאן מעגליך, ווען עס ווערט געפּאָדערט מעהר, אין אלגעמיין, וויפיעל די ארבייטער קענען געבען, ניט לאָזענדיג זיך אין גאנצען אָהן לעבענסמיטעל.

די העכערונג פון ווײדזשעס וואָלט אָבגעשאפט די מעגליכקייט פון פערשקלאפונג; און דערפאר אזוי לאנג, ווי עס איז דאָ צוואנג, קענען ווײדזשעס ניט געהעכערט ווערען.

און דיזע איינפאכע און זעהר בעגרייפליכע בעהאנדלונג פון מאנכע מענשען דורך די אנדערע, רופען די עקאָנאָמיסטען „דער אייזערנער געזעץ“; און די וואפע, מיט וועמעס הילפע אזא בעהאנדלונג ווערט דורכגעפיהרט, רופען זיי אָן אונשעדליכער טויש־מיטעל!

געלד — זאָגען זיי — דיעזער אונשעדליכער טויש־מיטעל, איז נויטיג פאר די מענשען אין זייערע געגענזייטיגע פערהעלטניסע.

וואָרום אָבער איז ניטאָ און איז ניט געוועזען קיין געלד, אין זיין ריכטיגען זין, צווישען נאציאָנען, וועלכע האָבען ניט געדארפט צאָהלען קיין געלד־טאקסעס צו זייערע בעזיעגער, ווערענד עס איז אימער געוועזען און עס וועט אימער זיין, ווי צווישען די פידזשיער, די קירגיזען, די אפריקאנער, די פעניציער? צווישען פעלקער, וועלכע זיינען אין אלגעמיין פריי פון געלד־טאקסעס, איז נור דאָ א דירעקטער אויסבייט פון זאכען אויף זאכען, אָדער צופעליגע ווערטה־מאָסען, ווי שעפסען, פוטער, פעלען און אזוי ווייטער.

געלד אין זיין ריכטיגען זין קומט ערשט אין געברויך צווישען מענשען, וועלכע ווערען געצוואונגען צו צאָהלען געלד. נור דאן ווערט געלד נויטיג אלס א מיטעל זיך צו פערזיכערען געגען געוואלד; דאן נור קריגט דאָס געלד א שטענדיגען טויש־ווערטה.

און ניט דאָס, וואָס איז בעקוועם פאר'ן אויסטויש, קריגט א טויש־ווערטה, נור דאָס, וואָס די רעגיערונג פאָדערט: אויב די רעגיערונג פאָדערט גאָלד, וועט גאָלד קריגען דעם טויש־

ווערטה; אויב קאָלירטע שטיינער ווערען געפּאָדערט, ווע‏לען די קאָלירטע שטיינער האָבען יענעם ווערטה.

אויב דאָס איז ניט אמת, טאָ ווארום איז עס אימער געוועזן די פּריווילעגיע פון דער רעגיערונג צו בעשטימען דיעזען טויש־מיטעל?

א פאָלק, למשל, די פידזשיער, האָבען בעשלאָסען צו האָבען א נייעם טויש־מיטעל. נו, לאָזט זיי צורוה, און זאָלען זיי טוישען זייערע זאכען ווי עס געפעלט זיי, און מישט זיך ניט אריין אין זייערע אויסטוישונגען איהר, וועלכע האָט די מאכט. אָבער איהר לאָזט שמיעדען אייערע מטבעות, פערוועהרענדיג אנדערע צו שמיעדען פונקט אזעלכע מטבעות; אָדער, ווי אין רוסלאנד, איהר דרוקט שטיקלעך פּאַפּיער, מיט די פּאָרטרעטען פון די צארען, ניט צו מאָדנע אונטערשריפטען, און פארזאָרגט זיך מיט שטרענגע בעשטראָפונגען פאר די, וואָס וועלען זיי נאָכמאכען; דאן צוטהיילט איהר דיעזע פּאַפּירלעך צווישען אייערע העל־פער, און פאָדערט, אונטער דעם נאָמען פון טאקסעס און נאלאָ־גען, פון דעם ארבייטער אזוי פיעל מטבעות אָדער אזוי פיעל פּאַפּירלעך, דאָס דער ארבייטער איז געצוואונגען צו פערקויפע־זיין ארבייט, אום צו קריעגען דיעזע מטבעות אָדער פּאַפּירלעך און איהר פערזיכערט אונז, אז דיעזעס געלד איז נויטיג, אלס אן אויסטויש־מיטעל!

אָט זיינען אלע מענשען פריי. קיינער דריקט קיינעם ניט אָדער האלט איהם אין אונטערטהעניגקייט, ווי אָבער דאָס געלד ווייזט זיך אין א געזעלשאַפט, קומט באלד מיט איהם דאָס „אייזערנע געזעץ“, וועלכע מאכט עס, אז די רענט ווערט אלץ גרעסער, און ווייזשעס ווערען קלענער ביז צום מינימום.

דער פאקט, דאָס א העלפט אָדער מעהר ווי א העלפט פון די רוסישע בויערען פערקויפען זיך צו די לאנד־אייגענטהימער אָדער צו די פאבריקאנטען אום צו קענען צאָהלען די דירעקטע און אינדירעקטע טאקסעס פון אלערליי סאָרטען, מיינט ניט חלילה (כאָטש עס איז אזוי קלאָר), אז דאָס ארויפלעגען פון צוואנג־טאקסעס צו גונסטען פון דער רעגיערונג און איהרע

שותפים, די לאַנד־אייגענטהימער, צווינגט די אַרבייטער צו ווערען די שקלאַפען פון די יעניגע, וועלכע לעגען אַרויף דיעזע טאַקסעס, אָה ניין! דאָס בעטייט, דאָס דיעזע זיינען: דאָס געלד — אַן אויסטויש־מיטעל, און אַן אייזערנער געזעץ!

איידער די לייב־אייגענע זיינען בעפרייט געוואָרען, האָב איך געקאָנט צווינגען וואַנקאַ'ן צו טהאָן אירגענד וועלכע אַר־בייט; און אַז וואַנקאַ האָט זיך ענטזאַגט, האָב איך איהם געשיקט צום ריכטער, וועלכער האָט איהם געלאָזט שמייסען, ביז ער האָט געפאָלגט. אין דערזעלבער צייט, אויב איך האָב גע־צוואונגען וואַנקאַ'ן צו אַרבייטען איבער זיינע כחות, אויב איך האָב איהם ניט געגעבען לאַנד און נאַהרונג איז די זאַך מיטגע־טהיילט געוואָרען דער נאַטשאַלסטוואָ, און איך האָב זיך בע־דאַרפט פערענטפערען.

איצט זיינען די מענשען פריי. אָבער איך קען צווינגען וואַנקאַ'ן און פעטרושקאַ'ן און סידאָרקאַ'ן צו טהאָן פאַר מיר אירגענד וועלכע אַרבייט, און אויב איינער ענטזאַגט זיך, גיב איך איהם קיין געלד ניט צו צאָהלען זיינע טאַקסעס, און זיי וועלען איהם שמייסען, ביז ער געהאָרכט און גיט זיך אונטער. נאָך מעהר, איך קען צווינגען די דייטשען, די פראַנצויזען, די כינעזער צו אַרבייטען פאַר מיר, בעשטראָפען זיי פאַר אונגע־האָרכזאַמקייט מיט דעם, וואָס איך וועל זיי ניט געבען דאָס געלד, וואָס זיי דאַרפען, אום צו קריגען לאַנד, אָדער קויפען ברויט, ווייל זיי האָבען ניט קיין לאַנד און ניט קיין ברויט; און אויב איך צווינג זיי צו אַרבייטען איבער די כחות, אויב איך טוידט זיי מיט דער אַרבייט, וועט מיר קיינער קיין וואָרט ניט זאָגען; און אויב, אַלס אַ צולאָג, בין איך נאָך אַ וואויל־געלע־רענטער אין די פּאָליטיש־עקאָנאָמישע ביכער, קען איך זיין ביי זיך פעסט, אַז אַלע מענשען זיינען פריי, און דאָס געלד ברענגט מיט זיך ניט קיין שקלאַפעריי.

אונזערע מוזשיקעס האָבען עס שוין פון לאַנג געוואוסט, אַז מיט'ן רובעל קען מען דערלאַנגען פיעל שמערצליכערע קלעפּ, ווי מיט'ן שטעקען, נור אונזערע פּאָליטיקאָ־עקאָנאָמיסטען ווייסען עס ניט.

צו זאָגען היינט, אז געלד ברענגט ניט מיט זיך קיין שקלאַ־פעריי איז פונקט אזוי ריכטיג, ווי עס איז געוועזן ריכטיג, מיט 50 יאָהר צוריק, צו זאָגען, דאָס לייב־אייגענשאַפט האָט ניט בעשאַפען קיין שקלאַפעריי.

די פּאָליטיקאָ־עקאָנאָמיסטען זאָגען, דאָס ניט קוקענדיג אויף דעם, וואָס דורך בעזיץ פון געלד קען איינער פערשקלאַפען א צווייטען, דאָך איז געלד אַן אונשעדליכער טויש־מיטעל.

ווארום איז ניט געזאָגט געוואָרען, מיט א האלבען יאָהר־הונדערט צוריק, דאָס ניט קוקענדיג אויף דעם, וואָס לייב־אייגענ־שאַפט האָט געגעבען די מעגליכקייט מאַנכע מענשען צו טיראַני־זירען אנדערע, איז די לייב־אייגענשאַפט ניט געווען א מיטעל פאר די פערשקלאַפונג פון מענשען, נור אַן אונשעדליכער מיטעל פאר געגענזייטיגער הילפע צווישען מענשען: מאַנכע גיבען זייער ארבייט, און די אנדערע נעהמען אויף זיך די זאָרג פאר דעם קערפּערליכען און גייסטיגען וואוילזיין פון די לייב־אייגענע און די אָרגאַניזאַציאָן פון ארבייט.

ווי עס איז, איך דענק, אז מאַנכע האָבען טאַקע אזוי בעהויפּטעט.

ווען דיעזע זאָגענאַנטע וויסענשאַפט, די פּאָליטישע עקאָנאָ־מיע, וואָלט זיך ניט פערנומען דערמיט, מיט וואָס עס זיינען פעראַינטערעסירט אַלע יורידישע וויסענשאַפטען — מיט דער צושטעלונג פון אַן ענטשולדיגונג פאר געוואַלד — וואָלט זי ניט געקאָנט ניט זעהן יענע מערקווירדיגע ערשיינונג, דאָס די פער־טהיילונג פון דעם רייכטהום און די עקספּלואַטאַציע פון מאַנכע מענשען דורך אנדערע קומען פון געלד, און דאָס נור מיט דער הילפע פון געלד קענען מאַנכע מענשען ווערען די בעלי־בתים איבער די ארבייט פון אנדערע — ד. ה., פערשקלאַפען זיי.

איך ווידערהאָל, א מענש, וואָס האָט געלד, קען קויפען דאָס גאַנצע ברויט און לאָזען אנדערע הונגערען, אָדער מאַכען זיי פאר שקלאַפען צוליעב דעם ברויט.

און דאָס איז עס, וואָס קומט פאָר פאר אונזערע אויגען אויף א גרויסען מאַסשטאַב.

עס וואָלט אויסגעזעהן, אזוי ווי עס וואָלט נויטיג געווען צו זוכען די שיכות צווישען געלד און שקלאַפעריי. אָבער די וויסענשאַפט בעהויפּטעט מיט פאָלשטענדיגער זיכערהייט, אז דאָס געלד האָט גאָר ניט צו טהאָן מיט דער פערשקלאַפונג פון מענשען.

די וויסענשאַפט זאָגט:

„געלד איז א סחורה, ווי יעדע אַנדערע, און זיין ווערטה ווערט בעשטימט פון די פּראָדוקציאָנס־קאָסטען; דער אונטער־שיעד איז נור אין דעם, דאָס דיזע געוויסע סחורה איז אויסגע־קליבען געוואָרען אַלס א טויש־מיטעל צוליעב איהר צוגעפּאַסט־קייט פאַר די בעשטימונג פון ווערטהען, פאַר די אַנזאַמלונג פון דאָס, וואָס איינער שפּאָרט אָב און פאַר צאָהלונגען.“

איין מענש האָט געמאַכט שיך, א צווייטער האָט ארויסגע־בראַכט קאָרן, א דריטער האָט אויפגעהאָדעוועט שאָף, און כדי זיי זאָלען קענען בעקוועם זיך אויסבייטען מיט זייערע סחורות, האָבען זיי איינגעפיהרט געלד, וועלכעס רעפּרעזענטירט א געוויסע קוואנטיטעט פון ארבייט, און דורך דיזען טויש־מיטעל, ווערען פּאָדעשוועס אויסגעביטען אויף א פוס פון א קאַלב אָדער אויף צעהן פונט מעהל.

די אַנהענגער פון דיזער כלומרשט’דיגער וויסענשאַפט האָבען ליעב אויסצומאָלען זיך אזא מין צושטאַנד. אָבער אין דער ווירקליכקייט האָט די וועלט קיינמאָל ניט געקאָנט אזא מין צושטאַנד.

אזוי איז עס מיט יענעם אַנדערען פאַנטאַסטישען בילד פון א פּרימיטיווער, ריינער און פאָלקאָמענער געזעלשאַפט, וועלכע די אַלטע פילאָזאָפען האָבען ליעב געהאַט צו מאָלען.

אָבער אזא געזעלשאַפט האָט קיינמאָל ניט עקזיסטירט.

אין אַלע מענשליכע געזעלשאַפטען, אין וועלכע עס האָט עקזיסטירט געלד, אַלס געלד, איז אימער־צו געווען די אונטער־דריקונג פון די שוואַכע און אונבעוואַפענטע דורך די שטאַרקע און בעוואַפענטע; און וואו עס איז געווען צוואַנג האָט געלד — די צייכענס פון ווערטה, צי פיה, צי פוטער, צי פעלען אָדער מעטאַלען — אונפערמיידליך פערלאָרען זיין אייגענשאַפט פון

א ווערטה־מאָס, און איז געוואָרען פשוט א מיטעל, ווי זיך צו בעפרייען פון צוואנג.

קיין ספק, דאָס געלד האָט די אַלע אונשעדליכע אייגענ־שאפטען, וואָס די וויסענשאַפט רעכענט אויס; אָבער עס האָט זיי נור אין אזא געזעלשאַפט, וועלכע איז פריי פון דער טיראַניי פון איין מענשען איבער א צווייטען — אין אַן אידעאַלער געזעל־שאַפט; אָבער אין אזא געזעלשאַפט וואָלט געלד,־אַלס אַן אַלגע־מיינע ווערטה־מאָס גאָר ניט עקזיסטירט, ווייל עס איז ניט געוועזן קיין געלד אין אירגענד וועלכער פון יענע געזעלשאַפטען, וועלכע זיינען געוועזן אונטערוואָרפען צו א רעגיערונגס־טיראַניי.

פון דער אנדערער זייט, אין אַלע געמיינדען, וועלכע זיינען אונז בעקאַנט, וואו עס איז דאָ געלד, קריגט דאָס געלד די בעדיי־טונג פון א טויש־מיטעל נור דערפאַר, ווייל ער דיענט אַלס א הילפס־מיטעל דער טיראַניי; און זיין הויפּט־עובדא איז ניט צו דיענען, אַלס טויש־מיטעל, נור אַלס א צוואַנגס־מיטעל.

וואו עס רעגיערט געוואַלד, קען ניט געלד דיענען, אַלס א ריכטיגער טויש־מיטעל, ווייל עס קען ניט זיין דאַן קיין ריכטי־גער ווערטה־מאָס.

און עס קען ניט זיין קיין ווערטה־מאָס דערפאַר, ווייל עס קען ניט זיין קיין מאָס אין א געזעלשאַפט, וואו איין מענש האָט די מעגליכקייט צו רויבען א צווייטען פון דעם פּראָדוקט פון זיין ארבייט.

ווען פערד און קיה, אויפגעהאָדעוועט פון זייערע אייגענ־טהימער, ווערען געבראַכט אויף א מארק, וואו זיי מוזען קאָנקו־רירען אין פרייז מיט פערד און קיה, וועלכע זיינען גע'גנב'עט געוואָרען פון זייערע אייגענטהימער און פערקויפט געוואָרען פון רויבער, איז עס קלאָהר, דאָס די פּרייזען פון די פערד און קיה אין יענעם מארק וועלען ניט בעשטימט ווערען פון דער ארבייט, וועלכע עס האָט געקאָסט אויפצוהאָדעווען די חיות; און די פּרייזען פון אַלע אנדערע סחורות וועלען דורכמאכען אַן ענדערונג, וואָס וועט זיין אין איינקלאַנג מיט דעם פּרייז פון די פערד און קיה; און דאָס געלד וועט שוין מעהר ניט בעשטימען דעם ווערטה פון דיעזע סחורות. אחוץ דעם, אויב עס איז מעגליך צו

קריגען דורך געוואלד א פערד, א קוה אָדער א הויז, איז עס דאָך פונקט אזוי מעגליך צו קריגען געלד אויף דעם זעלבען אופן. נון, אויב געלד אליין קען מען קריגען דורך געוואלד און מען קען עס אויסגעבען אין אויסטויש פאר זאכען, דאן הערט עס דאָך געגצליך אויף צו האָבען זאָגאר די עהנליכקייט פון א טויש־מיטעל.

דער רויבער, וועלכער קויפט מיט דעם גערויבטען געלד ארבייטס־פּראָדוקטען, מאכט דאָ ניט קיין אויסטויש; ער קריגט איינפאך דאָס, וואָס ער דאַרף, מיט דער הילפע פון געלד.

און ווען עס וואָלט זאָגאר עקזיסטירט יענע פאנטאסטישע אונמעגליכע געזעלשאפט, אין וועלכער, ווען עס וואָלט קיין רעגירונגס־צוואנג ניט געווען, געלד — זילבער אָדער גאָלד — וואָלט געדיענט, אלס א ווערטה־מאָס און אלס אן אויסטויש־מיטעל, וואָלט דיעזע פונקציאָן גלייך פערשוואונדען אזוי שנעל, ווי געוואלד וואָלט זיך געוויזען.

דער געוואלד־מענש קומט אין דער געזעלשאפט אין דער געשטאלט פון א זיעגער. דער געוואלד־מענש, וועלען מיר אָנ־נעהמען, פערכאפּט די פערד, די קיה, די קליידונג און די הייזער פון די איינוואוינער; אָבער עס איז ניט בעקוועם פאר איהם צו האלטען ביי זיך דיעזע אלע זאכען, און גאנץ נאטירליך קומט איהם דער געדאנק צו רויבען די מענשען פון דאָס וואָס רעפּרע־זענטירט צווישען זיי יעדען סאָרט פון ווערטה, און וואָס קען אויסגעביטען ווערען אויף אירגענד וועלכען פּראָדוקט — געלד. און דאן הערט אויף גלייך די פונקציאָן פון געלד אלס א ווערטה־מאָס אין יענער געזעלשאפט, ווייל דער ווערטה־מאָס פון די זאכען וועט אימער זיין אָבהענגיג פון דער הפקר'דיגער אויפ־פיהרונג פון דעם געוואלד־מענשען.

יענע זאך, וואָס דער געוואלד־מענש וועט געברויכען אם מייסטען, און פאר וועלכע ער וועט געבען דאָס מייסטע געלד, וועט קריגען א העכערען ווערטה, און פערקעהרט.

אלזאָ, אין א געמיינדע, וואָס איז אונטערוואָרפען א געוואלד־מאכט, קריגט דאָס געלד גלייך די אייגענשאפט פון געוואלד אין די הענד פון דעם מאכט־האָבער, בלייבענדיג ביי זיין בעדייטונג

פון א טויש־מיטעל פאר די פערגעוואלדיגטע נור ביז צו אזא גראד און נור אין אזא היגזיכט, ווי דאס איז גוט פאר דעם פערגעוואלדיגער.

לאָמיר בעטראכטען די זאך אין א קליינעם קרייז.

די לייב־אייגענע שטעלען צו דעם לאנד־אייגענטהימער לייוועגט, היהנער, שאף און טעגליכע ארבייט. דאן פיהרט איין דער לאנד־אייגענטהימער א געלד־טאקס אָנשטאָט די פראָדוק־טען און בעשטימט די פרייזען פון די פראָדוקטען. דער, וואָס האָט ניט קיין לייוועגט, היהנער, שאף, און וועלכער קען אויך ניט געבען קיין ארבייטס־קראפט, קען בעצאָהלען א געוויסע סומע פון געלד.

עס איז קלאָהר, דאָס צווישען די לייב־אייגענע פון דיעזען לענדלאָרד וועט דער פרייז פון די פראָדוקטען אימער אָבהענגען פון דעם ווילען פון דעם פריץ. דער אייגענטהימער געברויכט די אָנגעזאמעלטע פראָדוקטען; מאנכע געברויכט ער מעהר, מאנכע וועניגער, און לויט דעם בעשטימט ער די פרייזען, ניעדריגע און העכערע.

עס איז וויעדער קלאָהר, דאָס דער ווילען אָדער די בעדירפ־ניסע פון דעם אייגענטהימער וועלען בעשטימען די פרייזען פון די פראָדוקטען זאָגאר אזוי ווייט, ווי זיי זיינען צוטהיילט צווישען די לייב־אייגענע גופא.

אויב דער אייגענטהימער דארף האָבען ברויט, וועט ער בעשטימען א הויכען געלד־טאקס פאר די פריווילעגיע צו צאָה־לען איהם מיט אנדערע זאכען, אזוי, אז די יעניגע, וועלכע האָבען איהם צוצושטעלען די זאכען, וועלכע ער דארף ניט זעהר נויטיג — לייוועגד, היהנער, פיה, פערזענליכע ארבייט — וועלען האָבען איהם פיעל צו צאָהלען. דערפאר וועלען די יעניגע, וועלכע האָבען ניט קיין ברויט צו געבען, וועלען פער־קויפען זייער ארבייט אָדער זייער לייוועגד און פיה, אום צו קויפען ברויט פאר זייער אייגענטהימער.

אויב דער אייגענטהימער בעשליסט איינצופיהרען א געלד־טאקס פאר אלע צאָהלונגען, וועט דער פרייז פון די פראָדוקטען, וויעדער, ניט אָבהענגען פון דער קוואנטיטעט ארבייט, וועלכע

זיי פערקערפּערן, נור, צום אַלעם ערשטען, פון דער קוואַנטי־טעט געלד, וואָס דער אייגענטהימער פּאָדערט, און, צווייטענס, פון דעם סאָרט פּראָדוקטען, וועלכע ער דאַרף אָם מייסטען, און פאַר וועלכע ער צאָהלט פּאָלגליך מעהר געלד.

דאָס ארויפלעגען פון אַ געלד־טאַקס דורך דעם אייגענטהי־מער וואָלט נור דאַן ניט בעריהרט די פּרייזען פון די פּראָדוקטען צווישען די בויערן, ווען די בויערן וואָלטען, ערשטענס, גע־לעבט אָבגעזונדערט פון אַנדערע מענשען און וואָלטען ניט געהאַט קיינע אַנדערע פערהעלטניסע מיט זייערע אייגענטהימער און איינער מיט׳ן צווייטען און, צווייטענס, ווען דער אייגענטהימער וואָלט פערברויכט דאָס געלד אום צו קויפען זאַכען אויסער זיין דאָרף, און ניט אין דאָרף גופא. נור אונטער דיעזע צוויי בעדינ־גונגען וואָלט דער ווערטה פון די זאַכען, כאָטש נאָמינעל ענדע־רענדיג זיך, פערהעלטניסמעסיג געבליבען נאָרמאַל, און דאָס געלד וואָלט געהאַט די פונקציאָן פון אַ ווערטה־מאָס און פון אַ טויש־מיטעל; אָבער אויב די בויערן האָבען עקאָנאָמישע פער־העלטניסע מיט זייערע שכנים, דאַן, צוערשט, וועט די גרעסערע אָדער קלענערע פּאָדערונג פון געלד דורך דעם אייגענטהימער בעשטימען דעם העכערען אָדער ניעדריגערען ווערטה פון זייערע פּראָדוקטען אין זייער האַנדעל מיט די שכנים. אויב מען פּאָ־דערט פון זייערע שכנים וועניגער געלד, ווי פון זיי, דאַן וועלען זייערע פּראָדוקטען זיך פערקויפען אויף אַ ניעדריגערען פּרייז, ווי די פּראָדוקטען פון די שכנים; און פערקעהרט.

און ווייטער, דאָס ארויפלעגען פון אַ געלד־טאַקס פון דעם אייגענטהימער אויף זיינע לייב־אייגענע וואָלט ניט בעריהרט דעם ווערטה פון די פּראָדוקטען פון זיינע בויערן, ווען ער קויפט ניט מיט דעם געלד, וואָס ער מאָהנט איין, אין זיין אייגע־נעם דאָרף. טהוט ער עס יאַ, וועלען די פערהעלטניסע צווישען די פּרייזען פון די סחורות שטענדיג זיך ענדערען; און דיעזע ענדע־רונגען וועלען בעשטימט ווערען פון די פּאָדערונגען פון דעם אייגענטהימער פון דעם אָדער יענעם פּראָדוקט.

אָנגענומען, דאָס איין אייגענטהימער האָט ארויפגעלעגט אויף זיינע בויערן אַ זעהר הויכען טאַקס, ווערענד זיין שכן

האָט אַרויפגעלעגט אַ ניעדריגען געלד־טאַקס. עס איז קלאָהר, דאָס אויף דעם גוט פון דעם ערשטען וועלען אַלע פּראָדוקטען זיין ביליגער, ווי אויף דעם גוט פון דעם צווייטען, און די פּרייזען אין יעדען מאַיאָנטיק וועלען אָבהענגען פון דער פערגרעסערונג אָדער פערקלענערונג פון דעם טאַקס.

דאָס איז איין ווירקונג פון געוואַלד אויף די פּרייזען.

אַ צווייטע ווירקונג, וועלכע קומט ארויס פון דער ערשטער וועט זיך אַרויסווייזען אין דעם פערהעלטניסמעסיגען ווערטה פון די פּראָדוקטען.

אָנגענומען, דאָס איין אייגענטהימער האָט זעהר אַ גרויסען חשק צו פערד, און צאָהלט פאַר זיי הויכע פּרייזען, וועהרענד אַ צווייטער האָט ליעב געוויסע טיכלעך, און צאָהלט פאַר זיי הויכע פּרייזען. עס איז קלאָהר, דאָס אויף די מאַיאָנטקעס פון דיעזע אייגענטהימער וועלען פערד און טיכלעך זיין זעהר טהייער, און די פּרייזען פון דיעזע וועלען ניט זיין אין אַ נאָרמאַלען פערהעלטניס צו די פּרייזען פון קיה און ברויט. מאָרגען שטאַרבט דער ליעבהאָבער פון די געוויסע טיכלעך, און זיין יורש וועט גאָר זיין אַ ליעבהאָבער פון היהנער, און דער פּרייז אויף די טיכלעך פאַלט, וועהרענד דער פּרייז אויף די היהנער שטייגט.

אין יעדער געזעלשאַפט, וואו עס עקזיסטירט די אונטערדריקונג פון מענש דורך מענש, ווערט די פונקציאָן פון געלד, אַלס אַ ווערטה־מאָס גלייך אָבהענגיג אָן דעם ווילען פון דעם געוואַלד־האָבער, און זיין פונקציאָן אַלס אַ טויש־מיטעל ווערט איבערשטיגען פון אָן אנדער פונקציאָן — פון צו דיענען, אַלס דער בעקוועמסטער מיטעל צו פּראָפיטירען דורך די ארבייט פון אַ צווייטען.

דער אונטערדריקער דאַרף ניט דאָס געלד פאַר אויסטויש־צוועקען אָדער אום צו בעשטימען אַ ווערטה־מאָס, נור איינפאַך, אַלס אַ בעקוועמע וואפע פון אונטערדריקונג, ווייל דאָס געלד איז לייכט צו היטען און גיט די מעגליכקייט איינעם צו האַלטען אין אונטערטהעניגקייט די גרעסטע צאָהל מענשען.

אוועקצונעהמען די גאַנצע פיה, אום צו האָבען ביי דער האַנד אַזוי פיעל קיה, שעפּסען, פערד, וויפיעל ער קען געברויכען, איז

אונבעקוועם, ווייל מען דארף זיי פיטערען און אויפפאסען אויף זיי; דאס גלייכען, קארן קען קאליע ווערען; און דאס זעלבע מיט ארבייט: אמאל דארף מען א טויזענד ארבייטער און אמאל גאר קיינע.

געלד, ווען עס ווערט געפאדערט פון די יעניגע, וועלכע האבען עס ניט, בעפרייט איינעם פון אלע דיעזע אונבעקוועמליכקייטען, און מאכט מעגליך פאר דעם געוואלד־מענשען צו האבען אימער אלעס, וואס ער דארף; אלעס, וואס ער וויל נור האבען.

אחוץ דעם, דער געוואלד־מענש דארף אויך האבען געלד, אום אויסצובערייטען זיין רעכט צו פראפיטירען פון אן אנדער מענשענ׳ס ארבייט איבער אלע, וועמען עס פעהלט געלד, און ניט זיין אנגעוויזען אויף א געוויסע צאהל מענשען בלויז.

ווען עס איז ניט געווען קיין געלד, האט יעדער אייגענטהימער געקענט אויסניצען בלויז די ארבייט פון זיינע אייגענע בויערען; אבער ווען צוויי האבען זיך איינפערשטענדיגט צו מאכען זייערע צאהלונגען אין געלד, וועלכע די בויערען האבען ניט געהאט, האט יעדער פון זיי געקענט גאר ניט אויסקלייבענדיג געברויכען אירגענד וועלכע און אלע קרעפטען אויף דיביידע מאיאנטקעס.

דערפאר געפינט עס דער אונטערדריקער זעהר בעקוועם צו פאדערען א געלד־צאהלונג פון אלע די יעניגע, אויף וועמעס ארבייט ער האט א פריטענזיע, און ער וויל נור דאס געלד פאר זיין אייגענשאפט צו בעהערשען די ארבייט.

וואס דעם אונטערדריקטען אנבעטרעפט, דעם, וועלכער ווערט בערויבט פון זיין ארבייט, ער דארף ניט קיין געלד, ניט צום אויסטויש, ווייל ער קען אויסטוישען אהן געלד, ווי אלע מענשען אהן א רעגיערונג האבען עס געטהאן; ער דארף עס אויך ניט פאר די בעשטימונג פון דעם ווערטה־מאס, ווייל דאס ווערט שוין געטהאן אהן איהם, אהן זיין אריינמישען זיך; ער דארף עס אויך ניט, אום אבצושפארען, ווייל דער, ווער עס ווערט בערויבט פון די פראדוקטען פון זיין ארבייט קען ניט שפארען; ער דארף עס אויך ניט, אום צו בעצאהלען אימעצען, ווייל דער אונטערדריקטער גיט אימער מעהר, וויפיעל ער קריגט, און אפילו

ווען ער קריגט עטוואָס, גיט מען איהם גיכער סחורה, ווי געלד, ווי דאָס איז דער פאַל מיט די אַרבייטער, וועלכע קריגען, אָנ־שטאָט זייערע וויידזשעס פערשיעדענע זאכען פון די סטאָרס פון זייערע בעלי בתים, אָדער אפילו ווי די אַרבייטער, וועלכע בייטען אויס זייערע וויידזשעס אויף די לעבענס־נויטווענדיג־קייטען אין די „פּריוועט סטאָרס".

מען בעפעהלט איהם צו געבען געלד, און מען זאָגט איהם, דאָס אויב ער וועט ניט צאָהלען, קריגט ער ניט קיין לאַנד, קיין ברויט, אָדער, דאָס זיין קוה, זיין הויז וועלען פון איהם אוועק־גענומען ווערען און מען וועט איהם אָדער צווינגען אַרבייטען אָדער איהם איינשפּאַרען אין געפענגניס. ער קען זיך רעטען פון דעם נור אויף דעם תנאי, ער זאָל פערקויפען די פּראָדוקטען פון זיין אַרבייט, זיין אַרבייטס־קראַפט אָדער די אַרבייט פון זיינע קינדער. אָבער דער פּראָדוקט אָדער זיין אַרבייט איז ער גע־צוואונגען צו פערקויפען אויף בעשטימטע פּרייזען ניט לויט דעם נאָרמאַלען אויסטויש, נור לויט דער קראַפט, וועלכע פאָדערט פון איהם דעם טאַקס.

און אונטער דיעזער ווירקונג פון טאַקסעס אויף די ווער־טהען, וועלכע זיינען אימער און איבעראַל דאַ — צווישען לאַנד־אייגענטהימער און זייערע בויערען אויף אַ קליינעם מאַסשטאַב, און רעגיערונגען אויף אַ גרויסען מאַסשטאַב — אונטער דיעזע פערהעלטניסע, וועלכע פעראורזאַכען די ענדערונג אין די ווער־טהען אַזוי קלאָהר, ווי עס איז קלאָהר די אורזאַכע פון דעם טאַנ־צען פון די ליאַלקעס פאַר דעם, וועלכער שטעהט פון הינטען און זעהט די שטריקלעך — אונטער דיעזע פערהעלטניסע — צו ריידען פון געלד בלויז אַלס אַ טויש־מיטעל, איז, מילד גערעדט, זעהר זאָנדערבאַר!

יעדער מין אונטערדריקונג פון מענשען דורך מענשען שטיצט זיך אויף דער מעגליכקייט וועלכע איין מענש האָט צו נעהמען דעם צווייטענ'ס לעבען, און צו האַלטען אַ סטראַשענדע שטעלונג, צווינגענדיג זיין געהאָרכזאַמקייט.

איינער קען בעהויפּטען און ניט מורא האָבען צו זיין אין טעות, דאָס וואו נאָר עס איז דאָ די פערשקלאַפונג פון מענשען, דאָס מיינט, וואו נור א מענש טהוט עטוואָס געגען זיין ווילען אין געהאָרכזאַמקייט צו דעם וואונש פון א צווייטען, איז די אורזאַכע דערפון געוואַלד, וועלכע האָט אַלס איהר פונדאַמענט דאָס סטראַשענען מיט'ן טויט.

דאָרט, וואו א מענש גיט אַוועק זיין גאַנצע ארבייט צו א צווייטען, לעבט אָהן גענינענדע נאַהרונג, לאָזט זיינע קינדער געהן שווער ארבייטען, און ווידמעט זיין גאַנץ לעבען צו אָבּ־שטויסענדער און אונניצליכער (פאַר איהם) ארבייט, ווי דאָס ווערט געטהאָן פאַר אונזערע אויגען אין אונזער אייגען וועלט (וועלכע ווערט גערופען ציוויליזירט, ווייל מיר לעבען אין איהר), דערפאַר קען מען זאָגען מיט זיכערהייט, דאָס ער טהוט דאָס אַלעס, ווייל, ווען ער טהוט דאָס ניט, ווערט ער געסטראַשעט מיט דעם פערלוסט פון זיין לעבען.

דערפאַר אין אונזער קולטור־וועלט, וואו די מאַיאָריטעט פון מענשען, אונטער א שרעקליכער נויט, טהוט אויף העסליכע און אונניצליכע (פאַר זיי) ארבייט, איז די מאַיאָריטעט אין א צושטאַנד פון שקלאַפעריי, וועלכע איז געגרינדעט אויף דער מורא צו פערלירען דאָס לעבען.

אין וואָס, אַלזאָ, ווייזט זיך ארויס שקלאַפעריי, און ווי ווערט די מורא פאַר'ן טויט אויסגעדריקט?

אין די אַלטע צייטען איז די מעטהאָדע פון פערשקלאַפונג און דער סטראַשענען צו נעהמען איינעמ'ס לעבען געוועזען זעהר קלאָהר: די פּרימיטיווע מעטהאָדע פון פערשקלאַפען מענשען איז בעשטאַנען אין דעם דירעקטען סטראַשענען מיט'ן טויט דורכ'ן שווערד.

דער בעוואָפענטער האָט געזאָגט צו דעם אונבעוואָפענטען: „איך קען דיך טויטען, ווי דו האָסט געזעהן, מיך טהאָן מיט דיין ברודער, אָבער איך ווינש עס ניט צו טהאָן. איך וועל דיך שאַנע־ווען, הויפּטזעכליך דערפאַר, ווייל פאַר אונז ביידע, פאַר מיר און דיר, לוינט זיך עס בעסער, אויב דו וועסט איינוויליגען צו

ארבייטען פאַר מיר אַנשטאַט צו ווערען געטויטעט. אַלזאָ טהו אַלץ, וואָס איך הייס. אויב ניט הרג'ע איך דיך."

און דער אונבעוואָפענטער האָט זיך אונטערוואָרפען דעם בעוואָפענטען און האָט געטהאָן אַלעס, וואָס ער האָט בעפוילען.

דער אונבעוואָפענטער האָט געאַרבייט; דער בעוואָפענטער האָט געסטראַשעט.

דאָס איז געווען יענע פערזענליכע שקלאַפעריי, וועלכע ווייזט זיך פריה צווישען אַלע נאַציאָנען, און וועלכע מען קען נאָך איצט געפינען צווישען די ווילדע נאַציאָנען.

דיזע מעטאָדע צו פערשקלאַפען איז די ערשטע וועלכע קומט אין געברויך, אָבער אַזוי ווי דאָס לעבען ווערט שטאַרק קאָמפּליצירט, ווערט דיזע מעטאָדע געענדערט. אונטער קאָמפּליצירטע אומשטענדען פון לעבען האָט דיזע מעטאָדע פיעלע אונבעקוועמליכקייטען פאַר דעם אונטערדריקער. אום צו פּראָפּיטירען דורך די ארבייט פון די שוואַכערע, מוז דער אונטערדריקער זיי געבען שפּייז און קליידונג — דאָס הייסט, ער מוז אַזוי פיעל אויפפּאַסען אויף זיי, אַז זיי זאָלען טויגען צו דער ארבייט, און דאָס בעגרענצט די צאָהל פון די פערשקלאַפטע; נאָך מעהר, דיזע מעטאָדע צווינגט דעם אונטערדריקער צו היטען שטענדיג די פערשקלאַפטע און האַלטען זיי אין איין סטראַשענען.

און דערפאַר ווערט ענטוויקעלט אַ נייע מעטאָדע פון פערשקלאַפונג.

מיט פינף טויזענד יאָהר צוריק, לויט די ביעבל דערצעהלט אונז, איז ערפונדען געוואָרען פון יוסף הצדיק יענע מעהר בעקוועמע און אַלגעמיינע מעטאָדע פון פערשקלאַפען מענשען.

די מעטאָדע איז דיזעלבע, וועלכע ווערט היינט געברויכט אין צעהמען פערד און ווילדע חיות אין די צירקען.

די מעטאָדע איז — הונגער.

אָט איז די ביבלישע שילדערונג פון דיזער ערפינדונג:

בראשית, קאַפּיטעל 48-47. „און ער האָט צונויפגעזאַמעלט די שפּייז פון די זיבען יאָהר, וועלכע זיינען געווען אין דעם לאַנד פון מצרים, און האָט אַוועקגעלעגט די שפּייז אין די שטערט: די

שפייז פון פעלד, וואָס איז געווען ארום יעדע שטאדט האָט ער אוועקגעלעגט אין דיזעלבע.

„49. און יוסף האָט צונויפגעזאמעלט דעם קאָרן, ווי די זאמד פון דעם ים, זעהר פיעל, ביז ער האָט אויפגעהערט צו צעהלען; ווייל עס איז געווען אָהן א צאָהל.

„53. און די זיבען זאטע יאָהרען, וועלכע זיינען געווען אין לאַנד פון מצרים האָבען זיך געענדיגט.

„54. און די זיבען יאָהרען פון הונגער האָבען אָנגעהויבען צו קומען לויט ווי יוסף האָט געזאָגט: און דער הונגער איז געווען אין אַלע לענדער; אבער אין דעם גאַנצען לאַנד פון מצרים איז געווען ברויט.

„55. און ווען דאָס גאַנצע לאַנד פון מצרים איז געוואָרען הונגעריג, האָט דאָס פאָלק געשריען צו פרעה פאַר ברויט. און פרעה האָט געזאָגט צו אַלע מצריים: געהט צו יוסף; וואָס ער זאָגט אייך, טהוט.

„56. און דער הונגער איז געווען איבער דעם גאַנצען פנים פון דער ערד. און יוסף האָט געעפענט אַלע זיינע שפייכ־לערס און האָט פערקויפט צו די מצריים. און דער הונגער איז אַלץ ערגער געוואָרען אין דעם לאַנד פון מצרים.

„57. און אַלע לענדער זיינען געקומען נאָך מצרים צו יוסף, אום צו קויפען קאָרן. ווייל דער הונגער איז געווען שרעק־ליך אין אַלע לענדער.

יוסף, געניסענדיג דאָס רעכט פון דער אָריגינעלער מעטאָדע צו פערשקלאַפען מענשען דורך דעם סטראַשונאַק מיט׳ן שווערד, האָט צוזאַמענגעקליבען קאָרן אין די יאָהרען פון גערעטענקייט, פאָראויסזעהענדיג שלעכטע יאָהרען, וועלכע געוועהנליך קומען נאָך די גוטע, ווי אַלע מענשען ווייסען עס זאָגאַר אָהן פרעה׳ס חלום, און מיט דיזען מיטעל, מיט הונגער, האָט ער פערשקלאַפט אויף דעם זיכערסטען און בעקוועמסטען אופן די מצריים אזוי גוט, ווי די איינוואוינער פון די אַרומיגע לענדער. אזוי שנעל, ווי די מענשען האָבען דערפיהלט הונגער, האָט ער געמאַכט די זאַך אזוי, אום צו פערשקלאַפען אויף שטענדיג די מענשען דורך דיזען מיטעל פון הונגער.

אין דעם 47טען קאפיטעל ווערט עס געשילדערט ווי פאָלגט:

„13. און עס איז ניט געווען קיין ברויט אין דעם גאַנצען לאַנד, ווייל דער הונגער איז געווען זעהר שרעקליך, אזוי דאָס דאָס גאַנצע לאַנד מצרים און דאָס גאַנצע לאַנד כנען איז געווען אין טוידט־שמערצען צוליעב דעם הונגער.

„14. און יוסף האָט צונויפגעזאַמעלט דאָס גאַנצע געלד, וואָס איז געווען אין לאַנד מצרים און אין לאַנד כנען, פאַר דעם קאָרן, וואָס זיי האָבען געקויפט; און יוסף האָט געבראַכט דאָס געלד אין פרעה׳ס הויז.

„15. און ווען דאָס געלד האָט געפעהלט אין לאַנד מצרים און אין לאַנד כנען, זיינען די אַלע מצריים געקומען צו יוסף, און האָבען געזאָגט: גיעב אונז ברויט: ווייל, וואָרום זאָלען מיר שטאַרבען אָט דאָ פאַר דיר? ווייל דאָס געלד איז ניטאָ.

„16. און יוסף האָט געזאָגט: גיט אייער פיה, און איך וועל אייך געבען פאַר אייער פיה, אויב געלד פעהלט אייך.

„17. און זיי האָבען געבראַכט דאָס פיה צו יוסף: און יוסף האָט זיי געגעבען ברויט אין אויסבייט פאַר די פערד און פאַר די טשערעדעס און פאַר די פיה און פאַר די אייזלען, און ער האָט זיי געשפייזט מיט ברויט, זיי און זייערע פיה פאַר יענעם יאָהר.

„18. ווען יענער יאָהר איז געווען צו ענדע, זיינען זיי געקומען צו איהם דעם צווייטען יאהר, און האָבען געזאָגט צו איהם: מיר ווילען ניט פערלייקענען פון מיין הערר, ווי דאָס געלד אונזערס איז אוועק; עס איז גאָר ניט איבערגעבליבען אין דעם אָנבליק פון מיין הערר, אחוץ אונזערע קערפער און אונזער לאַנד.

„19. וואָרום זאָלען מיר שטאַרבען פאַר דיינע אויגען, ביידע, מיר און אונזער לאַנד? קויף אונז און אונזער לאַנד פאַר ברויט, און מיר און אונזער לאַנד וועלען זיין שקלאַפען צו פרעה; און גיב אונז קערנער, דאָס מיר זאָלען קענען לעבען און ניט שטאַרבען, אז דאָס לאַנד זאָל ניט־זיין וויסט.

„20. און יוסף האָט געקויפט דאָס גאַנצע לאַנד פון מצרים פאַר פרעה; ווייל די מצריים האָבען פערקויפט, יעדער

מאַן זיין פעלד, ווייל דער הונגער האָט געהערשט איבער זיי; אַזוי איז דאָס לאַנד געוואָרען פּרעה׳ס.

„21. און וואָס דאָס פאָלק אנבעלאַנגט, האָט ער זיי איבער־גענומען אין די שטעדט פון איין ענד פון די גרענעצען פון מצרים צו דעם צווייטען דערפון.

„22. נור דאָס לאַנד פון די פּריסטער האָט ער ניט גע־קויפט; ווייל די פּריסטער האָבען געהאַט אַ טהייל בעשטימט פאַר זיי פון פּרעה, און האָבען געגעסען זייער טהייל, וואָס פּרעה האָט זיי געגעבען; פאַר דאָס האָבען זיי ניט פערקויפט זייערע לענדער.

„23. דאַן האָט יוסף געזאָגט צום פאָלק: זעהט, איך האָב אייך געקויפט דיזען טאָג און אייער לאַנד פאַר פּרעה; זעהט, דאָ איז תבואה פאַר אייך, און איהר זאָלט פערזעען דאָס לאַנד.

„24. און עס זאָל קומען צו פּאַסירען אין דעם אויסוואַק־סען, דאָס איהר זאָלט געבען דעם פינפטען טהייל צו פּרעה, און פיער טהיילען זאָלען זיין אייערע אייגענע, פאַר די קערנער, פון דעם פעלד, און פאַר אייער שפּייז, און פאַר די פון אייער הויז־געזינד, און פאַר שפּייז פאַר אייערע קליינע קינדער.

„25. און זיי זאָגען: דו האָסט געראַטעוועט אונזערע לע־בענס, לאָז אונז געפינען חן אין די אויגען פון מיין האַרר, און מיר וועלען זיין פּרעה׳ס שקלאַפען.

„26. און יוסף האָט געמאַכט אַ געזעץ איבער דעם לאַנד פון מצרים ביז אויף דיזען טאָג, דאָס פּרעה זאָל האָבען דעם פינפטען טהייל; אַ חוץ דאָס לאַנד פון די פּריסטער בלויז, וועלכעס איז ניט געוואָרען פּרעה׳ס.“

פריהער, אום צו פּראָפיטירען פון דער אַרבייט פון מענ־שען, האָט פּרעה געמוזט זיי צווינגען צו אַרבייטען פאַר איהם. איצט, האָבענדיג דאָס לאַנד און דעם אָנגעזאַמעלטען קאָרן, דאַרף ער נור היטען די קאָרן־שפּייכלער, און דער הונגער וועט זיי שוין צווינגען צו אַרבייטען פאַר איהם. דאָס לאַנד איז אין גאַנצען זיינס, און די אָנגעזאַמעלטע שפּייז (דער טהייל, וואָס איז גענו־מען פון פאָלק) איז זיינס. אַנשטאַט טרייבען יעדען מענשען בעזונדער צו דער אַרבייט דורכ׳ן שווערד, דאַרף ער נור היטען די

קאַרן־שפּייכלער, אום צו מאַכען די מענשען פאַר זיינע שקלאַפען, ניט מיט'ן שווערד, נור מיט'ן הונגער. אין אַ יאָהר פון הונגער קענען אַלע געמאַכט ווערען צו שטאַרבען פון הונגער דורך פּרעה, און אין אַ בעסערער צייט קענען געמאַכט ווערען צו שטאַרבען פון הונגער די אַלע, וועמען צופעליגע אונגליקען האָבען געשטערט פון אריינצונעהמען זייער אייגענע תבואה.

אַזוי איז אַלזאָ בעשטימט די צווייטע מעטאָדע פון פערשקלאַפען מענשען, ניט דורכ'ן שווערד, דאָס הייסט, דורך שטאַרקען טרייבען, מיט דעם שטראַשונאַק צו בעשטראָפען מיט'ן טויט, די שוואכע צו דער אַרבייט, נור מיט אַ שטאַרקערען צוזאַמענקלייבען די אַלע פּראָדוקטען און היטען זיי, און אַזוי צווינגען די שוואַכע צו פערקויפען זיך פאַר ברויט.

יוסף זאָגט צו די הונגעריגע:

„איך קען אייך מאַכען שטאַרבען פון הונגער, ווייל איך האָב דעם גאַנצען קאָרן, אָבער איך האָב רחמנות אויף אייך, נור מיט דעם תנאי, אַז פאַר דעם ברויט, וואָס איך גיב אייך, וועט איהר טהון אַלעס, וואָס איך בעפעהל אייך."

פאַר די ערשטע מעטאָדע פון פערשקלאַפונג — דער געברויך פון ברוטאַלער געוואַלט — דאַרף דער שטאַרקערער האָבען בלויז סאָלדאַטען, וועלכע זאָלען געהען שטענדיג צווישען די שוואַכערע און דורך דעם סטראַשענען מיט טוידט צווינגען זיי צו ערפילען דעם שטאַרקערענס ווילען. פאַר די צווייטע מעטאָדע—די אָנווענדונג פון הונגער — דאַרף ער האָבען אַ חוץ סאָלדאַטען, וואָס זאָלען היטען דאָס לאַנד און די קראָמען, אַנאַנדער סאָרט העלפער, גרויסע און קליינע יוסף'ס, אויפפּאַסער און פונאַנדערטהיילער פון דעם קאָרן. דער הערשער מוז אויך זיי געבען אַ חלק, ער מוז געבען יוסף'ן פיינע קליידער, אַ גאָלדענעם רינג, דיענער, נאַהרונג און זילבער פאַר זיינע ברידער און קרובים. נאָך מעהר, ניט נור די אויפפּאַסער און זייערע קרובים אַליין, נור אויך אַלע פּריוואַט־בעזיצער פון קראָמען, ווערען טהיילהאַבער פון דער מאַכט אונטער דער צווייטער מעטאָדע.

ווי אין דער ערשטער פאָרמע, וועלכע איז געגרינדעט אויף ברוטאַלער מאַכט, ווערט יעדער מענש, וואָס האָט וואָפען, אַ

שותף אין דעם רויב, אזוי אויך אין דער צווייטער פאָרמע, געגרינדעט אויף הונגער, ווערט יעדער בעזיצער פון קאָרן א שותף אין דער פערגוואלטיגענדער הערשאפט.

די בעסערקייט פון דיזער צווייטער מעטאָדע איבער דער ערשטער, פון דעם שטאנדפונקט פון דעם מאכטהאבער, בע־שטעהט הויפטזעכליך אין דעם, וואָס ער איז מעהר ניט גע־צוואונגען זיך אנצושטרענגען, אום צו ערצווינגען די געהאָרזאמ־קייט פון דעם ארבייטער. די ארבייטער קומען צו איהם פריי־וויליג און פערקויפען זיך צו איהם. און, צווייטענס איז דיזע מעטאָדע בעסער דערמיט, ווייל א קלענערע צאָהל מענשען האָט די מעגליכקייט זיך צו רעטען פון דיזער אונטערדריקונג.

דער חסרון פון דיזער מעטאָדע פאר דעם אונטערדריקער איז אין דעם, וואָס ער מוז זיך צוטהיילען אין זיין רויב מיט א גרעסערע צאָהל מענשען.

די בעסערקייט פון דיזער מעטאָדע פאר די אונטערדריקטע בעשטעהט אין דעם, וואָס זיי ווערען ניט מעהר ברוטאל פער־גוואלטיגט, און דאָס זיי קענען אימער האָפען אויף די מעגליכ־קייט, אונטער גליקליכע אומשטענדען, אליין צו ווערען אונטער־דריקער.

דיזע נייע מעטאָדע פון אונטערדריקונג קומט געוועהנליך אין לעבען צוזאמען מיט דער אלטער, מיט דער מעטאָדע פון ברוטאלער געוואלט. און דער הערשער פערשמעלערט אָדער פערגרעסערט איינע אָדער די צווייטע מעטאָדע, לויט די געלעגענ־הייט פאָרדערט עס.

אָבער אויך דיזע מעטאָדע איז ניט אין גאנצען צופריעדענ־שטעלענד פאר׳ן הערשער. מיט איהר הילפע קען ער נאָך אלץ ניט אוועקנעהמען די גרעסט־מעגליכע קוואנטיטעט פון פראָדוק־טען פון די גרעסט־מעגליכע צאָהל ארבייטער און דערמיט פערשקלאפען די העכסט־מעגליכע צאָהל מענשען. דיזע מעטאָדע האָט אויך דעם חסרון, וואָס זי איז ניט אין איינקלאנג מיט די שטארק־פערוויקעלטע פערהעלטניסע פון לעבען, און עס ווערט ענטוויקעלט א נייע מעטאָדע.

דיזע נייע און דריטע מעטאָדע איז די מעטאָדע פון ארויפ־לעגען טאקסען.

ווי די צווייטע מעטאָדע, איז זי געגרינדעט אויף הונגער, אָבער צו דער צווייטער מעטאָדע פון פערשקלאַפען מענשען, אוועקנעהמענדיג ביי זיי דאָס ברויט, ווערט נאָך צוגעלעגט דאָס אוועקנעהמען פון אנדערע נויטווענדיגקייטען. דער שטאַרקערער בעשטימט דעם צינז אויף אַ געוויסע צאָהל פון געלד־צייכענס, וועלכע זיינען אין זיין בעזיץ, און וואָס דאָס צווינגט די מענשען, אום זיי צו קריגען, אוועקצוגעבען ניט נור מעהר ווי אַ פינפטעל פון דעם קאָרן, וועלכען יוסף האָט געפאָדערט, נור אויך אנדערע זאכען פון דער העכסטער נויטווענדיגקייט, ווי למשל, פלייש, פעל, וואָל, וועב־שטאָפען, קוילען און זאָגאר געביידען. און אויף אזא אופן האַלט זיי דער הערשער אימער אין אונטער־טהעניגקייט ניט נור דורך די מורא פאַר׳ן הונגער, נור אויך דורך די מורא פאַר קעלט און אַלערליי אנדערע ליידען.

אזוי ענטוויקעלט זיך אַ דריטע פאָרמע פון שקלאַפעריי, ווען דער שטאַרקערער זאָגט צום שוואכערען:

„איך קען טהון מיט יעדען פון אייך, וואָס איך וויל; איך קען אייך הרג׳ענען, אוועקנעהמענדיג פון אייך דאָס לאַנד, וועל־כעס ערנעהרט אייך; איך קען מיט דער הילפע פון די געלד־צייכענס, וועלכע איהר מוזט מיר צושטעלען, אָבקויפען דעם גאַנצען ברויט, וואָס איהר דאַרפט האָבען צום עסען, און פער־קויפען עס צו פרעמדע, און אייך מאַכען שטאַרבען פון הונגער; איך קען אוועקנעהמען אַלעס, וואָס איהר האָט, אייער פיה, אייערע הייזער, אייערע קליידער. אָבער דאָס איז מיר אונ־בעקוועם און אונאַנגענעהם, און דערפאַר וועל איך אייך ערלויבען צו טהון מיט אייער ארבייט און פראָדוקטען, ווי עס געפעלט אייך, נור מיט דעם תנאי: איהר זאָלט מיר צאָהלען אזוי פיעל און אזוי פיעל געלד־צייכענס, וועלכע איך וועל בעשטימען אָדער אין דער פאָרמע פון אַ קאָפּ־טאַקס, אָדער אין דער פאָרמע פון אַ לאַנד־טאַקס, אָדער אַ טאַקס, לויט די צאָהל זאכען, וואָס איהר פערברויכט, אָדער אין דער פאָרמע פון אַ טאַקס אויף קליידער אָדער הייזער. גיט מיר דיזע צייכענס, און איהר קענט זיך איינ־

אָרדנען אייערע געשעפטען, ווי עס געפעלט אייך, אָבער ווייסט, דאָס איך וועל ניט פערטהיידיגען אָדער בעשיצען אלמנות, יתומים, קראַנקע, אַלטע אָדער אָפּפער פון צופעלע. איך וועל נור אויפהאַלטען די ריכטיגע צירקולאַציאָן פון דיזע געלד־צייכענס. דעם וועל איך נור פערטהיידיגען, און דער וועט זיין אַ צדיק אין מיינע אויגען, ווער עס וועט מיר פּינקטליך צאָהלען די בעשטימטע סומע פון דיזע געלד־צייכענס. ווי אַזוי איהר קריגט זיי — דאָס איז עטוואָס, וואָס געהט מיך ניט אָן.“

און דער שטאַרקער צאָהלט אוים דיזע צייכענס אויסשליס־ליך אין דער פאָרמע פון קוויטונגען, וועלכע בעשטעטיגען, דאָס ער האָט ערהאַלטען דאָס, וואָס ער האָט געפאָרדערט.

די צווייטע פאָרמע פון פערשקלאַפונג איז בעשטאַנען אין דעם: פּרעה, האָבענדיג גענומען דעם פינפטען טהייל פון דעם קאָרן, און אוועקלעגענדיג עס אין שייער, האָט געקענט, אַלס אַ צולעג צו זיין מאַכט פון פערשקלאַפען מענשען פּערזענליך מיט׳ן שווערד, אויך צוזאַמען מיט זיינע אסיסטענטען, פּראַקטיצירען אַן אויטאָריטעט איבער די ארבייטער אין שלעכטע צייטען און איבער מאַנכע פון זיי אין צייטען פון אַ צופעליגען אונגליק.

די דריטע פאָרמע בעשטעהט אין דעם: פּרעה פאָרדערט פון די אַרבייטער מעהר געלד, וויפיעל עס האָט פריהער געקאָסט אַ פינפט־חלק פון זיין קאָרן, און ער און זיינע שותפים קריגען אַ נײַ עם מיטעל צו הערשען איבער די ארבייטער, ניט נור אין דער צייט פון הונגער און אונגליק, נור צו אַלע צייטען.

אונטער דער צווייטער פאָרמע ווערט איבערגעלאָזען פאַר די אַרבייטער גענוג קאָרן, אז זיי זאָלען קענען איבערטראָגען קליינע אונגערעטענישען און צופעליגע אונגליקען; אונטער דער דריטער פאָרמע, ווען די פאָרדערונג איז אַ גרעסערע, ווערט דער גאַנצער קאָרן אוועקגענומען, און אַלע אָנגעזאַמעלטע נויט־ווענדיגקייטען, און ביי דער קלענסטער אונגערעטעניש, בלייבט דער ארבייטער אָהן קאָרן און אָהן אַלע אַנדערע פּראָדוקטען, וועלכע ער וואָלט געקענט אויסבייטען אויף קאָרן, און ער מוז זיך פערקויפען אַלס שקלאַף צו דעם, וואָס האָט געלד.

פאַר די ערשטע פאָרמע דאַרף דער הערשער האָבען בלויז געוואַלט־מענשען, מיט וועלכע ער צוטהיילט זיך; פאַר די צווייטע פאָרמע מוז ער האָבען אַ חוץ וועכטער פאַר'ן לאַנד און שפייז־שפייכלער, אויך קאָלעקטאָרען און פונאַנדערטהיילער. אונטער דער דריטער פאָרמע, קען ער שוין ניט מעהר זיין דער אייגענטהימער פון דעם גאַנצען לאַנד, אָבער ער מוז האָבען, אַ חוץ קריעג־פיהרער צו בעשיצען דאָס לאַנד און דעם רייכטהום, לאַנד־אייגענטהימער און טאַקס־זאַמלער, ווי אויך טאַקס־אָבשעצער און אויפפּאַסער, קאָסטאָם־בעאַמטע, געלד־מינצער און טרעזשורי בעאַמטע.

די אָרגאַניזאַציאָן פון דער דריטער סיסטעם איז אַ פיעל מעהר פערפלאָנטערטע, ווי די צווייטע. אונטער דער צווייטער קען דאָס צוזאַמענגעהמען פון די פּראָדוקטען ווערען פעררענט, ווי דאָס איז געטהאָן געוואָרען אין די אַלטע צייטען, און ווי עס ווערט נאָך איצט געטהאָן אין טערקיי. דאָס ארויפלעגען אָבער פון אַ געלד־טאַקס פאָדערט אַ קאָמפּליצירטע אַדמיניסטראַטיווע קערפּערשאַפט, וועלכע זאָל אויפפּאַסען, אַז דאָס פאָלק זאָל בעצאָהלען דעם ארויפגעלעגטען טאַקס, עס זאָל זיך פון איהם ניט ארויסדרעהען. צוליעב דעם, אונטער דער דריטער פאָרמע, מוז דער הערשער זיך צוטהיילען מיט נאָך אַ גרעסערע צאָהל מענשען, ווי אונטער דער צווייטער פאָרמע. אַ חוץ דעם, פון דער נאַטור פון דער זאַך, אונטער דיזער פאָרמע, זיינען אַלע די, וועלכע האָבען געלד, צי זיי געהערען צו דיזען אָדער צו אַ פרעמדען לאַנד, טהיילנעהמער אין דער עקספּלאָאַטאַציאָן פון די ארבייטער.

די גוטסקייט פון דיזער פאָרמע איבער די ערשטע און צווייטע, איז ווי פאָלגט:

ערשטענס, קען דאַן גענומען ווערען אַ גרעסערע קוואַנטיטעט פּראָדוקטען און אויף אַ מעהר בעקוועמען אופן, ווייל אַ געלד־טאַקס איז ווי אַ שרויף, און קען פערשרויפט ווערען ביז צום סאַמע לעצטען פונקט, ביי וועלכען די הוהן, וועלכע לעגט די גאָלדענע אייער, קען נאָך אַלץ לעבען בלייבען; און עס איז

ניט נויטיג צו ווארטען אויף א שלעכטען יאָהר, ווי אין די צייטען פון יוסף, ווייל דער שלעכטער יאָהר ווערט א שטענדיגער.

צווייטענס, אונטער דיזער פאָרמע, ווערט די אונטערדריקונג פערשפרייט איבער אלע, וועלכע זיינען אונטער די פריהעריגע פערשאנעוועט געבליבען; וועלכע, ניט האָבענדיג קיין לאנד, האָבען נור אוועקגעגעבען א טהייל פון זייער ארבייט פאר דעם קאָרן, און וועלכע זיינען איצט געצוואונגען אלס א צולעג צו יענעם טהייל, אויך געבען נאָך א טהייל פון זייער ארבייט אין טאקסען.

דער חסרון פון דיזער פאָרמע פאר דעם אונטערדריקער איז אין דעם, וואָס ער מוז זיך טהיילען אין זיין רויב מיט א גרעסערע צאָהל מענשען — ניט נור מיט זיינע דירעקטע העלפער, נור אויך מיט אלע יענע פריוואט־אייגענטהימער, וועלכע ערשיינען געוועהנליך אונטער דיזער פאָרמע, אזוי אויך מיט אלע יענע מענער, איינגעבאָרענע און פרעמדע, וועלכע בעזיצען די געלד־צייכענס, וואָס ווערען געפאָרדערט פון דעם ארבייטער.

פאר דעם אונטערדריקטען איז דיזע סיסטעם אין איין הינזיכט בעסער, ווי די צווייטע; ער קריגט נאָך א גרעסערע מאָס פון פערזענליכער אונאבהענגיגקייט; ער קען לעבען, וואו ער וויל, טהון וואָס ער וויל; ער קען זעען אָדער ניט אָט ווי ער וויל; ער איז ניט געצוואונגען אָבצוגעבען חשבון פון זיין ארבייט, און אויב ער האָט געלד, קען ער זיך בעטראכטען פאר פאָלשטענדיג פריי און אימער האָפען צו דערגרייכען, ווענינגסטענס פאר א געוויסע צייט, אויב ער קריגט נור אן עקסטרא סומע געלד אָדער לאנד, ניט נור די לאגע פון אן אונאבהענגיגען מענשען, נור אויך פון אן אונטערדריקער פון אנדערע.

דער חסרון פאר איהם איז אין דעם, דאָס אין גאנצען גענומען, אונטער דער דריטער פאָרמע, איז די לאגע פאר דעם אונטערדריקטען א פיעל שווערערע, און ער ווערט בערויבט פון א גרעסערען טהייל פון זיינע פראָדוקטען, ווייל די צאָהל פון מענשען וואָס עקספלאָאטירען די ארבייט ווערט אלץ גרעסער, און די משא פון זייער אויפהאלטונג פאלט אויף די קלענערע צאָהל.

דיזע דריטע פֿאָרמע פון אונטערדריקונג איז אויך זעהר אַלט און קומט אין לעבען צוזאַמען מיט די ערשטע צוויי, ניט אין גאַנצען אויסשליסענדיג זיי.

דיזע דריי מעטאָדען צו פערשקלאַפען די מענשען האָבען קיינמאָל ניט אויפגעהערט צו עקזיסטירען.

זיי קענען אַלע פערגליכען ווערען מיט שרויפען, וועלכע דריקען אַרונטער דעם ברעט, וואָס ווערט אַרויפגעלעגט אויף די אַרבייטער.

דער הויפּט־שרויף, אָהן וועלכען די אַנדערע וואָלטען ניט געאַרבייט — דער שרויף וועלכער ווערט אין גאַנצען פער־שרויפט און ווערט קיינמאָל ניט לויז געמאַכט, איז דער שרויף פון פערזענליכע שקלאַפעריי — די פערשקלאַפונג פון מענש דורך מענש, דורך דעם סטראַשענען מיט'ן טוידט דורכ'ן שווערד.

דער צווייטער שרויף, וועלכער ווערט פערדרעהט נאָך דעם ערשטען, איז די פערשקלאַפונג פון מענשען דורך דאָס אוועק־רויבען פון זיי דאָס לאַנד און די אָנגעזאַמעלטע פּראָדוקטען, וואָס דאָס ווערט אויסגעפיהרט דורך דעם סטראַשענען מיט'ן טוידט.

אַלע דריי שרויפען ווערען פערשרויפט, און נור ווען איינער ווערט שטאַרקער פערשרויפט, ווערט אַ צווייטער אַביסעל לויזער געמאַכט.

פאַר די פאָלשטענדיגע פערשקלאַפונג פון דעם אַרבייטער, זיינען די דריי שרויפען, די דריי מעטאָדען, אַלע נויטווענדיג; און אין אונזער געזעלשאַפט זיינען די דריי מעטאָדען אימער אין געברויך.

די ערשטע מעטאָדע פון פערשקלאַפען מענשען דורך פּער־זענליכע געוואַלט און דעם סטראַשענען מיט'ן טוידט דורך דעם שווערד איז קיינמאָל ניט אָבגעשאַפט געוואָרען, און וועט ניט אָבגעשאַפט ווערען, אַזוי לאַנג ווי אירגענד וועלכע שקלאַפעריי וועט בלייבען, ווייל אויף איהר שטיצט זיך יעדער סאָרט שקלאַפעריי.

מען האָט אונז אַלעמען איינגערעדט, אַז די פּערזענליכע שקלאַפעריי איז אָבגעשאַפט אין אונזער ציוויליזירטער געזעל־שאַפט, דאָס איהרע לעצטע סליאַדען זיינען אין גאַנצען אָב־

געמעקט אין אמעריקא און רוסלאנד, און דאָס הייגט זיינען עס נור בארבארען, וועלכע האלטען אָן דיזע שקלאפעריי.

מיר פערזעהען איין קליינינקייט — די עקזיסטענץ פון הונ־דערטע מיליאָנען סאָלדאטען אין די ארמייען, אָהן וועלכע עס איז ניטאָ קיין איינציגע רעגיערונג, און מיט דער פערשווינדונג פון וועלכע די גאנצע עקאָנאָמישע געביידע פון דער רעגיערונג וואָלט צוזאמענגעפאלען.

וואָס זיינען אלזאָ די מיליאָנען סאָלדאטען, אויב ניט די פער־זענליכע שקלאפען פון די יעניגע, וועלכע הערשען איבער זיי?

זיינען דען ניט דיזע מענשען געצוואונגען צו ערפילען די ווינשע פון זייערע בעלי בתים אונטער דעם סטראשונאָק פון פייניגונג און טוידט — סטראשונקעס, וועלכע ווערען אָפט אויס־געפיהרט? דער אונטערשיעד איז בלויז אין דעם, וואָס די אונטערוואָרפונג פון דיזע שקלאפען ווערט ניט גערופען מיט דעם נאָמען „שקלאפעריי“, נור מיט'ן נאָמען „דיסציפלין“, און דאָס, וועהרענד די שקלאפען זיינען געוועזען שקלאפען פון געבורט ביז'ן טוידט, זיינען דיזע שקלאפען פאר א מעהר אָדער ווענינער בעשטימטע צייט, די צייט פון זייער דיענען.

ניט נור איז פערזענליכע שקלאפעריי ניט אָבגעשאפט אין אונזערע ציוויליזירטע געזעלשאפטען, נור מיט דער איינפיהרונג פון אלגעמיינעם מיליטער־דיענסט, איז זי די לעצטע צייט פיעל פערשטארקט געוואָרען. זי בלייבט דיזעלבע, ווי אימער, נור עטוואָס געענדערט.

און עס קען גאָר ניט זיין אנדערש. וואָרום אזוי לאנג ווי עס וועט זיין די פערשקלאפונג פון מענש דורך מענש, וועט דיזע פערזענליכע שקלאפעריי עקזיסטירען, דיזע שקלאפעריי, וועלכע דורך דעם סטראשענען מיט'ן שווערד האלט אויף די שקלאפעריי דורך דעם לאנד־מאָנאָפאָל און דורך טאקסעס.

אָבער איז ניט אפשר די ארמיי נויטיג פאר דער פער־טהיידיגונג און דעם רוהם פון פאטערלאנד?

נו, דיזע ניצליכקייט פון דער ארמיי איז מעהר ווי צווייפעל־האפט, ווייל מיר זעהען דאָך, ווי אָפט, נאָך ניט־איינגעגעבענע מלחמות, דיזע ארמיי דיענט דער פערשקלאפונג און דער שענ־

דונג פון דעם פאטערלאנד; וועהרענד איהר ניצליכקייט איז גאַר אונצווייפעלהאפט אין דער הינזיכט פון אויפהאַלטען שקלאפעריי דורך דעם לאנד־מאָנאָפּאָל און טאקסעס.

זאָלען די איירישע אָדער די רוסישע בויערען אריינגעהמען אין זייער בעזיץ דאָס לאַנד פון די אייגענטהימער, און באַלד וועלען קומען די סאָלדאטען און זיי פערטרייבען פון דעם לאַנד.

זאָל א ברויערייַ אויפגעבויט ווערען און פערפעהלען דעם בעשטימטען אָבצאָהל צו געבען, און די סאָלדאטען וועלען באַלד קומען און איהר צושליסען.

לאָזען זיי זיך ענטזאגען צו בעצאָהלען טאקסעס, און דאָס זעלבע וועט פּאסירען.

דער צווייטער שרויף איז די פערשקלאַפונג פון מענשען דורך דאָס אוועקנעהמען פון זיי דאָס לאַנד, דאָס מיינט, זייער שפּייז.

דיעזע מעטאָדע פון פערשקלאַפונג האָט עקזיסטירט אי־בעראל, וואו מענשען זיינען נור געהאַלטען געוואָרען אין אונטער־טהעניגקייט; און עס מאכט ניט אויס, וועלכע ענדערונגען פון פאָרמען זי געהט דורך, זי עקזיסטירט איבעראַל.

אין מאנכע פעלע געהערט דאָס גאנצע לאַנד צום קעניג, ווי אין טערקיי, און דער צעהנטער טהייל פון דער תבואה ווערט אוועקגענומען פון דער קרוין; אין אנדערע פעלע איז נור א טהייל פון לאַנד דעם קעניג'ס אייגענטהום, און די טאקסעס ווערען גע־נומען פון די פּראָדוקטען פון לאַנד; אין מאנכע פעלע געהערט דאָס גאנצע לאַנד צו א קליינער צאָהל מענשען, און עס ווערען געצאָהלט טאקסעס פאַר זיין געברויך, ווי אין ענגלאנד; אין מאנכע פעלע געהערט א גרויסער אָדער א קלענערער טהייל צו גרויסע אייגענטהימער, ווי אין רוסלאַנד, דייטשלאַנד און פראנק־רייך.

אָבער איבעראַל וואו עס איז דאָ שקלאפעריי, געהט אויך מיט דעם האַנד אין האַנד די צוגעהעריגקייט פון לאַנד צו דעם פערשקלאפער.

דער שרויף פון דיעזער פאָרמע פון שקלאפעריי ווערט שטיי־פער אָדער לייזער פערשרויפט, לויט דער שטייפקייט אָדער

לויזקייט פון די אַנדערע שרויפּען. אַזוי, למשל, אין רוסלאַנד, ווען די פּערזענליכע שקלאַפעריי איז געוועזן אויסגעשפּרייט איבער די מאַיאָריטעט פון די אַרבייטער, איז די שקלאַפעריי דורך דעם לאַנד־מאָנאָפּאָל געוועזן אַן איבריגע זאַך, און דער שרויף פון פּערזענליכער שקלאַפעריי איז לויז געמאַכט געוואָרען, ווען די לאַנד־און טאַקס־שרויפען זיינען פערשרויפט געוואָרען שטייף. זיי האָבען גאַנץ לויט זייער קאַפּריז געמאַכט אַלעמען פאַר מיט־גליעדער פון בעשטימטע געמיינדען, האָבען געמאַכט שווער די עמיגראַציאָן, האָבען ערקלעהרט אַלס זייער אייגענטהום דאָס לאַנד, אָדער האָבען עס צוטהיילט צווישען פּריוואַט מענשען, און דאַן ערשט האָבען זיי געגעבען די בויערען פרייהייט.

אין ענגלאַנד, למשל, איז די פערשקלאַפונג דורך דעם לאַנד־מאָנאָפּאָל די הערשענדע פאָרמע, און דער מיטעל צו נאַציאָנאַלי־זירען דאָס לאַנד מיינט בלויז, דאָס דער שרויף פון טאַקסעס זאָל פערשטייפט ווערען, און דער שרויף פון לאַנד־שקלאַפעריי זאָל לויז ווערען.

די דריטע מעטהאָדע פון פערשקלאַפען מיט דער הילפע פון טאַקסעס, שטייערען, און צינז־נעהמעריי האָט אימער עקזיסטירט; און אין אונזער צייט, מיט דער פערשפּרייטונג פון עהנליכע געלד־צייכענס אין פערשיעדענע שטאַאַטען און מיט דער פערשטאַר־קונג פון דער רעגיערונגס־אויטאָריטעט, איז דיעזע פאָרמע גע־וואָרען בעזאָנדערס שטאַרק; זי האָט אין דער ווירקליכקייט זיך אַזוי ענטוויקעלט, דאָס זי האָט אַ שטאַרקע טענדענץ צו פער־נעהמען דעם פּלאַץ פון דער צווייטער מעטהאָדע, פון לאַנד־שקלאַפעריי.

מיר האָבען אין רוסלאַנד, נאָך פאַר אונזער געדענקען, דורכגעמאַכט צוויי ענדערונגען אין דער פאָרמע פון שקלאַפעריי. ווען די לייב־אייגענע זיינען בעפרייט געוואָרען, און די אייגענ־טהימער זיינען געבליבען ביי דעם בעזיץ פון אַ גרויסען טהייל פון'ם לאַנד, האָבען די לעצטע, די אייגענטהימער, מורא געהאַט, אַז זייער הערשאַפט איבער די ערשטע, די בויערען, וועט פער־שווינדען. אָבער, לויט ווי די ערפאַהרונג האָט געוויזען, האָבען זיי נור בעדאַרפט אָבלאָזען די אַלטע קייטען פון פּערזענליכער

שקלאפעריי, און זיך אָנכאפּפען אָן א צווייטע, אָן די קייטען פון לאנד־מאָנאָפאָל. דעם בויער האָט געפעהלט ברויט צו ערנעהרען זיך, וועהרענד דער אייגענטהימער האָט געהאט לאנד און אָנגעזאמעלטע פּראָדוקטען; דערפאר איז דער בויער געבליבען דער זעלבער שקלאף. די אנדערע ענדערונג איז געקומען, ווען די רעגיערונג האָט פערשטייפט דעם טאקס־שרויף און די מייסטע ארבייטער זיינען געוועזען געצוואונגען צו פערקויפען זיך צום לאנד־אייגענטהימער און צו די פאבריקאנטען. דיעזע נייע פאָרמע האָט די מענשען נאָך שטייפער צוגעדריקט, אזוי, דאָס נייַן צעהנטעל פון דער רוסישער ארבייטער בעפעלקערונג ארבייטען פאר די לאנד־אייגענטהימער און פאבריקאנטען, ווייל זיי ווערען דערצו געצוואונגען דורך די פאָדערונגען פון דער רעגיערונג צו צאָהלען איהר די לאנד־טאקסעס און אנדערע טאקסעס. דאָס איז אזוי קלאָהר, דאָס, ווען די רעגיערונג וואָלט זיך צוריקגעהאלטען בלויז אויף איין יאָהר פון צו פאָדערען דירעקטע און אינדירעקטע און לאנד־טאקסעס, וואָלט די גאנצע ארבייט אויף די פעלדער פון די לענדלאָרדס און אין די פאבריקען גענצליך אויפגעהערט. נייַן צעהנטעל פון דעם רוסישען פאָלק פערדינגען זיך אלס ארבייטער נור דאַן, ווען די טאקסעס ווערען געמאָהנט, און אויסשליסליך צוליעב די טאקסעס.

די דריי מעטהאָדען פון פערשקלאפונג האָבען אימער עקזיסטירט און עקזיסטירען אויך היינט. אָבער די מענשען זיינען עלול דאָס צו פערזעהן אזוי שנעל, ווי א נייער אויסרייד ווערט פאר זיי אָנגעגרייט. און דאָס מערקווירדיגסטע דערביי איז, דאָס גראדע יענע מעטהאָדע, אויף וועלכע אלעס ווערט געבויט, וועלכע האלט אויף אלעם — דיעזע ווערט גאָר ניט בעמערקט.

ווען עס האָט אין דער אלטער וועלט די גאנצע עקנאָמישע געביידע געשטיצט זיך אויף פערזענליכע שקלאפעריי, האָבען דאָס דאַן די גרעסטע מוחות ניט געקאָנט בענעהמען.

קסענאָפאָן׳ען, פלאטאָ׳ן, אריסטאָטעל׳ען און די רוימער האָט עס אויסגעזעהן, אז די זאכען קענען גאָר ניט זיין אנדערש, און דאָס שקלאפעריי איז דער אונפערמיידליכער און נאטירלי־

כער רעזולטאַט פון מלחמות, אָהן וועלכע, פון זייער זייט, די מענשהייט קען גאָר ניט געמאָלט זיין.

דאָס זעלבע, אין מיטעלאַלטער און ביז אונזער צייט, האָבען מענשען ניט געקענט באַנעהמען די בעדייטונג פון לאַנד־אייגענטהום און פון דער שקלאַפעריי, וואָס פאָלגט פון איהר, וועלכע האָט אויפגעהאַלטען די גאַנצע עקאָנאָמישע געביידע פון דעם מיטעלאַלטער. און פונקט אַזוי היינט זעהט קיינער ניט, אָדער ווינשט ניט צו זעהן, דאָס אין אונזער צייט איז די שקלאַפעריי פון דער מאַיאָריטעט פון מענשען אָבהענגיג פון די געלד־טאַקסעס, וואָס ווערען אויפגעמאָהנט פון לאַנד און פון אַנדערע זאַכען, דורך די רעגיערונג, דאָס הייסט, דורך די אַדמיניסטראַציאָן און די אַרמיי, דיזעלבע אַדמיניסטראַציאָן און אַרמיי, וועלכע לעבען פון דיעזע טאַקסעס.

עס איז ניט צו וואונדערען זיך, וואָס די שקלאַפען גופא, וועלכע זיינען אונטעריאָכט פון די עלטעסטע צייטען, ווייסען גאָר ניט וועגען דער נאַטור פון זייער לאַגע, און בעטראַכטען דיעזע לאַגע פון שקלאַפעריי, אין וועלכע זיי האָבען אימער געלעבט, אַלס די נאַטירליכע לאַגע פון מענשליכען לעבען, זעהענדיג אַ פערבעסערונג אין די בלויזע ענדערונגען פון די פאָרמען פון שקלאַפעריי.

אויך איז עס זיך ניט צו וואונדערען, וואָס די שקלאַפענהאַלטער, מאַנכעס מאָל גאַנץ עהרליך, גלויבען, דאָס זיי בעפרייען דעם שקלאַף, ווען זיי מאַכען לויז איין שרויף, ווען אַ צווייטער ווערט פערשרויפט דאָס שטייפער.

ביידע, סיי די שקלאַפען און סיי די שקלאַפענ־האַלטער, זיינען צוגעוועהנט געוואָרען צו זייער לאַגע; און די שקלאַפען, ניט ווייסענדיג, וואָס פרייהייט איז אין דער אמת׳ן, זוכען פערלייכטערונג אין די בלויזע ענדערונגען פון די פאָרמען פון שקלאַפעריי, וועהרענד די שקלאַפענ־האַלטער, וועלענדיג פערמאַסקירען זייער אונרעכט, שטרעבען צוצושרייבען אַ בעזונדערע בעדייטונג

צו דיעזע נייע פאָרמען פון שקלאַפעריי, וועלכע פערנעהמען דעם פלאַץ פון דער אַלטער.

אָבער וואָס עס איז יע זיך צו וואונדערען, איז, דאָס די וויסענשאַפט, אין איהר אונטערזוכונג פון די פערהעלטניסע פון לעבען פון די נאַציאָנען, קען פערזעהן דאָס, וואָס עס בילדעט דעם סאַמע פונדאַמענט פון זייער עקאָנאָמישער לאַגע.

עס קען אויסזעהן, דאָס די אויפגאַבע פון דער וויסענשאַפט איז צו געפינען די שייכות צווישען די ערשיינונגען און דעם אַלגעמיינעם גאַנג פון אַ רייהע פון ערשיינונגען. די פּאָליטישע עקאָנאָמיע טהוט פונקט קאַפויר. זי פערבעהאַלט גאַנץ שטאַרק די שייכות צווישען די ערשיינונגען און זייער בעדייטונג, און מיידעט אויס זעהר פּאָרזיכטיג צו ענטפערען אויף די איינפאַכ־סטע און העכסט פונדאַמענטאַלע פראַגען. ווי אַ פוילער פערד, געהט זי גלייך באַרג אַראָב, און ווען זי האָט גאָר ניט קיין משא, צו טראָגען; ווי אָבער זי האָט נאָר אַ משא אויף זיך, ווערט זי גלייך איינגעשפּאַרט, און ענטזאַגט זיך צו געהן גלייך. אַזוי שנעל ווי די וויסענשאַפט שטעהט פּנים אל פּנים מיט אַן ערנסטער און וויכטיגער פראַגע, וואַרפט זי זיך גלייך אַריין אין אַ זעהר געלעהרטען פּלפּול איבער ענינים, וועלכע האָבען גאָר ניט צו טהאָן מיט דיעזער פראַגע, און וואָס עס קאָן נור האָבען איין צוועק: אָבצואווענדען די אויפמערקזאַמקייט פון דער פראַגע.

איהר פרעגט:

וואָס איז די אורזאַכע פון יענעם אוננאַטירליכען, מאָנסטער־האַפטען, משוגענעם און אונניצליכען, נייז, שעדליכען, פאַקט, דאָס מאַנכע מענשען קענען עסען אָדער ארבייטען נור אַזוי ווי די אַנדערע ווילען, זיי זאָלען עסען אָדער ארבייטען?

און די וויסענשאַפט, מיט אַ העכסט־ערנסטען אָנשטעל, ענטפערט:

די אורזאַכע איז די, וואָס מאַנכע מענשען קאָנטראָלירען די ארבייט און די נאַהרונג פון אַנדערע — און דאָס איז דער געזעץ פון פּראָדוקציאָן.

איהר פרעגט:

וואָס איז עס דיזעס רעכט פון אייגענטהום, אונטער וועלכען געוויסע מענשען אנאייגנען פאַר זיך לאַנד, שפּייז און די ווערק־ צייג פון אנדערע?

די וויסענשאַפט, מיט אַ העכסט־ערנסטען אָנשטעל ענט־ פערט:

דאָס רעכט איז געגרינדעט אויף דער בעשיצונג פון איינעמס ארבייט — דאָס הייסט, די בעשיצונג פון דער ארבייט פון מאַנכע ווייזט זיך אַרויס בולט אין דער פערכאַפּונג פון דער ארבייט פון אנדערע.

איהר פרעגט, וואָס איז עס דאָס געלד, וועלכע די רעגיערונג אָדער די מאַכט איבעראַל שמידט און דרוקט, און וועלכעס, אין מאַנכע גרויסע קוואַנטיטעטען, ווערט מיט געוואַלט אויפגעמאָנט פון אַרבייטער און ווערט אַרויפגעלעגט אויף די צוקינפטיגע דורות אונטער דער געשטאַלט פון רעגיערונגס־חובות? איהר פרעגט, אויב דאָס געלד, אַרויסגעריסען מיט געוואַלט אין דער פאָרמע פון טאַקסעס און בעשטימט ביז צו די עקסטרימסטע גרענעצען פון מעגליכקייט איינצומאָהנען, אויב דיזעס געלד האָט אירגענד אַ ווירקונג אויף די עקאָנאָמישע פערהעלטניסע פון די מענשען, פערהעלטניסע צווישען דעם צאָהלער און דעם בע־ צאָהלטען?

און די וויסענשאַפט, מיט אַ זעהר ערנסטער מינע, ענט־ פערט:

געלד איז אַ סחורה, ווי צוקער און טוך, אונטערשיידענדיג זיך פון אנדערע סחורות בלויז אין דעם, דאָס עס איז מעהר בעקוועם פאַר דעם אויסטויש. טאַקסעס האָבען גאָרניט קיין ווירקונג אויף די עקאָנאָמישע פערהעלטניסע פון דער נאַציאָן. די געזעצע פון פּראָדוקציאָן, אויסבייט און דער צוטהיילונג פון דעם רייכטהום זיינען איין זאַך, און טאַקסעס זיינען אַ צווייטע זאַך.

איהר פרעגט, אויב דער פאַקט, דאָס די רעגיערונג קען, ווען זי וויל נור, פערגרעסערען די טאַקסעס, און פערדאמען אַלע

די, וועלכע האָבען קיין לאנד ניט, צו שקלאַפעריי, האָט ניט קיין ווירקונג אויף די עקאָנאָמישע פערהעלטניסע?

און די וויסענשאפט, מיט אַן העכסט־ערנסטען פּנים, ענט־פערט:

גאָר קיין ווירקונג. די געזעצע פון פּראָדוקציאָן, אויס־טויש און צוטהיילונג זיינען איין וויסענשאפט, וועהרענד דאָס ארויפלעגען פון טעקסעס און רעגיערונגס־עקאָנאָמיע זיינען אַ צווייטע וויסענשאפט, די וויסענשאפט פון פינאנציעלער גערעכטיגקייט.

ענדליך פרעגט איהר וועגען דעם פאקט, וואָס דאָס גאנצע פאָלק איז פערשקלאַפט צו דער רעגיערונג, דאָס די רעגיערונג קען, ווען זי וויל, רואינירען יעדען, בערויבענדיג אַלעמען פון די פּראָדוקטען פון זייער ארבייט און זאָגאַר אוועקרייסען זיי פון זייערע ארבייטען און ארייננוואַרפען זיי אין אַ מיליטערישע שקלאַפעריי. איהר פרעגט, אויב דיזער אומשטאנד האָט איר־גענד אַ ווירקונג אויף די עקאָנאָמישע אומשטענדען.

און אויף דעם ענטפערט די וויסענשאפט שוין גאָרניט.

דאָס איז אַ גאנץ אנדער ענין, דאָס איז די וויסענשאפט פון רעגיערען.

די וויסענשאפט צוגליעדערט אויף אַ זעהר פערנינפטיגען שטייגער די געזעצע פון דעם עקאָנאָמישען לעבען פון די נאציאָ־נען, אַלע טהעטיגקייטען פון וועלכע הענגען אָב פון דעם ווילען פון דעם טיראַן, אנערקענענדיג דיזען איינפלוס פון דעם טיראַן אַלס אַ נאַטירליכען פערהעלטניס פון לעבען. די וויסענשאפט טהוט פונקט, וואָס אַן אונטערזוכער פון די עקאָנאָמישע פער־העלטניסע פון פערזענליכער שקלאַפעריי וואָלט געטהאָן, ווען ער וואָלט זיך געמאַכט ניט וויסענדיג איבער דעם איינפלוס פון דעם בעל הבית ווילען אויף דעם לעבען פון די שקלאַפען — דעם ווילען פון יענעם, וועלכער, לויט זיין קאַפּריז, מאַכט דיזע שקלאַפען צו טהון דיזע אָדער יענע ארבייט, לויט קאַפּריז טרייבט זיי פון פּלאַץ צו פּלאַץ, לויט קאַפּריז שפּייזט זיי אָדער לאָזט זיי איבער הונגערן, לויט קאַפּריז טויטעט זיי אָדער לאָזט זיי לעבען.

איינעם וואָלט זיך געגלוסט צו גלויבען, אז די וויסענשאפט טהוט עס אוים נאַרישקייט; אבער מען דאַרף נור אַריינבליקען טיעפער און אונטערזוכען די פערהעלטניסע פון דער וויסענ־שאפט, אום צו ווערען איבערצייגט, דאָס דיזער רעזולטאַט קומט ניט פון נאַרישקייט, נור פון גרויסער אינטעליגענץ.

די וויסענשאפט האָט אַ געוויסען צוועק, וועלכען זי פיהרט אויך אוים.

דער צוועק איז אויפצוהאַלטען די פּאַראורטהיילע און די איינרעדענישען פון די מענשען, און דערמיט שטערען די מענש־הייט אין איהר פּאָרטשריט אויף דעם וועג פון ווארהייט און וואָהלהאבענהייט.

עס האָט לאַנג עקזיסטירט און עקזיסטירט נאָך איצט אַ שרעקליכער אבערגלויבען, וועלכער האָט געטהאָן די מענשען מעהר שאדען, ווי די שרעקליכסטע רעליגיעזע אבערגלויבענס, און עס איז דיזער אבערגלויבען, וועלכען די זאָגענאַנטע וויסענשאפט האַלט אויף מיט איהר גאַנצער מאַכט.

דער אבערגלויבען איז עהנליך אין יעדער הינזיכט צו די רעליגיעזע אבערגלויבענס. ער בעשטעהט אין דער בעהויפּטונג, דאָס אַ חוץ די פליכטען פון מענש צו מענש, זיינען נאָך דאָ פיעל וויכטיגערע פערפליכטונגען צו אַ פאַנטאַסטישען וועזען. אין דער טהעאָלאָגיע איז דיזער פאַנטאַסטישער וועזען — גאָט, און אין די פּאָליטישע וויסענשאַפטען איז דיזער פאַנטאַסטישער וועזען די רעגיערונג.

דער רעליגיעזער אבערגלויבען בעשטעהט אין דעם גלויבען, דאָס די קרבנות, אָפט פון מענשליכע לעבענס, וועלכע זיינען געבראַכט געוואָרען צו דיזען פאַנטאַסטישען וועזען, זיינען דער סאַמע עיקר, און דאָס מענשען מעגען און זאָלען געבראַכט ווערען צו דיזען סאָרט דענקען מיט אַלערליי מעטאָדען, געוואַלט ניט אויסגעשלאָסען.

דער פּאָליטישער אבערגלויבען בעשטעהט אין דעם גלויבען, דאָס אַ חוץ די פליכטען פון מענש צו מענש, זיינען דאָ נאָך וויכטיגערע פערפליכטונגען צו דעם פאַנטאַסטישען וועזען — רעגיערונג, און דאָס די קרבנות — אָפט פון מענשליכע לעבענס

— וואָס ווערען געבראַכט צו דיזען פאַנטאַסטישען וועזען, זיינען דער סאַמע עיקר, און דאָס מענשען מעגען און זאָלען געבראַכט ווערען צו דיזען צושטאַנד פון דענקען דורך אַלע מעגליכע מיט־לען, געוואַלט ניט אויסגעשלאָסען.

דיזער אַבערגלויבען, וועלכער איז פריהער אויפגעהאַלטען געוואָרען דורך די פּריעסטער פון די פערשיעדענע רעליגיאָנען, ווערט איצט אויפגעהאַלטען פון דער זאָגענאַנטער וויסענשאַפט.

מענשען ווערען געדריקט פון דער שרעקליכסטער און ערגסטער סאָרט שקלאַפעריי; אַבער די וויסענשאַפט סטאַרעט זיך צו פערזיכערען זיי, אַז דאָס אַלעס איז נויטיג, און קען ניט זיין אַנדערש.

רעגיערונג מוז עקזיסטירען צום גוטען פון די מענשען, פאַר די אויספיהרונג פון זייערע אנגעלעגענהייטען — צו רעגיערען איבער די מענשען און צו בעשיצען זיי פון די שונאים. אום דאָס אויסצופיהרען, דאַרף די רעגיערונג געלד און אַן ארמיי. געלד דאַרף פערזאָרגט ווערען פון אַלע מענשען, וואָס לעבען אונטער דער רעגיערונג, און דערפאַר ווערען אַלע מענשליכע פערהעלטניסע בעטראַכט אין זייער שייכות צו די נויטווענדיגע פערהעלטניסע פון דער רעגיערונג.

איך וויל העלפען מיין טאַטען אין זיין הויז־ווירטשאַפט, זאָגט אַן איינפאַכער, ניט געלערנטער מענש, איך וויל חתונה האָבען און זיי נעהמען מיך און שיקען מיך אַוועק אין קאַזאַן אויף זעקס יאָהר אַלס סאָלדאַט. איך דין אויס מיין צייט אַלס סאָלדאַט, און וויל אַקערען מיין לאַנד און שפּייזען מיין פאַמיליע, אָבער פאַר הונדערט וויאָרסט ארום איז מיר ניט ערלויבט צו זעען, ניט בעצאָהלענדיג קיין געלד, וואָס איך האָב ניט, צו דיזע מענשען, וועלכע קענען ניט זעען; און זיי ווילען אַזוי פיעל געלד, דאָס איך מוז זיי געבען מיין גאַנצע ארבייט. דאָך פיהר איך אויס וויפיעל־עס־איז אָבצושפּאָרען און וויל עס אָבגעבען אין גאַנצען צו מיינע קינדער, קומט אָבער דער דיסטריקט־בעאַמטער און נעהמט עס צו פון מיר, אַלס טאַקסעס; וויעדער פערדין איך עפּעס און וויעדער ווערט עס אַוועקגענומען פון מיר. מיין גאַנצע עקאָנאָמישע טהעטיגקייט, ניט אויסגענומען אירגענד

וועלכען טהייל, איז אין גאנצען אין דעם רשות פון דער רעגיע־רונג, און איך גלויב, אז די פערבעסערונג פון מיין לאגע און פון די פון מיינע ברידער מוז קומען פון דער בעפרייאונג פון די רעגיערונגס־פרעטענזיעס.

אבער די וויסענשאפט ענטפערט:

דיינע געדאנקען קומען צו דיר פון דיין אונוויסענהייט. שטודיר די געזעצע פון פראָדוקציאָן, פון אויסטויש און פון דער פערטהיילונג פון דעם רייכטהום, און מיש ניט צונויף פראגען עקאָנאָמישע מיט פראגען פון רעגיערונג. די פאקטען אויף וועלכע דו ווייזט אָן, זיינען ניט קיין קייטען אויף דיין פרייהייט, נור זיי זיינען יענע נויטיגע אויפאָפּפערונגען, וועלכע דו צוזאמען מיט אנדערע מאכט פאר אייער פרייהייט און וואוילזיין.

אָבער זיי האָבען דאָך צוגענומען ביי מיר מיין זוהן, און סטראשענען צוצונעהמען ביי מיר אלע מיינע זיהן אזוי שנעל, ווי זיי וועלען ווערען אלט די נויטיגע יאָהרען, זאָגט ווידער דער איינפאכער מענש, מען האָט איהם גענומען מיט געוואלט, און מען האָט איהם פערטריעבען אונטער דעם ביקס צו א לאנד, פון וועלכען ער האָט קיינמאָל ניט געהערט, און צוליעב צוועקען, וועלכע ער קען ניט פערשטעהן. אָבער דאָס לאנד, וואָס איז ניט ערלויבט אונז צו בעארבייטען, און צוליעב דעם פעהלען פון וועלכען מיר שטארבען פון הונגער, איז אין דעם בעזיץ פון א מענשען, וועמען מיר האָבען קיינמאָל ניט געזעהען, און וועמעס ניצליכקייט מיר קענען אפילו ניט פערשטעהן. אָבער די טאקסעס, פאר וועלכע דער טשינאָווניק האָט צוגענומען מיט געוואלט די קוה פון מיינע קינדער, וועט, אזוי פיעל ווי איך וויים, געהן צו דעם זעלבען פאָליציי־טשינאָווניק און צו די פערשיעדענע מיטגליעדער פון קאָמיסיעס און מיניסטאָרען, וועלכע איך קען ניט, און אין די ניצליכקייט פון וועלכע איז גלויב ניט. טו ווי אזוי קען דיזער גאנצער צוואנג פערזיכערען מיר מיין פרייהייט, און ווי אזוי וועט דיזע גאנצע אונגערעכטיגקייט פיהרען צו מיין וואוילזיין?

עס איז מעגליך צו צווינגען א מענשען צו זיין א שקלאף און צו טהון דאָס, וואָס ער בעטראכט אלס שעדליך פאר זיך, אבער

עס איז ניט מעגליך צו צווינגען איהם צו דענקען, דאָס ליידענדיג פון דער געוואַלט, איז ער פריי, און די בעשיינפערליכע צרות, וועלכע ער טראָגט איבער, זיינען געמיינט צו זיין טובה.

דאָס זעהט אויס אונמעגליך?

אָבער דאָס איז עס, וואָס איז געטהאָן געוואָרען אין אונזער צייט מיט דער הילפע פון דער וויסענשאַפט.

רעגיערונג — דאָס הייסט בעוואפענטע און געוואַלט־טהעטיגע מענשען, בעשטימען וויפיעל זיי פערלאַנגען פון די, וועמען זיי פערגוואַלטיגען (ווי די ענגלענדער אין זייערע פער־העלטניסע צו די פיזשיער), זיי בעשטימען וויפיעל ארבייט זיי פערלאַנגען פון זייערע שקלאַפען; בעשטימען, וויפיעל העלפער זיי דארפען, אום איינצומאָנען און ארייַנצוקריגען די פּראָדוק־טען; אָרגאַניזירען דיזע העלפער, אַלס סאָלדאַטען, אַלס לאַנד־אייגענטהימער, און אַלס טאַקס־איינמאָנער. און די שקלאַפען גיבען אוועק זייער ארבייט און אין דערזעלבער צייט דענקען זיי, אז זיי גיבען אוועק זייער ארבייט ניט, ווייל זייערע הערען ווילען אזוי, נור צוליעב זייער אייגענער פרייהייט און וואוילזיין זיינען נויטיג דיזע עבודה און קרבנות צו דער גאָטהייט, וואָס ווערט גערופען רעגיערונג, און דאָס א חוץ זייער דיענען צו דער גאָטהייט, זיינען זיי פריי.

דאָס גלויבען זיי, ווייל מען האָט זיי אזוי געזאָגט, פריהער ד פריעסטער פון אלערליי רעליגיאָנען, און אין דער לעצטער צייט די געלערנטע מענשען, די פריעסטער פון דער וויסענשאַפט. אבער איינער דארף נור אויפהערען צו גלויבען בלינד אין דאָס, וואָס אנדערע מענשען, וועלכע רופען זיך פריעסטער און וויסענ־שאַפטס־מענער, זאָגען, אום צו זעהען, ווי גאַנץ אָהן א זין זיינען זייערע בעהויפטונגען.

מענשען, וועלכע אונטערדריקען אנדערע, פערזיכערען זיי, דאָס דער צוואַנג איז נויטיג אין דעם אינטערעס פון דער רעגיע־רונג, און דאָס די רעגיערונג איז נויטיג פאר די פרייהייט און דעם וואוילזיין פון די מענשען: לויט דעם קומט אויס, אז די אונטערדריקער צווינגען די מענשען צוליעב זייער אייגענע פריי־הייט, און טהוען זיי אונרעכט צוליעב זייער אייגענע טובה.

אָבער מענשען זיינען דאָך שכל'דיגע בעשעפעניסע און זיי דארפען דאָך דארום פערשטעהען, אין וואָס עס בעשטעהט פאַר זיי דאָס גוטע, און צו האָבען די פרייהייט דאָס צו טהון.

זאכען אַלזאָ, די גוטסקייט פון וועלכע איז ניט קלאָר פאַר די מענשען, און וואָס אויפצוטהון מוזען זיי געטריבען ווערען דורך צוואַנג, קענען ניט זיין גוט פאַר זיי.

נור דאָס אַליין קען זיין גוט פאַר א שכל'דיגען וועזען, וואָס זיין שכל פערשטעהט, אַז עס איז גוט.

אויב מענשען, צוליעב ליידענשאַפט אָדער נאַרישקייט, קלייבען אויס צו טהון דאָס, וואָס איז שלעכט, דאַן איז אַלעס וואָס די קליגערע קענען טהון, איז איבערצורעדען זיי צו טהון דאָס, וואָס איז פאַר זייער טובה.

עס איז מעגליך איינצורעדען מענשען, דאָס זייער וואוילזיין וועט זיין גרעסער, אויב זיי וועלען דיענען אַלס סאָלדאַטען, אויב זיי וועלען בערויבט ווערען פון לאַנד, אויב זיי וועלען אַוועקגעבען זייער ארבייט אין דער פאָרמע פון טאַקסעס ; אָבער ביז אַלע מענשען בעטראַכטען עס פאַר זייער גליק און טהוען עס פרייוויליג, קען עס ניט אָנגערופען ווערען דעם מענשענ'ס וואויל־זיין. דער איינציגער סימן פון דער גוטסקייט פון א זאַך איז, ווען מענשען טהוען עס פרייוויליג.

און מיט אַזעלכע זאַכען איז פול דער מענשליכער לעבען.

צעהן ארבייטער אָרגאַניזירען א פערבאַנד צו ארבייטען צוזאַמען, און דאָס טהוענדיג, טהוען זיי אָהן צווייפעל עטוואָס, וואָס איז פאַר זיי אַלעמען גוט ; אָבער עס איז אונמעגליך זיך פאָרצושטעלען, דאָס דיזע צעהן ארבייטער, צווינגענדיג אַנאַנדער ארבייטער אָנצושליסען זיך אָן זיי און ארבייטען מיט זיי געגען זיין ווילען, זאָלען בעהויפּטען, דאָס די אינטערעסען פון דעם עלפטען מיטגליעד זיינען פונקט אַזעלכע, ווי זייערע אייגענע.

דאָס זעלבע איז אָנווענדבאַר אויף הערען, וועלכע גיבען א מאָהלצייט פאַר זייערען א פריינד. עס קען אבער ניט בעהויפּטעט ווערען, דאָס דער מאָהלצייט וועט אויך זיין א גוטע זאַך פאַר דעם מענשען, וואָס וועט זיין געצוואונגען צו בעצאָהלען צעהן רובעל פאַר איהם.

דאָסזעלבע מיט בויערן, וועלכע מעגען דענקען, דאָס די עקזיסטענץ פון אַ סאזשיווקע איז אַ גרעסערע זאַך און איז מעהר ווערטה ווי די אַרבייט וואָס ווערט פערווענדעט אויף אויסגראָבען איהם. פאַר זיי וואָלט דאָס גראָבען געווען אַ געמיינשאַפטליכער בענעפיט; אבער פאַר דעם, וועלכער זאָל דענקען, אַז די עקזיסטענץ פון אַ סאזשיווקע איז פון אַ קלענערע ווערטה, ווי אַריינעהמען די תבואה אין שייער, וואָס ער האָט פערשפּעטיגט אַ ביסעל, וואָלט פאַר איהם דאָס גראָבען פון דער סאזשיווקע ניט געקענט זיין צו וואויל.

דאָסזעלבע מיט גאַסען, געבויט פון מענשען, מיט אַ קירכע, מיט אַ מוזעאום, און מיט אַלע פערשיעדענע געזעלשאַפטליכע און רעגיערונגס־טהעטיגקייטען.

דיעזע אַלע זאַכען קענען זיין זעהר גוט פאַר די יעניגע, וועלכע האַלטען עס פאַר גוט און וועלכע פיהרען עס אוים פריי־וויליג, ווי, למשל, דער איינקויפען פון ווערקצייג פאַר'ן קאָאָ־פּעראַטיווען שאַפּ, ווי דער מאַהלצייט, וואָס ווערט פעראַנשטאַל־טעט פון די בעלי־בתים, ווי די סאזיווקע, וואָס ווערט געגראָבען פון די בויערן.

אָבער זאַכען, צו וועלכע מענשען מוזען געטריבען ווערען דורך געוואַלט הערען אויף צו זיין גוט, מחמת דער געוואַלט, פאַר דעם אַלגעמיינעם וואָהלזיין.

דאָס אַלעס איז אַזוי קלאָהר און איינפאַך, דאָס אויב מענ־שען וואָלטען ניט אָבגענאַרט געוואָרען אַזוי לאַנג, וואָלט עס גאָר ניט נויטיג געווען צו פערלירען אַן איבעריגען וואָרט וועגען דעם.

למשל, מיר לעבען אין אַ דאָרף, און מיר, איינוואוינער, האָבען אַלע בעשלאָסען צו בויען אַ בריק איבער דעם זומפּ, אין וועלכען מיר ווערען פערזונקען. מיר האָבען איינגעוויליגט אָדער צוגעזאָגט, אַז יעדער זאָל געבען אַזוי פיעל און אַזוי פיעל געלד, אַרבייט אָדער מאַטעריאַל. מיר האָבען איינגעוויליגט דאָס צו טהאָן, ווייל עס איז פאַר אונז פיעל ניצליכער צו בויען דעם בריק, איידער צו פערזינקען אין דעם זומפּ. אָבער צווישען אונז

זיינען דאָ מענשען, פאַר וועמען עס איז ניצליכער אויסצוקומען אָהן אַ בריק, איידער אויסצוגעבען געלד אויף דעם; אָדער אַזעלכע, וועלכע וועניגסטענס גלויבען, אַז עס איז בעסער פאַר זיי אָהן אַ בריק. וועט דאָס צווינגען פון דיעזע מענשען אַנטהייל צו נעהמען אין דיעזער אונטערנעהמונג מאַכען דעם בריק ניצליך פאַר זיי? פערשטעהט זיך אַז ניט. וואָרים, ווי באַלד דיעזע מענשען בעטראַכטען אַ פרייוויליגע מיטווירקונג אין דער אויפבויאונג פון דעם בריק, אַלס ניט ניצליך פאַר זיי, וועלען זיי דאָך נאָך מעהר בעטראַכטען דעם בריק אַלס אונניצליך, ווען זיי וועלען געצוואונגען ווערען מיט געוואַלד מיטצוהעלפען אין דעם. לאָמיר אָננעהמען, זאָגאַר, דאָס מיר האָבען אַלע, אָהן אויסנאַהמע, איינגעוויליגט, צו בויען דעם בריק און האָבען פערשפּראָכען אַזוי פיעל אַרבייט און געלד אויף יעדענס חלק, נאָר דאָס מאַנכע פון אונז האָבען שפּעטער פערפעהלט צו ערפילען זייער צוזאָג, ווייל די אומשטענדען ביי זיי האָבען זיך אַזוי געענדערט, דאָס עס איז געוואָרען פאַר זיי פיעל ניצליכער אויסצוקומען אָהן אַ בריק, איידער אויסצוגעבען געלד אויף דעם, אָדער ווייל זיי האָבען געביטען זייער מיינונג, אָדער אפשר, ווייל זיי האָבען אויסגערעכענט, דאָס די אַנדערע וועלען בויען דעם בריק זאָ־ווי־זאָ, אפילו ווען זיי וועלען גאָר ניט ביישטייערען, און אַזוי קענען זיי האָבען דעם נוצען פון בריק גאַנץ אומזיסט. קען דאָס צווינגען פון דיעזע מענשען צו נעהמען אַנטהייל אין דעם בויען פון בריק מאַכען זייער אויפּאָפּפערונג ניצליך? פערשטעהט זיך אַז ניט. ווייל אויב זיי האָבען ניט ערפילט זייער צוזאָג צוליעב געענדערטע אומשטענדען, וועלכע האָבען געמאַכט זייער אויפּאָפּפערונג שווערער פאַר זיי, ווי די אונבעקוועמליכקייט ניט צו האָבען דעם בריק, דאַן וועלען דאָך די געצוואונגענע אויפּאָפּפערונגען מאַכען נאָך די זאַך פיעל שווערער פאַר זיי. אויב אָבער דיעזע מענשען האָבען נור די אַבזיכט צו פּראָפּיטירען פון דער אַרבייט פון אַנדערע, דאַן וועט דאָך דער צוואַנג זיין אַ שטראָף פאַר זייער אַבזיכט; און דיעזע אַבזיכט, וועלכע איז נאָך גאַנץ אונבעוויזען, וועט ווערען בעשטראָפט נאָך איידער זי איז אויסגעפיהרט געוואָרען. אָבער ניט אין דעם ערשטען און ניט אין דעם צווייטען

פאל וועט דאָס צווינגען פון די מענשען צו נעהמען אַנטהייל אין דעם בויען פון בריק זיין ניצליך פאר זיי.

אָט אזוי וועט עס זיין, ווען די אויפאָפּפערונגען ווערען ער־צוואונגען פאר א זאך, וואָס אלע פערשטעהען, א זאך וואָס איז בעשיינפערליך און אָהן א שום ספק, ניצליך, ווי דאָס איז דער בויען פון א בריק איבער דעם זומפּ.

טו וויפיעל אונגערעכטער און זינלאָזער איז דאָס צווינגען פון מיליאָנען פון מענשען צו אויפאָפּפערונגען, דער צוועק פון וועלכע איז זיי אין גאנצען אונבעקאנט און אָהן צווייפעל שעד־ליך, ווי דאָס איז דער פאל מיט דעם מיליטער־דיענסט און מיט דעם צאָהלען פון טעקסעס?

אָבער, לויט דער וויסענשאפט, קומט עס אויס, אז אלעס, וואָס יעדער בעזונדער בעטראכט אלס אן איבעל, איז אין דער ווירקליכקייט צו אלעמענס נוצען; עס שטעלט זיך ארויס, אז עס איז דאָ אן אונבעדייטענדע מינאָריטעט פון מענשען, און נור די אליין ווייסען, וואָס איז גוט פאר אלעמען, און ניט קוקענדיג אויף דעם, דאָס אלע איבעריגע פון דער מענשהייט בעטראכטען דאָס אלגעמיין גוטע אלס איבעל, קען די מינאָריטעט, צווינגענדיג צו דיעזעס בייזע די אלע איבעריגע, בעטראכטען עס אלס עט־וואָס, וואָס איז גוט פאר דאָס אלגעמיינע וואָוילזיין.

אין דעם בעשטעהט דער הויפּט־אבערגלויבען און די הויפּט־איינריידעניש, וועלכע שטערט דעם פאָרטשריט פון דער מענש־הייט צום אמת און וואָהלהאבענהייט.

דאָס אויפהאלטען פון דיעזען אבערגלויבען און דיעזער איינריידעניש, דאָס איז דער צוועק פון די פּאָליטישע וויסענ־שאפטען אין אלגעמיין און פון דער פּאָליטישער עקאָנאָמיע בעזאָנדערס.

איהר צוועק איז צו בעהאלטען פון די מענשען יענעם צו־שטאנד פון אונטערדריקונג און שקלאפעריי, אין וועלכער זיי לעבען.

די מעטאָדע, וועלכע ווערט געברויכט, איז דיעזע: בעטראכ־טענדיג די געוואלד, וועלכע מאכט מעגליך דעם עקאָנאָמישען לעבען פון דעם שקלאף, מאכט מען דעם אָנשטעל, אז דיעזע

געוואלד איז נאַטירליך און אונפערמיידליך, און דורך דעם ווערען די מענשען אָבגענאַרט און זייער אויפמערקזאַמקייט ווערט אָבגעווענדעט פון דער ווירקליכער אורזאַכע פון זייער שקלאַפעריי.

די אָבשאַפונג פון שקלאַפעריי איז אָנגעגאַנגען פאַר אַ לאַנגע צייט.

רוים האָט אָבגעשאַפט שקלאַפעריי; אמעריקא האָט איהר אָבגעשאַפט; רוסלאַנד האָט דאָס זעלבע געטהאָן. אָבער נור די ווערטער זיינען אָבגעשאַפט געוואָרען, ניט די זאַך.

שקלאַפעריי מיינט די בעפרייאונג פון זיך זעלבסט פון דער נויטווענדיגקייט צו ארבייטען פאַר די בעפריעדיגונג פון אַלערליי בעדירפניסע און דאָס ארויפוואַרפען פון דער ארבייט אויף אַנדערע מיט דער הילפע פון פיזישער געוואַלד. און דאָרט, וואו עס איז דאָ אַ מענש, וועלכער ארבייט ניט, ווייל אַ צווייטער איז געצוואונגען צו ארבייטען פאַר איהם, דאָרט עקזיסטירט שקלאַ־פעריי. און דאָרט, ווי עס איז אין אַלע אייראָפּעאישע געזעל־שאַפטען, וואו מענשען עקספּלואַטירען די ארבייט פון טויזענדע פון מענשען און בעטראַכטען עס אַלס זייער פּריווילעגיע, ווער־רענד די לעצטע אונטערוואַרפען זיך דער געוואַלד און בעטראַכ־טען עס, אַלס זייער פּפליכט, דאָרט האָבען מיר שקלאַפעריי אין אַ שרעקליכען גראַד.

שקלאַפעריי עקזיסטירט.

וואו אַלזאָ געפינען מיר איהר?

וואו זי איז אימער געווען, און אָהן וועלכע זי קען ניט זיין: אין דעם צוואַנג פון די שטאַרקע און בעוואַפענטע געגען די שוואַ־כע און אונבעוואַפענטע.

שקלאַפעריי האָט דריי פונדאַמענטאַלע מעטאָדען: דירעקטע פּערזענליכע געוואַלד, מיליטאַריזם; לאַנד־טעקסעס, אויפגעהאַל־טען פון דער מיליטערישער מאַכט, און דירעקטע און אינדירעקטע טעקסעס אויף בירגער, וויעדער אַמאָל אויפגעהאַלטען פון דער מיליטערישער מאַכט.

דיעזע דריי מעטאָדען עקזיסטירען היינט פּונקט אַזוי גוט, ווי פריהער. נור מיר זעהען עס ניט, ווייל יעדע פון דיעזע דריי

פאָרמען פון שקלאַפעריי האָט גענומען א נייעם אויסרייד, וועלכער פערדעקט איהר ריכטיגע בעדייטונג.

די פערזענליכע געוואַלד פון די בעוואָפענטע אויף די אונ־בעוואָפענטע איז גערעכטפערטיגט אויף דעם גרונד פון פער־טהיידיגונג פון דעם פאָטערלאַנד געגען א פאַנטאַסטישען שונא. אין דער ווירקליכקייט האָט זי דיזעלבע אַלטע אויפגאַבע: די אונטערוואַרפונג פון די בעזיעגטע צו די פערגוואַלטיגער.

די אינדירעקטע געוואַלד פון אוועקצונעהמען דאָס לאַנד פון די, וועלכע ארבייטען אויף איהר ווערט בערעכטיגט, אַלס א חוב, וואָס קומט צו גוטען דעם אַלגעמיינעם וואָהלזיין, און וואָס ווערט סאַנקציאָנירט פון דעם ירושה־רעכט; אין דער ווירק־ליכקייט אָבער איז עס דיזעלבע לאַנד־רויבעריי און פערשקלאַ־פונג, וועלכע איז אַמאַל אויסגעפיהרט געוואָרען פון דער מילי־טערישער מאכט.

די לעצטע, דאָס ארויפלעגען פון א געלד־טאַקסע דורך געוואַלד, וואָס איז די מעכטיגסטע און אַלגעמיין אָנגענומענע אין דער איצטיגער צייט, האָט גענומען די מערקווירדיגסטע גערעכטפערטיגונג, נעמליך, דאָס די אוועקנעהמונג פון פרייהייט, פון אייגענטהום און פון אַלעס, וואָס איז גוט פאַר'ן מענשען, איז געראַדע אין די אינטערעסען פון דער אַלגעמיינער פרייהייט און אַלעמענס וואוילזיין.

אין דער ווירקליכקייט איז דאָס ניט קיין אנדער זאַך, ווי שקלאַפעריי.

דאָרט וואו געוואַלד עקזיסטירט, אַלס געזעץ, דאָרט ועט אויך זיין שקלאַפעריי.

צי דאָס זיינען פרינצען און זייערע קריעגס־באַנדעס, וועלכע טויטען פרויען און קינדער און פערברענען דערפער; צי דאָס זיינען שקלאַפען־האַלטער, וועלכע פאָדערען געלד אָדער ארבייט פון די שקלאַפען פאַר דאָס לאַנד, און אין פאַל פון אונגעהאָרכ־זאַמקייט רופען זיי די בעוואָפענטע באַנדעס צו זייער הילפע; צי דאָס איז דער מיניסטעריום פון אינערליכע אַנגעלעגענהייטען, וועלכער רייסט ארוים דאָס געלד דורך די גוב רנאַטאָרען און פאָליציי־בעאַמטע, און, אז עס געלינגט ניט, ווערען געשיקט

בעוואפענטע ארמייען — אזוי לאנג, ווי עס וועט זיין א טיראניי, אונטערשטיצט פון שווערד, וועט ניט קענען זיין קיין גערעכטע פערטהיילונג פון דעם רייכטהום, נור דער גאנצער רייכטהום וועט זיין ביי די טיראנען.

א שלאגענדע אילוסטראציאָן פון דער וואהרהייט פון דיעזער מיינונג איז הענרי דזשאָרדזש'ס פּלאן צו נאציאָנאליזירען דאָס לאנד.

הענרי דזשאָרדזש שלאָגט פאָר, אז דאָס גאנצע לאנד זאָל ערקלעהרט ווערען אלס רעגיערונגס־אייגענטהום, עס זאָל איינגעפיהרט ווערען איין איינציגע רענט־טאקסע אָנשטאָט די אלע דירעקטע און אינדירעקטע טאקסעס. דאָס הייסט, יעדער איינער, וואָס געברויכט דאָס לאנד, זאָל צאָהלען די רעגיערונג דעם רענט־ווערטה פון דעם לאנד.

וואָס וואָלט געוועזען דער רעזולטאט? דאָס לאנד וואָלט געהערט צו דער רעגיערונג: צו דער ענגלישער רעגיערונג דאָס לאנד פון ענגלאנד, צו דער אמעריקאנער דאָס לאנד אין אמעריקא, און אזוי ווייטער. דאָס מיינט, אז דאָס וואָלט געוועזען א שקלאפעריי, בעשטימט פון דער מאָס לאנד און געברויך. אפשר וואָלט די לאגע פון מאנכע ארבייטער (פון לאנד־ארבייטער) געוואָרען דורך דעם א בעסערע; אָבער אזוי ווי עס וואָלט פערבליבען דאָס רעכט אריינצוקריגען מיט געוואלד די טאקסעס פון דעם רענט־ווערטה, וואָלט דורך דעם שוין אויך פערבליבען שקלאפעריי. דער לאנד־ארבייטער אין א שלעכטען יאָהר, ניט זייענדיג פעהיג צו צאָהלען דעם רענט, וואָס ווערט געמאָהנט פון איהם דורך געוואלד, וואָלט געמוזט זיך פערשקלאפען צו דעם מענשען וואָס האָט געלד, כדי ער זאָל קענען בלייבען ביי זיין לאנד און ניט פערלירען אלעס.

ווען א קריגעל רינט, מוז זיכער זיין א לאָך אין איהם.

קוקענדיג אויף דעם קריגעל, קען עס אויסזעהן, אז דאָס וואסער רינט ארויס פון פיעלע לעכער; אָבער וויפיעל מיר זאָלען ניט פערשטאָפּען די פאנטאסטישע לעכער פון דרויסען, וועט דער קריגעל אלץ רינען.

אום אָבצוהאַלטען דאָס רינען, מוז מען אויסגעפינען דאָס לאָך, דורך וועלכעס דאָס וואַסער קומט אַרויס, און פערשטאָפּען עס פון אינעווייניג.

דאָס זעלבע איז מיט די אַלע פּלענער, וועלכע ווערען פאָר־געשלאָגען אום אָבצושטעלען די אונגלייכע פערטהיילונג פון דעם רייכטהום — צו פערשטאָפּען יענע לעכער, דורך וועלכע דער רייכטהום פון דער נאַציאָן געהט אַרויס.

עס ווערט רעקאָמענדירט: אָרגאַניזירט קאָאָפּעראַציאָנען פון אַרבייטער; מאַכט קאַפּיטאַל פאַר אַלגעמיינעם אייגענטהום; מאַכט לאַנד אַלגעמיינעם אייגענטהום.

דאָס אַלעס איז בלויז די פערשטאָפּונג פון דרויסען פון יענע לעכער, דורך וועלכע עס דוכט זיך אונז אַז דאָס וואַסער רינט אַרויס.

אום אָבצוהאַלטען דאָס רינען, איז עס נויטיג אויסצוגעפי־נען אינעווענינ יענעם לאָך, דורך וועלכען דער רייכטהום פער־לאָזט די הענד פון די אַרבייטער און געהט אריין אין די הענד פון די ניט־אַרבייטער.

דאָס לאָך איז דער צוואַנג פון די אונבעוואפענטע דורך די בעוואפענטע.

די געוואַלד פון דער מיליטערישער מאַכט, דורך וועלכע מענשען ווערען אַוועקגעריסען פון זייער אַרבייט, דאָס לאַנד פון די מענשען און די פּראָדוקטען פון די אַרבייטער.

אַזוי לאַנג, ווי עס וועט זיין איין בעוואפענטער מענש מיט אַן אַנערקענטען רעכט צו טויטען אירגענד וועלכען אַנדערען מענשען, אַזוי לאַנג וועט בלייבען די אונגלייכע פערטהיילונג פון רייכטהום — דאָס הייסט, שקלאַפעריי.

וועגען טוידט-שטראפען
אין רוסלאַנד

וועגען טוידט-שטראָפען אין רוסלאַנד

(איך קען ניט שווייגען.)

I.

„זיעבען פעראורטהיילט צום טוידט: צוויי אין פעטערבורג, איינער אין מאָסקווע, צוויי אין פענזא, צוויי אין ריגאַ. פיער טוידט־שטראָפען: צוויי אין כערסאָן, איינער אין ווילנא, איינער אין אָדעס.“

און דאָס געהט אָן ניט וואָכען, ניט מאָנאַטען לאַנג, ניט אַ יאָהר, נור יאָהרען לאַנג. און דאָס קומט פאָר אין רוסלאנד, אין דעם זעלבען רוסלאנד, וואו דאָס פאָלק האַלט יעדען פער־ברעכער פאַר אַן אונגליקליכען, און וואו עס איז ניט געוועזען ביז דער סאַמע לעצטער צייט, לויט געזעץ, קיין טויט־שטראָף.

איך געדענק, ווי איך האָב שטאָלצירט דערמיט אַמאָל פאַר די אייראָפּעער. און אָט איז שוין דער צווייטער, דריטער יאהר, ווי עס געהען אָן, אָהן אַן אָבשטעל, בעשטראָפונגען, בעשטראָ־פונגען, בעשטראָפונגען.

איך נעהם די היינטיגע צייטונג.

היינט, דעם 9טען מאי, איז עטוואָס שוידערליכעס. אין דער צייטונג ווערט דאָס דערצעהלט גאַנץ קורץ: „היינט אין כערסאָן, אויף דעם סטרעלביצקען פעלד זיינען בעשטראָפט געוואָרען דורך אויפהענגען צוואַנציג בויערען פאַר אַ געוואַלט־בעפאַל אויף דעם מאַיאָנטעק פון אַ לאַנד־בעזיצער אין כערסאָנ־סקען אויעזד.“ *)

---

*) אין די צייטונגען איז נאכהער ערשיענען אַן אָבלייקענונג פון דיזע נייעס וועגען דעם טוידט־שטראָף פון צוואַנציג בויערען. איך קען נור פרעהען זיך, דאָס עס איז געוועזען אַ טעות: ווי דער־מיט, וואָס עס זיינען דערשטיקט געוואָרען מיט אַכט מענשען וועני־גער, ווי עס איז געוועזען צוערשט געמעלדעט, ווי אויך דערמיט, דאָס

צוועלף מענשען, און געראדע יענע מענשען, פון וועמעס
ארבייט מיר לעבען; דיזעלבע מענשען, וועלכע מיר האבען
פערדארבען און פערדארבען מיט אלע כחות, אנפאנגענדיג מיט
דעם סם פון בראנפען און ענדיגענדיג מיט יענעם שרעקליכען
ליגען פון גלויבען, אין וועלכען מיר אליין גלויבען ניט, נור וועל-
כען מיר ארבייטען מיט אלע קרעפטען אריינצופלאנצען אין זיי
— צוועלף אזעלכע מענשען זיינען דערשטיקט געווארען מיט
שטריק פון דיזעלבע מענשען, וועמען זיי ערנעהרען, שוכען,
קליידען, בעבויען, און וועלכע האבען זיי פערדארבען און פער-
דארבען. צוועלף מענער, טאטעס, זיהן, יענע מענשען, אויף
וועמעס גוטסקייט, ארבייטס-ליעבע און פראסטקייט עס האלט
זיך נור דאס רוסישע לעבען, האט מען געכאפט, אריינגעזעצט
אין די אסטראגען, און געשמידט אין קייטען. נאכהער האט
מען זיי פערבונדען הינטער'ן רוקען די הענד, כדי זיי זאלען זיך
ניט קענען אנכאפען פאר'ן שטריק, אויף וועלכען מען געהט
זיי הענגען, און מען האט זיי געבראכט אונטער די תליות.
עטליכע בויערען, אזעלכע ווי די יעניגע, וועלכע מען געהט
הענגען, נור בעוואפענטע און אנגעטהאן אין גוטע שטיוועל און
ריינע סאלדאטסקע מונדירען, מיט ביקסען אין די הענד, בע-
גלייטען די פעראורטהיילטע. זייט ביי זייט מיט די פער-
אורטהיילטע, אין א זיידענעם מאנטעל מיט א צלם אין האנד,
געהט א מענש מיט לאנגע האר. דער אנפיהרער פון דיזער
גאנצער אנגעלעגענהייט רעדט עפעס, דער סעקרעטאר לייענט
א פאפיער, און ווען דער פאפיער איז איבערגעלייענט, רעדט
דער מענש מיט די לאנגע האר, ווענדענדיג זיך צו יענע מענשען,
וועמען אנדערע מענשען קלייבען זיך צו דערשטיקען מיט שטריק

די שרעקליכע ציפער האט מיך געצוואונגען אויף דיזע זייטלעך אויס-
צודריקען יענעם געפיהל, וועלכער פייניגט מיך שוין לאנג. און דער-
פאר, איבערבייטענדיג בלויז דעם ווארט צוואנציג אויף צוועלף, לאז
איך איבער אונגעענדערט אלעס דאס, וואס איז דא געזאגט געווארען,
ווייל דאס געזאגטע האט ניט בלויז א שייכות מיט די צוועלף בע-
שטראפטע, נור מיט די אלע טויזענדע מענשען, וועלכע זיינען גע-
טוידט און דערשטיקט געווארען אין דער לעצטער צייט.

— ער רעדט צו זיי עטוואָס וועגען גאָט און קריסטוס. גלייך נאָך דיזע ווערטער, נעהמען זיך די הענקער — זיי זיינען עט־ליכע, איינער קען זיך ניט ספּראַווען מיט אַזאַ פיעלפאַכיגע ארבייט — אויפלעזענדיג זייף און אָנזייפענדיג די פּעטליעס פון די שטריק, כדי זיי זאָלען זיך בעסער פערציהען — נעהמען זיי זיך צו די פערשמידטע, טהוען זיי אָן אין טוידט־קיטלען, פיה־רען זיי ארויף אויפ'ן בריקעל אונטער די תליות און לעגען ארויף אויף די העלזער די אָנגעזייפטע פּעטליעס פון די שטריק. און אָט איינער נאָך דעם צווייטען, ווערען לעבעדיגע מענשען אָב־געשטויסען פון די בענקלעך, וואָס ווערען ארויסגעשלעפּט פון אונטער זייערע פיס, און מיט זייער שווערקייט פערציהען זיי גלייך אויף זייער האַלז די פּעטליע, און ווערען דערשטיקט. די מענשען, וואָס זיינען נאָך מיט אַ מינוט צוריק געווען לעבעדיגע, ווערען אומגעוואַנדעלט אין טוידטע קערפּער, וואָס הענגען אויף שטריק. אָנפאַנגס שאָקלען זיי זיך אַביסעל, דאַן ווערען זיי פערשטאָרבען אין אונבעוועגליכקייט.

דאָס אַלעס ווערט געמאַכט און צוגעטראַכט מיט גרויסען פלייס פאַר זייערע ברידער־מענשען פון מענשען פון דעם העכערען קלאַס, מענשען געלערנטע, געבילדעטע. דאָס אַלעס איז אַזוי געמאַכט, אַז דאָס זאָל געשעהן שטיל, איידער די זון געהט אויף, אַז קיינער זאָל זיי ניט זעהען; דאָס אַלעס איז אַזוי געמאַכט, אַז די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר דיזע רציחות זאָל אַזוי איינגעטהיילט ווערען צווישען די מענשען, וואָס פיה־רען זיי אויס, אַז יעדער זאָל קענען דענקען און זאָגען: ניט ער איז שולדיג אין דעם. עס איז אַזוי אויסגעטראַכט, אַז מען זאָל געפינען די סאַמע פערדאָרבענסטע און אונגליקליכסטע מענשען, און צווינגענדיג זיי צו טהון דאָס, וואָס מיר אַליין האָבען אויס־געטראַכט און צו וואָס מיר האָבען מסכים געווען, זאָלען מיר קענען מאַכען אַן אָנשטעל, דאָס עס עקעלט אונז פון יענע מענשען, וועלכע טהוען דיזע זאַך. עס איז זאָגאַר אויסגעקלערט געוואָרען אַזאַ איידעלער שטריך, דאָס עס פעראורטהיילען בלויז די קריעגס־געריכטען, און ביי דער אויספיהרונג פון דער שטראָף מוזען זיין ניט די קריעגס־מענשען, וועלכע האָבען פעראורטהיילט,

נור בירגערליכע ריכטער. און די מענשען, וועלכע פיהרען אויס דיזע זאַך, זיינען בעשווינדעלטע, פערדאַרבענע, פעראַכטעטע, וועמען עס בלייבט נור איין זאַך: ווי בעסער אַנצוזייפען די שטריק, כדי עס זאָלען זיך זיכער פערציהען די העלזער, און ווי בעסער זיך אַנצוטרינקען מיט דעם גיפט, וועלכער ווערט זיי פערקויפט פון דיזע געלערנטע און געבילדעטע מענשען, כדי זיי זאָלען אי גיכער אי פּאָלשטענדיגער פערגעסען אָן זייער נשמה, אָן זייער מענשליכען בערוף.

דער דאָקטאָר מאַכט אַ שפּאַציער ארום די קערפּער, בע־טאַפּט זיי, און מעלדעט דער נאַטשאַלסטוואָ, אז די זאַך איז אויסגעפיהרט געוואָרען, ווי עס געהערט צו זיין: אַלע צוועלף מענשען זיינען אָהן אַ שום ספק טוידט. און די נאַטשאַלסטוואָ נעהמט זיך צוריק צו איהרע געוועהנליכע בעשעפטיגונגען מיט דעם בעוואוסטזיין פון אַ געוויסענהאַפט־אויפגעטהאָנענער, כאָטש אַ שווערער, אָבער אַ נויטיגער, פליכט. די פערקיהלטע קערפּער נעהמט מען אראָב און מען בעגראָבט.

דאָס איז דאָך שרעקליך!

און דאָס ווערט געטהאָן ניט איין מאָל, און ניט נור איבער צוועלף אונגליקליכע, אָבגענארטע מענשען, נור דאָס טהוט זיך אָהן אַן אויפהער, יאָהרען לאַנג, איבער הונדערטע און טויזענדע אָבגענארטע מענשען, אָבגענארט פון דיזעלבע מענשען, וועלכע פיהרען אויס איבער זיי דיזע שוידערליכע רציחות.

און מען טהוט ניט נור דאָס; אונטער דעמזעלבען אויס־רייד, און מיט דערזעלבער קאַלטבלוטיגער גרויזאַמקייט ווערען נאָך געטהאָן די פערשיעדענסטע פּייניגונגען און פערגוואַלטיגונ־גען אין די אָסטראָגען, פעסטונגען און קאַטאָרגעס.

דאָס איז שרעקליך. נור שרעקליכער פון אַלץ איז דאָס, וואָס דאָס ווערט ניט געטהאָן אין אַ מינוט פון ליידענשאַפט, ווען דאָס געפיהל פערשטיקט דעם פערשטאַנד, ווי דאָס פּאַסירט אין אַ געשלעג, אויף אַ מלחמה, זאָגאַר ביי אַ רויבעריי, נור פערקעהרט, לויט דער פאָרדערונג פון דעם פערשטאַנד, פון אַן אויסרעכנונג, וואָס פערשטיקט דעם געפיהל. דערמיט זיינען

דאָס אזוי בעזאָנדערס שוידערליך דיזע טהאטען. שרעקליך דערמיט, וואָס קיין זאך, ווי דיזע טהאטען, אויסגעפיהרט פון ריכטער ביז'ן הענקער, וועלכע ווילען זיי ניט טהון, קיין זאך ווייזט ניט ארויס אזוי קלאָר, אזוי בולט די גאנצע פערדערבליכ־קייט פון דעם דעספּאָטיזם פאר די מענשליכע זעעלען, די גאנצע פערדערבליכקייט פון דער הערשאפט פון איינע מענשען איבער די אנדערע.

עס איז שרעקליך, ווען איין מענש קען צונעהמען פון צווייטען זיין ארבייט, געלד, בהמה, פערד, קען זאָגאר צונעהמען זיין זוהן, זיין טאָכטער — דאָס איז שרעקליך, אָבער פיעל, פיעל שרעקליכער איז דאָס, וואָס איין מענש קען צונעהמען ביים צווייטען זיין נשמה, קען איהם צווינגען צו טהון דאָס, וואָס פערניכטעט זיין גייסטיגען „איך", וואָס רויבט פון איהם זיין גייסטיגען גליק. און דאָסזעלבע טהוען יענע מענשען, וועלכע סטראָיען דאָס אלעס איין, און רוהיג, צוליעב דעם מענשלי־כען גליק, צווינגען זיי מענשען, פון ריכטער ביז צום הענקער, מיט אונטערקויפונגען, מיט סטראשונקעס, מיט שווינ־דעל אויסצופיהרען יענע טהאטען, וועלכע רויבען פון זיי זיכער זייער אמת'ען גליק.

און אין דערזעלבער צייט, ווען דאָס אלעס קומט פאָר איבער דעם גאנצען רוסלאנד, איז די הויפּט־שולדיגע אין יענע טהאטען, יענע, אויף וועמעס בעפעהל דאָס אלעס טהוט זיך, יענע, וועלכע וואָלטען געקענט אָבשטעלען דיזע טהאטען -- די הויפּט־שולדיגע אין דיזע טהאטען מיט דער פולער זיכערהייט, אז דיזע טהאטען זיינען ניצליכע און נויטיגע — איז אָדער זיי טראכטען און האלטען רעדען וועגען דעם, ווי מען דארף שטערען די פינלענדער צו לעבען אזוי, ווי דאָס ווילען די פינלענדער, נור ניט אנדערש צווינגען זיי צו לעבען אזוי, ווי דאָס ווילען עטליכע רוסישע מענשען, אָדער זיי גיבען ארויס בעפעהלע, ווי עס זאָלען געמאכט ווערען די ארבעל און די קעלנער אויף די מונדירען פון די סאָלדאטען אין די גוסארסקע פאָלקען.

יא, דאָס איז שרעקליך.

II.

שרעקליכער אָבער פון אַלץ איז אין דעם דאָס, וואָס דיזע אַלע אונמענשליכע פערגעוואַלטיגונגען און מאָרדען, אַ חוץ די דירעקטע שלעכטסקייט, וואָס זיי טהוען אָן די קרבנות פון די פערגוואַלטיגונגען און זייערע פאַמיליען, טהוען זיי אָן נאָך אַ גרעסערען איבעל דעם גאַנצען פאָלק, פאַנאַנדערטראָגענדיג די ראַש־זיך־פערשפּרייטענדע, ווי אַ פייער איבער טרוקענעם שטרוי, פערדאַרבונג פון אַלע שיכטען פון דעם גאַנצען רוסישען פאָלק. עס פערשפּרייט זיך אָבער דיזע פערדאַרבונג בעזאָנדערס ראַש צווישען דעם פּראָסטען ארבייטענדען פאָלק דערפאַר, ווייל אַלע דיזע פערברעכען, וועלכע שטייגען איבער אין הונדערטע מאָל אַלעס דאָס, וואָס איז געטהאָן געוואָרען און ווערט געטהאָן פון איינפאַכע גנבים, מערדער און פון אַלע רעוואָלוציאָנען צו־זאַמען, ווערען אויסגעפיהרט אונטער דעם אויסרייד פון עטוואָס נויטיגעס, גוטעס, וואָס ווערט ניט נור גערעכטפערטיגט, נור וואָס ווערט אויפגעהאַלטען פון די פערשיעדענע אינסטיטוציאָנען, וועלכע ווערען בעטראַכט פון פאָלק אלס די פערקערפּערונג פון אַלץ, וואָס איז גערעכט און הייליג — פון סענאַט, סינאָד, דומאַ, קירכע און צאַר.

און עס פערשפּרייט זיך דיזע פערדאָרבענהייט מיט אַ בעזאָנדערער ראַשיגקייט.

עס איז נאָך גאָר ניט לאַנג, ווי מען האָט ניט געקענט געפי־נען אין דעם גאַנצען רוסישען פאָלק קיין צוויי הענקער; נאָך גאָר ניט לאַנג, אין די 80־ער יאהרען, איז געווען בלויז איין הענקער אין גאַנץ רוסלאַנד. איך געדענק, ווי דאַן האָט סאָלאָוויאָוו וולאַדימיר מיר דערצעהלט מיט שמחה, ווי מען האָט ניט געקענט געפינען איבער גאַנץ רוסלאַנד אַ צווייטען הענקער, און איינעם האָט מען געמוזט פיהרען פון פּלאַץ צו פּלאַץ.

איצט איז ניט דאָס..

אין מאָסקווא האָט אַ קרעמער, ביי וועמען די געשעפטען זיינען געגאַנגען שלעכט, פאָרגעשלאָגען זיינע דיענסטע פאַר די אויספיהרונג פון מאָרדען, וועלכע די רוסישע רעגיערונג בע־שטעלט, און קריגענדיג צו הונדערט רובעל פון אַ געהאַנגענעם,

האָט ער אין אַ קורצע צייט אַזוי פערבעסערט זיינע געשעפטען, דאָס ער האָט זיך אויפגעהערט צו נויטיגען אין אַ זייטיגער פּראָפעסיע, און איצט פיהרט ער אָן זיין מסחר ווי אין די פריהעריגע צייטען.

אין אָריאָל אין די פערגאַנגענע מאָנאַטען, ווי איבעראַל, האָט מען געדאַרפט האָבען אַ הענקער, און גלייך האָט זיך געפונען אַ מאַן, וועלכער איז מרוצה געוואָרען צו טהון עס, אויסדינגענדיג זיך מיט דעם, וואָס האָט צו זאָגען איבער די רעגיערונגס־מאָרדען, צו 50 רובעל פון אַ געהאַנגענעם. אבער, דערוויסענדיג זיך נאָך דעם, ווי ער איז שוין מושוה געוואָרען איבער׳ן פּרייז, דאָס אין אַנדערע ערטער צאָהלט מען טהייערער, האָט דער פרייוויליגער הענקער, אין דער צייט פון דער אויספיהרונג פון דער טוידט־שטראָף, אָנטהוענדיג אויף דעם פערורטהיילטען דעם זאַק, אנשטאט איהם אַוועקצופיהרען אויפ׳ן בריקעל, האָט ער זיך אָבגעשטעלט, און צוגעהענדיג צום נאַטשאַלניק, האָט ער געזאָגט: „אַייער עקסעלענץ, לעגט צו נאָך אַ 25־ער, אויב ניט, טהו איך עס ניט.“ מען האָט איהם דערלעגט, און ער האָט זיין זאַך ערפילט.

באַלד האָט מען געדאַרפט אויפהענגען גאַנצע פינף. ערב דער בעשטראָפונג איז צו דעם ממונה איבער די רעגיערונגס־מאָרדען געקומען אַן אונבעקאַנטער מענש, וואָס האָט פערלאַנגט זיך דורכרעדען מיט איהם וועגען אַ געהיימע אנגעלעגענהייט. דער נאַטשאַלניק איז אַרויסגעקומען, און דער אונבעקאַנטער האָט געזאָגט:

„ניט לאַנג צוריק האָט איינער פון אייך גענומען דריי 25ער פאַר איינעם. היינט, הערט מען, דאַרף מען אויפהענגען פינף. בעפעהלט אַלע פינף איבערלאָזען צו מיר, איך וועל נעהמען צו פופצעהן רובעל פאַר יעדען אוי זייט רוהיג, איך וועל עס טהון, ווי מען דאַרף.“

איך ווייס ניט, צי עס איז אָנגענומען געוואָרען אָדער ניט דיזער פּאָרשלאַג, אבער איך ווייס, אַזאַ פּאָרשלאַג איז געמאַכט געוואָרען.

אַזוי ווירקען דיזע רעגיערונגס־פערברעכענס אויף די

ערגערע, אויף די וועניגער מאָראַלישע מענשען. אבער דיזע שרעקליכע טהאטען קענען ניט בלייבען אָהן א ווירקונג אויף אויף די מייסטע דורכשניטליכע מענשען, אין דער הינזיכט פון מאָראַל. ניט אויפהערענדיג צו הערען און צו לעזען וועגען יענע שרעקליכע, אונמענשליכע רציחות, אויסגעפיהרט פון דער רעגי־רונג, דאָס הייסט, פון מענשען, וועמען דאָס פאָלק איז געוועהנט צו בעטראַכטען, אַלס די בעסערע מענשען — איז די מאַיאָרי־טעט דורכשניטליכע מענשען, בעזאָנדערס יונגע, וועלכע זיינען פערנומען מיט זייערע פערזענליכע געשעפטען, אָנשטאַט זיי זאָלען פערשטעהען, אַז די יעניגע מענשען, וועלכע טהוען אויף אזעלכע עקעלהאפטע זאכען, פערדיענען ניט צו ווערען געאַכטעט, דענקען זיי פונקט קאַפויר. זיי טראַכטען: ווען די אַלגעמיין־געאַכטעטע מענשען טהוען אזעלכע זאכען, וועלכע שיינען אונז צו זיין העסליך, טו איז עס מסתמא דערפאַר, ווייל דיזע זאכען זיינען גאָר ניט אזוי העסליך, ווי עס דאכט זיך אונז.

וועגען בעשטראָפען, אויפהענגען, מאָרדען, באָמבעס שרייבט מען און מען רעדט איצט פונקט ווי מען האָט פריהער גערעדט וועגען דעם וועטער. קינדער שפּיעלען זיך אין אויפ־הענגען. כמעט נאָך קינדער, גימנאַזיסטען, געהען אויף עקס־פּראָפּריאַציעס פערטיג צו טוידט, פּונקט ווי זיי זיינען פריהער געגאַנגען אויף געיעג. אויסצו׳הרג׳ענען די גרויסע לאַנד־בעזיצער, אום צו פערכאַפּען זייער לאַנד, שטעלט זיך איצט פאַר פיעלע מענשען, אַלס די ריכטיגע לייזונג פון דער לאַנד־פראַגע.

אין אַלגעמיין, א דאַנק דער טהעטיגקייט פון דער רעגיע־רונג, וועלכע דערלאָזט די מעגליכקייט פון מאָרד, אום צו דערגריי־כען איהרע צוועקען, ווערט יעדער פערברעכען: ראַבירען, גנב׳ע־נען, זאָגען ליגען, פּייניגען, טוידטען — בעטראַכט פון די אונ־גליקליכע מענשען, וועלכע זיינען אונטערוואָרפען דעם פערדאַר־בענדען איינפלוס פון דער רעגיערונג, אַלס גאַנץ נאַטירליך פאַר׳ן מענשען.

יא, ווי שרעקליך עס זיינען ניט די סאַמע טהאטען, איז דער מאָראַלישער, גייסטיגער, אונזיכטבארער איבעל, וועלכער קומט ארויס פון זיי גאָר ניט דער ערך שרעקליכער.

III.

איהר זאָגט, דאָס איהר טהוט דיזע אַלע שרעקליכע זאַכען, אום צו ברענגען רוה, אָרדנונג?

איהר ברענגט רוה און אָרדנונג!

מיט וואָס־זשע ברענגט איהר עס זי, דיזע אָרדנונג? דער־מיט, וואָס איהר, — די פאָרשטעהער פון דער קריסטליכער מאכט, די לעהרער, צו וועלכע עס זיינען מסכים די דיענער פון דער קירכע, — צושטערט אין די מענשען די לעצטע רעשטלעך פון גלויבען און מאָראַל, בעגעהענדיג די גרעסטע פערברעכענס: ליגען, שפּיאָנעריי, יעדען סאָרט פּייניגונג און — דעם לעצטען, דעם שרעקליכסטען פערברעכען, וועלכער איז צו־ווידער יעדער ניט גענצליך־פערדאָרבענער מענשליכער הארץ: ניט מאָרד, ניט איין מאָרד, נור מאָרדען, אונענדליכע מאָרדען, וועלכע איהר מיינט צו רעכטפערטיגען מיט פערשיעדענע נאַרישע אָנווייזונ־גען אויף וועלכע עס איז בעשליסע, וועלכע איהר אליין האָט אָנגעשריעבען אין אייערע ליגנערישע ביכער, וואָס איהר רופט אָן מיט דעם פאַלשען נאָמען געזעצע?

איהר זאָגט, אז דאָס איז דער איינציגער מיטעל צו בערו־היגען דאָס פאָלק און צו אונטערדריקען די רעוואָלוציאָן? אבער דאָס איז דאָך א פּשוט'ער ליגען! עס איז אויגענשיינליך, דאָס, ניט בעפריעדיגענדיג די סאַמע ערשטע גערעכטיגקייט פון דעם גאַנצען רוסישען ארבייטער־פאָלק: די אָבשאַפונג פון לאַנד־אייגענטהום, נור פערקעהרט, מאַכענדיג עס נאָך שטאַרקער און אויף אַלע אופנים צורייצענדיג דאָס פאָלק און יענע לייכטזיניג־דערצאָרענטע מענשען, וועלכע האָבען אָנגעפאַנגען א געוואַלט־קאַמפּף מיט אייך, קענט איהר ניט בערוהיגען מענשען, פּייניגענ־דיג זיי, רייסענדיג, פערשיקענדיג, פערוואָגלענדיג, העגגענדיג פרויען און קינדער! ווי איהר זאָלט ניט וועלען פערטויבען אין זיך דעם פערשטאַנד און ליעבע, וואָס זיינען אייגענטהימליך דעם מענשען, זיינען זיי דאָך דאָ אין אייך, און איהר דאַרפט נור בעדענקען זיך און א קלער טהון, אום צו דערזעהען, דאָס האַנדלענדיג אַזוי, ווי איהר האַנדעלט, ד. ה., נעהמענדיג אָן אנטהייל אין דיזע שרעקליכע פערברעכענס, איז ניט נור, וואָס

איהר הײלט ניט אױס די קראַנקהײט, נור איהר פערשטאַרקט איהר נאָך, אַרײנטרײבענדיג אִיהר אינװעניג.

דאָס איז דאָך צו קלאָר.

די אורזאַכע פון דעם, װאָס קומט איצט פאָר, איז ניט אין די מאַטעריעלע פּאַסירונגען, נור די גאַנצע זאַך איז אין דעם גײסטיגען פיהלען פון פאָלק, װעלכער האָט זיך גענצליך געענ־דערט, און װעלכער קען ניט צוריקגעבראַכט װערען צום פריהע־ריגען צושטאַנד מיט קײנע אנשטרענגונגען — פּונקט װי מען קען ניט אַן ערװאַקסענעם מענשען װידער מאַכען פאַר אַ קינד. די געזעלשאַפטליכע אױפרעגונג אָדער רוהיגקײט קען אױף קײן פאַל ניט זײן אָבהענגיג פון דעם, צי עס װעט לעבען אָדער װערען אױפגעהאַנגען פּעטראָװ, אָדער צי איװאַנאָװ װעט לעבען ניט אין טאַמבאָװ, נור אין נערטשינסק, אױף קאַטאָרגע. די געזעלשאַפטליכע צורײצטקײט אָדער רוהיגקײט קען אָבהענגען נור פון דעם, װי ניט נור פּעטראָװ אָדער איװאַנאָװ, נור װי די גאַנצע גרױסע מאַיאָריטעט פון די מענשען װעט בעטראַכטען איהר לאַגע, װי דיזע מאַיאָריטעט װעט זיך פערהאַלטען צו דער מאַכט, צו דעם אײגענטהום אין לאַנד, צו דעם געפּרעדיגטען גלױבען — פון דעם װעט עס זײן אָבהענגיג, װאָס די מעהרהײט פון פאָלק װעט בעטראַכטען אַלס גוט אָדער שלעכט. די מאַכט פון די פּאַסירונגען איז בשום אופן ניט אין די מאַטעריעלע פער־העלטניסע פון לעבען, נור אין דעם גײסטיגען פיהלען פון פאָלק. װען איהר זאָלט ערמאָרדען אָדער פערמוטשען זאָגאַר אַ צעהנט־חלק פון דעם רוסישען פאָלק, װעט דער גײסטיגער צושטאַנד פון די איבריגע ניט װערען דערפון אַזעלכער, װי איהר פערלאַנגט עס.

אַלזאָ, — אַלעס װאָס איהר טהוט איצט מיט אײערע הױז־זוכונגען, שפּיאָנערײען, פערשיקונג, אָסטראָגען, קאַטאָרגעס, תליות — דאָס אַלעס ברענגט ניט נור דאָס פאָלק אין יענעם צושטאַנד, צו װעלכען איהר װילט איהם ברענגען, נור פער־קעהרט, דאָס פערשטאַרקט נאָך די אױפרעגונג און פערניכטעט יעדע מעגליכקײט פון בערוהיגונג.

„אבער װאָס זאָל מען טהון ?“ פרעגט איהר. „װאָס טהון ?

ווי מאכט מען א סוף צו יענע רציחות, וועלכע ווערען איצט געטהאָן ?“

דער ענטפער איז א גאַנץ איינפאכער :

אויפצוהערען צו טהון דאָס, וואָס איהר טהוט.

ווען אפילו קיינער וואָלט ניט געוואוסט, וואָס מען מוז טהון, אום צו בערוהיגען דאָס פאָלק — דאָס גאנצע פאָלק (פיעלע ווייסען שוין זעהר גוט, וואָס עס איז אם נויטיגסטען פאַר די בערוהיגונג פון דעם גאנצען רוסישען פאָלק : עס איז נויטיג די בעפרייאונג פון דער ערד פון אייגענטהום, ווי עס איז נויטיג געוועזען מיט פופציג יאהר צוריק די בעפרייאונג פון פאנשטיזנע), ווען אפילו קיינער וואָלט ניט געוואוסט, וואָס מען מוז איצט טהון אום צו בערוהיגען דאָס רוסישע פאָלק, איז פון דעסטוועגען קלאָר, דאָס פאַר די בערוהיגונג פון דעם רוסישען פאָלק דארף מען אודאי ניט טהון דאָס, וואָס מאכט איהם נאָך מעהר אויפ־געררייצט. און איהר טהוט דוקא דאָס.

דאָס, וואָס איהר טהוט, טהוט איהר ניט פאַר׳ן פאָלק, נור פאַר זיך, אום איהר זאָלט בלייבען ביי דעם, וואָס אין אייער פערהאירונג האַלט איהר פאַר גוט פאַר אייך, וואָס איז אָבער אין דער אמת׳ען די העכסט־קלעגליכע און עקעלהאַפטע לאַגע, וואָס איהר פערנעהמט. טו זאָגט ניט, אז דאָס, וואָס איהר טהוט, טהוט איהר פאַר׳ן פאָלק : דאָס איז ניט אמת. די אַלע געמיינהייטען, וואָס איהר טהוט, טהוט איהר פאַר זיך, פאַר אייערע זעלבסטזיכטיגע, בעריהמערישע, גאוה׳דיגע פערזענליכע צוועקען, צוליעב דעם, אום איהר זאָלט אַליין נאָך לענגער אבי־סעלע קענען לעבען אין יענער הולטאַיסטווא, אין וועלכער איהר לעבט, און וועלכע דוכט זיך אייך צו זיין א גליק.

אָבער וויפיעל איהר רעדט ניט וועגען דעם, אז אַלעס, וואָס איהר טהוט, טהוט איהר פאַר דעם גליק פון פאָלק, איז די מענ־שען פערשטעהען אייך און אַלץ מעהר און מעהר פעראכטען זיי אייך, און אויף אַלע אייערע מיטלען פון אונטערדריקונג קוקען זיי ניט ווי איהר וואָלט געוואָלט : ווי אויף די טהאטען פון וועלכער־עס־איז קאָלעקטיווער פערזענליכקייט, וואָס הייסט

רעגיערונג, נור ווי אויף פערזענליכע שלעכטע טהאטען פון בע־זונדערע שלעכטע עגאאיסטען.

IV.

איהר זאָגט: ניט מיר האָבען עס אָנגעהויבען, נור די רע־וואָלוציאָנערען; און די שרעקליכע פערברעכענס פון די רעוואָלו־ציאָנערען קענען נור אונטערדריקט ווערען דורך די שטרענגע (אזוי רופט איהר אייערע פערברעכענס) מיטלען פון די רעגיערונגען.

איהר זאָגט, אז די בייזע מעשים פון די רעוואָלוציאָנערען זיינען שרעקליך. איך בעשטרייט עס ניט און וויל נאָך צולעגען, אז זייערע טהאטען, א חוץ דעם, וואָס זיי זיינען שרעקליך, זיינען זיי נאָך פונקט אזוי נאריש, און טרעפען פונקט אזוי שלעכט אין ציעל, ווי אייערע מעשים. אָבער, ווי שרעקליך און נאריש עס זיינען זייערע האנדלונגען: די אלע באָמבעס און אונטערגראָ־בונגען, און דיעזע אלע העסליכע מאָרדען און געלד־רויבערייען, דאָך דיעזע אלע טהאטען זייערע דערגרייכען ניט דעם גראד פון פערברעכערישקייט און נארישקייט פון די טהאטען, וועלכע איהר פיהרט אויס.

זיי טהוען גאנץ דאָס זעלבע, וואָס איהר, און צוליעב דיזעלבע טרייבענדע אורזאכען. זיי, פונקט ווי איהר, געפינען זיך אונטער רעמזעלבען (איך וואָלט געזאָגט קאָמישען, ווען זיינע פאָלגען וואָלטען ניט געווען אזעלכע שרעקליכע) טעות, דאָס איינצעלנע מענשען, אויסטראכטענדיג ביי זיך א פלאן וועגען דעם, ווי לויט זייער מיינונג עס איז ווינשענסווערטה און עס דארף זיין געבויט די געזעלשאפט, האָבען דאָס רעכט און די מעגליכקייט איינצואָרדנען נאָך דיעזען פלאן דאָס לעבען פון אנדערע מענשען. עס זיינען איינע און דיזעלבע מאָטיווען, און עס זיינען איינע און דיזעלבע מיטלען אום צו דערגרייכען דעם זיך פאָרגעשטעל־טען צוועק. די מיטלען זיינען אלערליי פערגעוואלדיגונגען, וועלכע דערגעהען ביז צו מאָרד. גלייך איז אויך די רעכטפערטיגונג פאר די אויסגעפיהרטע פערברעכענס. די רעכטפערטיגונג בעשטעהט אין דעם, דאָס א שלעכטע טהאט, אויסגעפיהרט פאר דעם

וואוילזיין פון פיעלע, הערט אויף צו זיין אן אונמאָראַלישע, און דאָס דערפאַר מעג מען, גאָר ניט פערברעכענדיג געגען די מאָראַל, זאָגען ליגען, ראַבירען, טוידטען, ווען דאָס פיהרט צו דער פער־ווירקליכונג פון יענעם געפּלאַנעוועטען צושטאַנד פון גליק פאַר פיעלע, וועלכען מיר שטעלען זיך פאָר, מיר ווייסען, און וואָס מען קען פאָראויסזעהן, און וועלכען מיר ווילען איינפיהרען.

איהר, רעגיערונגס־מענשען, האַלט די האַנדלונגען פון די רעוואָלוציאָנערען פאַר בייזע מעשים און געוואַלדיגע פערברע־כענס, אָבער זיי האָבען גאָר ניט געטהאָן און טהוען ניט אַזעל־כעס, וואָס איהר וואָלט ניט געטהאָן, און האָט ניט געטהאָן אין א ניט דער ערך גרעסערער מאָס. זיי טהוען נאָר דאָס אייגענע, וואָס איהר. איהר האַלט שפּיאָנען, נאַרט, פערברייט ליגענס דורך די פּרעסע, און זיי טהוען דאָס זעלבע; איהר נעהמט אוועק פון מענשען דעם אייגענטהום דורך אַלערליי געוואַלד־מיטלען, און טהוט דערמיט, וואָס איך געפעלט, און זיי טהוען דאָס זעלבע; איהר בעשטראָפט די יעניגע, וועמען איהר בעטראַכט אַלס געפעהרליך — זיי טהוען דאָס זעלבע.

אַלזאָ, ווען זיי געברויכען יענע אונמאָראַלישע מיטלען, וועלכע איהר געברויכט פאַר אייערע צוועקען, איז עס ניט איהר וועמען עס פּאַסט צו מאַכען פאָרווירפע די רעוואָלוציאָנערען. דאָס, וואָס איהר קענט אָנפיהרען צו אייער פערטהיידיגונג, קענען זיי דאָס אָנפיהרען פאַר זיך, שוין ניט שמועסענדיג וועגען דעם, דאָס איהר טהוט פיעל שלעכטעס, וואָס זיי טהוען ניט: דאָס פערשווענדען פון די פאָלקס־רייכטהימער, די פערפערטיגונג צו מלחמות און דאָס פיהרען פון מלחמות, די בעזיעגונג און אונ־טערדריקונג פון פרעמדע פעלקער און פיעלעס אַנדערע.

איהר זאָגט, דאָס איהר האָט טראַדיציעס פון אַלטע צייטען, וועלכע איהר היט אָב, און וועלכע זיינען די מוסטערן פון דער טהעטיגקייט פון די גרויסע מענשען פון דער פערגאַנגענהייט. ביי זיי זיינען אויך דאָ טראַדיציאָנען, וועלכע שטאַמען שוין פון אַלטע צייטען, נאָך פריהער ווי פון דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציאָן, און פון גרויסע מענשען, וועלכע זיינען פאַר זיי מוסטערן נאָכצוטהאָן, פון מאַרטירער, וועלכע האָבען זיך אויפ־

געאָפּפערט פאַר וואהרהייט און פרייהייט, ניט ווענינער, ווי ביי איין.

דערפאַר, אויב עס איז דאָ אַן אונטערשיעד צווישען אייך און זיי, איז עס נור אין דעם, וואָס איהר ווילט, אַז אַלעס זאָל בלייבען, ווי עס איז געווען; און ווי עס איז, און זיי ווילען אַן ענדערונג. און טראַכטענדיג, דאָס אַלעס קען ניט פערבלייבען, ווי עס איז פריהער געווען, וואָלטען זיי געווען גערעכטער פון אייך, ווען ביי זיי וואָלט ניט געווען דאָס, וואָס זיי האָבען איבער־גענומען פון אייך, דעם זאָנדערבארען און שעדליכען טעות וועגען דעם, דאָס מאַנכע מענשען קענען וויסען יענע פאָרמע פון לעבען, וועלכע געהערט דער צוקונפט פאַר אַלע מענשען, און דאָס דיזע פאָרמע קען אויפגעריכט ווערען דורך געוואַלד. אין אַלעם איבע־ריגען אָבער טהוען זיי דאָס זעלבע, וואָס איהר טהוט און מיט דיזעלבע מיטלען. זיי זיינען אין גאַנצען אייערע תלמידים; זיי האָבען, ווי דאָס רעדט זיך, צונויפגעזאַמעלט אַלע טראָפּענס; זיי זיינען ניט נאָר אייערע תלמידים, נור זיי זיינען אייער ווערק, אייערע קינדער. וואָלט איהר ניט געווען, וואָלטען זיי ניט געווען; און ווען איהר ווילט זיי דערשטיקען מיט געוואַלד, טהוט איהר דאָס, וואָס עס טהוט אַ מענש, ווען ער לעגט זיך אָן מיט זיין גאַנצען כח אויף אַ טהיר, וואָס עפענט זיך צו איהם צו.

אויב עס איז דאָ אַן אונטערשיעד צווישען אייך און זיי, איז עס געווים ניט צו אייער גונסטען, נור צו זייערען. די מילדע־רענדע אומשטענדען פאַר זיי בעשטעהען ערשטענס אין דעם וואָס זייערע שלעכטע מעשים בעגעהען זיי אונטער בעדינגונגען פון אַ גרעסערער פּערזענליכער געפאַהר, ווי די, אונטער וועלכע איהר זיינט; און די ריזיקע, די געפאַהר רעכטפערטיגט פיעלעס אין די אויגען פון אַ צוהיצטער יוגענד. צווייטענס, אין דעם, וואָס זיי זיינען מייסטענס יונגע מענשען, וועמען עס איז אייגענ־טהימליך צו בעגעהן פעהלערען; איהר אָבער זיינט מייסטענס מענשען פאַרטיגע, אַלטע, וועמען עס פּאַסט אַ פערנינפטיגע רוהיגקייט און אַ מילדקייט צו די, וועלכע בלאָנדזשען. דריטענס, זיינען פאַר זיי די מילדערענדע אומשטענדען אין דעם, וואָס, ווי העסליך עס זאָלען זיין זייערע מאָרדען, זיינען זיי פון דעסטוועגען

ניט אזוי קאַלט־סיסטעמאַטיש גרויזאַם, ווי אייערע שליסעל־בורגס, קאַטאָרגעס, תליות און צושיסונגען. דער פיערטער מיל־דערענדער אומשטאַנד פאַר די רעוואָלוציאָנערען איז אין דעם, דאָס זיי אַלע פערוואָרפען גאַנץ בעשטימט יעדע רעליגיעזע לעהרע, זיי גלויבען, אַז דער צוועק רעכטפערטיגט די מיטלען, און דאַרום האַנדלען זיי גאַנץ קאָנזעקווענט, טוידטענדיג איינעם אָדער עטליכע פאַר דעם פאַנטאַסטישען גליק פון די פיעלע. איהר אָבער, רעגיערונגס־מענשען, אָנהויבענדיג פון אייערע הענקער, ביז זייערע העכסטע בעפעהלער, איהר אַלע זיינט דאָך פאַר רעלי־גיאָן, פאַר קריסטענטהום, וועלכער קען פאַר קיין פאַל ניט גע־בראַכט ווערען אין איינקלאַנג מיט די טהאַטען, וואָס איהר בעגעהט.

און איהר, מענשען אַלטע, פיהרער פון אַנדערע מענשען, וואָס גלויבען אין קריסטענטהום, איהר רעדט, ווי קינדער, וועלכע צושלאָגען זיך, ווען מען זידעלט זיי דערפאַר, וואָס זיי שלאָגען זיך: „ניט מיר האָבען אָנגעפאַנגען, נור זיי“, און עטוואָס בעסע־רעס ווי דאָס קענט איהר ניט און טאָרט איהר ניט זאָגען, איהר מענשען, וועלכע האָבען גענומען אויף זיך די ראָליע פון פאָלקס־רעגיערער. און וועלכע מענשען זיינט איהר? מענשען, וועלכע אַנערקענען אַלס גאָט דעם, וועלכער האָט אויף אַ גאַנץ בעשטימ־טען אופן פערבאָטען ניט נור אירגענד אַ מאָרד, נור זאָגאַר יעדען צאָרן אויף אַ ברודער; וועלכער האָט פערבאָטען ניט נאָר געריכט און בעשטראָפונג, נור אויך דאָס פעראורטהיילען פון אַ ברודער; וועלכער האָט אין גאַנץ בעשטימטע ווערטער פער־וואָרפען יעדע בעשטראָפונג, האָט אַנערקענט די אונפערמייד־ליכקייט פון שטענדיגער פערצייהונג, וויפיעל מאָל דער פער־ברעכען זאָל זיך ניט ווידערהאָלען; וועלכער האָט געהייסען אונטערשטעלען די צווייטע באַק צו דעם וועלכער האָט אייך געשלאָגען אין די ערשטע, און ניט בעצאָהלען מיט שלעכטס פאַר שלעכטס; וועלכער האָט אַזוי איינפאַך, אַזוי קלאָהר געווי־זען מיט דער ערצעהלונג וועגען דער פרוי, וועלכע איז פער־אורטהיילט געוואָרען צום טוידט דורך פערשטיינונג, אַז עס איז ניט מעגליך, אַז מאַנכע מענשען זאָלען פעראורטהיילען און בע־

שטראָפען אנדערע — אַזעלכע מענשען, וועלכע אנערקענען דיזען לעהרער אַלס זייער גאָט, קענען ניט געפינען קיין אַנדערע פערטהיידיגונג פאַר זייערע בייזע מעשים, ווי נור דיזע: „זיי האָבען אָנגעהויבען, זיי טוידטען, נו, טאָ לאָמיר זיי טוידטען".

V.

מיינער אַ בעקאַנטער מאַלער האָט געפּלאַנעוועט אויסצו־מאַלען אַ בילד „דער טוידט־שטראָף", און איהם איז נויטיג געווען פאַר דאָס ריכטיגע אויפמאַלען פון בילד אַ פּנים פון אַ תליון. ער האָט זיך דערוואוסט, דאָס אין יענער צייט האָט אין מאָסקווא די אַרבייט פון הענקער אויסגעפיהרט אַ הויז־וועכטער. דער קינסטלער איז אַוועק צו איהם, דאָס איז געווען אַ יום־טוב־טאָג. די פאַמיליע, אַן אויסגעפּוצטע, איז געזעסען אַרום טיש. דער בעל־הבית אַליין איז ניט געווען; ווי עס האָט זיך שפּעטער אַרויסגעוויזען, האָט ער זיך בעהאַלטען, דערזעהענדיג אַן אונ־בעקאַנטען. די פרוי זיינע האָט זיך אויך דערשראָקען, און האָט געזאָגט, אַז דער מאַן איז אין דער היים ניטאָ, נור אַ קליינע מיידעלע האָט איהם פערראַטהען. זי האָט געזאָגט: „טאַטע אויפ'ן ביידעם". זי האָט נאָך ניט געוואוסט, אַז איהר טאַטע וויים, דאָס ער טהוט אַ שלעכטע זאַך, און דאָס דערפאַר דאַרף ער ציטערען פאַר אַלעמען. דער קינסטלער האָט ערקלעהרט דעם תליונ'ס פרוי, אַז ער דאַרף איהר מאַן, אום צו מאָלען פון איהם אַ פּאָרטרעט, ווייל זיין געזיכט פּאַסט זיך צום בילד, וואָס ער פּלאַנעוועט. (דער קינסטלער האָט, נאַטירליך, ניט געזאָגט, צו וועלכען בילד איהם איז נויטיג דער פּנים פון דעם הויז־וועכטער).

פונאַנדעררעדענדיג זיך מיט דער פרוי, האָט דער קינסט־לער פאָרגעשלאָגען, אום איהר צו ברענגען אויף זיין זייט, צו נעהמען אין די לעהרע איהר אינגעל. דיעזער פאָרשלאָג האָט געווירקט. זי איז אַרויס, און באַלד איז אריין דער וועכטער, אַ פינסטערער, אַן אונרוהיגער, אַ דערשראָקענער, און האָט לאַנג אויסגעפרעגט ביים קינסטלער, צו וואָס און פאַר וואָס דאַרף ער דוקא איהם האָבען. ווען דער קינסטלער האָט איהם געזאָגט, דאָס ער האָט איהם בעגעגענט אין גאַס, און זיין געזיכט האָט

זיך איהם אויסגעוויזען פּאַסענד פאַר דאָס געפּלאַנעוועטע בילד, האָט דער הויז־וועכטער געפרעגט, וואו ער האָט איהם געזעהן? אַרום וועלכע צייט? און ווי איז ער געוועזן אָנגעטהאָן? און פערדעכטיגענדיג עטוואָס בייזעס, האָט ער זיך אָבגעזאָגט גאָר אין גאַנצען.

יא, דיעזער דירעקטער הענקער ווייס, דאָס ער איז אַ הענ־קער, און אַז דאָס, וואָס ער טהוט, איז שלעכט, און דאָס מען האָט איהם פיינט דערפאַר און ער האָט מורא פאַר מענשען, און איך גלויב, דאָס דיזער בעוואוסטזיין און שרעק זיינען מכפּר כאָטש אַ טהייל פון זיין שולד. איהר אַלע אָבער, פון די סעקרע־טערען פון געריכט ביז דעם הויפּט־מיניסטער און צאַר, אינדי־רעקטע אַנטהיילנעהמער פון טעגליך אויסגעפיהרטע פערברעכענס, איהר עפּעס פיהלט גאָר ניט אייער שולד, און איהר פערשפּירט ניט יענעם געפיהל פון שאַנדע, וועלכען עס האָט בעדאַרפט אַרויסרופען אין אייך דאָס אַנטהיילנעהמען אין די אויפגעטהאָ־נענע שוידערליכקייטען. אמת, איהר האָט פונקט אַזוי מורא פאַר מענשען, ווי דער הענקער, און איהר האָט מורא דאָס מעהר, וואָס גרעסער עס איז אייער פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר די בעגאַנגענע פערברעכענס: דער פּראָקוראָר האָט מעהר מורא, ווי דער סעקרעטער, דער פּאָרזיצענדער פון געריכט מעהר, ווי דער פּראָקוראָר, דער גענעראַל־גובערנאַטאָר מעהר ווי דער פּאָר־זיצענדער, דער פּרעזידענט־מיניסטער נאָך מעהר, דער צאַר מעהר, ווי אַלע. איהר אַלע האָט מורא, אָבער ניט דערפאַר, ווייל, ווי יענער תליון, איהר ווייסט, אַז איהר האַנדעלט שלעכט, נאָר איהר האָט מורא דערפאַר, וואָס אייך דוכט זיך, דאָס מענשען האַנדלען שלעכט.

און דאַרום דענק איך, דאָס ווי ניעדריג עס איז געזונקען דער אונגליקליכער הויז־וועכטער, איז ער אָבער מאָראַליש ניט דער ערך העכער פון אייך, אַנטהיילנעהמער און טהיילווייז שול־דיגע אין דיעזע שרעקליכע פערברעכענס — מענשען, וועלכע אורטהיילען אַנדערע, און ניט זיך, און וועלכע האַלטען שטאָלץ זייערע קעפּ.

VI.

איך וויים, דאָס אַלע מענשען זיינען מענשען; דאָס מיר אַלע זיינען שוואַך, דאָס מיר אַלע בלאָנדזשען, און דאָס איין מענש טאָר ניט ריכטען אַ צווייטען. איך האָב לאַנג געקעמפּפט מיט יענעם געפיהל, וועלכען עס האָבען אַרויסגערופען און רופען אַרוים אין מיר די שולדיגע פון דיעזע שרעקליכע פערברעכענס, און אַלץ גרעסערע, וואָס העכער עס שטעהען די מענשען אויף דעם געזעלשאַפטליכען לייטער. אָבער איך קען ניט און וויל ניט מעהר קעמפּפען געגען דיעזען געפיהל. און איך קען ניט און וויל ניט ערשטענס, דערפאַר, ווייל פאַר די מענשען, וועלכע זעהען ניט דיעזע גאַנצע פערברעכערישקייט איז נויטיג אַ בלויז־שטעלונג, נויטיג אי פאַר זיי, אי פאַר יענע מאַסע מענשען, וועלכע אונטער דעם איינפלוס פון אַ געפיהל פון פערעהרונג צו דיעזע מענשען, זיינען זיי מסכים צו דיעזע שרעקליכע טהאַטען, און זאָגאַר סטאַרען זיך זיי נאָכצוטהאָן. צווייטענס קען איך ניט און וויל ניט מעהר קעמפּפען מיט דיעזען געפיהל, ווייל מיין בלויז־שטעלונג פון דיעזע מענשען וועט אַרויסרופען פאַר מיר די געווינשטע אַרויסשטויסונג אויף אַזאַ אָדער אויף אַן אַנדער אופן פון יענעם קרייז מענשען, צווישען וועלכע איך לעב און אין וועלכע איך קען זיך ניט ניט־פיהלען אַלס אַנטהייל־נעהמער אין די פערברעכענס, וואָס ווערען בעגאַנגען אַרום מיר.

וואָרים אַלעס, וואָס ווערט געטהאָן איצט אין רוסלאַנד, טהוט זיך דאָך אין דעם נאָמען פון דעם אַלגעמיינעם וואָהלזיין, אין דעם נאָמען פון פערזיכערונג און בערוהיגונג פון דעם לעבען פון די מענשען, וועלכע לעבען אין רוסלאַנד. און ווען דאָס איז אַזוי, טהוט זיך דאָס אַלעס אויך פאַר מיר, וועלכער לעבט אין רוסלאַנד. פאַר מיר, אַלזאָ, איז אויך די אָרימקייט פון פאָלק, וואָס איז בערויבט פון דעם ערשטען, פון דעם סאַמע נאַטיר־ליכען מענשליכען רעכט — פון צו בענוצען זיך מיט דער ערד, אויף וועלכער ער איז געבאָרען געוואָרען; פאַר מיר זיינען דער־האַלבער מיליאָן מוזשיקעס אָוועקגעריסען פון אַ גוטען לעבען, וועלכע ווערען אָנגעטהאָן אין מונדירען, און וועלכע ווערען גע־לערענט צו מאָרדען; פאַר מיר דיעזע ליגנערישע, זאָגענאַנטע

גייסטליכקייט, וועמעס הויפט־פפליכט עס איז די פערדרעהונג און פערבעהאלטונג פון דעם אמת'ן קריסטענטהום; פאר מיר זיינען עס דיעזע ארויסשיקונגען פון מענשען פון איין פלאץ אויף אן אנדערען; פאר מיר זיינען די הונדערטע טויזענדע הונגערענדע, וואנדערענדע ארבייטער איבער רוסלאנד; פאר מיר דיעזע הונדערטע טויזענדע אונגליקליכע, וועלכע שטארבען פון טיפוס, פון צינגא אין די פעסטונגען און טיורמעס, וועלכע זיינען ניט גענוג פאר אלעמען; פאר מיר דאס ליידען פון די מאמעס, פרויען, טאטעס, פערטריבענע, פערשפארטע, אויפגע־האנגענע. פאר מיר דיעזע שפיאנען, אונטערקויפונגען, דיעזע מערדערישע פאליציייסקע, וועלכע קריגען א בעלוינונג פאר מארדען. פאר מיר דיעזע בעגראבונג פון צעהנדליגע, הונדערטע צושאסענע; פאר מיר דיזע שרעקליכע ארבייט פון די מענשען־הענקער, וועלכע עס איז געווען אזוי שווער צו קריגען, אבער וועלכע מיאוס'ען זיך שוין ניט איצט אזוי מיט דיעזער ארבייט; פאר מיר דיעזע תליות מיט אנגעזייפטע פעטליעס מיט די הענ־גענדע אויף זיי פרויען, קינדער און מענער; פאר מיר דיעזער צארן פון מענשען געגען מענשען.

און ווי זאנדערבאר עס איז די בעהויפטונג וועגען דעם, אז דאס אלעס טהוט זיך פאר מיר און דאס איך בין דער אנטהיילנעהמער אין דיעזע שרעקליכע טהאטען, פון דעסט־וועגען קען איך ניט ניט פיהלען, אז עס איז דא אן אונצווייפעל־האפטע שייכות צווישען מיין גראמען צימער, מיין מיטאג, מיין קלייד, מיין פרייע צייט און יענע שרעקליכע פערברעכענס, וועלכע ווערען בעגאנגען אום איינצושרעקען די יעניגע, וועלכע וואלטען געוואונשען אוועקצונעהמען פון מיר דאס, מיט וואס איך בענוץ זיך. און כאטש איך וויים אויך, דאס יענע אלע היימ־לאזע, דערצארנטע, פערדארבענע מענשען, וועלכע וואלטען אב־גענומען ביי מיר דאס, מיט וואס איך בענוץ זיך, ווען ניט די מורא פאר די רעגיערונג, זיינען בעשאפען פון דער רעגיערונג גופא, פון דעסטוועגען קען איך ניט ניט פיהלען, דאס אין דער מינוט הענגט פארט אב מיין רוה פון אלע יענע שרעקענס, וועלכע ווערען איצט אויפגעטהאן פון דער רעגיערונג.

און דאָס בעגרייפענדיג, קען איך עס לענגער ניט איבער־טראָגען, איך קען ניט און מוז זיך בעפרייען פון דיעזער פיינליכער לאגע.

מען קען אזוי ניט לעבען. איך, לכל הפחות, קען אזוי ניט לעבען. קען ניט און וויל ניט.

דארום שרייב איך עס און וועל מיט אלע כחות פערשפּריי־טען דאָס, וואָס איך שרייב אי אין רוסלאַנד און אי אויסער רוסלאַנד, אום עס זאָל קומען איינס פון דיביידע: אָדער עס זאָלען זיך ענדיגען די אונמענשליכע טהאטען, אָדער עס זאָל פערניכטעט ווערען מיין פערבינדונג מיט דיעזע טהאטען, דאָס מען זאָל מיך אָדער אריינזעצען אין געפענגניס, וואו איך זאָל קענען קלאָר פיהלען, אז ניט פאר מיר ווערען געטהאָן דיעזע אלע שרעקענס אָדער, וואָס עס וואָלט געווען נאָך בעסער פון אלץ (אזוי גוט, אז איך ערלויב זיך גאָר ניט צו טרוימען פון אזא גליק) מען זאָל אָנטהאָן אויף מיר ווי אויף יענע צעהן אָדער צוועלף מוזשיקעס דעם טוידטען־קלייד, מען זאָל מיך אויך אראָבשטויסען פון בענקעל, כדי איך זאָל מיט מיין וואָג פער־ציהען אויף מיין אלטען האלז די אָנגעזייפטע פעטליע.

VII.

און אָט אום צו דערגרייכען איינעם פון דיעזע צוויי צוועקען, ווענדע איך זיך צו די אלע אנטהיילנעהמער אין דיעזע שרעק־ליכע טהאטען, איך ווענד זיך צו אלעמען, אָנפאנגענדיג פון די, וועלכע טהוען אָן אויף די ברידער־מענשען די טוידטען־קיטלען און די פעטליעס, פון די געפענגניס־וועכטער און ביז איך, די הויפּט־בעפעהלער און בעשליסער פון דיעזע שרעקליכע פער־ברעכענס.

מענשען־ברידער! בעדענקט איך, בעטראכט, פערשטעהט וואָס איהר טהוט. דערמאָנט זיך, ווער זיינט איהר! וואָרים, פריהער איידער איהר זיינט הענקער, גענעראלען, ריכטער, פריים־מיניסטאָרען, צארען, זיינט איהר דאָך מענשען. היינט האָט איהר ארויסגעקוקט אויף גאָט׳ס וועלט, מאָרגען וועט איהר שוין ניט זיין (אייך הענקער פון יעדען סאָרט, וועלכע האָבען

ארויסגערופּען און רופען ארויס געגען זיך א בעזונדערע שנאה, איהר מעגט עס אודאי געדענקען). צי דען איהר, וועלכע האָבען ארויסגעקוקט אויף א קורצען אויגענבליק אויף גאָט'ס וועלט — וואָרים, אויב מען וועט אייך ניט טוידטען, איז אָבער דער טוידט שטענדיג הינטער די פּלייצעס — צי דען זעהט איהר ניט אין אייערע ליכטיגע מינוטען, דאָס אייער בערוף אין לעבען קען ניט זיין, דאָס איהר זאָלט פּייניגען, טוידטען מענשען, אליין ציטערען פאַר שרעק צו ווערען גע'הרג'עט, און זאָגען ליגען זיך אליין, פאר מענשען און פאר גאָט, דאָס נעהמענדיג אנטהייל אין דיעזע טהאטען, טהוט איהר א וויכטיגע גרויסע זאך פאר דאָס גליק פון מיליאָנען? צי דען ווייסט איהר אליין ניט, ווען איהר זייט ניט בערוישט פון דאָס ארומיגע, פון חניפה און פון די געוועהנליכע סאָפיזמען, אז דאָס אלעס איז בלויז ווערטער, אויסגעטראַכט נור צוליעב דעם, כדי מען זאָל זיך קענען האלטען פאר א פיינעם מענשען אפילו ווען מען בעגעהט די ערגסטע פערברעכענס? איהר קענט עס ניט ניט וויסען, דאָס פאר אייך, ווי פאר יעדען פון אונז איז דאָ נור צו טהאָן איין ריכטיגע זאך, וועלכע שליסט שוין איין אין זיך אלע איבעריגע זאכען, און דאָס איז, אזוי דורכלעבען דיעזע קורצע צייט אויף דער ערד אין איינקלאַנג מיט יענעם ווילען, וועלכער האָט אונז געשיקט אין דיעזער וועלט, און אין איינקלאַנג מיט איהם פערלאָזען איהר. דיעזער ווילען אָבער וויל נור איינס: די ליעבע פון מענשען צו מענשען.

איהר אָבער, וואָס טהוט איהר? אויף וואָס גיט איהר אוועק אייערע גייסטיגע כחות? וועמען ליעבט איהר? ווער האָט אייך ליעב? אייער פרוי, אייערע קינדער? אָבער דאָס איז דאך ניט קיין ליעבע. די ליעבע פון א פרוי, קינדער — דאָס איז ניט קיין מענשליכע ליעבע. אזוי ליעבען נאָך שטארקער די חיות. מענשליכע ליעבע — דאָס איז די ליעבע פון מענשען צו מענשען, צו יעדען מענשען, ווי צו גאָט'ס זוהן, און דארום אויך, א ברודער.

וועמען־זשע ליעבט איהר אזוי? קיינעם ניט. און ווער ליעבט אייך? קיינער ניט.

פאַר אייך האָט מען מורא, ווי פאַר'ן הענקער, אָדער ווי פאַר אַ ווילדע חיה. אייך חנפה'עט מען, ווייל אין הארצען פערּ אַכטעט מען אייך און מען האסט — און וואָס פאַר אַ האס! און איהר ווייסט עס, און איהר האָט מורא פאַר מענשען.

יאַ, בעדענקט זיך, איהר אַלע פון די העכסטע ביז די ניעדעריגסטע אַנטהייל־נעהמער אין די פערברעכענס, בעדענקט זיך, ווער איהר זיינט און הערט אויף צו טהאָן דאָס, וואָס איהר טהוט. הערט אויף — ניט פאַר זיך, ניט פאַר אייער פערזענליכקייט, און אויך ניט פאַר מענשען, נור צוליעב דעם, אַז מענשען זאָלען אייך ניט אורטהיילען, נור פאַר אייער נשמה, פאַר יענעם גאָט, וועלכער, ווי איהר זאָלט איהם ניט וועלען פערשטיקען, לעבט אין אייך.

יעדען איינציגענם
פפליכט

יעדען איינציגנעם פפליכט*)

וואָס איז אייגענטליך צו טהאָן?

„זאָגט אָבער וואָס אייגענטליך זאָל מען טהאָן, אום איינצור־אָרדנען די געזעלשאַפט?“ זאָגען געוועהנליך די מענשען פון די פערמעגענדע קלאַסען.

דיזע מענשען זיינען שוין אזוי צוגעוואָוינט צו זייער ראָליע פון שקלאַפען־בעזיצער, דאָס ווען מען רעדט וועגען די פערבע־סערונג פון די ארבייטער־לאַגע, הויבען זיי גלייך אָן צו טראַכ־טען איבער פערשיעדענע פּלענער פאר זייערע שקלאַפען, און עס קומט זיי גאָר אויפ'ן געדאַנק ניט, דאָס זיי האָבען קיין רעכט צו געוועלטיגען איבער דעם לעבען פון אַנדערע מענשען, און דאָס אויב זיי ווינשען ווירקליך גוטעס צו טהאָן, קענען זיי נור טהאָן איין זאַך — און דאָס איז, אויפצוהערען צו טהאָן דאָס שלעכטע, וואָס זיי האָבען ביז יעצט געטהאָן. און דאָס שלעכטע, וואָס זיי טהוען, איז זעהר בעשטימט און קלאָר. עס איז ניט נור דאָס, וואָס זיי בענוצען זיך מיט די געצוואונגענע ארבייט פון די שקלאַפען און ווילען זיך ניט ענטזאַגען פון דיזען געברויך, נור אויך דאָס, וואָס זיי אַליין נעהמען אַנטהייל אין די אויפ־בויאונג און אונטערשטיצונג פון דיזע געצוואונגענע ארבייט. אָט וואָס זיי דאַרפען אויפהערען צו טהאָן.

די ארבייטער, וויעדער, זיינען אזוי פערדאָרבען געוואָרען פון זייער געצוואונגענער שקלאַפעריי, דאָס די מייסטע פון זיי דוכט זיך אויס, דאָס אויב זייער לאַגע איז א שלעכטע, זיינען

---

*) דיזער קאַפּיטעל איז אויגענטליך דער לעצטער פון דעם בוך „די שקלאַפעריי פון אונזער צייט“, וואָס מיר דרוקען אין אָנפאַנג פון דיזען בוך. מיר האָבען עס אָבער געהאַלטען פאַר ראַטהזאַם צו דרוקען דיזען קאַפּיטעל צו ענדע פון בוך, ווייל ער דריקט נאָך אונזער מיינונג אויס אם שאַרפסטען די פאָרדערונגען, וועלכע טאָלסטאָי שטעלט צום איינצעלנעם בנוגע זיין לעבען אין דער געזעלשאַפט. — איבערזעצער.

שולדיג אין דעם די בעלי־בתים, די בעזיצער פון די פּראָדוק־ציאָנס־מיטלען, וועלכע צאָהלען זייערע ארבייטער אזוי ווענינ. עס פאַלט זיי גאָר ניט איין, דאָס זייער שלעכטע לאַגע הענגט אָב פון זיי זעלבסט, און דאָס ווען זיי ווילען ווירקליך פערבעסע־רען זייער אייגענע לאַגע, ווי אויך פון זייערע ברידער, איז די הויפּט־זאַך, וואָס זיי מוזען טהאָן, אַליין אויפהערען צו טהאָן שלעכטעס. און דאָס שלעכטע, וואָס זיי טהוען, בעשטעהט אין דעם, דאָס ווינשענדיג צו פערבעסערען זייער מאַטעריעלע לאַגע מיט דיעזלבע מיטלען, דורך וועלכע זיי זיינען פרשקלאַפּט גע־וואָרען, נעהמען די ארבייטער אָן, אום צו בעפרידיגען די גע־וואָינהייטען, וועלכע זיי האָבען זיך אָנגעאייגנעט, ערנידעריגענדע אונמאָראלישע שטעלען אָדער שאַפען ניט־נויטיגע און שעדליכע זאכען, אויפאָפּפּערענדיג אויף אזא אופן זייער מענ־שען־ווערדע און זייער פרייהייט. די הויפּט־זאַך אָבער איז, דאָס זיי אונטערשטיצען די רעגיערונגען, און דערמיט פערשקלאַ־פען זיי זיך אַליין.

אז די לאַגע פון מענשען זאָל זיך פערבעסערען, מוזען אַלע, ווי די אַרבייטער, אזוי די פון די פערמעגענדע קלאַסען, פערשטעהען, אז מען קען ניט פערבעסערען די לאַגע פון מענשען, און טראַכ־טען אין דערזעלבער צייט פון אייגענער וויגאָדע; דאָס מען קען ניט דיענען דער מענשהייט אָהן עטוואָס אויפצואָפּפערען, און דאריבער, ווען די מענשען ווילען ווירקליך פערבעסערן די לאַגע פון זייערע ברידער, און ניט זייערע אייגענע, מוזען זיי זיין בע־רייט ניט נור אויף די אומענדערונג פון די גאַנצע אָרדנונג פון לעבען, צו וועלכען זיי זיינען געוואָינט, און אויף דעם פערלוסט פון דיזע אַלע בעקוועמליכקייטען, וועלכע זיי האָבען געהאַט, נור אויך אויף אַן ענערגישען קאַמפּף — ניט מיט די רעגיערונ־גען — נור מיט זיך און זייערע פאַמיליען, זיי מוזען זיין פערטיג אריבערצוטראָגען די פערפאָלגונגען פאַר די ניט־ערפילונג פון די רעגיערונגס־פאָרדערונגען.

און דארום איז דער ענטפער אויף די פראַגע: „וואָס איז אייגענטליך צו טהאָן“, א זעהר איינפאַכער, און אויך גאַנץ בעשטימט און אויספיהרבאַר צוליעב דעם, ווייל ער פאָרדערט

אויף צו טהעטיגקייט די איינציגע פערזאָן, איבער וועלכע יע־
דער האָט א ווירקליכע, אונצווייפעלהאפטע מאכט, און דאָס
איז — איבער זיך זעלבסט, און בעשטעהט אין דעם, דאָס אויב
א מענש — מאכט ניט אוים שקלאָף אָדער שקלאַפען־בעזיצער
— וויל ווירקליך פערבעסערען ניט נור זיין אייגענע לאגע, נור
די לאגע פון אלע, דארף ער ניט טהאָן דאָס שלעכטע, וואָס
מאכט איהם און זיינע ברידער צו לעבען אין שקלאפעריי. און
אום ניט צו טהאָן דאָס, וואָס ברענגט אונגליק אויף איהם און
זיינע ברידער, מוז ער:

ערשטענס, ניט פרייוויליג און ניט דורך צוואנג נעהמען
אירגענד וועלכען אנטהייל אין די רעגיערונגס־טהעטיגקייטען,
ער טאָר ניט ווערען ניט קיין סאָלדאט, ניט קיין פעלדמארשאל,
ניט קיין מיניסטער, ניט קיין טאקס־קאָלעקטאָר, ניט קיין פּאָ־
ליסמאן, ניט קיין מעיאָר, ניט קיין דזשורי־מען, ניט קיין גובער־
נאטאָר, ניט קיין פּארלאמענט־מיטגליעד. און איבערהויפּט
ניט אָננעהמען קיין אמט, וואָס איז פערבונדען מיט געוואלד.

דאָס איז איינס.

צווייטענס, קיין מענש טאָר ניט געבען פרייוויליג קיין טעק־
סעס, ניט דירעקטע און ניט אינדירעקטע, און אויך טאָר ער זיך
ניט בענוצען מיט דעם געלד, געזאמעלט פון טעקסעס, ניט אין די
געשטאלט פון געהאלט, פון פּענסיאָנען, מתנות און עהנליכעס.

דאָס איז צוויי.

דריטענס, דער מענש, וואָס פערלאנגט די פערבעסערונג
פון די לאגע פון אלע און ניט נור פון זיינע אייגענע, טאָר קיין
מאָל זיך ניט ווענדען צו די רעגיערונגס־געוואלד פאר די בעשי־
צונג פון זיין בעזיצטהום פון לאנד און אנדערע זאכען, ניט פאר
די בעשיצונג פון געפאהר פון זיך און זיינע נאָהענטע, און האָבען
נאָר אין זיין בעזיץ אזוי פיעל לאנד און אזוי פיעל זאכען, אויף
וויפיעל עס זיינען ניטאָ אויף זיי קיינע פּאָרדערונגען פון אנדערע
מענשען.

„אָבער אזא טהעטיגקייט איז אונמעגליך: אָבצוזאָגען זיך
פון יעדען אנטהייל אין די רעגיערונגס־טהעטיגקייטען, הייסט
זיך אָבצוזאָגען פון לעבען" — וועלען פיעלע ענטפערען.

דער מענש, וואָס ווערט זיך ענטזאגען צו דיענען אַלס סאָל־דאַט, ווערט אריינגעוואָרפען ווערען אין אָסטראַג. דער מענש, וואָס צאָהלט ניט קיין טעקסעס, ווערט בעשטראָפט, און די טעק־סעס ווערען אויפגעמאָהנט פון זיין אייגענטהום. דער מענש, וואָס וועט זיך ענטזאגען פון א רעגיערונגס־אמט, ניט האָבענדיג קיין אַנדערע לעבענס־מיטעל, וועט שטאַרבען מיט זיין פאמיליע פון הונגער; דאָס זעלבע וועט אויך פאסירען מיט א מענשען, וואָס וועט זיך ענטזאגען פון דעם שוץ פון זיין אייגענטהום און זיין פערזאָן; און, ווייטער, ניט בענוצען זיך מיט די זאכען, וואָס זיינען געטעקסט, איז אונמעגליך, ווייל גאַנץ אָפט זיינען די נויטווענדיגסטע זאכען בעלאַסטעט מיט טעקסעס און מען קען דאָך אויך ניט אויסקומען אָהן אזעלכע רעגיערונגס־אַנשטאַלטען, ווי די פּאָסט, די וועג, און אַנדערע זאכען.

עס איז גאַנץ אמת, דאָס א מענשען פון אונזער צייט איז גאַנץ שווער זיך צו ענטזאגען פון יעדען אנטהייל נעהמען אין די רעגיערונגס־געוואלד. אָבער דאָס, וואָס ניט יעדער מענש קען אַוועקשטעלען זיין לעבען אַזוי, דאָס ער זאָל גאָר ניט האָבען צו טהאָן מיט די רעגיערונג, בעווייזט נאָך ניט פאַר קיין פאַל, דאָס ער זאָל אַלץ מעהר און מעהר ניט קענען זיך בעפרייען פון איהר. ניט יעדער מענש וועט האָבען דעם מוטה זיך צו ענטזאגען פון צו זיין א סאָלדאַט (כאָטש עס זיינען דאָ און וועלען זיין אזעלכע), אָבער יעדער מענש קען ניט אונגערן, ניט מיט זיין ווילען, ווערען א פּאָליציייסקער, א ריכטער, און קען בעסער פערנעהמען א פריוואַט־שטעלע, וואָס בעצאָהלט זיך וועניגער, ווי די רעגיערונגס־שטעלע. ניט יעדער מענש וועט זיך אָבזאָגען פון זיין אייגענטהום אין לאַנד (חאָטש עס זיינען דאָ אזעלכע, וואָס טהוען עס), אָבער יעדער מענש קען פערשטעהן די שלעכטסקייט פון אזא אייגענטהום און פערקלענערען איהרע גרענעצען. ניט יעדער מענש קען זיך ענטזאגען פון זיין קאַפּיטאַל (עס זיינען דאָ אויך אזעלכע), און פון בענוצען זיך מיט די זאכען, וואָס זיינען בעשיצט פון די רעגיערונגס־געוואלד, אָבער יעדער קען פערקלענערען זיינע בעדירפניסע; אַלץ וועניגער און וועניגער נויטיגען זיך אין די זאכען, וואָס רופען ארויס די קנאה פון אַנ־

דערע מענשען. ניט יעדער קען זיך אָבזאָגען פון א רעגיערונגס־געהאַלט (עס זיינען דאָ אזעלכע, וואָס האַלטען פאַר בעסער צו פערהונגערען איידער אָנצונעהמען אַ אונגעהרליכע רעגיערונגס־טהעטיגקייט), אָבער יעדער קען בעסער האָבען א קלענערען געהאַלט אָהן געוואַלד, איידער האָבען א גרעסערען געהאַלט, פערבונדען מיט געוואַלד. ניט יעדער קען זיך ענטזאָגען פון צו בענוצען זיך מיט רעגיערונגס־שולען (עס זיינען דאָ אויך אזעלכע), אָבער יעדער קען פאַרציהען א פּריוואַט־שול צו א רעגיערונגס־שול. יעדער קען אַלץ וואָס וועניגער און וועניגער זיך בענוצען מיט די זאכען, וואָס ווערן געטעקסט, און וואָס וועניגער און וועניגער מיט די רעגיערונגס־אַנשטאַלטען.

צווישען די איצט עקזיסטירענדע אָרדנונג, וואָס איז געגרינדעט אויף די רויהע געוואַלד, און דעם אידעאַל פון לעבען, וועלכער בעשטעהט אין די געמיינשאַפטליכקייט פון די מענשען, געגרינדעט אויף א פערנינפטיגע איינפערשטענדניס, פערפעסטיגט דורך מנהגים, איז דאָ אַן אונענדליכע צאָהל פון שטופען, איבער וועלכער אָהן אַן אויפהער די מענשהייט איז געגאַנגען און געהט, און די דערנעהענטערונג צו דיעזען אידעאַל ווערט אַלץ מעהר, וואָס מעהר די מענשען בעפרייען זיך פון דעם אנטהייל נעהמען אין געוואַלד, פון דעם געברויך מיט איהר און פון די געוואָוינהייט צו איהר.

מיר ווייסען ניט און קענען ניט פאָראויסזעהען, און דאָס מעהר נאָך פאַרשרייבען, ווי דאָס טהוען די כלומר'שט־געלעהרטע, ווי אזוי וועט אויסגעפיהרט ווערען דיזע שטופענווייזע אָבשוואַכונג פון די רעגיערונגען, און ווי די מענשען וועלען ענדליך פריי ווערען פון זיי; מיר ווייסען ניט וועלכע פאָרמען וועט אָננעהמען דער מענשליכער לעבען אין איינקלאַנג מיט די שטופענווייזע בעפרייאונג פון מענשען פון די רעגיערונגס־געוואַלד, אָבער דאָס ווייסען מיר אָהן צווייפעל, דאָס דער לעבען פון די מענשען, וועלכע, בעגרייפענדיג די שעדליכקייט און שלעכטסקייט פון די טהעטיגקייט פון רעגיערונג, וועלען זיך געבען די מיה ניט צו בענוצען זיך און אנטהייל צו נעהמען אין איהר, וועט זיין א גאַנץ אַנדערער, און מעהר אין איינקלאַנג מיט די

לעבענס־געזעצע און מיט אונזער געוויסען, ווי דער איצטיגער, ווען די מענשען אליין, נעהמענדיג אנטהייל אין די געוואלד פון די רעגיערונגען און בענוצענדיג זיך מיט איהר, מאכען אן אנ־שטעל, דאס זיי קעמפפען מיט איהר, שטטרעבענדיג מיט א נייע געוואלד־טהאט צו פערניכטען די אלטע.

די הויפטזאך איז אבער די, דאס די איצטיגע ארדנונג פון לעבען איז שלעכט. אין דעם זיינען אלע איינפערשטאנען. די אורזאכע פון די שלעכטע לאגע און פון די שקלאפעריי איז צו זוכען אין די געוואלד פון די רעגיערונגען, און אום צו פערניכ־טען די רעגיערונגס־געוואלד, איז דא נור איין מיטעל: מענ־שען זאלען זיך צוריקהאלטען פון צו נעמען אנטהייל אין גע־וואלד, און דארום, ווי שווער אדער ניט שווער פאר די מענשען דאס איז צו טהאן, צו שנעל אדער ניט שנעל וועלען זיך ארויס־ווייזען די רעזולטאטען פון אזא האנדלונג — דאס אלעס זיינען איבעריגע פראגען, ווייל פאר די בעפרייאונג פון מענשען פון שקלאפעריי איז דא נור דיזער איינציגער מיטעל, קיין אנדערער איז ניטא.

אין וואס פאר א גראד, ווידער, און ווען וועט פערווירק־ליכט ווערען אין יעדער געזעלשאפט און אין דער גאנצער וועלט די אומענדערונג פון געוואלד אויף א פערנינפטיגע איינפער־שטענדניס, דאס וועט אבהענגען פון די קראפט פון דעם בע־וואוסטזיין פון די מענשען אין אלגעמיין און פון די צאהל פון די איינצעלנע מענשען, וואס האבען זיך אנגעאייגנעט דיזען בע־וואוסטזיין. יעדער פון אונז איז א בעזונדער מענש און יעדער פון אונז קען זיין א שותף אין די אלגעמיינע מענשליכע בעווע־גונג דורך א מעהר אדער ווענינער קלארען בעוואוסטזיין, אדער ער קען זיין א געגנער פון דיזע בעוועגונג. יעדען שטעהט פריי אויסצוקלייבען איינע פון דיזע צוויי וועגען.

אבער, עס קען זיין, אז איך האב א טעות, און פון די געשיכ־טע דער מענשהייט קען מען מאכען גאנץ אנדערע שליסע, און דאס די מענשהייט געהט ניט צו בעפרייאונג פון געוואלד און פיעללייכט קען מען בעווייזען, דאס געוואלד איז א נויטיגער פאקטאר פון פראגרעס; דאס דער שטאאט מיט זיין געוואלד איז

א נויטוועגדיגע לעבענס־פּאָרמע, דאָס מענשען וועט זיין ערגער, ווען עס וועלען ניט זיין קיין רעגיערונגען, קיין אייגענטהום און קיין שוץ.

לאָמיר צוגעבען, אז עס איז אזוי, דאָס אַלע פריהעריגע אַר־גומענטען זיינען פאַלש, אָבער אויסער די פראגע פון דעם לעבען פון די מענשהייט אין אלגעמיין, איז דאָך ביי יעדען מענשען דאָ א פראגע וועגען זיין אייגענעם לעבען, און אונגעאַכטעט אויף אירגענד וועלכע ארגומענטען וועגען די אַלגעמיינע לעבענס־געזעצע, קען דאָך ניט דער מענש טהאָן דאָס, וואָס ניט נור ער אַנער־קענט פאר שעדליך, נור פאר שלעכט און געמיין.

„זעהר מעגליך, דאָס דער ארגומענט, אז דער שטאאט איז א נויטיגע פאָרמע פאר די ענטוויקלונג פון די פּערזאָן, דאָס די שטאאטס־געוואלד איז נויטיג פאר דעם געזעלשאַפטליכען גליק, זעהר מעגליך, אז דאָס אַלעס קען מען בעווייזען פון דער גע־שיכטע", וועט ענטפערען יעדער עהרליכער און אמת'ער מענש פון אונזער צייט ; „אָבער מאָרדען איז דאָך א פערברעכען. דאָס וויים איך בעסער פון אַלע ארגומענטען ; פאָדערענדיג אָבער פון מיר, איך זאָל אליין ווערען א סאָלדאט, אָדער געלד, אום צו דינגען און בעוואפענען אנדערע, אָדער אום צו קויפען קאנאָנען און קריעגס־שיפען, ווילט איהר דאָך מיר מאכען פאר א טהייל־האָבער אין מאָרד, און דאָס, ניט נור, וואָס איך וויל ניט, נור איך קען ניט. פונקט אזוי וויל איך אויך ניט געברויכען די געלד, וועלכע איהר האָט ארויסגעריסען פון די הונגעריגע, סטראשענדיג זיי צו ערמאָרדען, ווען זיי זאָלען זיך ענטזאגען נאָכצוקומען אייער וואונש ; איך וויל אויך ניט בענוצען זיך מיט די לאנד און די קאפּיטאלען, וועלכע איהר בעשיצט, ווייל איך וויים, אז איהר בעשיצט עס דורך מאָרד.

איך האָב עס אַלעס געקאָנט טהאָן, ביז איך האָב ניט פער־שטאַנען דעם גאנצען פערברעכען פון דיזע טהאטען, אָבער אזוי שנעל, ווי איך האָב עס דערזעהן, קען איך עס שוין מעהר ניט אויפהערען צו זעהען און קען מעהר ניט אנטהייל נעהמען אין דיזע טהאטען.

איך וויים, דאָס מיר זיינען אַלע אזוי פערבונדען דורך גע־

וואלד, דאָס עס איז זעהר שווער איהר געגצליך צו בעזיעגען, דאָך וויל איך טהאָן אלעס, וואָס איך קאָן, אום איהר אויסצומיי־דען, איך וועל גאָר ניט טהאָן, אום איהר אין עטוואָס צו העלפען, און איך וועל מיר געבען די מיה ניט צו בענוצען זיך מיט קיין זאך, וואָס איז ערוואָרבען געוואָרען און ווערט בעשיצט דורך מאָרד.

איך האָב מעהר ניט, ווי איין לעבען, און צו וואָס זאָל איך אין דיזען קורצען לעבען מיינעם, האַנדלענדיג געגען מיין געווי־סען, האָבען עטוואָס צו טהאָן מיט אייערע מעשים תעתועים?
— איך וויל עס ניט און וועל עס ניט!

און וואָס דערפון וועט ארויסקומען — ווייס איך ניט! איך דענק נור, דאָס שלעכטעס וועט ניט ארויסקומען פון דאָס, וואָס איך וועל טהאָן, ווי מיין געוויסען וועט מיר הייסען."

אזוי דארף ענטפערען יעדער עהרליכער און אמת'ער מענש פון אונזער צייט אויף יעדער ארט פון ארגומענטען וועגען די נויטווענדיגקייט פון רעגיערונגען און געוואלד און אויף יעדע פאָרדערונג אָדער איינלאדונג צו האָבען אירגענד וואָס צו טהאָן מיט איהר.

זאָ דאָס דער העכסטער ריכטער — די שטימע פון געווי־סען — בעשטעטיגט פאר איהם דאָס, צו וואָס עס פיהרען איהם די אלגעמיינע ארגומענטען.

VELUT ARBOR ÆVO

Presented to the

LIBRARY *of the*

UNIVERSITY OF TORONTO

by

WALTER AND NINA GOLD

3 1761 04646554 8